

ПОВІДОМЛЕННЯ

Генеральна Управа Союзу Бувших Українських Вояків у Канаді повідомляє Побратимів — членів СБУВ і його Прихильників, що в днях 19 - 20 травня 1962 року в приміщенні Української Православної Громади св. Володимира у Торонто (вул. Бетирст 404) відбудеться

4-ий З'ІЗД ЧЛЕНСТВА СБУВ

ПРОГРАМА З'ІЗДУ:

Субота, 19 травня:

I.

1. Відкриття З'їзду.
2. Молитва за успішність нарад.
3. Канадський гимн.
4. Вибір Президії З'їзду.
5. Ушанування пам'яті поляглих і померлих Побратимів.
6. Прийняття програми і правильника нарад.
7. Вибір комісій: мандатної, номінаційної, резолюційної і ін.
8. Привіти усні і писемні.

II.

9. Звіт мандатної комісії.
10. Затвердження протоколу з попереднього З'їзду.
11. Звіти діяльності Генеральної Управи.
12. Звіт Контрольної Комісії.
13. Звіти Представників Станиць і Уповноважених Генеральної Управи.
14. Дискусії над звітами.
15. Уділення абсолюторії уступаючій Генеральній Управі.

III.

16. Вибір нової Генеральної Управи, Контрольної Комісії і Суду Чести.
17. Вільні внески і побажання.
18. Зачитання і схвалення резолюцій.
19. Закриття З'їзду.
20. Молитва.
21. Український національний гимн.

Неділя, 20 травня:

Участь в Богослуженні. Спільний обід з нагоди З'їзду
і 25-ліття існування СБУВ.

В рамках З'їзду буде представлена Виставка світлин і документів із життя СБУВ, а також будуть зачитані доповіді:

1. 25-літній шлях Союзу Бувших Українських Вояків у Канаді.
2. Пресово-видавнича діяльність СБУВ.
3. Сучасні завдання Українських Комбатантів на еміграції.

До численної участі в З'їзді запрошує Побратимів-членів СБУВ
і його Прихильників

Генеральна Управа
Союзу Бувших Українських Вояків у Канаді.



БЮЛЕТЕНЬ

Союзу Бувших Українських Вояків
у Канаді.

Квартальник.

Редакція застерігає собі право виправ-
ляти і скорочувати надіслані матеріали.

Статті підписані прізвищем чи ініція-
лами автора, не завжди є висловом стано-
вища Редакції.

Річна передплата: — \$2.00.

Ціна окремого числа 50 центів.

АДРЕСА ДЛЯ ЛИСТУВАНЬ І ГРОШЕВИХ ПЕРЕКАЗІВ:

J. LYPOWECKYJ,

1623 Queen St. W.,
Toronto 3, Ont., Canada.

BULLETIN
of the
UKRAINIAN WAR VETERAN'S
LEAGUE, INC.
Published quarterly
by the
General Headquarters
of the
Ukrainian War Veteran's League
in Canada

Subscription rate:

\$2.00 a Year. Single copy \$0.50

НА ОБКЛАДИНЦІ:

Голова Української Центральної Ради
проф. Михайло Грушевський у своїй бібліотеці.
До статті — "Лютий 1918-го року у Києві".

ЗМІСТ:

В РОКОВИНИ БОЮ ПІД КРУТАМИ:

Л. Старицька-Черняхівська — Уривок з про-
мови на похороні поляглих в бою під Крутами.
Аверкій Гончаренко — Бій під Крутами.
Степан Самійленко — Крути
Микола Битинський — Крути

Антін Берегулька — Лютій 1918 року у Києві

ІЗ ЖИТТЯ СБУВ В КАНАДІ:

Загальні Збори 1-ої Станиці. Загальні збори
членів 5-ої Станиці. Відзначення 65-літнього
ювілею Команданта СБУВ — майора І. Ли-
повецького.

ВІДІЙШЛИ У ВІЧНІСТЬ:

Северин Левицький — Начальний Пластун
Сірий Лев.
Д. Сачківський — Свіжа могила.

НАШІ ЮВІЛЯТИ, ПРИХИЛЬНИКИ І АКТИВ:

М. Крат — Ген.-полк. Олександр Удовиченко.
Ген.полк. Микола Капустянський. Поручник
Михайло Боровський. Інженер Антін Бере-
гулька.

Заява ген. М. Крата

ІЗ ЖИТТЯ ВЕТЕРАНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ:

О. В-ко. Десять років життя і праці.
(Відзначення 10-ліття існування СУВ в США)
— Крути, як історична необхідність.

МОЛОДЬ, ЩО З НАМИ:

Марта Фотій. Валя Літвінов. Євгенія Шкурат.
Нatalka Гайдар. Володимир Літепло.

Огляд преси. З наших листувань. "Бюлетень
СБУВ" в оцінці його читачів. Повідомлення
Адміністрації. Повідомлення Генер. Управи про
4-ий З'їзд членства СБУВ.

Друкарня "КИЇВ", 686 Річмонд вул. Торонто, Онт.



В 75-ТИ РОКОВИНИ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ



Генерального Штабу генерала-полковника
ОЛЕКСАНДЕР УДОВИЧЕНКО
Командир 3-ої Залізної Стрілецької дивізії





22 СІЧНЯ 1918 року:

“Від нині Українська Народня Республіка стає самостійною, від нікого незалежною, суверенною Державою Українського Народу”.



22 СІЧНЯ 1919 року:

“Від нині зливаються в одно віками відділені одна від одної частини України — Галичина, Буковина, Закарпаття і Придніпрянська Україна в одну Велику Україну. Сповнилися відвічні мрії, для яких жили і за які вмирали найкращі сини України.

Від нині є тільки одна незалежна Українська Народна Республіка”.

УКРАЇНЦІ КАНАДИ!

В наших обходах українських національних Роковин 22 січня згадаймо сердечно український народ і приречим стояти непохитно на сторожі його права до незалежності й суверенності.

Пам'ятаймо про соборність нашої думки й чину. Завжди будьмо готові до жертви.

Комітет Українців Канади
Президія



“... Для нас ця могила лишиться полум’ям віри, вона дала нам незабутнє минуле. Це буде друга свята могила над Дніпром. У хвилині од чаю, у хвилині занепаду, у хвилині знесилля будуть приходити до неї старі й малі, щоб віджи витись тим святым вогнем ентузіазму, який палатиме тут і під кам’яним хрестом. Діти України! — це Ваша могила, вона буде тим дзвоном, що “вівос вокат”, не дасть забути. Цей день стане днем усієї молоді України. Від року до року сюди будуть приходити, тут будуть молитися, тут будуть складати братерську присягу ті, що матимуть переступити поріг життя. І коли життя зітре з пам’ятою сучасних ці дорогі обличчя наших братів, коли прийдуть нові люди... вони пам’ятатимуть, що тут лежать ті, що віддали все, що мали — молодість, щастя і життя за волю України. Будьте ж певні, дорогі, незабутні герої, ваша смерть не була марною! Чуєте?! Ваша слава живе і житиме довіку — Вільна Самостійна Україна!”

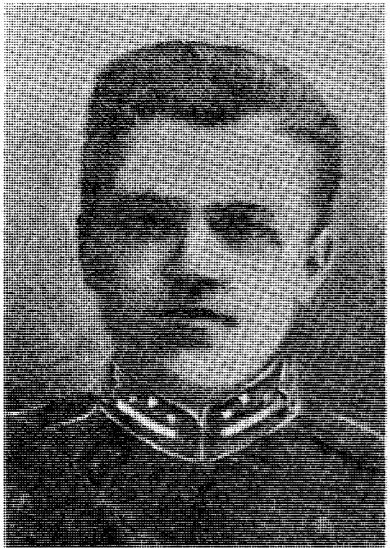
Людмила Старицька-Черняхівська

(З промови на похороні поляглих у бою під Крутами, 19 березня 1918 року)



Аверкій ГОНЧАРЕНКО
Сотник Армії УНР

Бій під Крутами



Сот. А. Гончаренко

За згодою автора передруковуємо з ч. 9 "За Державність" статтю сотника Аверкія Гончаренка — кол. Командира бою під Крутами. Стаття ця наважди залишається першоджерелом для студій цієї сторінки української визвольної боротьби. Була вона друкована також у "Бюллетені УНДС в США" — ч. 27 за січень - березень 1958 р.

Ставлю собі за завдання подати до прилюдного відома правдивий перебіг бою під Крутами.

Обставини, що змусили нас до того бою такі:

По оголошенні Українською Центральною Радою 4-го Універсалу Україна стала самостійною державою, також як така вела мирові переговори з Центральними Державами в Бересті. Рівночасно вела мирові переговори з тими ж державами і Росія большевицька. Предсідник большевицької делегації Троцький виступив із заступництвом Радянської України, запевняючи представників Центральних Держав, що ніби Центральна Рада та її Уряд уже не існу-

ють. А в цей час Правительство України вживало надлюдських зусиль у подавлюванні анархії внутрі країни і до його оборони назовні.

Найкоротшою дорогою до Києва з півночі йдуть залізничні шляхи Гомель — Бахмач і Ворожба — Бахмач.

На оборону цього надзвичайно важного залізничного вузла командуючий військами отаман Капкан і вислав "1-шу ім. гетьмана Богдана Хмельницького Юнацьку Військову школу". У складі школи було 4 сотні (по 150 юнаків), 18 кулеметів та 20 старшин. Школа була комплектована юнаками з бувших російських військових шкіл, з освітою не менше як 6 класів гімназії, а переважно з укінченою середньою школою.

Юнацька школа мала два курси: молодший, як менше вишколений, продовжував науку на місці, а старший 8 грудня 1917 року в команді ген. штабу сотника Носенко війшав до Бахмача. Бахмач адміністративно належав до Чернігівщини, де військово-адміністраційну справу провадив сотник Тимченко. Сотник Тимченко не мав ніякого війська і навіть, щоб сформувати собі якийсь відділ для свого штабу, просив у начальника школи старшин. Для цього і був призначений сотник Микола Богаєвський, що став начальником штабу у сотника Тимченка.

Між двома командирами виникло непотрібне непорозуміння: з одного боку був сотник Носенко, генерального штабу і начальник школи, а з другого — сотник Тимченко, протегований політичною партією, як командуючий військами адміністративного району Чернігівщини.

22-го грудня 1917 р. мене, як командира куреня Юнацької школи, покликав до себе командуючий військами отаман Ю. Капкан.

Отаман Капкан наказав мені від'їхати негайно до Бахмача з наказами для обох згаданих вище начальників. По одержанні

двох секретних пакетів я спітав командуючого військами, чи не міг би я вислати ці накази якимсь молодшим старшиною. На це дістав таку відповідь: — "Ви признаєтесь комендантом оборони Бахмача. Большевики наступають з Харкова і Полтави. Головні сили Муравйов провадить на Бахмач — Київ. Забираєте решту Юнацької школи. Потяг на ст. Київ — Товаровий уже готовий. На поміч — трудно чекати". Із цим я війшов.

Щедро наділений повновластю з підкресленням за всяку ціну не віддати Бахмача, щоб не допустити большевиків до Києва, з глибоким смутком і жалем (тоді ще не здав до кого) вертався я до школи. Брав мене в свої обійми невимовний жаль. Молодий цвіт нашої армії — юнаків — кидали майже в безнадійну ситуацію, тоді як серед шалючої анархії десятки тисяч озброєного, випробованого в боях вояцтва без журно демобілізувалося, його не зуміли завчасу, використовуючи для цього національне піднесення, взяти в карби військової дисципліни, а навпаки, на мітингах деморалізували накликуванням до поділу землі. Тепер лише ідейні горстки стали до боротьби за Рідний Край.

Перед самим від'їздом ще пішов я до Головного Начальника Юнацьких шкіл генерала Астафієва. Прийшов до нього не тільки як до начальника, а ще як до свого колишнього щиролюбленого професора з Чугуївської військової школи. З моого raportu він довідався, які накази дістала школа і уділив мені багато порад, що так допомогли мені у виконанні завдання оборони Бахмача.

Тут, до речі, хочу підкреслити заслуги генерала Астафієва, що зумів ширити ще задовго до революції національну свідомість серед нас ("малограмотних" українців). На це в російській війську до революції було дуже мало відважних одиниць серед вищої військової генералітету, а генерал Астафієв до неї належав.

23-го грудня увечері я вже був у Бахмачі. Начальник школи сотник Носенко від'їхав з Бахмача вдоволений. Сотник Тимченко хотів, щоб школа підлягала йому, на що я не міг погодитися, маючи наказ ко-

мандуючого військами. Я лише зазначив, що в справах адміністраційних буду йому підлягати, як зайде потреба, справи ж боєвого характеру, згідно з наказом, буду вести сам. В цілі охорони нашого лівого крила в напрямі на Чернігів вислав я сотника Семирозума з чотою юнаків.

На Святій Вечір — 24-го грудня 1917 року в напрямі на Гомель я вислав від школи передову заставу. Після незначної сутички ми зайняли ст. Доч, при тому двох большевицьких вояків узяли до полону. У нас були легко ранені 2 юнаки і 1 старшина. Від полонених довідавсь я, куди й як наступають війська Муравйова.

В напрямі до ст. Ворожба школа також увійшла в бойову стичність із большевиками. Ст. Бахмач і місто залишилися за нами. Треба зазначити, що в залізничному депі Бахмач було до 2-ох тисяч затруднених робітників, переважно москалів. Про їх настrij віднісся я до сот. Тимченка за інформаціями. Сотник Тимченко був у них на мітингу й сказав мені, що нема страху: робітники оголосили нейтралітет. Трудно було однак вірити в їх нейтральність, а мати у себе в найближчому запіллі 2 тисячі озброєних робітників — не належало до приемності. На цій підставі я і приступив до перегрупування Юнацької школи, не гублячи однак боєвого з'язку з противником.

Незадоволення сотника Тимченка з цього рішення виявилося в його від'їзді з цілим штабом на ст. Круті. Звідти однак він повідомив, що йде нам на поміч пішадивізія, пізніше виявилося, що замість дивізії прийшло кілька потягів, навантажених возами. Школа скористала з того і поповнилася набоями з ешельонів.

Очевидно було, що Київ не мав вільних військових частин.

Така ситуація, а до того ще й вороже настроєне населення, яке косим оком дивилося на "інтелігентів" юнаків, безпереривні сутички з большевиками упродовж більше як місяця, — це все дуже зле відбивалося на настроях школи. Частина з-поміж юнаків це були діти з-під селянських стріх, з неусталеним світоглядом, що тільки інтуїтивно відчували вони правоту на-

ших змагань, і це давало ще можливість держати курінь у рамках дисципліни.

Активність супротивника збільшувалася, під його натиском наші передові частини відступили, тільки уже не через Бахмач, а через його передмістя, бо робітники з наближенням большевиків виступали активно, збільшуючи і без того переважаючого нас у багато разів противника.

Мені нічого не лишалося, як тільки приступити до оборони своїх позицій і приготуватись фортифікаційно до зустрічі з на валою большевиків. Із цією метою після рекогносцировки і приступлено до праці. Роботу було виконано правильно і швидко.

25-го січня 1918 року дістав я повідомлення, що до мене вислано з Києва студентську сотню. Справа військової підготовки цієї сотні була мені добре знана, бо в ній був мій брат з 3-го курсу медицини Університету Св. Володимира. Від нього я довідався, що науку провадилось там 7 днів, уміють уже стріляти та що в Києві — ціле пекло. Повідомлення про приїзд студентської сотні розійшлося серед юнаків, як блискавка, а враження, її приїздом викликане, було таке, ніби приіхала ціла дивізія. Завдяки цьому, так високоцінному і завжди в бою рішальному чинникові — “піднесення духа”, і вдалося затримати наступ Мурайова та змусити його до затяжної боротьби.

27-го січня штаб сотника Тимченка вчасним ранком від'їхав у напрямі на Нижнен, де стояв полк імені Шевченка, щоб з тим полком приїхати нам на поміч.

Студентська сотня в числі 115 — 130 людей прибула на ст. Крути о годині 4-ї ранку 27-го січня 1918 р.

Мені особисто треба було вирішити, куди приділити Студентську сотню? Я стояв перед альтернативою: можна було віднести її до юнаків, так би мовити — поповнити школу, а можна було дати її, як окрему сотню, на дільницю оборонної лінії. До цього другого висновку я прийшов з міркувань чисто військового характеру: молодий вояк, без огляду на його індивідуальність, у критичній хвилині піддається паніці. Таких хвилин я передбачав аж забагато. Паніка ж під час бою є явищем заразливим, і в

результаті дає ганебну втечу. Тому то командирові студентської сотні дав я відтінок, найменше загрожений зі сторони противника. Познайомив командира сотні із ситуацією, поінформував, звідки і як буде діставати набої, куди направляти ранених, з ким держати зв'язок, а на випадок відвороту, як вивести сотню з бою. Для зв'язку зі мною він призначив 3-ох студентів, а між ними був і мій брат; його, з огляду на мое становище, як командира, я був змушений відіслати до сотні назад, прощаючи його поглядом, як виявилося, навіки.

Розташування на позиції наших 5-ти сотень і 18 кулеметів схематично виглядало, як показано на поданій схемі.



В часнім ранком червоні розпочали свій наступ в зімкнутих колонах, виглядало так, ніби йшли на параду, занедбуючи найпри-

мітивніші засоби безпеки. Рельєф місцевості маскував нас, і щойно на віддалі пострілу могли нас виявити.

А ще в ніч з 26 на 27 січня я мав розмову по прямому дроту з Муравйовим. Його вимога в формі наказу звучала так: "Пригатуйтесь к встречі підбіданоснай краснай армії, пригатуйтесь обед. Заблужденія юнкероф пращаю, а афіцероф всьоравно расстреляю". Я відповів, що до зустрічі все готове.

Передні частини червоних, ідучи в зімкнених колонах, очевидно були певні нашої втечі, а зі станційної служби по апарату на їхні виклики ніхто їм не відповідав. Тільки но червоні зблизились на віддалю пострілу, ми їх привітали сильним огнем 4-ох сотень і 16-ти кулеметів. Щойно під прямыми пострілами переходили вони до розстрілень, поносячи великі втрати в своїх рядах. Наступні відділи вже з потягу творили бойовий лад. Таким чином москалі зайняли по фронту лінію до 5-ти кілометрів, маючи за собою безупинно надсилаючи свіжі резерви і прихильно наставлене населення.

А ми... 500 молодих вояків і 20 старшин. Одні вояки місячними боями перемушені, інші — військово невивчені. Розтягнені по лінії фронту до 3-х кілометрів, ми, в обороні зарання нашої державності, вступили в нерівний бій.

Коло години 10-ої рано приїхала на плятформі одна гармата, коло неї сам один сотник Лощенко. Хто його прислав — не знаю, але думаю, що це була його особиста ініціатива. Цей старшина з подивугідною самопосвятою вносив велике замішання своїми влучними пострілами в запілля червоних, і це зупиняло переможний марш Муравйова. Отсю незабутню прислуగу цього старшини вважаю за свій обов'язок тут підкresлити.

Коло години 12 — 1 почали червоні наступати на Студентську сотню, але вступивши в зону перехресного вогню, мусіли занехати свій замір; до цього їх змусила й поява на залізничному торі Чернігів — Круті сот. Семирозума, що прикривав наш лівий фланг. Але той більшевицький наступ був лише маскуванням, бо справдішній на-

ступ, як цього я й очікував, большевики спрямували на окруження нашого правого крила, що давало їм в руки ст. Крути, відтінало б нас від нашої бази та уможливлювало б цілковите окруження нас. Для цієї операції вони мали аж надто вистачальні сили для маневрування. В цей момент я дістав повідомлення, що командир Студентської сотні ранений. Цю страту болюче відчувалося, бо заступника його не було на місці. Та про це я довідався дещо пізніше; вільних же старшин у мене вже не було, бо половина вибула зі строю. Тут був би дуже придався штаб сотника Тимченка, що мав тепер у себе активних старшин. По двох годинах наше окруження розпочалося дуже солідно, із застосуванням усіх, тактикою вказаних правил. Наша гармата, уставлена на плятформі на лінії Крути — Бахмач, не могла під прямим кутом на схід протидіяти маневрові червоних.

Тоді я вжив резерв. Введення в бій резерви, нашої останньої сотні, передрішло як ще довго можна боронити наші позиції. У багато разів переважальна сила ворога прискорювала нам вирок і тільки слабке темпо його наступу дало можливість дотягти до 9 год. вечора, коли настала темна ніч.

В цім великім напруженні юнак Валентин Атамановський (студент університету Св. Володимира) подав мені телеграму, з якої я довідався, що Шевченківський полк з Ніжена виступив на з'єднання з наступаючими на нас большевиками, себто, наступає на нас із запілля. Атамановський був дуже відважний, а що найважніше було в нім цінного — це завжди прекрасний гумор. В цій рішальній хвилині він почав порівнювати наш бій з боями під Полтавою шведів і наших з москалями... Та не було часу. Треба було йому сказати правдивий стан нашого положення: наступ большевиків не припиняється, Шевченківський полк є в двогодинній їзді від нас, повний потяг наших ранених бійців потребує опіки. Усе, що лишилося, не мало змоги впродовж цілого дня через часті атаки противника на найменший перепочинок. Отже, мушу вивести їх з бою без дальших страт у людях і приготуватись, щоб могти за всяку ціну

з'єднатися з Чорними Гайдамаками в команді Симона Петлюри, вони були вже на ст. Бровари, і там приготувалися позиції.

Атамановського послав я ще завидна до Студентської сотні з наказом про відворот на наказане їй місце. Цей відворот Студентська сотня мала розпочати першою. Сотник Лощенко ще за дня мусів від'їхати. З від'їздом нашої гармати по цілому фронті посилився енергійний наступ противника. Скрізь відчувався приплив нових сил.

Тут підкresлюю ту надзвичайну холоднокровність і вміння панувати над собою наших старшин і молодих вояків, якої не зауважував за час свого побуту на фронті під час світової війни серед старших, добре вишколених жовнірів. По Студентській сотні виводив я з бою сотні юнаків у такому порядку: 2, 3 і 4. 1-ша сотня, що була в резерві, а вступила в бій по годині другій, здернувала противника, що намагався нас оточити, аж до повної темряви, після чого рештки того резерву відступили цілком з поля бою і прилучилися до школи. По перегляді після бою не було в студентській сотні моого брата, хоч під час бою раненим він не був, бо не було і в шпитальному вагоні. При докладнім особистім перегляді довідався, що не виявлено і цілої чети Студентської сотні до 30 людей, хоч командир сотні все запевняв, що вони осьось надійдуть. Вислав я розвідку, затримав ешельон — та все було даремно. Про долю брата і його товаришів довідався я вже багато пізніше. Виявилося, що вони відступаючи, очевидно для скорочення дороги, пішли на світло на ст. Крути, а там зі сходу надійшли якраз большевики. Після того відбувся і розігралася ще раз кривава драма... їх не розстрілювали, а кололи багнетами, що я ствердив уже в Києві, при похороні, на своєму братові й на його товаришах.

Станцію Ніжен спадрі обсадив наш Шевченківський полк, що хотів нас обеззброїти у вагонах, бож стати до бою, а ще до того вночі, у нього забракло "мітингового героїзму", а ще певно не знайшлося в ньому ніодного справжнього москаля, бо перед тим москалем він був би і слухняний до безтями і покірливий.

З Ніжене треба було усунути Шевченківців, що на щастя обійшлося без крові. Незабаром після цього на ст. Бровари я здав уже релятивний звіт Симонові Петлюрі в присутності його начальника штабу сотника (нині генерал-полковника) Олександра Удовиченка. Замість бодай хвилевого відпочинку змушені були вже не боронити доступів до Києва, а йти його брати, бо в нім повстали місцеві большевики, що гарненько озбройлись і організувались там, де був державний центр, отже — в серці України... Та в цих боях я вже підлягав Симонові Петлюрі.

Тут мушу ствердити несовісність деяких авторів брошуру на тему бою під Крутами, що в своїх публікаціях старалися вічною ганьбою покрити ім'я тої совісної старшини, що так віддано керувала боєм та чесно — під час бою — разом з молодими вояками вміла вмиряті. Також маю сумнів, чи справді ці автори безпосередньо приймали участь в бою, бо той, хто приймав там участь, не міг не знати, що й я, як командир, ні на одну хвилину не залишив позиції та що останнім залишив поле бою.

І тому ТВЕРДЖЕННЯ ТИХ АВТОРІВ, що НАША МОЛОДЬ ТАМ БУЛА БЕЗ ПРОВОДЮ, є НЕПРАВДОЮ.

Докладний релятивний звіт з бою під Крутами зберігається на сковорінці в Києві.

Справою командуючого військами Чернігівщини сотника Тимченка та його начальника штабу сотника Богаєвського зайнявся у свій час військовий суд, але кінця свого справа не дійшла через розпочаття повстання проти гетьмана в 1918 році. Отже, обвинувачення і цих двох старшин теж є передчасним і лежить воно на совісті тих осіб, що своїми інформаціями впровадили в блуд навіть такого високозаслуженого нашого колишнього міністра й ученого, як професор Дмитро Дорошенко, що записав як зрадників в історію визвольних змагань України сотників Тимченка і Богаєвського.

Так кінчився бій під Крутами. Утрати сягали: 250 юнаків, одна чета (до 30 людей) студентів і 10 старшин.

Бойовий наказ наша молодь виконала, а пам'ять поляглих оповита авреолем слави і стала зразком для майбутніх поколінь!..

Степан САМІЙЛЕНКО
Полк. Армії УНР

К р у т и

... Як останній (майже) учасник і свідок бою під Крутами, хочу цим спогадом відобразити перебіг бою, що, не дивлячись на віддалу часу, як живий стоїть у мене перед очима.

По полуночі 28 січня 1918 р. (15 січня старого стилю), командир 1-го Автопанцерного дивізіону — пплк. Чорний одержав наказ від начальника гарнізону м. Києва — полк. Юрка Капкана — вислати другого дня вранці на станцію Крути 6 автопанцерників.

1-й автопанцерний дивізіон, що стояв на той час у Києві, на Печерську (недалеко від товарової станції), складався з трьох чот, по три автопанцерники в кожній (2 — з двома кулеметами "Максима" і 1 — з трьома кулеметами "Максима" та 1 гарматою). Першою чотою командував поручник Червяков, другою — поручник Борковський і третьою — поручник Греків, а я був заступником командира дивізіону.

Але дивізіон на той час не міг виконати того наказу, тобто не міг вислати на станцію Крути 6 автопанцерників, а міг вислати тільки 4, бо решта автопанцерників потребувала грунтовного технічного перегляду.

Щоб усе те вияснити в команді міста, з наказу к-ра дивізіону, я поїхав туди.

Вияснивши цю справу з полк. Капканом, я запитав його: — які ж частини мають узяти участь в бою на станції Крути?

На це мав відповідь: юнаки Київської військової школи, в такій кількості, яку зможе школа вислати, але не менше 200 чоловік; відділ Київського Вільного Козацтва в такій кількості, яку зможе вислати інженер Ковенко — начальник Вільного Козацтва в м. Києві; батарея сотника Лощенка; батарея полковника Алмазова, з якою пойдуть автопанцерники. Та там, на місці, вже є місцеві військові частини, сила яких докладно невідома.

Стаття яку подаємо увазі читача, була друкована в "Прометею" з 2 лютого 1961 року.

Передбачаючи довший час на лаштування автопанцерників (рахуючись з то-гочасним "ладом" на залізницях), 4 автопанцерники вирушили на станцію Київ-товарова ще вночі 28 січня. На станції залізничники показали вагони і платформи, призначенні нам, у які вже ладував свої гармати полк. Алмазов, що мав бути і начальником того ешельону.

Ми добре знали, що їзди від Києва до Крут — усього пару годин. Але на ділі виявилось інше: на станцію Крути ми приїхали уже пополудні 29 січня, бо залізничники саботували. Потяг наш зупинився не доходячи до станції Крути, бо станція і всі під'їзni дороги до неї були загачені потягами.

Зі станції уже стріляли наші гармати (сотника Лощенка) в Гомельському напрямку, де видніли здаля ворожі лави; туди незабаром почали строчити і наші кулемети.

Нараз і з Бахмацького напрямку показалися густі й довгі лави ворога, по яких відкрив огонь із своїх гармат полк. Алмазов (просто з вагонів платформ).

Ввести в дію автопанцерники, які уявляли собою не абику силу (дев'ять кулеметів "Максима" і одна гармата), виявилося неможливим: — на полі був глибокий сніг, по якому автопанцерникам було важко порушуватися. Тому вся обслуга автопанцерників (я стояв на платформі, коло тяжкого автопанцерника "Хортиця") була бездіяльними свідками бою під Крутами.

З напрямку Бахмача лави ворога безупинно йшли на станцію Крути. З напрямку Гомеля ворожі лави ще скоріше наближалися до станції, не зважаючи на запеклий гарматний, кулеметний і рушничний огонь наших оборонців.

Нарешті, ворог з Гомельського напрямку уже підходив до станції, а оборонці (у кільканадцять разів числом слабші) почали, під огнем ворога, ладуватися до вагонів. А ми (автопанцерники і батарея пол-

ковника Алмазова), як ті, чий ешелон стояв останній (а перший від Києва) отримали наказ вирушити на Київ, що ми і зробили, аби звільнити дорогу іншим відступаючим частинам.

Уже вечоріло. Потяг наш відходив поволі і ми були свідками, як ворог (виключно самі матроси), що наступав з боку Бахмача, оточував наших вояків.

Про дальший перебіг бою під Крутами ми уже довідалися пізніше і то майже з невеликими відмінами при кожному оповіданні.

Одне можна було усталити з усіх цих оповідань: величезній перевазі ворога, що наступав на станцію Крути з двох напрямків — Гомель і Бахмач, в жодному разі не могла протиставитися наша малочисельна оборона.

З другого боку: в той час, як юнаки військової школи були добре навчені війсь-

кової справи, але малочисельні, Вільне козацтво не тільки не було достатньо обзаномлене із способом провадження бою, а навіть і з ужитком пальної зброї.

У значній мірі захищала оборону і велика втрата в командному складі Вільного козацтва, через що і не було втримано належного зв'язку із другими частинами оборонців (головно з Юнацькою школою). Але і усунення всіх цих недоліків не дало б надії утримати Крути, бо сили ворога були багато чисельніші. Постава же оборонців гідна до наслідування для прийдешніх поколінь. І те, що українська молодь узяла на себе, як свій обов'язок, рік-річно, в річницю бою під Крутами, гідно споминати той бій і його учасників, передусім тих, що життя своє склали там, дає запоруку думати, що пам'ять про них Лицарів “не вмире, — не загине!”

М. БИТИНСЬКИЙ,
пполк. Армії УНР

Крути

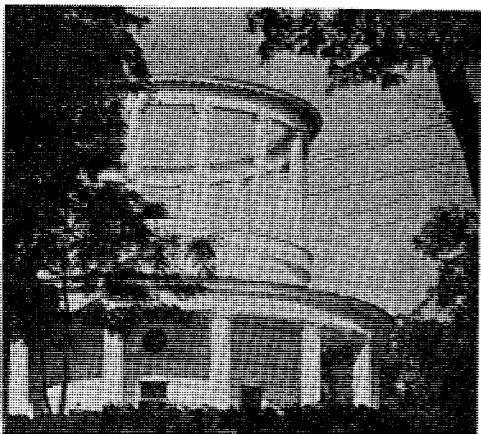


фото П. Олексієнка

Вхід на Аскольдову могилу у Києві

Про Крути багато писалося. Були то і поетичні присвяти, і мемуаристика, і політично-критичні розвідки, історичні нариси та військові й публіцистичні оцінки.

Писали й ті, що брали безпосередньо чи хоч би близьку участь у тій події, і ті, що тільки здалека, на основі чужого досвіду та на основі вивчення джерельного мате-

ріялу і критичної аналізи його, намагалися злагодити справжню роль і значення Крут. Для зручності увесь той чималий матеріал треба поділити на дві частини.

У першій з них пошукувалося вищого історіософічного сенсу значення Крут: певної їхньої рішальної ваги у суцільному історичному процесі вікової боротьби українського народу за свою державність. І ось, у цьому розумінні Крути, без огляду на їх трагізм, оцінюються позитивно, бо в них безсумнівно добавляється певна історично-логічна необхідність. Цей бій високо підносить гідність нації і тим живить її дух спротиву та боротьби за найвищі моральні цінності — свободу і самоутвердження. Під таким аспектом знаходимо в Крутах аналогію до старовинних грецьких Термопілів, де в 480 р. до Христа спартанці Леоніда грудьми закривали перським ордам вхід до Греції; психологічно порівнювали Крути і з цезарським Рубіконом: рішучим переломовим моментом, у якому дозріла українська воля до рішення боротьби з Москвою. Оцінювали ще Крути, як перетворення “слов в чин”, себто, слова IV Універсалу — в дію зброї; порівнювали ще Крути з такою кривавою брамою на межі України — Батурином.

А взагалі відзначували загибель юнацтва, як найвищий патріотичний приклад виняткової самопосвяти, жертвового мучеництва і мужності українського новітнього лицарства в обороні Батьківщини. Виявлене в такому аспекті значення Крут, скріплене розумінням міцного зв'язку крутянської події із загальною оцінкою всіх наших недавніх визвольних зусиль треба визнати за позитивне, бо доводить, що роль Крут в історичній ретроспективі мала передовсім характер ідейного чинника.

Друга група писань про Крути, оперта переважно на гостро критичну оцінку їх і на полеміку, в крутянській історіографії має, безумовно, всі риси від'ємного порядку. Щоправда, сам факт мужньої боротьби і геройської смерти української молоді не тільки не осуджується, не зневаражається, а, навпаки, у значній мірі навіть гіперболічно гльорифікується, проте розглядається він окремо, відірвано від сут-

тевого значення цілого комплексу крутянського дійства. Через це і саму подію крутянську зовсім знецінюється, представляється, як класичний приклад повного воєнного анальфабетизму наших військових керівників, кваліфікується, як просто невдалу, непотрібну воєнну аванттуру, що спричинилася до страшної катастрофи київської молоді; указували на Крути, як невправдане безумство, безпорадність, навіть як зраду і злочин керівників тодішнього українського державного життя...

... Зрозуміло, що всі оті заражені нігілізмом, витончені красномовством темпераментних промовців обвинувачення спillлються щедро найбільше на адресу тодішнього державного проводу, Центральної Ради, яка, мовляв, і за воєнну поразку, і за масову марну смерть українського юнацтва єдина мусить поносити моральну відповідальність. Однак, усі докори, всі закиди й обвинувачення українській тодішній владі у крутянській трагедії, які, на жаль, протягом років легковажно розповсюджуються і безkritично сприймаються пасивним загалом нашого суспільства, по суті не мають жодної підстави: засновані бо вони або на незнанні тодішніх політичних і воєнних обставин та фактів або на свідомих тенденціях партійних і соціально-громадських супротивників Центральної Ради, і тому зумисно негують чи фальшують факти...

... По звільненні України від большевиків у березні 1918 р. бойовище під Крутами обслідувала спеціальна державна комісія. Результатів праці її годі десь тепер шукати. Але загально відомо, що вона розкопала кілька братських могил і знайшла в них кілька десятків тіл поляглих вояків, яких поховали селяни з околичних сіл. І знов таки невідомо, скільки серед них було юнаків, а скільки студентів. Усіх поляглих під Крутами, перевезли до Києва і з великою парадою і військовими почестями поховали урочисто на Аскольдовій могилі.

З приводу крутянських кривавих жертв, варто згадати ще про одну безпідставну легенду, що міцно втерлася у свідомість нашого суспільства. Багато писалось, пишеться і говориться, що під Крутами за-

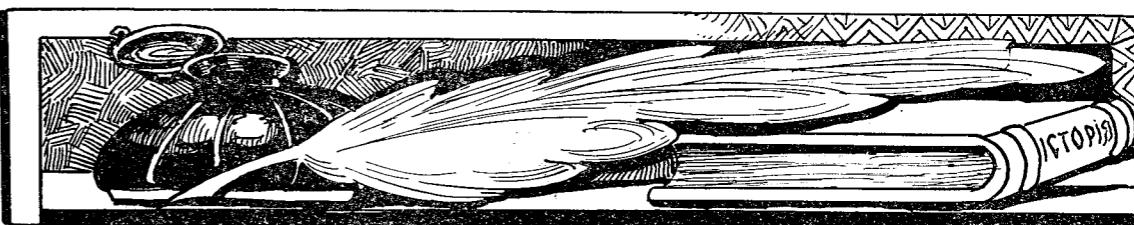
гинув Студентський курінь весь, у цілому складі ніби тих 300 душ. Через те, особливо гльорифікується, надмірно вихваляється одних лише студентів-крутиян, без уваги на інших учасників бою та на їхній високий героїзм і жертовність. Проте, з правдивих описів бою, засвідчених безумовними авторитетами, бачимо, що фактично приписування усіх заслуг і чести одним студентам з їхнього куреня є неправдою і несправедливістю. Бо вже знаємо, що головний і найбільший тягар бою винесла на своїх плечах 1-ша Юнацька Військова Школа, яка і мала через те найбільше втрат. Київський Студентський Курінь не загинувувесь, бо і не міг увесь загинути тому, що у цілому складі навіть не брав участі в бою; билася лише одна його сотня, яка також не ціла загинула, а була в порядку виведена першою з лінії вогню при відступі всієї бойової групи.

При цьому залишається ще зупинитись на справжньому значенні крутиянського бою без зайвої афішовки і штучної словесної гіперболізації, цього мало не найбільшого епохального явища світової історії. Насправді, як уже згадувалось, ця подія має найперше лише для нас, українців, велику суту моральну вартість, як чинника ідейного. Трагедія української молоді під Крутами струснула до глибини національним сумлінням, поставила виразно під запит справжнє ставлення України до Москви, дала повну можливість пізнати суть російської революційної демократії, виплеканої на московському історичному імперіалізмі. Крути ясно означили злам у дотеперішніх українсько-російських політичних стосунках. На це недвозначно вказав і сам президент України проф. М. Грушевський у промові над могилою поляглих крутиянських героїв: — “Український народ досі вірив у можливість свого розвитку в новій демократичній Росії. Але після всього того, що сталося, він переконався, що з Росією, чи то реакційною, чи революційною, йому не по дорозі”... Ще виразніше священну вартість для України кривавих жертв поляглих крутиян відзначив і другий промовець над їхньою могилою — письменниця Л. Стари-

цька-Черняхівська. (Її промова на стор. 3-ї “Бюлетеня”).

Однак, поза важливим моментом морально-ідейного характеру мав ще крутиянський бій і реальне — певне тактичне значення. Правда, сам по собі той бій з погляду чисто воєнного був лише одним з епізодів складнішого комплексу оборонних боїв за Київ. Тому для точнішого уявлення і зrozуміння тактичного його значення, треба розглядати крутиянську подію у зв'язку з іншими тодішніми воєнними і політичними процесами, що розвивались по лінії історично-державних українських завдань. Отож, у такому аспекті бій під Крутами мав ту безумовну заслугу, що спричинився значною мірою до загального успіху оборонних київських операцій, на яких опидалася тоді широка і важлива акція української влади у справі підписання Берестейського миру з Німеччиною. Тоді треба було за всяку ціну втримати у своїх руках столицю, щоб той мир гідно здобути. А Москва якраз намагалася всіляко тій українській акції перешкодити; тому і поспішалася концентрованим походом своїх армій на Київ та вибухами повстань у його середині чимкоріш опанувати владу в Україні. Та не пішло росіянам це легко. Більшовицькі війська зустріли несподівано перший рішучий і завзятий збройний опір під Крутами. В дальшому руху мусіли вже свій первісний нестримний розгін загальмувати, просуватись до Києва помаліше й обережніше. В тому нактнувся ворог і на інші українські сили, що перегороджували йому дорогу до столиці.

Правда, в загальному висліді бої за Київ українському війську проти переважальної чисельно сили московського війська годі було встояти, і воно відступило. Але на потрібний рішальний термін ворог таки був стриманий, бо щойно по десяттях днях по крутиянському бою червоні війська оволоділи Києвом, а тим часом справа заключення миру в Бересті добігла успішного кінця: мир було офіційно й остаточно ухвалено і формально підписано за один день по упадку Києва — 9 лютого 1918.



A. БЕРЕГУЛЬКА

Лютій 1918 року в Києві



Інж. Антін Берегулька

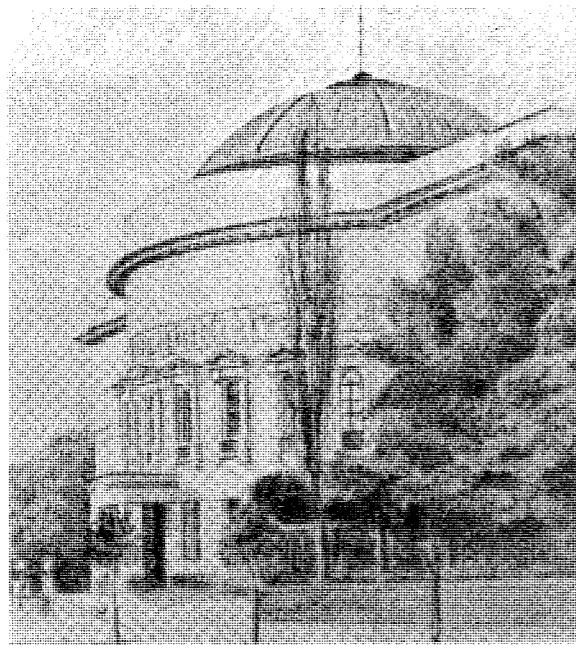
Українська національна революція стала мене в російській армії, в 6-му Сибірському Інженерному полку, що стояв тоді на північному фронті. Процес українізації армії сягав і суди. Українців виділили з полку на поповнення 14-го Інженерного полку, який уже був зукраїнізований і в близькому часі мав виїхати до Києва. Незабаром мене було обрано головою Полкової Української Ради, а в слід за цим і делегатом до Армійської Української Ради при штабі 5-ої Армії. Головою Армійської Ради був відомий наш письменник Олекса Слісаренко, про якого згадує у своїх спогадах С. Підгайний, як про засланця на Соловках. В Армійській Раді я познайомився з надзвичайно активним і в ті часи пол-

ковником, тепер генералом, Михайлом Кратом. З Північного Фронту Армійська Рада у повному складі переїхала до Києва і була приділена до Всеукраїнської Ради Військових Депутатів при Українській Центральній Раді. Це був час, коли на Київ наступали банди Муравйова, а за Арсенал точилися завзяті бої. При Всеукраїнській Раді Військових Депутатів формувався “Боївий Курінь”, до якого мене й було приділено. Командантом того Куреня був член Української Центральної Ради — сотник Несторенко, а його адютантом, що записував добровольців, був студент Ткаченко — син відомого українського діяча. З цього Бойового Куреня була виділена група, що складалася з 6-7 осіб, завданням якої було охороняти особу голови Української Центральної Ради та першого президента Української Народної Республіки професора М. С. Грушевського: супроводити його, по закінченню засідань Центральної Ради в Педагогічному Музеї, до його власного будинку на розі Паньківської і Микольсько-Ботанічної вулиці, як також на засідання Центральної Ради, охороняти його родину і т. п.

Охорона, звичайно, ділилася на дві частини. 2-3 особи ішли рано з професором з дому до Центральної Ради і там залишалися аж доки не закінчиться її засідання. Ці засідання часто тривали й цілу ніч.

Із цією охороною професор вертався додому.

Шестиповерховий кам'яний дім з мансардою і балконом на сьомому поверсі професора М. Грушевського стояв на розі Паньківської й Микольсько-Ботанічної ву-



Будинок Української Центральної Ради у Києві

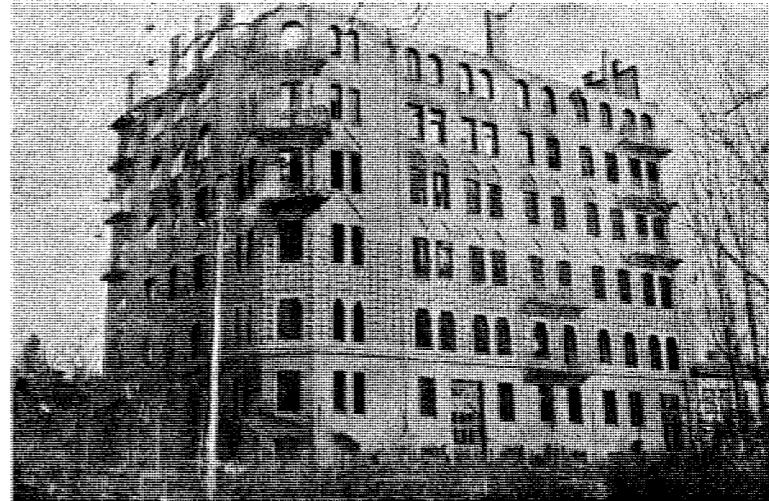
лиці. Мансардний балкон був росташований на самім розі будинку й це був гарний обсерваційний пункт для нашої варти, бо з нього видно було на три боки краєвид Києва.

Друга частина охорони 4-5 осіб на чолі з комендантом охороняла будинок професора та його помешкання й родину, яка мешкала на шостому поверсі будинку зі сторони Паньківської вулиці. Звичайно один або двоє з нас вартували на даху будинку, один біля помешкання родини, а комендант і решта вартових унизу при вході до будинку. Ліфт у будинку не працював, бо електрика світила не постійно і вода текла не регулярно.

В ті революційні часи місто завмерло, в будинках було темно, на вулицях ліхтарі не світилися; трамваї не їздили, візників на вулицях не було, крамниці були засінені, базари й вулиці були порожні. Усе кудись поховалося. По вулицях міста вештaloся досить військового й цивільного люду, озброєного в рушниці, револьвери та шаблюки. У місті з кожним днем збільшувалася стрілянина, здебільшого провокативна, з вікон і дахів будинків, де мешкали

большевики та їхні поплентачі. Банди Муравйова били з гармат запальними набоями по місті. Місто горіло, населення нервово метушилося по вулицях та ховалося в підвалах будинків. Було небезпечно за життя професора, і ми докладали всіх зусиль, щоб забезпечити йому належну охорону. Професора майже всі знали в місті по його бороді-лопаті. Часто траплялося чути на вулицях, як підозрілі типи пізнавали професора, показували в нашому напрямку й голосно репетували: "Смотрі Грушевской пашол". Професор став обережніший, а ми пильніші. Професор носив чорне хутро зі стоячим каракулевим коміром. Рано, коли він виходив з дому, він ховав свою бороду за цей стоячий ковнір і люди при зустрічі з ним уже не звертали на нього такої уваги, як перед тим, бо часто не пізнавали його й зовсім.

При наступі на Київ банду Муравйова на захист Центральної Ради виступили лише невеликі військові частини, які були сформовані виключно з добровольців — національно свідомого елементу, як Гайдамацький Кіш - кожушки під проводом С. Петлюри, Січові Стрільці, Юнацька Школа, Студентський Курінь, Вільне Козацтво та інші. Велика сила війська в Києві — т. з. українізовані частини існували тоді лише на папері. В критичний момент вони не тільки не стали на захист Центральної Ради, а навпаки, деякі з них виступили разом з большевиками проти Центральної Ради, решта проголосила "невтралітет" або розбіглися. А тим часом комуністичні агітатори робили свою розкладову працю. В касарнях серед війська, на заводах, у майстернях і на всіх перехрестях вулиць кричали: "Долой буржуїську Центральну Раду. Даєш властіть советов!". У Києві маси були невтральні, або співчували большевикам, але більшість, яка складалася з малоросів, жидів та московських зайд з півночі, були гостро вороже настроєні проти Центральної Ради. Преса, крім української, була в руках москалів та жидів, громила Уряд Центральної Ради, а особливо з ненавистю нападала на голову Центральної Ради професора М. Грушевського — прозиваючи його: "Дедом Черномором".



Дім Голови Центральної Ради проф. Михайла Грушевського по збомбардуванню столиці військами Муравйова.

Фото взято з "За Державність", том 8, стор. 128. Видання Укр. Військо-Історичного Т-ва у Варшаві 1938 року.

Ходили чутки по місті, що большевики готовляться до наскоку й розгрому помешкання професора М. Грушевського. Ale коли большевики довідалися, що будинок професора охороняє військо, вони вирішили розгромити будинок вогнем гармат, зі станції Київ-Товаровий. Місцеві большевики теж знали про день й час, коли буде знищений будинок професора. Дійшла ця чутка й до нас. День й ніч охорона була на поготові.

Настав ранок сьомого лютого 1918 року. Професор перед своїм відходом до Центральної Ради запросив усю охорону до свого помешкання на сіданок та познайомив нас зі своєю родиною, що складалася з дружини й доньки Катерини. Після гостини, він показав нам своє велике помешкання, водив нас по всіх кімнатах та показував нам різні збірки й цінні речі історичного значення, ще з доби Трипільської культури, Скітів, Сарматів та старовинної Геленської культури. Показав нам килим Полуботка, багату й велику бібліотеку та свої рукописи історії Руси-України.

Оглянувши помешкання, ми подякували господареві за гостину. З частиною охорони, професор пішов до Педагогічного музею на засідання Центральної Ради, а решта охорони на чолі з комендантом, як звичайно, зайняли свої місця на даху, при помешканню, а також унизу при вході до будинку. Може ще й не дійшов професор

зі своєю охороною до будинку Педагогічного музею, як зі станції Київ - Товаровий большевики почали обстрілювати з гармат запальними стрільнями його будинок. Дім горів. Вогонь ширився з близкавичною швидкістю. Годі було думати про рятунок дорогоцінних історичних скарбів української культури, що знаходилася в цьому будинку.

В домі професора М. Грушевського жив зі своєю родиною відомий мистець і професор Української Академії Мистецтва Василь Григорович Кричевський, а на сьомому поверсі в мансарді була його майстерня й музей теж з дорогоцінними збирками найкращих зразків українського народного мистецтва. Усе згоріло. В тому ж домі жив відомий на еміграції видавець, письменник і культурний діяч покійний Юрій Тищенко-Сірий. Він мав там велику й багату бібліотеку та інші цінні збірки, які теж згоріли.

Перелякані донька й мати тремтіли зі страху. Це єдине, що вдалося нам врятувати. Вискочили вони зі свого помешкання в чім лише були, бо воно вже горіло. Хтось війхав колись віndoю на гору й забув спустити її на низ. Гарматне стрільно влучило в торс і вінда зі страшним гуком упала униз. Всі мешканці дому розбіглися, будинок горів як смолоскип, а гармати й далі увесь час гатили по ньому. Будинок згорів дощенту.

Того ранку професор М. Грушевський останній раз вийшов зі свого помешкання. А вночі з 8-го на 9-те лютого 1918 року члени Центральної Ради, Уряд УНР й українське військо залишили Київ, що палав червоною загравою численних пожеж, і по Святошинському шосе відступили до Житомира.

На Волині, в районі містечка Ігнатівці, було переведено реорганізацію війська і малочисельні відділи, як і наш курінь, було приділено до збірної військової частини під назвою "Окремий Запорізький Загін" під командою генерала Прісовського.

IЗ ЖИТТЯ СБУВ В КАНАДІ

Відомості про життя СБУВ у цьому числі "Бюлетеня" обмежуємо до мінімума з огляду на те, що ще перед IV-им З'їздом СБУВ, що відбу-

деться в дніх 19 — 20 травня ц. р. у Торонті, маємо намір випустити позачергове ювілейне число, присвячене життю нашої Організації.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ 1-ОЇ СТАНИЦІ

30 грудня 1961 року відбулися річні Загальні Збори членів 1-ої Станіці в Монреалі. На порядку денному стояли звіти керівних органів та вибір нової Станичної Команди, Контрольної Комісії і Суду Чести.

Звіти з діяльності Управи Станіці склали побратими: фін. секретар — Й. Савчук, скарбник — І. Олексів, заст. комandanта — М. Карпів, секретар — О. Хоменко. Широким і вичерпним був звіт команданта Станіці сот. В. Мошинського. У першій частині цього звіту було подано широкі інформації про працю Генеральної Управи і деяких станиць у зв'язку з ювілейним роком СБУВ. У другій частині — було схарактеризовано діяльність 1-ої Станіці, яка в минулому році була особливо активною, як з огляду на кількість організованих нею імпрез, так і на участь в імпрезах Генеральної Управи СБУВ та інших організацій. Не можна не згадати тут також цілої низки грошових зборік, що їх перевела Станіця в минулому році — на допомогу українським воєнним інвалідам і окремим побратимам, на ювілейний дар для "Бюлетеня СБУВ" та на різні загально-національні цілі. Півсотки привітань, які одержала Станіця в день свого 251-літнього ювілею —

від чолових представників Державного Центру УНР, від централь українських комбатантських і громадських організацій, від багатьох представників генеральної і булавної старшини — свідчать про те, що 25-літня пionерська праця 1-ої Станіці є широко знана і знаходить належну оцінку та призначення.

До Станичної Управи на 1962 рік переобрano більшість побратимів, що працювали в ній в минулому році: Сотник В. Мошинський — комandanт, ст. дес. М. Карпів — заст. комandanта, хор О. Хоменко — секретар, побр. Й. Савчук — фін. секр., побр. І. Олексів — скарбник і побр. Г. Залуський — стяговий. До Контрольної Комісії увійшли: ст. дес. Д. Литвин, побр. І. Квартюк і побр. К. Захарчук. До Суду Чести полк. С. Вальдштайн, пор. Н. Палій і побр. Ф. Татарчук.

На закінчення свого звіту на цих річних Загальних Зборах комandanт Станіці сотник В. Мошинський склав подяку Станичній Управі і членам за співпрацю та побажав їм витревалости, здоров'я і багатьох літ. "Мусимо міцно триматися один одного, — казав він, — мусимо підтримувати себе навзаем і бути дійсно побратимами душою і тілом"...

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ЧЛЕНСТВА 5-ОЇ СТАНИЦІ У ТОРОНТІ

18 січня ц. р. відбулися Загальні Збори членства 5-ої Станіці у Торонті, які провадила президія в складі: інж. А. Шумовський — голова і сот. Д. Сачківський — секретар. На цих зборах Управа Станіці зложила звіт зі своєї цілорічної діяльності, а Контрольна Комісія — з переведеної контролі фінансової господарки і справ секретаріату. Управі уделено абсолютною і висловлено подяку за працю. Об'єктивно належить ствердити, що на цю подяку Управа Станіці цілковито заслужила. Ціла низка імпрез ширшого обсягу, які влаштовувала 5-та Станіця або Генеральна Управа СБУВ, опираючись на співпрацю як Управи Станіці, так і її активу — вимагали праці. Переведення зборки на пам'ятник Т. Шевченкові у Вінніпегу, поглиблення дружніх взаємовідносин з ветеранськими організаціями м. Торонта, урочиста панахида і квартальні збори, якими вшановано пам'ять Віри Бабенко, активна співпраця з Генеральною Управою при організації минулорічної Ювілейної Воялької Зустрічі в оселі "Київ", урочисте

відзначення 40-их роковин 2-го Зимового Походу і вшанування пам'яти Героїв Базару — це головні моменти в минулорічній праці Управи Станіці.

До нової Управи Станіці, яку знову очолив сот. В. Шкурупій, увійшла низка активних членів Станіці, а це дає підстави надіятися, що життя Станіці і в біжучому році буде не менш активним. Скарбником Управи залишився незмінний на цьому становищі побр. І. Радкевич. Справи секретаріату перебрав сот. Д. Сачківський — секретар Генеральної Управи, культурно-освітні — інж. К. Балас — кол. голова Станіці, справи зовнішніх зносин — пор. О. Семотюк — кол. член Генеральної Управи. До управи також увійшли побр. Л. Сайн і побр. Д. Рахицький — заступник голови, що є репрезентантом Буковинського Курина.

У поточних справах винесено ухвалу розпочати збірку на фундацію при Катедрі св. Володимира у Торонті Св. Євангелії від ветеранів — учасників українських визвольних змагань.

ВІДЗНАЧЕННЯ 65-ЛІТНЬОГО ЮВІЛЕЮ КОМАНДАНТА СБУВ — МАЙОРА І. ЛИПОВЕЦЬКОГО

25 березня ц. р. відбулося чергове Засідання Генеральної Управи, присвячене справам організації 4-го З'їзду членства СБУВ. Засідання провадив 1-ий заступник голови — ст. лейт. М. Деркач. Розглянуто пропозиції і побажання Управ 1-ої, 5-ої і 7-ої станиць щодо організації З'їзду та низку поточних справ.

Після засідання урочисто відзначено 65-ліття з дня народження комandanта СБУВ і голови Генеральної Управи — майора І. Липовецького. Було зачитано і виголошено низку привітань від управ станиць, організацій і окремих побратимів. Ювілятові вручено дар від членства СБУВ — модерну машину до писання. Майор І. Липовецький, дякуючи Генеральній Управі і управам станиць за ширі побажання і позитивну оцінку його праці, поділився з присутнimiми деякими фрагментами зі свого життя.

Після засідання відбулася спільна вечеря, в якій взяли участь члени Генеральної Управи з їх дружинами.

ВІДІЙШЛИ У ВІЧНІСТЬ

СЕВЕРИН ЛЕВИЦЬКИЙ
— Начальний Пластун Сірий Лев



Св. пам. Северин Левицький

30-го січня 1962 року помер в Бонфало, США, на 72-му році життя св. пам. проф. Северин Левицький — старшина Українських Січових Стрільців, учасник українських визвольних змагань, верховний отаман Українського Пласти в Галичині, начальний пластун на еміграції, визначний педагог і громадський діяч, рідний брат замученої поляками Ольги Басарабової.

Схиляючи наші чола перед свіжою могилою Начального Пластуна, подаємо Його, власно рукою ним написаний, життєпис, що зберігається в актах Генеральної Управи СБУВ.

ЖИТТЄПИС

Я народився в м. Щуровичі, пов. Броди, Галичина, 1-го вересня 1890 року. Батько був священиком. Класичну тімназію я скінчив у червні 1908 року, університетські студії на філософічно-літературному факультеті у Льво-

ви — восени 1912 року. В роках 1912-1913 я вже був учителем гімназії Рідної Школи в м. Яворові коло Львова.

В роках 1913-1914 був я в старшинській австрійській школі в Рагузі над Адріатиком і при австрійському піхотному полку на граници Монтеңегра. При мобілізації австрійської армії літом 1914 року приділено мене вже як підстаршину до бойового полку УСС у складі австрійської армії, бо до УСС я належав ще від весни 1913 року, коли то було їх засновано у Львові під проводом Романа Дащенка, пізнішого полковника СС.

В роках 1914-1918 був я в складі австрійської армії або на фронтовій службі в УСС, або як старшина в складі дивізійних штабів, або, перейшовши ще вищі, у складі підслухових радіових і телефонічних станцій. У травні 1918 року перейшов я в складі УСС на Україну (Єлисаветградщина), де був як вищій старшина (от. Н. Гірняк). У жовтні відкомандировано мене до Львова приготовляти його переняття для України. В Листопадові Дні у Львові був я командантом бойового сектора "Замарстинів". У склад моєї групи входив тоді загін Долуда. По втраті Львова був я на фронті під м. Городком (коло Львова). У березні 1919 року, під час триденного перемир'я з поляками, я взяв шлюб з Вірою Оксаною Стернюк із с. Пустомити коло Львова, яка мала вищій Червоного Хреста, як студентка медицини.

Весною 1919 року приділено мене на становище адьютанта полк. УСС Василя (з Габсбургів) Вишваного. В липні 1919 року я мусів на приказ УГА зорганізувати "II Муніципальну обозну валку" і з нею перейшов похід УГА: Збруч — Вінниця. На Україні віднайшла мене моя жінка, яку я був залишив в Галичині. Її то я завдячу, що в дантейських обставинах перейшов тиф і виразтувався, завдя-

ки її хитрощам, із польського полону та вернувся з нею й дитиною Тетяною до Львова, де був аж до 1944 року на різних учительських (професорських) зайняттях. Тут я перейшов большевицьку і німецьку окупації. Літом 1944 року виїхав я на захід, в лютому 1945 року осів в с. Еггенталь (Баварія), в 1949 році переїхав я, як Дп, до США, до м. Бонфало, де перебуваю досі. Жінка моя померла в березні 1940 року. Подаю згідно з правою. СЕВЕРИН ЛЕВИЦЬКИЙ. Бонфало, 1 червня 1960 року.

"Учора поховали ми нашого побратима св. пам. Северина Левицького. Похорон був такий величний, що його мало хто мав і з визначних державних мужів..." — писав нам ген. П. Самутин з Бонфало, на руки якого

зложили ми наше співчуття для тамтешнього вояцького осередку і українських пластунів. — "Напевно не знайдеться серед нас людини, яка б об'єднувала нас так, як св. пам. проф. Северин Левицький. З ним не треба було говорити, на нього треба було лише дивитися і вже вистачало. Це людина глибокої ідеї, кристалової чесності та високої думки. Він жив Україною і для України. Жив для нашого народу і йдучи тернистим шляхом все відав для нього. Його смерть ще більше скріпила наші ряди та дала нам надінння йти Його слідами..."

Підписуємося і ми під цими словами, складаючи наше шире співчуття проводові Українського Пласти.

Сот. Д. Сачківський

СВІЖА МОГИЛА



Св. пам. Павло Куць

З. Шкурупій, голова Генеральної Управи СБУВ майор І. Липовецький, ген. М. Садовський, ген. О. Кузьмінський та багато старшин і побратимів по зброї. 3-го лютого в Кatedрі св. Володимира відбулася заупокойна Служба Божа, а після неї Покійного відпроваджено на місце вічного спочинку на цвинтарі "Проспект" у Торонті.

Св. пам. Павло Куць народився в 1918 році в селі Старосіллі на Волині в родині незаможних селян. В 1939 році, коли большевики прийшли "візволяти Західну Україну", він не пішов до них у найми, а подався на Захід і тяжкою працею заробляв на прожиття. В 1945 році він зголосився до Української Національної Армії, побував в ДП тaborах і одним із перших зголосився до виїзду на роботи в шахтах у Бельгії. З Бельгії переїхав до Канади. Тому, що він не мав жодного спеціального фаху, йому доводилося часто перебувати без праці і терпіти тяжкі недостатки.

Приїхавши до Канади, св. пам. П. Куць вступає в склад членів 5-ої Станиці СБУВ, якої карним і дисциплінованим членом був до останніх хвилин свого життя.

Несподівана смерть вирвала з наших рядів доброго вояка і щирого українського патріота. Хай легкою буде Йому вільна і гостинна Канадська Земля!

НАШІ ЮВІЛЯТИ НАШІ ПРИХИЛЬНИКИ, НАШ АКТИВ

М. Крат

Генерал-полковник Олександр Удовиченко

20-го лютого 1962 року минуло 75 років з дня народження генерал-полковника Олександра Удовиченка.

Генерал О. Удовиченко є одним з найславетніших вояків Армії УНР, одним із творців нашої збройної сили, що творив її як близький друг і помічник Головного Отамана Симона Петлюри з перших днів революції 1917 року.

Славною є служба генерала Україні! В 1918 році — начальник штабу Гайдамацького Коша Слобідської України, що вславився здобуттям київського Арсеналу. В 1919 році — творець і командир 3-ої Стрілецької дивізії, що під його проводом заслужила назву "Залізної". Це тоді, у червні і липні 1919 року, коли большевицькі полчища притиснули Наддніпрянську Армію до Збруча, а поляки з другого боку тиснули до того ж Збруча УГА, 3-тя дивізія провадила вперті бої під Вапняркою, — тримала південну групу большевиків, що силкувалися з Одеси прорватись на північ. Пізніше, під час наступу на Київ Запорожців та двох галицьких корпусів, група генерала

Удовиченка (3-тя і 9-та дивізії разом із 9-ою Галицькою Бригадою) при допомозі Волинської групи генерала О. Загродського, цілковито б'є ворога, захоплює до 1000 полонених, велике майно, бронепотягів і відкриває шлях до моря.

Зустріч із Денікіном нівечить наші успіхи, осягнені під Києвом і Одесою.

Під час війни з Добрармією генерал О. Удовиченко знову вкриває славою своє ім'я та ім'я своїх "залізних" переможними боями в районі Бершада. Відроджена в 1920 році 3-тя дивізія вписує в свою славну історію перевезування з боєм через Дністер, коло Городенки.

По скінченні українських збройних визвольних змагань генерал О. Удовиченко деякий час перебував у Польщі, а згодом переїхав до Парижу, де живе й досі. Цілий час він очолював наші вояцькі організації у Франції і був їх душою. 75-літній ювілей генерала Удовиченка відзначають у цілому світі його вояки. Засилаемо і ми наш скромний привіт і найкращі побажання Командирові "Залізних".

Многія літа, дорогий Генерале!

Генерал-полковник Микола Капустянський (У 80-ліття з дня народження)

При згадці імені генерала Миколи Капустянського в уяві кожного українця мимоволі постають образи з державно-збройної боротьби та з дальших визвольних змагань. Зокрема ж перед очима вояків Української Армії виранають події, що їх генерал Микола Капустянський задокументував в своїх двох цінних книжках — "Похід Українських Армій на Київ-Одесу в 1919 році".

Генерал Микола Капустянський зголосився до служби в Українській Армії в червні 1917 року і був приділений до 1-го Українського Корпусу на становище начальника шта-

бу 1-ої дивізії, якою командував генерал Гандзюк.

Ця 1-ша дивізія тоді примусила до капітуляції 34 Вітебський збройнівізованій полк, який прямував зі Старо-Константинова на Шепетівку, щоб захопивши її пробитися до Києва. Туди ж спішила і 11 Армія большевиків, але українські частини під безпосереднім керуванням ген. Миколи Капустянського ударемнили її заміри і захопили весь її штаб.

Залишився генерал М. Капустянський в Українській Армії і за гетьмана Павла Скоропадського, будучи начальником штабу дивізії



В 80-ТИ РОКОВИНІ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ



Генерального Штабу генерал-полковник
МИКОЛА КАПУСТЯНСЬКИЙ
Генерал-квартирмайстер Армії УНР



і керівником Воєнно-Наукового Комітету при Генеральному Штабі.

При Директорії ген. М. Капустянський був начальником оперативного відділу і заступником першого генерал-квартирмайстра, а потім першим генерал-квартирмайстром Дієвої Армії УНР, яка була під безпосереднім зверхнім командуванням Головного Отамана Симона Петлюри.

В 1920 році ген. М. Капустянський був підвищений до ранги генерал-хурунжого. Незабаром після цього він був покликаний до військової дипломатичної праці і нею завершив свою активну участь в Українській Армії. Але одночасно із цим він присвячує багато часу науково-військовій творчості, бере активну участь у видаванні журналу "Табор", друкує поважну працю — "Політика і стратегія", для старшин усіх родів збройі дає "Військове знання", редактує воєнно-наукові збірники: "За збройну Україну", "Війна і техніка" і т. д.

Ще в Академії Генерального Штабу ген. М. Капустянський звернув на себе загальну увагу своєю гіпотезою про важність летунства в майбутніх війнах. Його праця на цю тему викликала тоді в Академії запальну дискусію і то між найчільнішими викладачами академії. Теперішність наочно показала, що ця його гіпотеза, висунена ним у 1912 році, була цілком правильною.

Військова постать генерала Миколи Капустянського не була б повно наскількона, коли б ми не згадали її про ті військові знання і досвід, з якими він прийшов до Української Армії.

В 1904 році він кінчає Військову Школу в Одесі. Бере участь у Японсько-російській війні. В 1909 році вступає до Академії Генерального Штабу, яку успішно закінчує в 1912 році. В 1913 році викладає у Віленській Військовій Школі. В 1914 році в ранзі капітана бере участь у боях проти Німецької Армії. В 1915 році його призначають штабовим старшинами до III Армійського Корпусу з підвищенням у пполковники ген.-штабу. В 1916 році він стає начальником штабу 173 піхотної дивізії. В 1917 р. його підвищують до ранги полковника. Тут застає його революція...

В часі першої світової війни генерал Микола Капустянський здобув ряд орденів включно зі "золотою зброєю". Свої знання і досвід, здобуті на протязі цього часу, він цілковито віддав Українській Армії і в цьому його найголовніша заслуга перед українською нацією.

В день 80-ліття бажаємо ген. М. Капустянському багато здоров'я, сил і успіху в його дальшій праці для українського народу.

Поручник Михайло Боровський



Пор. М. Боровський

15 листопада 1961 року минуло 70 років життя членові 4-ої Станіці СБУВ проф. Михайлові Боровському. УВАН у Канаді відзначив цей день урочистим засіданням, на якому вішановано достойного ювілята і підкреслено його заслуги в науковому і громадському житті. Генеральна Управа СБУВ мала приемність, одночасно зі своїм привітом, надіслати проф. М. Боровському признаний йому Воєнний Хрест, бо шановний ювілят — наш дорогий побратим — у часах української збройної визвольної боротьби, як і ми усі, поставив своє життя до диспозиції української нації і як поручник Армії УНР перебував на становищі старшини для доручень при Губерніальному Комісаріяті в Кам'янці Подільському, пізніше

— старшина в 2-ому гарматному полку, а на останку — старшина при Міністерстві Військових Справ.

Дорогому ювілятові бажаємо довгих і щасливих літ життя і дальших успіхів у його науковій і громадській праці!

Інженер Антін Берегулька

Інж. Антін Берегулька, спогад якого — "Лютій 1918 року у Києві" ми друкуємо у цьому числі "Бюлетеня", — належить до наших прихильників, як належить він також до прихильників кожної творчої праці, що проводиться під прапором УНР і що має на меті добро України.

Інж. А. Берегулька народився 16 серпня 1888 року на Поділлі, походить із селянської родини. Воєнні і революційні події кілька разів переривали його академічні студії — до 1917 року він вчився в гімназії у Вітебську; в 1918-1919 роках перебував на матуральних курсах при Українському Університеті у Києві, директором яких був проф. Михайло Грушевський; в 1919-1920 роках студіював на агрономічно-лісовому факультеті Кам'янець-Подільського Університету, ректором якого був проф. Іван Огієнко — нині митрополит Іларіон. Свої вищі студії завершив інж. А. Берегулька вже в Чехо-Словаччині, куди переїхав він в 1921 році. Тут скінчив він лісовий відділ агрономічно-лісового факультету на Техніці у Празі, а крім того був слу-

хачем на філософічному факультеті Українського Вільного Університету в Празі.

В українському війську інж. А. Берегулька перебував короткий час — 1918 рік, який описав він у своїх цікавих спогадах, що їх почали ми друкувати у цьому числі "Бюлетеня". Зате ввесь час займав він різні видні становища в урядових інституціях УНР: в Контрольно-Інформаційному відділі при Уряді Центральної Ради, в Політичному Департаменті Міністерства Внутрішніх Справ, а останньо, уже на еміграції у Польщі, був він старшим секретарем Контрольного Відділу Українського банку, директором якого був Кость Клепачівський.

Віддаючи своє життя служенню українській визвольній ідеї під прапором УНР, інж. А. Берегулька і нині належить до її безкомпромісних визнавців і не щадить ані своєї праці, часами мало помітної, але завжди честої і сумлінної, ані тяжко запроцьованого гроша — щоб цій українській визвольній ідеї запевнити перемогу.

Заява Генерала М. Крати

Прошу про вміщення на сторінках Вашого журналу моєї заяви такого змісту:

"Зазнайомившись із повним текстом ухвали Головної Управи Об'єднання б. Вояків Українців в Америці з дня 2-го грудня 1961 року ("Вісти Комбатанта" ч. 4/61) у справі одержання генералом Павлом Шандруком польського ордену "Віртугі Мілітарі", я цілковито солідаризуюся із заявою генерала О. Вишнівського ("Свобода" ч. 7 з дня 12. 1. 1962).

Уважаю, що всі твердження Головної Управи Об'єднання б. Вояків Українців в Америці є помилкові і не мали б місця, якби вона потрудилася своє рішення оперти не на польському часописі, а на певних інформаціях, у котрих напевно її не відмовили б генерал П. Шандрук і Представництво В. О. УНР в ЗДА.

Разом із тим висловлюю своє глибоке пеконання, що всі українці визнають Західні Українські Землі за інтегральну частину Української Народної Республіки. Але претенсії поляків на ці землі ніяк не можна в'язати з фактом ушанування поляками українського генерала за його бойові чини, доконані під час його контрактової, з наказу Уряду УНР, служби в Польській Армії.

Уважаючи згадану ухвалу за цілком незаслужену зневагу генерала П. Шандрука, я в знак протесту проти неї зрікаюся членства в Об'єднанні б. Вояків Українців в ЗДА".

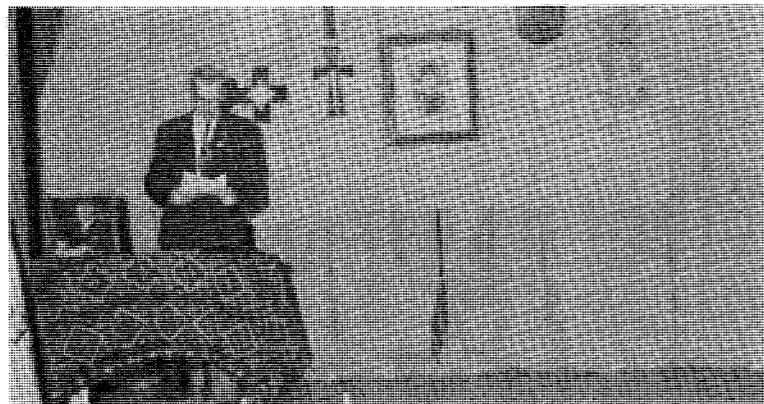
Дітройт, 7. II. 1962.

Генерал Михайло Крат

IЗ ЖИТТЯ ВЕТЕРАНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

ДЕСЯТЬ РОКІВ ЖИТТЯ І ПРАЦІ

(Відзначення 10-ліття існування СУВ в США)



На сцені, по обох боках портрету Симона Петлюри, — хрести Української Армії. Голова СУВ полк. В. Філонович читає доповідь. На столі портрет св. пам. ген. К. Смовського — основоположника і першого голови СУВ в США.

Міннеаполіс. В неділю 11 лютого ц. р. відбулося тут ювілейне свято українських ветеранів — відзначення десятиліття існування їх організації — СУВ.

Програма ювілейного свята була досить широка. Складалася вона з посвячення прaporу, промови голови організації, символічного рапорту перед портретом Головного Отамана св. п. С. Петлюри, нагородження ветеранів Воєнним Хрестом та мистецької частини свята.

Голова СУВ відкриває ювілейне свято, українські ветерани, що їх імена були на листі відзначених Воєнним Хрестом, вишикувались для зустрічі прaporу. Під звуки Українського маршу вноситься на залю прapor, який тут же був посвячений трьома українськими православними священиками митроф. прот. В. Левицьким, капеляном СУМ, прот. А. Кістем та прот. М. Антохієм. Панотці В. Левицький і А. Кість є ветеранами, учасниками Визвольних Змагань. Хор, під керівництвом побратима М. Мірзи, прикрашує акт посвячення прaporу,

що його низько скилив Голова полк. В. Філонович, а полотнище притримувала пані генералова Л. Смовська, вдова по основоположникові цієї організації св. п. ген. К. Смовському. З призначенням і вдячністю ветерани і гости прослухали палкі слова проповіді панотця В. Левицького та А. Кістя. Многоліттям закінчився акт посвячення.

Вітаючи ветеранів і гостей, голова СУВ, полк. В. Філонович у своїй промові відмічає творчі етапи пройденого десятилітнього шляху організації, підкреслює жертовність, як ветеранів так і їх прихильників на добродійні цілі — допомога інвалідам, удовам по ветеранах, довголітня допомога св. п. Ользі Петлюровій, старшим віком ветеранам — усе це дало понад шоститисячну суму грошей. Солідна кількість переведених удачних імпрез, широка праця не лише на терені Твін Сіті, але й далеко поза межі їх, по цілій Америці і поза океаном, — ось ті здобутки за пройдений шлях. Велика кількість привітань, що надійшли на це свято від ріжких організацій та пооди-

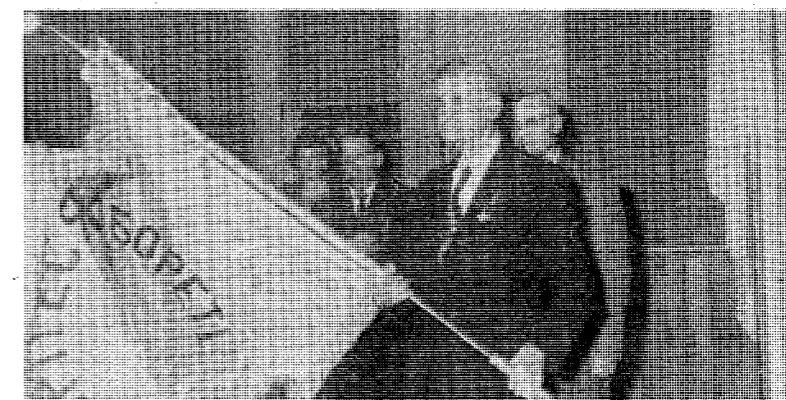


Під час Богослужіння (зліва направо): п. о. М. Антохій, о. прот. д-р В. Левицький, о. прот. А. Кістя — капелян СУВ, полк. В. Філонович і побр. Гр. Бурек — учасник бою під Миньками у 2-ому Зимовому Поході. Йому, як обраному на прaporосця, було вручене прapor СУВ після його посвячення.

ноких осіб, є доказом того, що праця наша не пройшла марно, її цінять і відмічають. Ряснimi оплесками зустріли присутні привітання Президента УНР в екзилі д-ра С. Витвицького, ген. шт. генерал-полковника О. Удовиченка, Голови УНРади — О. Байдуника, Голови В. О. УНРади — М. Лівицького, генерал-полковника О. Загродського, генералів — М. Садовського, М. Крати, О. Вишнівського, А. Валійського, голови Ген. Управи Союзу б. Українських Вояків у Канаді — майора І. Липовецького, від Союзу Українських Ветеранів в Німеччині — ген. шт. полк. В. Татарського, від Головної Управи Об'єднання Прихильників УНР, редакції "Тризуб", Орденської Ради Залізного Хреста, Укр. Воєнно-Історичного Інститута в Торонто, Ц. К-ту Вшан. пам. С. Петлюри, від Золотого Хреста — відділу в

Міннеаполіс, ОЧУС — Міннеаполіс, СУА — відділ ч. 16, УККА — голова В. Домбровський, ОДВУ — С. Коцюба, Параф. Громади св. Юрія — Л. Папара, Т-ва Прихильників УНР — А. Семенюка і від багатьох інших організацій, Побратимів і Симпатиків. Ляйт-мотивом у більшості привітань і gratulacij є — "ви є однаєдина ветеранска організація на терені США, яка ані на крок не відступила зі старих і святих позицій УНР та простує по шляху, що його вказав нам сл. п. Головний Отаман С. Петлюра".

Присутність на ветеранску святу широкого загалу громадянства, сотні привітань і телеграм були доказом того, що СУВ не є осамітнений, не є "єдиний" і тому слова св. п. Головного Отамана С. Петлюри, які заступував у своєму символічному рапорті Голова СУВ



Момент посвячення прaporу СУВ. За полк. В. Філоновичем стоїть побр. Гр. Бурек і сот. О. Вдовиченка. На прaporі слова Шевченка, що стали дорожевказом —

БОРІТЕСЯ — ПОВОРИТЕ!

полк. В. Філонович — "В Українську Народню Республіку віруємо, Українську Народну Республіку ісповідуємо", були прийняті присутніми з признанням.

Після офіційної частини свята наступив момент вручення Воєнних Хрестів. На залі тиша, один по одному підходять старі ветерани до найстаршого рангоу полк. В. Філоновича, який в асисті сот. О. Вдовиченка переводить акт вручення Хрестів. Були при цьому зворушливі моменти, не одна сива голова побожно скилилася перед святою для неї пам'яткою — врученим Хрестом, у багатьох ряснили слези на очах бож... пригадалися старі часи, часи, коли всі вони боролися на Рідній Землі за вимріяну Ідею, за Волю України.

Рясними оплесками привітали нагороджених присутні на святі.

Після короткої перерви наступила концертова частина свята. На сцені відомий оперний співак О. Мартиненко при акомпаньєменті своєї доньки Зої Мельниченко з мистецькою довершеністю виконав Арозо з опери "Кармелюк", музика В. Косенка, та арію князя Ігоря з опери "Князь Ігор", музика А. Бородина. Збираючи бурю аплодисментів і гратуляцій, шановний мистець скромно заявив, що почуває себе дуже добре бо... заговорила кров. З

КРУТИ, ЯК ІСТОРИЧНА НЕОБХІДНІСТЬ

2-го лютого ц. р. в Дітройті в домівці Українського Пласти відбулася, організована заходами Тва "Самопоміч", доповідь генерала Михайла Крата — "Крути, як історична необхідність". Тези цієї доповіді можна звести до наступного:

Конечність зложеної під Крутами жертви виникала з потреби захисту України від навали Москви, як також з необхідності зберігти столицю України — Київ — бодай до Берестейського договору, який був підписаний у день виходу з Києва Уряду і Військ Української Народної Республіки.

Бій під Крутами був героїчним і цілоденним боєм нашої молоді (юнаків і студентів), котра і після бою зберегла свою боєздатність та брала участь у боротьбі за Київський Арсенал.

Але одночасно із цим генерал М. Крат зга-

спіхом пройшла наступна декламація молодої одумівки панни Клави Глоби, що продекламувала присяту п. О. Костюк — "Ветеранам Армії УНР". Рясними оплесками зустріли присутні чудовий спів Зої Семенець — сопрано, яка проспівала дві пісні — "Місяцю ясний", муз. Артемовського та "Нагадай бандуро", муз. Г. Китастого — при акомпаньєменті п. Кіри Цареградської. З великим успіхом завершив концертну частину дует — Зоя Семенець — сопрано та Кіра Цареградська — альт при акомпаньєменті п. Оксани Бринь, які виконали — "Пливів човен", муз. М. Лисенка.

Господарі — ветерани запросили гостей на склянку чаю. Приняття відбулось у сусідній кімнаті, де гості зустріли дружини ветеранів та гостили їх чаєм і печивом.

Уесь перебіг імпрези було фільмовано, від посвячення прапору почавши і скінчивши танками, від дідів і бабусь до наймолодшої Катрусі Гелєцинської — найменшої внучки св. п. ген. К. Смовського, яка під звуки вальса Штрауса робила своє перше "па" зі своїм хрещеним батьком проф. Л. Папарою. Це був один з тих удалих вечорів, коли ніхто не спішив додому.

О. В-ко

дав і деякі моменти, які, на його думку, без потреби культується при згадці про цей момент української визвольної боротьби. А саме: Київ і Україну боронили тоді не тільки студенти, яких було під Крутами не 300, а 120 і яких під Крутами згинуло не 300, а тільки 30 осіб.

Так само в доповіді було підкреслено, що студентів не було вислано на фронт, а вони пішли самі добровольцями. Не є згідним із правдою також і твердження, яке іноді доводиться зустрічати, що старшини в бою студентів покинули. Немає жодної потреби культувати неправдиві факти нашого минулого і тим понижувати Українську Націю та провід трагічної доби 1917—1918 років — зазначив прелегент.

У другій чатчині своєї доповіді генерал М. Крат торкнувся питання — чому не було

української армії в січні 1918 року? Спільна з москалями революційна боротьба від епохи декабристів аж до революції, а тому й віра в російську демократію, інтенсивна агітація большевиків та втіма після довгої війни — не мало спричинилися до того, що пляновий процес творення української армії не йшов так, як того вимагали обставини. А він, під проводом Симона Петлюри на фронті і М. Міхновського в запіллі, при активному спротиві Москви, пляново провадився і був розпочатий уже в березні 1917 року. (Постанова про

формування Богданівського полку в березні 1917 року). Творення ж інших добровільних частин почалось на Україні одночасно з творенням большевиками т. зв. "Красної Армії", а за часів Тимчасового Уряду було це неможливе.

Треба мати на увазі, — зазначив генерал М. Крат, що за десять місяців революції Наддніпрянщина пройшла ту добу національного відродження, яку Галичина проходила 70 років — від Головної Руської Ради в 1848 році до 1-го Листопода 1918 року...

Молодь, що з нами

Уже кілька разів ці дві подруги виступали на святочних імпрезах СБУВ, чудово виконуючи "Запорізький марш" і "Марш Шопена". І за кожним разом їх слухалося з приемністю та хотілося, щоб вони грали якнайдовше.

Панна Марта Фотій, закінчивши середню школу, студіює природничі науки на Торонтонському Університеті. Крім того співає вона в катедральному хорі, грає в шкільній оркестрі і скінчила Курси Українознавства при Катедрі св. Володимира у Торонті. Вона є також секретарем Українського Студентського Клубу в Торонті.

Панна Валя Літвінов (з правого боку) скінчила середню школу в Торонті. Тепер учається в педагогічній школі і бажає бути доброю вчителькою.

Євгенія Шкурат

Панна Євгенія Шкурат належить до молодшого покоління наших прихильників. Її завжди можна бачити при якійсь праці на всіх імпрезах СБУВ: помагає паням обслуговувати гостей, переводить збірки на національні цілі або зі своїм "кодаком" зафіксовує важливіші фрагменти цих імпрез. Вона зі своєю матір'ю — панею Наталією Шкурат в 1947 році прибула до США, в 1949 році переїхала до Канади. На еміграції перебувала в Австрії (Ландек, Зальцбург). Оселившись настало в Монреалі, скінчила тут Сер Джордж Вільямс Університет. Бере жваву участь в українському громадському житті, займає становище секретаря Управи Українського Технічного Т-ва у Монреалі.



Марта Фотій і Валя Літвінов



Євгенія Шкурат



Наталка Гайдар

До прихильників нашої комбатантської організації серед молодшого покоління належить і Наталка Гайдар. Не зважаючи на свій молодший вік, вона вже тепер часто виступає в українській і англомовній пресі, освітлюючи сучасні події українського життя, а досить часто і стаючи в обороні правдивої історії української минувщини. Її коротка, але прекрасна замітка про академію, присвячену Героям Базару, що відбулася в Боффало 3-го грудня м. р., — була вміщена в попередньому числі "Бюлетеня".

Наталка Гайдар є пластункою, належить до Студентської Громади, бере активну участь у житті місцевої української громади. Вона народилася в Полтаві. В 1950 році приїхала з батьками до Америки. В 1958 році скічилась школу з відзначенням за гарні успіхи в навчанні. Тепер кінчає середню школу, де вчиться дуже добре. Є членом "Гонор Сосаєті". В 1959 році у висліді змагань в українознавстві, які перевела Комісія Молоді ЮКОМА з нагоди 250-ліття смерті гетьмана Івана Mazepy, Наталка Гайдар дісталася другу нагороду. В 1961 році в середній школі мала реферат про життя і творчість Т. Шевченка. Тепер вона готується до вступу на університет. Її мрією є вивчити якнайбільше мов. У грудні її прийнято до Національ Гай Скул Поетрі Асоціейшен.

Нашим молодим прихильникам — щирій вояцький привіт і найкращі побажання щасливого життя та дальших успіхів у праці для українського суспільства!

Володимир Літепло

Володимир Літепло є, мабуть, одним із перших, що в спадку одержав право на Воєнний Хрест йісля смерті свого батька — св. пам'яті дес. Степана Літеплого — довголітнього члена 1-ої Станіці СБПВ у Монреалі.

Прийнявши урочисто Воєнний Хрест на Загальніх Зборах членства 1-ої Станіці 3-го грудня 1961 року, він є гордий із цього, а також є свідомий того, що прийняв на себе не тільки права, але й певні обов'язки.

Володимир Літепло народився в 1930 році у Монреалі, є одружений і має двох синів. У вільних від заробіткової праці хвилинах бере участь у громадському житті.



Володимир Літепло

СЕНС КРУТІВ

"Канадійський фармер" (29 січня ц. р.) у передовій статті — "Сенс Крутів" пише:

"Може видавався абсурдом оцей бій горстки юнаків з сильною армією, може видавався непотрібною витратою стілки молодого життя, проливом невинної прові, що пішна намарне.

Та чи справді намарне пропало це молоде життя?

Hi!

Крутянська жертва, що згоріла на жертвнику любові до волі, зродила нову віру, дала початок новій ідеї — ідеї української державності, збудованої боротьбою, освяченої кров'ю українського народу.

Крути — це початок нової доби в історії України, доби визвольних змагань, у яких за любов до Батьківщини платиться життям та

кров'ю.

Те все, що діялося в Україні за роки революції, всі з'їзди, ухвали й універсали були лише менше або більше важними історичними датами, а щойно Крути записали першу карту в історії визволних наших змагань, яка, кров'ю найкращих синів України, пишеться до сьогодні.

Крутянська молодь була першою, що жертвувала себе цілковито Україні, що молодою гарячою кров'ю підписала акт збройної боротьби за самостійність, боротьби нераз нерівної, здавалося б, безнадійної, але величної і святої, як велична і свята є ціль її.

І тому Крути є символом невгнутого опору українського народу проти насилия і по-кликом непримиренної боротьби з його зайнанцями-поневолювачами."

ЖЕРТВА КРУТ НЕ БУЛА МАРНОЮ

"Свобода" (30 січня ц. р.) пам'яті Героїв Крут присвятила статтю — "Пам'ять про Крути", в якій читаємо:

"...Не має значення те, що нині заоране поле їхнього бою під Крутами, що й сліду не лишилося від їхніх могил на Аскольдовій горі у Києві. Не важить і те, що цілими десятиліттями московський окупант намагається викреслити з історичних праць, підручників, спогадів усяку хоч би згадку про те, що відбулося січневого морозного дня 29-го січня 1918-го року біля залізничної станції Крут. Пам'ять про геройський чин крутянців розцвітає не лише виявом пієтизму і пошані серед українців, що вийшли на вигнання з рідної землі, щоб зберегти вірність ідеям української незалежності й соборності і продовжувати

боротьбу за них. Живим вогнем вона тліє — не вгасає в серцях українських молодих поколінь у поневоленій нащадкам Іванів Грозних і Муравйових Україні, чекаючи слушного часу, щоб розцвісти широко й буйно до висот вільного українського неба.

"...Сучасна молодь в Україні, така ж патріотична, як і те покоління, що дalo Крути, готова, як і крутянці, проліти свою кров в обороні рідної землі, широ й гаряче вона прагне слави й величі для Батьківщини. У слушну годину, із громом визволення із цієї молоді осиплеся увесь наліт фальшивих чужих ідеологій, і вона довершить того, за що вмиралі із співом "Ше не вмерла Україна" студенти і гімназисти на крутянських полях..."



З наших листувань

Присвята частини "Бюлетеня" ч. 8 св. пам. Віри Бабенка знайшла широкий і прихильний відгук серед українського громадянства. Статтю І. Горішнього — "Пам'яті Віри Бабенко" надрукували також паризьке "Українське Слово" і торонтоіське "Вільне Слово". Вірш П. Степа — "Віра Бабенка" був декламований на академіях, присвячених пам'яті Героїв Базару, — у Дітройті і Міннеаполісі. Статтю І. Горішнього і вірш П. Степа уміщено в цьогорічному календарі Українського Народного Союзу. Також Редакція "Бюлетеня" у цій справі дістала багато листів. Уважі читача подаємо лист, що його одержав побр. І. Горішній від одного зі своїх виховників.

"...Оце кілька днів тому одержав з Торонто Бюлетень Союзу Бувших Українських Вояків у Канаді, а в ньому поміж іншими статтями є Ваша про сл. п. Віру Бабенку. Це дуже гарно з Вашої сторони, що ви цю статтю написали, бож сл. п. Віра одна з-поміж тих наших жінок-героїнь, що заслуговують на щорічну згадку, а краще кажучи, на частеньку пригадку нашему молодому доростові про потребу служіння батьківщині, не жаліючи навіть життя свого, коли зайде потреба.

Читаючи цю статтю, мимоволі пригадав я ті славні дні нашої праці не тільки в школі, але теж на громадському відтинкові — ці всі свята — річниці, а що вже найбільше — ті наши незабутні часи на панцирному поїзді "Стрілець", на якому Вам, тоді прямо ще дитині, довелось частенько заглядти смерті в очі. І як сьогодні пригадую нашу розмову з сл. п. Павлом, що ми беремо на свою відповідальність цвіт нашого народу, що ви всі тоді — ще ж прямо діти — може навіть не здавали собі справи з того, що прийдеться навіть головою наложити в обороні тих святих справ, про які Ви тоді вперше тільки дізнавалися в школі. Але зерна, посіяні в рідній школі великими патріотами-учителями, запали Вам так глибоко в Ваші молодечі душі, що Ви тоді думали тільки про оборону батьківщини від проклятих ворогів, Ви навіть не уявляли собі посправжньому повного образу твої боротьби. Ви пішли, бо любили свій край, бо хотіли нав'язати до тих славних часів, на-

шого козацтва, що коли "батьківщина в упадку, забудь вітця і матку, та йди повинність ісполнять"! І Ви пішли! І Ви чесно сповнили цей обов'язок, сплатили довг за багатьох таких, що не розуміли тоді цеї ідеї, за багатьох, що дались заманити на службу ворогові.

І коли я, по прочитанні цієї короткої згадки про "нашу славну ученицю Віру", почав порпатись у спогадах із тих часів — то стало мені неначе легше на душі, бо може є в тім і малесенька частина моєї відданої тоді праці для Вас, усіх тодішніх учнів цеї славної на той час школи, праці не тільки в самій школі, але теж і поза нею на громадському секторі, уже теж і для других, не тільки Вас, учнів. Тому Ваш спогад для мене тим цінніший, що він вийшов власне від одного з тих, що наша тодішня школа, ми всі, тодішні вчителі — формували Ваші душі, зашеплювали Вам любов до батьківщини, приготовляли Вас до майбутньої служби для своєї, а не чужої держави. І хоч розгубились ми по дорозі, то все ж — поза незначними тільки відмінкам — Ви всі пішли по тій власній дорозі служіння своєму народові, служіння до повної посвята. Тому ще раз спаси-біг Вам за ту згадку про сл. п. Віру.

Хай читають усі, всі, хай глибоко западає їм у душі ця велика чеснота любові, віданості — посвята для Рідного Краю.

Щиро Вас здоровлю і бажаю Вам, Друже, всього найкращого. В. Палидів

Нью-Йорк, 27 XI. 1961.

ТУГА ЗА ВОЯЦЬКОЮ ЕДНІСТЮ

Побратим Степан Ємчук із Судбур нам пише:

...Перший раз у моєму житті в Канаді мені пощастило бути учасником "Зустрічі бувших вояків", що відбулася в оселі Київ у минулому році. Коли я обсервував учасників тієї зустрічі, одна думка мене непокоїла: це те, що наше вояцтво розпорощене по різних організаціях. І думав я: Чи не краще було б, якби всі вояки були в одній організації та взяли участь у такій зустрічі? Яке велике число було би їх! Яке враження було б, якби наш генерал Загродський до цих тисячних вояцьких

лав подав команду "Струнко!" — а станичні паропори відповіли би — "Вперед, за Україну!" І наше молоде юнацтво було б горде по-дивитися на своїх батьків, які в своїй молодості кров проливали за матір Україну!..

"От на зиміці в "Бюлетені СБУВ" (ч. 9)... аж душа радіє, коли бачу таку єдність на вояцькому святі, коли бачу прaporи і представників різних організацій, що їх безсмертні Лицарі Базару, бодай на мить, з'єднали в одну громаду".

КОРИСНА ПРАЦЯ

Від побратима В. Носарука з Саскатуну ми одержали листа такого змісту:

"Повідомляю Вас, що я опрацьовую Іс-

торію України для висвітлення на екрані. Розмір образів 2x2 інчі. Перефотографовую з Історії України та інших книжок образки від давніших часів аж до сьогодні. Маю поверх 450 уже готових фотофільмів із тематикою з української визвольної боротьби 1917—1921 років і 2-ої світової війни..

Якщо Ви маєте щось, що я можу використати — образки, мапи і т. п. — я радо перефотографував би їх.

Як скінчу цю працю, то думаю подарувати її Українському Інституту, щоб висвітлювати її дітям, щоб вони знали про Україну і її життя".

Якщо маєте щось, то пришліть..."

„Бюлетень СБУВ“ в оцінці його читачів

"Перед старими кадрами Української Армії ще багато роботи, яку ніхто за них не зробить. Тому крипиться і з Божою помічю продовжуйте далі свою працю, яку Ви робите своїм цінним "Бюлетенем".

Ю. Артюшенко. Чикаго, 10. 1. 1962

"Бюлетень СБУВ" я одержую... Нам, аргентинцям було дуже цікаво довідатися про організаційне життя СБУВ у Канаді, яке висвітлює Ваш Бюлетень. Приємно, що Ваша організація існує 25 років. Із цієї нагоди пересилаю Вам своє шире поздоровлення, до якого також приєднуються старшини Армії УНР — І. Панковецький і І. Дунайський, які багатьох осіб, що їх фотографії є в Бюлетені, особисто знають.

Такий час існування СБУВ свідчить про те, що члени Союзу ставляться до організації б. вояків по-державницьким, а не з боку партійного... Не можна не висловити подяки Вашому Союзові за видання твору проф. В. Іваниса — "Симон Петлюра — Президент України". Такі твори помогають нашій молоді пізнати історичну правду"...

І. Дмитрів. Аргентина, 8. X. 1961

...“Ваші Бюлетені” одержав. Був дуже радий цією новинкою і сердечно вдячний Вам, що Ви ознайомили мене із життям СБУВ у Канаді та інших країнах. Бюлетені прочитав

з великим захопленням і вони скріпили в мені мої вояцькі почуття..

Хай Бог Вам допоможе у Вашій праці, яку Ви виконуєте на користь СБУВ"...

К. Трохимець, Німеччина, 7. I. 1961

“...Ваш журнал з кожним числом робиться все більш цікавим, як змістом, так і оформленням”...

Е. Приходько. США, 28. II. 1961

“Дуже дякую за присланий "Бюлетень". Я уважно прочитала його. Стаття про Віру Бабенку спровітила на мене особливо глибоке враження. "Бюлетень" гарно ілюстрований і цікавий змістом для нас — дочок і синів Ваших”...

Наталія Федорів. Чикаго, 29. II. 1961

“Вибачте, що так довго не присилав Вам грошей за "Бюлетень". У мене, як і у кожного: душа ще жива і всього кортить, а гроші на все не вистачає. Подумав я про свій бюджет: там украйїв, там обтяв, там залишив і якось викомбінував на заплату "Бюлетеня". Посилаю передплату за 1961 і 1962 роки, а також пожертву на пресовий фонд. Разом шість долярів. Пробачте, що не можу прикрутити своєї бюджетної шруби ще більше”.

С. Клішковський. Філадельфія, 9. 12.

“Кожне число "Бюлетеня СБУВ" сприймаю, як дорогий родинний альбом. Знаходжу

у ньому дуже часто дорогі близькі обличчя та імена. Тематика про минулі події — це ж частина життя, може найкращого, для кожного учасника Визвольних Змагань. Це ж — його рани і кров... "Бюлетень" — це праця ентузіастів, які через ціле життя несуть отої святій вогник української вояцької чести і слави, який загорівся під "Асеналом" і "Крутами" і спалахнув таким яскравим, майже неземним, полум'ям слави під "Базаром"...

О. Вдовиченко. Міннеаполіс, 15. 1. 1962

"Бюлетень" гарно редагуєте, але не скрочуйте імен, як "І. Л.", "М. Безручик" і т. п. Ваш Бюлетень — це ж історичне джерело. Хай молоді знають повне наймення, а не додадуться: Микита, Михайло, Марко, Микола,

Методій і т. д. Ця звичка лише у нас за-
велася. Інші народи не роблять цього"...

о. д-р Володимир Левицький, 16. I. 1962

"Широ дякую за надсилання мені "Бюлетея", який я з приемністю завжди читаю. Хотілося б бачити його зі збільшеною кількістю сторінок. Щодо його оформлення — обкладинка, фота, чіткість друку — і змісту не можна бажати нічого кращого. Залучую п'ять до-
лярів на пресовий фонд"...

С. Лазуренко. Детройт, 17. I. 1962

"Бюлетень" одержав. Дорбе уложеній і зредагований. Миливі своїм зовнішнім виглядом і багатий змістом. Значення "Бюлетея" величезне не лише для нас, але й для тих, що прийдуть по нас"...

С. Єфремов. Асторія, 18. I. 1962

Повідомлення Адміністрації "Бюлетея СБУВ"

В часі від 16 грудня 1961 року до 1 березня 1962 року на пресовий фонд "Бюлетея СБУВ" пожертви зложили:

Канада:

По 3 дол.: А. Владарчик, Ст. Ємчук, Я. Кондрацький. По 2 дол.: А. Гладчук. По 1 дол.: Н. Юсипчук, А. Терещецький, Ф. Королюк, А. Білоцерківський, К. Балас, В. Мошинський, М. Гудима, С. Мокрій, Йос. Липка, О. Шаруда, М. Юсипчук, С. Сокач, М. Іваненко.

США:

По 3 дол.: П. Партикевич, І. Драбатий, Ю. Артюшенко, З. Іvasишин, І. Журжа, А. Негребецький, М. Суржко. По 2 дол.: І. Островершенко, Ю. Лукащук, О. Матух, М. Креер. По 1 дол.: І. Поритко, І. Коваль, А. Миколаєнко, В. Костецький, І. Лакуста; І. Гнойовий, І. Коваль, К. Марущак, П. Павлович, С. Кожухар, М. Отрешко-Арський, І. Толочний, П. Самутин, Л. Єрмолаєв, Т. Шкарупа, М. Білок, Р. Климкевич, Г. Мироненко.

З нагоди 25-літнього ювілею СБУВ, як ювілейний дар, на пресовий фонд "Бюлетея СБУВ" пожертви зложили:

В. Кедровський — 10 дол., А. Берегулька — 10 дол., І. Навроцький — 6 дол., І. Семенів — 6 дол., О. Кузьминський — 5 дол.,

І. Рудевський — 5 дол., І. Перекопський — 5 дол., С. Лазуренко — 5 дол., о. В. Уманець — 5 дол.

Управа 7-ої Станції в Гамільтоні перевела збірку і надіслала, як ювілейний дар, — 25 долярів.

Усім жертвовавцям складаємо сердечну подяку.

Редакція і Адміністрація "Бюлетея СБУВ"

В тому ж часі передплату в сумі 2 дол. внесли:

Канада: С. Захарчук, Н. Юсипчук (4 дол.), В. Літепло, О. Кузьминський, М. Стадник, Д. Рахицький (1,5 дол.), В. Яворський (5 дол.), Г. Шиманський (3 дол.), Ст. Глушко, І. Рогатинський, А. Дибко, Ф. Ігнатюк, Бібліотека при Прав. Громаді Церкви св. Володимира в Келгарах, Ф. Королюк (4 дол.), А. Білоцерківський, К. Балас, Л. Суп, В. Мошинський, о. І. Тріска, І. Фейко, М. Гудима, В. Носарук (2,59 дол.), А. Гладчук, А. Владарчик, Йос. Липка, Ст. Ємчук, О. Шаруда (4 дол.), Я. Кондрацький, І. Довгаль, Г. Кушнір, І. Горішній, В. Гончарук (4 дол.), І. Перекопський, І. Семенів (4 дол.), С. Сокач, А. Ільницький, М. Заяць, В. Лашук (6 дол.), М. Іваненко.

США:

М. Миськів, Ф. Фалинський, О. Загродський, А. Валійський, І. Поритко, А. Миколаєнко, В. Костецький, Ю. Лукащук, Н. Горбач, П. Олексієнко, К. Андрушенко (1 дол.), І. Лакуста, П. Партикевич, С. Єфремов, о. В. Левицький, О. Вдовиченко (3 дол.), пані О. Романченко, І. Навроцький (4 дол.), о. А. Стасюк, І. Драбатий, І. Гнойовий, Ю. Артюшенко, пані Т. Петрів, О. Вишнівський, З. Іvasишин, І. Коваль, К. Марущак (4 дол.), П. Павлович (4 дол.), С. Кожухар (4 дол.), Н. Отрешко-Арський, П. Куриленко, І. Толочний (4 дол.), П. Самутин, А. Генсурівський (5 дол.), Е. Велигорський, Л. Єрмолаєв, І. Журжа, С. Веремчук (3 дол.), І. Панченко, А. Негребецький, П. Нестеренко, О. Матух, Т. Шкарупа, М. Білок, М. Креер, В. Гороночич, Р. Климкевич, М. Суржко, О. Козловський, Г. Мироненко.

Інші країни:

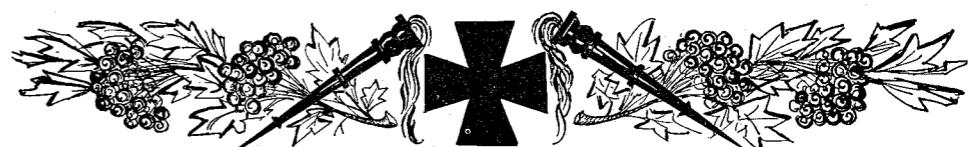
Англія: К. Дударів і М. Лопатко.

Франція: І. Возняк — 10 фр. фр.

Австралія: В. Дем'яненко.

Нових передплатників придбали: Н. Горбач — 4, М. Зубчевський — 1, А. Берегулька — 2, З. Шкурупій — 1.

Занотуйте на цих листах і Ваші імена! "Бюлетея СБУВ" — це Ваш літопис, Ваша трибуна і Ваш контакт з Генеральною Управою СБУВ і зі світом. **Користуйтесь ним і підтримуйте його!**



Ділимось з членами Союзу Українських Ветеранів та українським громадянством сумною вісткою, що в неділю, 25 лютого 1962 року, в старечому домі в Мюнхені, по довгих терпіннях, запричашній Св. Дарамн, упокоївся в Бозі

бл. пам.

АНДРІЙ ПИЛІПОВИЧ КАЧАН

майор Війська Української Народної Республіки,

народжений 28 листопада 1887 року в м. Сріб'я на Таврії, курсовий старшина Першої Української Школи в Києві в 1917 р. і активний учасник збройних визвольних змагань за державну незалежність України в рядах 3-ої Залізної Стрілецької Дивізії на рідних землях, на чужині — довголітній член Союзу Українських Ветеранів і працівник на церковний ниві.

ГОЛОВНА УПРАВА СОЮЗУ УКРАЇНСЬКИХ ВЕТЕРАНІВ

З анти

З глибоким жалем і смутком ділмось з українським громадянством у вільному світі сумною вісткою про смерть заслуженого вояка Армії УНР — сотника 6-ої Стрілецької дивізії СЕРГІЯ ГОРЯЧКА, що упокоївся в Бозі 14-го березня 1962 року і похованій в Мельборні на цвинтарі Фавкіер.

За Голову Союзу Українських Конбатантів на Вікторію

Сот. А. Козачинський

ПОВІДОМЛЕННЯ АДМІНІСТРАЦІЇ "БЮЛЕТЕНЯ СБУВ"

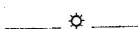
В часі від 1-го березня до 1-го червня 1962 року на пресовий фонд "Бюлетеня СБУВ" пожертви зложили:

КАНАДА:

По 5 дол.: Я. Редчук. По 3 дол.: Ф. Колісник, пані Г. Сенишин, В. Мулевич, М. Гарась. По 2 дол.: І. Гарасимчук, М. Сокіл, П. Родак, Є. Венгринович, П. Калинчук. По 1 дол.: В. Дзябенко, М. Зубчевський, С. Вальдштейн, пані Р. Харитонюк, Г. Будник (5 дол.), Ф. Колісник, І. Гарасимчук, Д. Сачківський, пані В. Завадська (2.50 дол.), П. Береза (1. дол.), І. Пиндик (1 дол.), І. Олексів, П. Тимчук, Т. Когут, пані Г. Сенишин, В. Ковальчук, С. Фініковський (5 дол.), Д. Новоселецький, А. Шумовський, П. Тимчук, Д. Новоселецький, А. Шумовський, І. Зварич, О. Федорів, о. Ю. Цукорник.

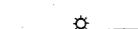
США:

По 5 дол.: А. Берегулька. По 4 дол.: С. Захвалинський. По 3 дол.: М. Чорнокосинський. По 2 дол.: М. Петренко, Г. Мироненко, В. Іванович. По 1 дол.: М. Гейниш, А. Козак, А. Зубенко, В. Герасименко.



З нагоди 25-літнього ювілею СБУВ, як ювілейний дар, на пресовий фонд "Бюлетеня СБУВ" пожертви зложили:

о. М. Рибачук — 8 дол., о. С. Магалас — 5 дол., І. Скляренко — 5 дол.



Замість вінка на могилу св. пам. сот. С. Горячка б. Вояки 6-ої Січової Стрілецької дивізії зложили 10 долярів на пресовий фонд "Бюлетеня СБУВ".

Усім жертвам складаємо сердечну подяку.

Редакція і Адміністрація "Бюлетеня СБУВ"

На запитання багатьох читачів "Бюлетеня" в Австралії повідомляємо, що найліпшим способом надіслання передплати за "Бюлетень" це — надати гроші в найближчому пош-

В часі від 1-го березня до 1-го червня 1962 року передплату в сумі 2 дол. внесли:

КАНАДА:

В. Дзябенко, М. Петришин, К. Бризгун, П. Казанівський, М. Зубчевський, С. Вальдштейн, П. Зубчинський, С. Котляревський, пані Р. Харитонюк, Г. Будник (5 дол.), Ф. Колісник, І. Гарасимчук, Д. Сачківський, пані В. Завадська (2.50 дол.), П. Береза (1. дол.), І. Пиндик (1 дол.), І. Олексів, П. Тимчук, Т. Когут, пані Г. Сенишин, В. Ковальчук, С. Фініковський (5 дол.), Д. Новоселецький, А. Шумовський, І. Зварич, І. Лисенко, П. Яцюк, В. Кисілевський (1 дол.), І. Дубилко, П. Наумчук, М. Сокіл, Г. Мигович, П. Родак, О. Федорів, М. Оленич, М. Чепінога, Б-во У.С.С. — Торонто, А. Мевша, о. Ю. Цукорник, В. Мулевич, Г. Мазурик, І. Чиж, С. Мацьків, М. Маїк, П. Калинчук, О. Навроцький, М. Гарась, Н. Бура, А. Горбацьо (5 дол.).

США:

о. Л. Квартирук, М. Петренко, М. Антоненко, М. Гейниш, О. Антип'єв, А. Дорош, М. Глянько, І. Розгін, П. Мегік (1 дол.), С. Шипільявий, Д. Даниленко (1 дол.), о. М. Рибачук, В. Шевченко (4 дол.), Д. Лимаренко, М. Чорнокосинський, В. Іванович, А. Козак, В. Герасименко, А. Романенко, Ю. Гончаренко (4 дол.), Ю. Тісаревський, С. Захвалинський (6 дол.).

ІНШІ КРАЇНИ:

Австралія: Г. Скубій — 6.90 дол.
Англія: О. Бондарівський — 2.30 дол.
Франція: о. Т. Гаврик — 3 дол.

Інж. А. Берегулька вплатив річну передплату за одного побратима, що перебуває у Німеччині.

говому уряді поштовим переказом на адресу:

J. LYPOWECKYJ,
1623 Queen St. W., Toronto 3, Ont. Canada.

Занотуйте на цих листах і Ваші імена! "Бюлетень СБУВ" — це Ваш літопис, Ваша трибуна і Ваш контакт з Генеральною Управою СБУВ і зі світом. Користуйтесь ним і підтримуйте його!



БЮЛЕТЕНЬ

Союзу Бувших Українських Вояків
у Канаді.

Квартальник.

Редакція застерігає собі право виправ-
ляти і скорочувати надіслані матеріали.

Статті підписані прізвищем чи ініція-
лами автора, не завжди є висловом стано-
вища Редакції.

Річна передплата: — \$2.00.

Ціна окремого числа 50 центів.

АДРЕСА ДЛЯ ЛИСТУВАНЬ І ГРОШЕВИХ

ПЕРЕКАЗІВ:

J. LYPOWECKYJ,
1623 Queen St. W.,
Toronto 3, Ont., Canada.

B U L L E T I N
of the
UKRAINIAN WAR VETERAN'S
LEAGUE, INC.

Published quarterly
by the
General Headquarters
of the
Ukrainian War Veteran's League
in Canada

Subscription rate:
\$2.00 a Year. Single copy \$0.50

НА ОБКЛАДИНЦІ:

Почесна варта на академії в Міннеаполісі в
30-ті роковини смерти Головного Отамана
Симона Петлюри. На варти члени Союзу
Українських Ветеранів у США — сот. О.
Вдовиченко і сот. О. Миколаенко.

Наступне число "Бюлетеня СБУВ" буде присвячене 45-им роковинам
відродження Українських Збройних Сил.

ЗМІСТ:

Петлюра — символ української виз-
вольної боротьби.

(Промова Президента УНР д-ра Ст.
Витвицького в Міннеаполісі).

Ніна Павловська — Мати.

I. Липовецький — Останні дні Коман-
дарма.

Петро Самутин — Бій під Більською
Волею.

Тамара Петрів — З днів золотого ди-
тинства.

ІЗ ЖИТТЯ СБУВ У КАНАДІ:

4-ий З'їзд СБУВ у Канаді. Три роки
життя і праці. Привітання для З'їзду. Ре-
золюції.

МИННЕАПОЛІС в 36-ті РОКОВИНИ СМЕР- ТИ СИМОНА ПЕТЛЮРИ:

Загальний огляд імпрез. Промова Пре-
зидента УНР д-ра Ст. Витвицького. При-
вітальна промова мірт. прот. д-ра В. Ле-
вицького.

Молодь, що з нами: Кіра Цареградська,
Зоя Семенець-Лозова, Лідія Курилко.

ВІДИШЛИ У ВІЧНІСТЬ:

Сотник Сергій Горячко. Сотник Пе-
тро Михайлук. Пполковник Михайло Курах.

НАШІ ЮВІЛЯТИ, ПРИХІЛЬНИКИ І АКТИВ:

Мітр. прот. д-р В. Левицький. Чото-
вий Іван Скларенко.

"БЮЛЕТЕНЬ СБУВ" в оцінці читачів.

Повідомлення Адміністрації Бюлетеня.



СИМОН ПЕТЛЮРА

"Не забуваймо про меч, учімся міцніше тримати його в руках"...

Симон Петлюра





ПЕТЛЮРА — СИМВОЛ УКРАЇНСЬКОЇ ВІЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ

Промова Президента УНР д-ра Ст. Витвицького на академії в Міннеаполісі 27 травня 1962 року.

“В огні і бурі пробудився Український Народ до нового життя. На своєму історичному переломі дожидав він своєго провідника, який став би речником його змагань та реалізатором його споконвічних прав і вказав юному дорогу в майбутнє. Історія народів ходить Божими шляхами. На такому шляху появився Симон Петлюра.

Мав уроджену вдачу володаря. Змолоду способився до майбутнього призначення. Молодим студентом часто перебував на Кубанщині. Там стрічався з нащадками давніх козацьких родів і залюбки слухав їх оповідань про козаччину. Так вирошуvalася у нього візія українського війська. Він прочував і зінав, що тільки в боротьбі Україна здобуде своє право.

На день 17-го травня 1917 року скликала Центральна Рада перший Військовий З’їзд. На ньому явилося понад 1000 делегатів, серед них Петлюра, що своєю появою не звертав на себе особливої уваги. Щойно своїми промовами він викликав загальне зацікавлення. У тих промовах було щось нове. Це була вимога створення української Збройної сили. У висліді нарад З’їзд покликав до життя Генеральний Військовий Комітет та однодушно схвалив негайно приступити до організування війська. Головою комітету обрано Петлюру. На долю Петлюри, як голови комітету і пізнішого Секретаря військових справ упало нелегке завдання організації української армії. Серед наростаючого розладу, каламутної хвилі дезерції, без організаційних кадрів, без задовільного складу вишколених старшин, без фінансових засобів довелось Петлюрі поставити боєздатну армію. Він всетаки вспів перевести українізацію семи армійських карпусів. Уступивши з Генерального Секретаріату, Петлюра подався на Слобожанщину, де зорганізував Гайдамацький Кіш Слобідської України.

Петлюра був не тільки організатором війська, але також зразковим боєвиком. Нераз з’являвся несподівано в перших бойових лавах з рушницею в руках і своїм прикладом підтримував на дусі фронтовиків. Коли в лютому 1918-го року большевики вдарили на Київ, Петлюра з Кошем Слобідських Гайдамаків рушив на відсіч загроженій столиці. Під його особистим командуванням українські частини перемогли ворога і відбили київський Арсенал, який стояв у центрі бойових операцій.

Такий був Петлюра, як військова людина. Який же він був як державний муж? Україна була для Петлюри найвищим добром, найвищою правдою і найбільшою красою. Державна незалежність України була для нього абсолютом, від якого немає ніяких відхилень, бо це право є Богом дане і не походить з нічієї ласки. Через чистоту своєї державницької ідеї Петлюра уважається символом української визвольної боротьби. Звідти походять атаки на його пам’ять. Однак вони не досягають його світлої постаті. Був праобразом державного мужа, якого державний провід мусить спиратися на найвищу моральні вартості, якщо держава має існувати і розвиватися. Поборював анархію і правління терору, знав, що терор розкладає і доводить до загину того, що ним послугується. Першим завданням Петлюри після перемоги над гетьманчиною було привернення ладу і спокою. Так почате його державне будівництво було насильно перерване большевицьким наступом.

Петлюра вірив в Україну. Вірив у силу її духа. Боготворив її культуру, сповиту найглибшою гуманністю, яку високо цінить чужинецький світ. Мав неоцінений дар, прикметний великим людям, не подаватися під ударами, а віднаходити в них зв’язок відродження, та повернути їх у перемогу. Писав він: “Такий вихід наших змагань 1918 і 1919 років, який ми маємо на сьогодні, не може ні дивувати, ні викликати заневіри, щодо майбутнього у кожного, хто має почуття дійсності, яка б вона не була тяжка, — та у кожного, хто вміє відчути і віднайти в ній жivotворні і реальні елементи для дальнії праці в напрямі здійснення національного ідеалу”.

Петлюра був з роду тих, що є володарями своєго життя і смерти. Він уважав смерть не кінцевим актом фізичного існування, але нагодою віддати життя для народу і він визначував її час. В тому розумінні смерть являється животворною силою. Із смертю Петлюри ще більше зросі в українських людей дух відданості Батьківщині. Прийде час, що ця відданість промовить великим Чином. Тоді народ достойно пом’яне Симона Петлюру”.



Щирий вояцький привіт усім Побратимам Зброї — учасникам українських визвольних змагань у 45-ті роковини відновлення Українських Збройних Сил!..



Ніна Павловська

МАТИ

Стаття була друкована в циклостилевому додатку (ч. 20, 25 травня 1946 р.) до часопису "Наше Життя", що входив у Авгсбурз.

Що я, стара мати, можу розповісти вам? Як б'ється серце і болить, і молиться за синів своїх? Благословляє їх на муку і смерть, бо знає: так треба.

Так треба, бо друга Мати б'ється поруч у смертельній тузі, друга Мати, а я ж плоть од плоті її, кров од крові її — моя Україно..

— Я йду битись за Україну, мамо, — сказав мені син і подивився мені просто в серці. Його очі, ясні і сині, як небо, і в них та чистота, що безгрішним робить слово "люблов", і той вогонь, що спалює лід недовір'я, і та глибінь, що в ній може втонути дума. Але для мене він тільки син, і його очі для мене — це тільки очі моого сина, і в них я бачу свою юність і своє щастя — бо в них мое минуле і мое майбутнє. Це просто син мій, і я гладжу рукою його м'яке волосся, його високе чоло, торкаюсь губами його щоки.

— Коли ідеш, сину?

— Завтра. Кличе Великий Отаман.

Я не знаю, мамо, чи переможемо ми, але прокладемо шлях до перемоги. Ти знаєш, рідна, що це значить — шлях до перемоги!..

Він дивиться на мене своїми синіми очима, і я знаю, що таке шлях до Перемоги.

Він складається із живих людських сердеч — таких гарячих і вірних, як твоє, і з та-

ких очей — молодих і чистих, як твої, із віри, сили, мужності і... сліз матерів. Ні, май сину, то не тільки сльози розлуки і горя... То сльози скорботи і любові, гніву і радости. То сльози, що падають вогнем, а не водою.

Ах, серце, будь — як сурми, як ріг Ролянда, як сурма Архангела в день Страшного Суду — клич до бою, до перемоги. Не плач, а алярмуй, бий на сполох, клич, пали вогнем. Спадай кров'ю на землю, як знак перемоги, як проміння сонця, а не лягай мертвовою росою. Піднімай, гаряча крове, полегле жито, буди сплячих, відкривай серця, що глухо замкнуті, — буди, а не лякай, не присипляй. Бо віддають вас, сини мої, — перед лицем смерти всі українські воїни діти мої, сини мої, що поруч моего сина йдуть — вони віддають кров свою, серце своє, молодість свою, життя своє — за Тебе, Мати моя, Україно моя...

Вони чують голос Великого Отамана, вони йдуть на поклик його, бо то гасло — за Україну!

Чи переможе він?

Я знаю його і тому віддаю йому сина.

Хто він? Людина, що вдихала в груди пахощі української землі, а з ними і біль і тугу її, велику смертельну скаргу на ворогів своїх. Він бачив, як її толочили ноги ворогів, чув як калічили нашу рідну мову, як чисті перли наших думок кидали в багно і топтали їх. Він знов, що ворог хотів осліпити наши очі — щоб не бачили краси рідного краю, хотів з'язнати нації руки — щоб не піднесли мечи на ворога.

Нам хотіли влити в душу отруту — щоб ми перестали бути дітьми України, щоб ми плюнули в її скривавлене обличчя, щоб ми розп'яли Бога в своєму серці... І розпинали Бога в нашій хаті, топтали ногами наші святі ікони, розстрілювали наших священиків, руйнували храми... І ми мусили терпіти це, бо це ніс нам ворог на своїх багнетах, на своїх кривавих проклятих пропорах.

І тоді людина — так, проста людина, що не була навіть військовим, стала воїном і лицарем, просто і владно сказала:

— За Україну!..

І її голос почули всі. Хіба той не озвався, чиє серце затруїв ворог, чиї вуха заклав чужою мовою — тому не почули своєї... А були і такі, що почали забувати рідну мову, бо ворог їм — як жебракам — кинув порожній "общий кателок". Порожній, чуєте? Чи думаете, що в ньому було б щось інше, як сочевична юшка? Але навіть юшки з сочевичі не було, бо ворог знов: і так продасте. За "порожній общій кателок"!..

І той, хто не був Українцем, пішов на бік ворога.

А той, хто був Українцем, пішов на по-клик Отамана і взяв зброю в руки, припав обличчям до землі і слухав. І чув, як б'ється в її глибині скривавлене серце України, і набирає з його скорботних, животворних глибин безсмертої сили. Сили любові і ненависті.

Чи мала я це сказати синові? Він знов це краще за мене, бо в нього була молодість. І була зброя. У мене було тільки серце матері, і я хотіла б укласти його в груди йому — щоб куля ворожа вдарила в мое серце, не в синове.

— Ми переможемо, мамо. І ти зустрінеш мене біля воріт, і твої очі будуть такі ясні і радісні, як великоліні свічі. І будуть дзвонити дзвони в усіх церквах — ми будемо вертатися з піснею... І він заспівав:

За Україну, за Україну
Кожен готовий із нас до загину,
Хай же лунає наш клич молодий,
Хай піднімає наш стяг бойовий.
Боже Великий, дай сили в бою,
Дай нам осяєну ласку Твою,
Благослови нашу зброю і шлях,
Доля Вкраїни в Твоїх є руках.

Голос сина, повний моління і сили, стражданням і вірою сповнював мою душу. І я стала на коліна. В ту мить я забула слова молитов. Я молилася так — як плакало серце:

— Боже Великий, допоможи моїм синам і збережи їх. Збережи їх, бо йдуть за правду, сини йдуть на смерть, щоб могла жити їхня мати, чуєш, Господи? Це ж люди, що в них ворог хоче відняти життя, і землю, і душу, і серце. Ворог хоче лишити душу людини, як спалену, прокляту Тобою пустелью — де тільки попіл і каміння. Де нема ні квітів, ні води, ні вітру... Тільки попіл і мовчання, тільки смерть... О, не допусти до цього, Великий Боже, допоможи синам моїм — це ж Твої діти. Благослови їх на землі їхній, покарай мене, матір, смерть, але даруй життя і перемогу синам моїм...

У двері постукали.

Я вийшла і відчинила їх. Стояв друг моого сина, юнак із чорними очима і веселим обличчям у золотистім пушку.

— Він готовий? — спітив тихо і усміхнувся мені, мов боявся розбудити від сну прощання. Навіть імени не назав мого сина.

— Хіба вже час?

— Так. Є наказ від Великого Отамана. Ми виступаємо завтра на зорі. Це буде наш перший бій. Перший для мене і для нього, — пояснив він мені і усміхнувся.

Син вийшов із кімнати і стис руку друга.

— Вже? — спітив просто і взяв наплечник, що приготувала йому.

— Ходім.

— Сядемо на дорогу, — сказала я.

Ми сіли тут же, в передпокою, на стільчиках. Світло лампки падало на обличчя юнаків, і я бачила очі моого сина — чисті і сині, як небо, і... молилася на них і за них.

— Ходім.

Я перехрестила обох.

Син зняв мої руки з плечей.

— Вже час, рідна моя, — сказав м'яко і поцілував мене.

— Не плач. Ти ж сама знаєш, що треба.

— Знаю. Іди сину... І я пішла, коли б могла... Ах, сину!..

В бою я буду бачити тебе, мамо, твоя молитва захищить мене. Я ж за тебе йду.

— І за Україну, — суворо сказав його друг, і в його юних очах блищають слізки. І тремтіли уста.

— Так любий, — сказала я. — За Україну. І мати і Україна — це те саме. Ми однаково любимо вас і однаково офіруємо вас. Ми обидві матері. Пам'ятай це, сину...

Двері зачинилися. І стіни навколо. І світло згасло, і речі попліли кудись від мене, — ні, то на мить очі перестали бачити і серце битися. Навколо все так, як і було — і стільци, і дзеркало, і квіти. Тільки сина моого нема. Уже не чути й кроків. Вони лунають десь там — у затихлій вулиці. Але вони вернуться в такті і ритмі тисяч кроків. Чи впізнаю твої, сину мій?

Я відчинила вікно. Темна ніч і близки дощу. Розірвані хмари і крізь них небо — мов очі Бога дивились на землю. О, Боже, побач її страждання і утоли її печалі... Я віддала за рідну землю все, що ти дарував мені — сина. Дай йому перемогу над ворогом. Якщо не тепер — то в майбутньому...

В тиші ночі я раптом почула кроки. Десь далеко, міцні і пружні, вони мов повторювали

такт моого серце, в тисячу разів посилювали його згасаюче биття.

— Ідуть...

Кроки близились. Вони звучали, як музика, зливались в єдину, неповторну гармонію.

— Ідуть...

Десь ударив дзвін — другий, третій... І, десь червоним охопилось небо.

А кроки лунали все голосніше. І я чула пісню:

За Україну, за Україну
Кожен готовий із нас до загину,
Хай же лунає наш клич молодий,
Хай піднімає — наш стяг бойовий...

Били дзвони на сполох, І лунали кроки воїнів, що йшли з блакитно-жовтими прапорами на поклик Великого Отамана. І загравами червоніло небо. І лилася пісня-молода, як молодим було серце моого сина, моїх синів...

Боже Великий, дай силу в бою,
Благослови нашу зброю і шлях,
Доля Вкраїни в Твоїх є руках...

Лунали кроки.

Україна вставала на боротьбу зі смертю
— за життя!..

I. Липовецький

ОСТАННІ ДНІ КОМАНДАРМА

Десять років тому, 29 травня 1952 року, помер у Парижі св. пам. генерал-полковник Михайло Омелянович-Павленко — кол. Начальний Вождь Галицької Армії, Командуючий Армією УНР, провідник славнозвісного Зимового Походу.

Сум огортає душу на згадку про останні місяці самітного і нужденного життя цієї людини, що займала такі визначні провідні становища в Українській Армії. Майбутній історик дасть відповідь на питання, чому в цій світовій столиці, якою перед 2-гою світовою війною був Париж, у якому перебували представники Уряду УНР, де не бракувало українських визначних людей, де перебувало багато українського вояцтва, що було об'єднане в Т-ві б. Вояків Армії УНР, — генерал М. Омелянович-Павленко був осамітнений і жив, мов на добровільно обраному засланні.

У цьому періоді свого життя Командарм не переставав живо цікавитися українським політичним життям, провадив широке листування і вживав заходів до поновлення видання своєго "Зимового Походу". Та, на жаль, "недуга несподівано заatakувала його". "Тяжко, але буду терпіти", — пише він в листі до сот. П. Федоренка 25 квітня 1952 року, — за два тижні буду знати, що і як. Може, як каже французький лікар, обійтеться і без операції..."

"Думаю, що 11 травня я буду вже цілком поінформований у справі видання Зимового Походу" — пише Командарм у тому ж листі.

"Викликав мене уряд для емігрантів — пише він два дні пізніше. — Питалися, що я думаю робити далі, коли до вступу до дому старших ставлюся із застереженням. Я відповів, що за два місяці буду вже знати, на чому стою. Погодилися..."



Фото сот. П. Федоренка

Похорон св. пам. генерал-полковника Михайла Омеляновича-Павленка, що в історію українських визвольних змагань вписав своє ім'я, як Начальний Вождь УГА, Командарм УНР і Провідник Зимового Походу.

День 29 травня 1952 року розв'язав всі ці болючі питання в житті Командарма.

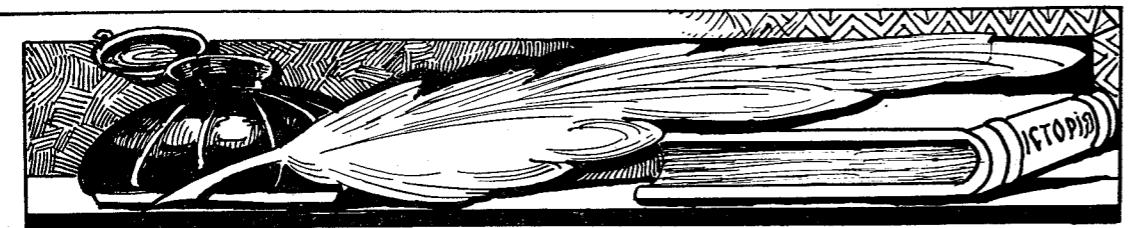
"Ваш генерал і Командарм навіки заснув — пише дружина Покійного до сот. П. Федоренка 4 червня 1952 року. — Його кінець був дуже тяжкий. Просив мене ввесь час "Дай мені пiti". Мав високу гарячку і душився, просив повітря і йому давали кисень". "Прикінці вже мав отравлену всю кров. У нього були замкнені всі мочові канали і вся моч поверталася до крові. В свій час йому ще можна було зробити операцію, але тепер на операцію вже було запізно, бо затроєння було повне..."

"Хотів ще так багато зробити для своєї дорогої, улюбленої батьківщини, але доля не дала йому більше часу. Вірю, що на небі буде просити Бога про поміч для тих, що будуть продовжувати його діло..."

Сумним був і похорон Командарма. Не тому, що ховали в українськім житті небуденну людину. А тому, що крім духовенства, на чолі зі св. пам. митрополитом Полікарпом, відпровадити його в останню путь з'явилася лише невеличка горстка українців.

Над свіжою могилою Начального Вождя і Командарма не схилився жодний бойовий прapor, жодна бойова сурма не засурмила жалібного апелю...





Петро Самутин
колишній Командир Штабової
сотні 6-ої Січової стр. дивізії.

БІЙ ПІД БІЛЬСЬКОЮ ВОЛЕЮ



Петро Самутин
Генерал-хорунжий Армії УНР.

(Присвячує дорогому другові св. пам. Сергієві Горячкові, Сотникові 6-ої Січової стр. дивізії).

Рік Божий 1920-ий. Місяць липень. 6-та Січова Стрілецька дивізія в команді св. пам. генштабу полковника Марка Безручка у відході на захід провадить бой з переважаючими силами червоних на Поліссі в районі сіл — Більська Воля, Мудъчиці, Боровата, Новосілки.

Штаб дивізії в селі Більська Воля. Це велике село, з гарними забудованнями, простяглося із заходу на схід на півтора-два

кілометри. Штаб дивізії розмістився в трьох великих хатах у центрі села. Штабова сотня дивізії тут же в районі Штабу в 4-ох великих кнунях. Сотня несе охорону штабу та приготовляє оборону східної околиці села.

Кінна чета провадить розвідку в східному напрямку та утримує зв'язок із Поліським куренем піхоти капітана М. Солодковського на передпіллі, коло 15 кіл. на схід. Штабова сотня дивізії добре уніформована та озброєна. Крім рушниць, вона має 4 кулемети «Шварцльозе», кожний стрілець — дві ручні гранати. Сотня здисциплінована та на той час добре вишколена. Стрільці — це добровольці, що в Українському Війську перебувають від початку наших визвольних змагань. Більшість з них брала участь у першій світовій війні. Серед них переважають повстанці Канівського повіту на Київщині та Остерського повіту на Чернігівщині. Вони приєдналися до дивізії в червні місяці ще в Києві.

Командант Штабу дивізії — св. пам. поручник Мусій Ященко (Київщина), він же й етаповий командир штабової сотні, його заступник — хор. Петро Самутин.

Командири чот:

1-ої — хорунжий Петро Самутин (Полтавщина).

2-ої — пор. Сергій Горячко (Херсонщина).

3-ої — хор. Михайло Турок (Борислав).

4-ої — хорунжий Гетьманець (Тарнопільщина).

Командир кінної чети — сотник Тадей Нетреба (Кубань).

Старшини сотні — це найкращі друзі. Трохи здаля тримався від нас наш командир пор. М. Ященко, але він був добрым другом, прекрасним командиром та взагалі взірцевим старшиною під кожним оглядом. Його дистанс надавав йому ще більшої поваги. Всі ми його називали «Українським Наполеоном» або «Мусій Перший Український». Останній про це знат та сприймав як йому належне.

В сотні поза фаховим вишколом використовувалася кожна вільна хвилина для усвідомлення стрільців. Кожний старшина мав свій предмет. Командир сотні пор. М. Ященко, з фаху народній учитель, сам розробляв плян виховання та викладів. Хор. П. Самутин викладав географію України, св. пам. С. Горячко — історію України, св. пам. М. Турок — українську літературу. Хор. Гетьманець провадив стрілецький вишкіл і відповідав за добрий вишкіл стрільців та підстаршин у стрілянні.

Сотня чудово співала, і за цю галузь був відповідальним хор. Самутин. Йому допомагали в цьому М. Турок (що мав чудовий голос) та стрілець Цвітків. Останній грав на «бояні» як добрий віртоуз та частенько виступав перед сотнею з концертами. У часі відступу з Києва до сотні був придільний поручник Василь Белей (старий УСС) — чудова та інтелігентна людина. Ми всі його широко полюбили, але його присутність у нас не тривала довго, бо його незабаром перенесли до праці в штабі дивізії.

БІЙ ПІД БІЛЬСЬКОЮ ВОЛЕЮ:

Ніч з 23 на 24 липня 1920 року була дуже неспокійною та тяжкою для штабової сотні. Польський курінь піхоти, що стримував посування червоних зі сходу, надвечір 23-го липня був заатакований бригадою червоної кінноти і досить пошарпаний опинився на близькому передпіллі Більської Волі. Обидві наши стрілецькі бригади разом з артилерією дивізії провадили бій на північно-східному напрямку від Більської Волі. Уже о годині 18 (6-їй) штабова сотня була доставлена в стан гострого поготівля.

Перша чета сотні в команді хор. П. Самутин з двома ручними кулеметами була нем

гайно кинута на східну околицю села та зайняла заздалегідь приготовлені оборонні становища.

Четверта чета в команді хор. Гетьманець обняла охорону штабу дивізії та патрулювання села.

Друга та третя чоти в команді пор. Сергія Горячка залишилися в резерві та розмістились близько східної околиці села.

Кожний з командирів чот був добре зорієнтований в оборонній системі села і в терені. Кожний підстаршина та стрілець були ознайомлені із ситуацією, бо на випадок бою кілька разів були пророблені тактичні вправи в терені.

Теренове положення. Східній напрямок: Зараз же за селом терен підносився в східному напрямку, але мав кілька високих масивів з вітряками на них. Виднокруг — півтора до двох кілометрів. В тому ж напрямку провадив битий шлях, уздовж якого діяв польський курінь піхоти.

Північний напрямок: Рівнина з виднотою до два і пів — три кіл. Далі починається ліс, до котрого провадили дві польські дороги.

Південний напрямок: Рівнина, що переходила в луки, далі починається мішаний ліс, виднота до трох кіл.

Західний напрямок: Терен зараз же за селом спадав до маленької багнистої річки без назви. (Цирина річки до трьох метрів). Потім терен ступнево підносився в напрямку великого старого лісу, що простягся на десятки кілометрів. Цей напрямок був нами найкраще вивчений. На східній околиці великого лісу передбачалася остаточна оборона та із цього лісу мав вийти протинаступ у разі utrati Більської Волі.

Загальне положення коло години 20-ої (8-ої попол.):

На західну околицю села прибув командир польського батальйону капітан М. Солодковський та розташував тут свій штаб куреня. Тяжкі обози польського куреня пройшли на захід до великого лісу. Десь коло години 21-ої приїхав до штабу куреня командир дивізії св. пам. генштабу полковник Марко Безручко та начальник оперативного відділу сотник А. Домарацький. Туди ж був покликаний і командир штабової сотні

пор. М. Ященко. Перебіг наради для нас молодших старшин, не був відомий. Після цієї наради в розташування першої чоти прибув пор. М. Ященко та видав наступні накази:

«Положення: Перед нами на передпіллі польський курінь піхоти капітана Солодковського. Цей курінь тримається остатками сил і його командир не ручить за те, що курінь устоїться в разі сильного тиску ворога. Ворог: Капітан Солодковський оцінює ворога на один курінь піхоти і коло 3-х полків кінноти та одної батареї легкої артилерії. Наказую — в разі натиску ворога, польський курінь відходить під прикриттям вогню штабової сотні, проходить село, скручується на захід від нього у великому лісі і переходить у резерв нашої дивізії. Наша сотня негайно приступить до обсадження своїх становищ і прикриє відхід польського куреня. Особисто вишлю розвідку в північному та південному напрямках. Нашу сотню будуть прикривати дві гармати легкої артилерії польського куреня. До сотні додається кінна чота. Зв'язок зі штабом дивізії тримається через централю польського куреня (указує місце централі). Від рана діє наша централь на західній околиці села. Пункт першої допомоги для ранених уже тепер на західній околиці села організує польський курінь. Усі обози негайно відійдуть до великого лісу (висота X). Провідник — зі штабу дивізії. Охорону штабу дивізії та обозів несе і далі четверта чота хор. Гетьманця. Доповнити зараз же набої та гранати до повного стану. 2-га чота «Сергія» боронить напрямок на головному тракті, на південь від «Сергія» в районі вітряка — третя чота. Я буду в роз положенні 2-ої чоти. Відхід чот — на мій наказ. Кінна чота на старому місці, де був штаб дивізії. Кухня видасть сніданок зараз же по півночі та відіде до великого лісу в район штабу дивізії. Виконуйте! З Богом, хлопці!»

Дальший перебіг подій. 24 липня, година 2-га по півночі: Червоні провадять інтенсивну розвідку. Розвідчим частинам не вдається вдерти в розташування польського куреня. Курінь на цілому відтинку утримав свої становища та почувався досить добре.

Година 4-та: Артилерія червоних починає непокоючим огнем обстрілювати східню околицю села. Огонь не дуже цільний та не приносить жодної шкоди штабової сотні. Запалюють дві клуні. Польська артилерія мовчить.

Година 5-та: Артилерія червоних переносить свій огонь на становища польського куреня.

Година 5-та — 6-та: Чути сильний огонь тяжких кулеметів. Надходять перші донесення. Піхота червоних у силі до двох сотень під прикриттям вогню батареї веде наступ уздовж битого шляху на Більську Волю. Польський курінь утримує свої становища.

Година 7-ма: Піхота червоних змінена сотнею піхоти, поновлює свій наступ, який попереджує сильний вогонь артилерії. Кілька хвилин по годині сьомій настає те, що так добре передбачив капітан Солодковський та чого він так остерігався.

Із своїх обсерваційних пунктів ми бачимо, як ворог в силі одного полку червоної кінноти сотнями виходить з лісу та готується до атаки на північне крило польського куреня. На обрії в північно-східному напрямку з'явилось теж біля двох сотень кінноти. Польський курінь, тиснутий від чола та побачивши кінноту на своїх крилах, не витримує нервово та розпочинає досить хаотично відходити на Більську Волю. Крім цього в цьому моменті був тяжко ранений цей від важливий та називчайно спокійний командир куреня капітан Солодковський.

Штабова сотня перебирає на себе ввесь тягар відходу польського куреня. Маючи за собою село та знаючи добре з попередніх боїв тактику кінноти (бої з Будьонним), стрільці спокійно прикривають вогнем відхід поляків.

Наш «Наполеон» пор. М. Ященко відає свого верхового коня для транспорту капітана Солодковського до пункту першої допомоги, бо кінь останнього був вбитий.

Наступає критичний момент у цілому бою. Відступ польського куреня набирає характеру паніки, але вогонь штабової сотні та стійкість стрільців останньої заламує натиск червоних і польський курінь досить спокійно вже вливався в село та відходить під прикриттям забудовань.

Велику прислугу роблять дві польські гармати. Майже в останній хвилині вони займають відкриті становища та картечю затримують червону кінноту. Кіннота відступає до лісу.

Між годиною 8-ю і 9-ю ввесь польський курінь перевалився через становища штабової сотні та спокійно відходить до великого лісу.

На відтинку сотні наступила на якийсь час тиша, але ця тиша віщувала нам бурю. Найгірше було те, що кіннота червоних не давала жодного знаку про себе. На нашому передпіллі ми бачили тільки червону піхоту, що була від нас на віддалі 600 - 800 метрів. Червоні окопались та поводились пасивно. Ця піхота не була для нас страшною. Артилерія червоних теж мовчала. Наше положення погіршилось ще й тим, що телефонічний зв'язок з нашим стислим оперативним штабом був зірваний та не було мови про його відновлення.

Коло години 9.30 прибув на наш командний пункт начальник оперативного відділу штабу дивізії сотник Андрій Домарацький з інформаціями про положення на інших відтинках дивізії та з додатковим наказом: «За всяку ціну утримати Більську Волю до години 11-ої». Після цієї години штабова сотня, в разі сильного тиску червоних, має відійти до великого лісу (висота X.). Сотник А. Домарацький, цей чудовий старшина, старий УСС, хоч і ддав нам трохи полегкості та визначив годину для утримання наших становищ, усе ж не міг нічого сказати нам про московську червону кінноту. Нам бракувало нашої кінноти для провадження розвідки. Наша кінна чота була настільки слабкою, що не могла виконати цього завдання і служила лише для зв'язку та передачі донесень.

Командир оборони пор. М. Ященко на підставі нових наказів штабу дивізії видав теж свої накази. Ці накази мали характер радше передбачень, але в пізнішому виявилися реальними та допомогли сотні перевести пляново відхід.

Накази пор. М. Ященка: «Перша чота хор. Самутина, як найдалі висунена на схід, відходить першою по північному боці села

та займає посередню позицію на північній околиці села (висота X). Відхід першої чоти прикриває своїм вогнем чота «Сергія». Відхід чоти — на наказ хор. Самутина.

Третя чота хор. М. Турка відходить другою по південній околиці села та займає посередні становища на висоті X. Відхід третьої чоти на мій наказ. Я відходжу з чотою хор. М. Турка. Відхід першої чоти не раніше години 11-ої.

Друга чота «Сергія» залишається на головному напрямку та відходить останньою. Її відхід залежний від положення на нашому відтинку, але «Сергій» хай уважає та не даст втягнутися в затяжний бій. Відхід другої чоти прикроють перша та третя чоти з нових становищ. Друга чота буде відходити головною вулицею села під прикриттям забудовань. Свій відхід «Сергій» сигналізує двома червоними ракетами. З Богом хлопці!»

Десь коло години 10.30 артилерія червоних починає вогонь по становищах першої чоти. Є кілька ранених. Десь коло години 10.45 червона піхота, підтримана тяжкими кулеметами, зривається до наступу. Головний напрямок наступу зарисовується в напрямку першої чоти. Там пануюча висота. Посування червоних під нашим вогнем іде дуже поволі. Наша артилерія віddaє лише чотири постріли та починає змінити свої становища.

Коло години 11-ої вогонь червоної артилерії прибирає на силі і скерований на чоту хор. Турка.

Піхота червоних зривається знову до наступу. В цей для нашої сотні тяжкий момент, командир першої чоти зауважує перевування червоної кінноти по північній околиці лісу (на північ від нас). Червона кіннота заходить на наші запілля. Негайно передають командирові відтинку пор. Ященкові, та даю наказ чоті відриватися роями від червоних і починаю відхід.

Нас прикриває висота, що полегшує наш відступ до села. Майже без утрат (двох ранено) чота щасливо осягає нові становища та вже всю свою увагу звертає на північ, а не на схід, як було передбачувано. Тепер небезпека загрожує нам уже з півночі. Винесла свого підстаршину до пор. М. Ященко

ка та з'яскую положення: Червона кіннота на моїй висоті та прямує далі в напрямку великого лісу. Її маневр для мене ясний. Моя чота червоних не цікавить. Нас ділить велика віддала і мій вогонь їм не перешкоджає. Мій обсерватор повідомляє мене про відхід третьої чоти хор. М. Турка, що відходить під вогнем артилерії червоних. З чотою «Сергія» не маю жодного зв'язку. Її зачіривають забудовання села.

Вертається мій підстаршина від третьої чоти та приносить наказ відходу на західну околицю села. Пор. М. Ященко повідомляє також про появу червоної кінноти на південній від Більської Волі.

Десь коло години 13-ої, майже одночасно з чотою хор. М. Турка, розпочинаю відхід. Ворожий вогонь не досягає нас і ми спокійно осягаємо західну околицю села та переходимо вбірд маленьку річку, прямуючи до великого лісу. Разом зі мною відходить наш «Наполеон». Він в добром настрою, пити про втрати. Кажу, що маю тільки ранених. Настрій ще кращає. Тепер він говорить зі мною тільки на «Петро», що є ознакою його чудового настрою. Та враз він споважнів і пити: «А дехто «Сергій»? Хіба він ще не відходить? Я послав йому наказ не гайно відходити. «Петро» — провадить чоти до лісу, я залишаюсь ждати на «Сергія». Дай мені одного підстаршину та стрільця, мої хлопці теж зі мною...» Наказ пане поручнику! Я залишу два кулемети. «Гаразд, з Богом хлопці!»

Повертаюсь та поглядаю в напрямку села, чи не видно чоти «Сергія». Село затягнене димом. Ані «Сергія», ані його чоти не бачу. До мене підходить хор. М. Турок і пити: — що із «Сергієм»? Не гаразд, згине хлопець ні за цапову душу...»

Відповідаю: — «Сергій» не згине. Хіба не знаєш його вдачі, він прийде, але останнім. «Наполеон» прикриває його відхід, я залишив йому два «Французи», Руденка (жива з Полтави — надзвичай доброго стрільця) та Цвіткова... Перша та третя чота вже зближалися до великого лісу, з якого польські тяжкі кулемети розпочали вогонь на далеку віддалю по кінноті червоних. Раптом обсервуємо метушню на західній околиці Більської Волі.

Це чота «Сергія» вискачує із-за хат та бере напрямок на річку. «Сергія» не бачимо. Але за кілька хвилин із-за останньої хати появляється і його постать. Як завжди — з рушницею в руках. Він відходить останнім. Із-за хат вискачують два червоні кіннотчики та розмахують шаблями... «Сергій» переходить річку та приєднується до чоти. «Наполеон» провадить вогонь з «французів» по околиці села. Червоні не виходять із-за хат. Чота «Сергія» зближається до «Наполеона», він обімає «Сергія» і цілує. Прямують на великий ліс...

Я вищиковую першу та третю чоти в глибині лісу і зустрічаємо чоту «Сергія» окликом «Слава — непереможним!»

«Сергій» виглядає як перевтомлений лев. Скромно, як завжди, дякує та сідає стомленій під сосну. Десь знаходять мої першочотовці чарку «горячого» та дають «Сергієві» випити.

В цей момент з'являється наш «Старий» (генштабу полк. Марко Безручко) і «сухо» дякує сотні за виконання наказу. Зокрема дякує «Сергієві». Начальник штабу генштабу полк. Змієнко підходить та обімає і цілує «Сергія». Штабова сотня дістала заслужений смачний обід. Нас чекали дальші бойові накази...

Скільки ж то, дорогий наш «Сергію», було в нас Більських Волі, але ця була найкрашою. Ми всі з того часу стали звати тебе «Лицар з під Волі». Утрати твоєї чоти не були великі: один забитий та п'ять поранених. Твої стрільці говорили: «Наш «Сергій» бився за нас усіх, він бився тільки гранатами». Тебе любили ми всі, тебе кохали твої стрільці, тебе шанував ворог. Ти, мій дорогий друже, залишився до кінця завжди спокійний, усміхнений, веселий. Але в бою ти був страшний і безкомпромісний. Мені часто здавалося, що тебе і смерть боялася. Як кохав ти свою Україну! Як любив ти свою Херсонщину! Скільки ти нам оповідав про розлогі степи її. З яким захопленням ми тебе слухали.

Мій друже! Не довелось тобі спочити в стежах розлогих, про які ти так мріяв. Зарано ти відійшов від нас!

Полегкістю для нас буде те, що ти ста-

неш зі звітом сміливо і спокійно перед нашим «Старим» — св. пам. генштабу генерал-хорунжим Марком Безручком, перед твоїм великим приятелем — св. пам. генштабу генерал-хорунжим Всеволодом Змієнком, перед твоїм «Наполеоном» — св. пам. підполковником Мусієм Ященком. Зустрінеш там у кращому світі твого друга — св. пам. сотника Михайла Турка, св. пам. полковника Тадея Нетребу та св. пам. полковника Андрія Домарацького. Зустрінеш там і своїх

вірних стрільців, що так любили свого «Сергія»...

Передай їм усім, мій незабутній Сергію, що ми не склали зброї, що ми боремось. Передай їм, що ми не відступили ані на крок від девізу Громади Старшин 6-ої Січової стр. дивізії: «УКРАЇНА, ЧЕСТЬ і ЧЕСНИТТЬ! Пам'ять про тебе, мій коханий Сергію, залишиться в наших серцях на віки. Спи спокійно, Сергію!

Хай австралійська земля буде Тобі пухкою!



14 березня року Божого 1962 відійшов від нас у кращий світ наш дорогий побратим зброї, сотник 6-ої Січової Стрілецької дивізії св. пам. Сергій Горячко, учасник визвольних змагань та Другого Зимового Походу.

Цією дорогою висловлюємо Дружині Покійного Високодостойній Пані сотникові Валентині та синам Покійного наші найглибші співчуття.

Хай Австралійська Земля буде нашому дорогому Побрятимові легкою!

Бувші вояки 6-ої Січової Стрілецької дивізії: Петро Самутин, от. Володимир Пилипець, Микола Битинський, Іван Липовецький, Іван Панченко, Володимир Горонович, Дмитро Гамонів, Андрій Негребецький, Микола Сокіл, Спиридон Кравченко, Михайло Золотників, Яків Нестеренко, Галина Змієнко-Сенишин.



ГРУПА УЧАСНИКІВ ВІЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ.

Фотознімку надіслано з Австралії. На фотознімці (зліва направо): чот. М. Півець, сот. А. Козачинський, сестра жаліб. В. Горячко, інж. М. Осідач, інж. Грушецький і сот. С. Горячко. В другому ряді: пор. Б. Курдієнко, підхор. Є. Буштадт, побр. Улір, д-р Гриневич, мец. Гринкевич, майор М. Олійник.

З ДНІВ ЗОЛОТОГО ДИТИНСТВА

Даючи голос Високоповажаній Пані генераловії Тамарі Петрів для привітання майора Н. Горбача з нагоди його 70-літнього ювілею, — приєднуємося до її щиріх побажань дорогому нашому Побратьимові: здоров'я, радості та довгого віку.

В числі 6-7 "Бюлетеня" було вміщено короткий життєпис і фото майора Н. Горбача з нагоди близького його 70-тилітнього ювілею. Дивлюсь на це фото — і думка переносить мене в далеке минуле...

Малою дівчинкою кожного літа приїздила я з моїми батьками до дядька — священика "на канікули". Дядько був самітний удівець, просторий священичий дім стояв у великому садку — було де бігати, бавитись, і не дивно, що я завжди з нетерпінням чекала літа і дня Петра і Павла, коли в парафії дядька було храмове свято, бо цим днем для мене починалось щасливе, безтурне життя із силою силенною дрібних, але дуже цінних діточих радостей: можна було купатися, після дощу бігати босоніж по калюжах, лазити по деревах, істи, часто ще зовсім зелені, яблука чи сливи, або клей з черешневих дерев, або горох на городі. Хіба це все не чудесне?! Мої внукі, що виростають в Америці, і уявлення не мають про ці речі.

Бачу себе дівчинкою 5 - 6 років. Гарячий літній день. Під великим розлогим горіхом мама варить вишневе варення. На столі, прикриті прозорою марлею, стоять полуники дрильованих вишень, чекаючи своєї черги і цілі батерії чисто помитих слойків. Час від часу мама потрушує тазом і знімає з варення пінку.

Погодуючись на гойдалці, уважно слідую як поволі миска наповнюється запашною "пінкою" і терпеливо чекаю. Нарешті миска повна. Зриваюсь із гойдалки, хапаю миску, в яку мама вже покладає ложку, і біжу до плоту. Там, на другому боці широкі стежки, що веде до містка через рівчик і далі до церкви, у холодку Мельниківського городу, сидить дітвора з околищних хат. Побачивши мене, зриваються як горобці і починається спільне поїдання смачних пінок. Усіх дітей я знаю дуже добре і чиї вони, і з якої хати. Ці мої вакаційні приятелі миліші мені ніж будь-які у місті. Між ними, мало чим старший від мене, чорня-

вий хлопчик з бистрими, розумними очками — Форчик Горбач. Він явно домінує над дітьми і навіть старші його віком хлопці, як Панько Мельник або його брат Антін, якого ми дражнили "Антошка-картошку", визнають його авторитет. Родина Горбачів була велика, заможна і всіма поважана. Для мене ж особливе значення мав дід моого малого приятеля, або "старий Горбач", як його всі називали. Кремезний, кріпкий чоловік із сивим, "до покришки" підстриженім волоссям і густими кудлатими бровами, в синьому, якоїсь надзвичайно гарної краски, жупані, кожної неділі він стояв поважно на крилосі, спокійно і побожно виспівуючи густим своїм гарним баритоном всякі там "Господи помилуй".

Коли приходив час читання Апостола він не спішучи брав з аналоя велику книжку в рудих шкіряних палятурках і повільно сходив з крилоса. Перехрестившись до "Царських дверей", він розкривав книжку, заложену широкою червоною стрічкою — і церквою котилось оксамитне "Братіє..." Апостола він читав звичайно по-слов'янськи, але з українською вимовою і знат очевидно напам'ять, бо ніколи не перегортав сторінки. Я тоді не цілком розуміла змісту, але вкладала в нього свій власний, дитячий. Словеса "і аще кая добродітель і аще кая похвала сія помишлияйте" дід Горбач читав зливаючи в одно, так що виходило "і аще кая пофаласія помишлияйте". Це було цілком не зрозуміле, але давало волю діточій фантазії, і в моїй уяві виникав образ якогось Пофаласія — старого чоловіка з довгою сивою бородою, обдарованого надприродною силою, яку він використовував, бе兹умно, тільки на добре діла.

На роздоріжжі коло нашого городу був височенький горбок, на якому часто бавились діти. Не знаю вже чому, але я твердо вірила, що це могила Пофаласія, про якого читає дід Горбач у церкві. Дорослі сміялись з моєї вигадки, але назва ця прищепилася, і часто, ко-

ли мене не могли докликатись на обід чи вечірку, казали "ану, гляньте на Пофаласій, чи не там воно". Багато років пізніше мені довелося чути, як дівчата йшли накопати глини "там, за Пофаласієм".

Може тому, що мої власні діди вже не жили, коли я народилась, я дуже любила діда Горбача і тішилась коли він приходив до дядька у якихось справах. Мені в ньому все подобалось — і його повільні рухи, і густі насуплені брови, і те, як він поважно і смачно пив вишнівку, якою його завжди частували. Хоч мені було заборонено входити до кімнати, коли велісь якісь ділові розмови, але я завжди знаходила спосіб, щоб непомітно прослізнути до їдалні і там десь притулитись у куточку.

Дід Горбач очевидно відчував це мое до нього ставлення, бо завжди находив момент, щоб погладити мене по голівці, а в кишені його темносинього жупана завжди був для мене цукерок у твердій яскравого кольору обгортці.

Одного разу, коли дід Горбач ішов по подвір'ї до брами, наш пес Перун, що бігав на довгому дроті через усе подвір'я, кинувся на нього і малоць не звалив з ніг. Не роздумуючи, я кинулась боронити моого улюблена діда, і хоч сама зараз же покотилася по землі, але цілком спантеличила Перуна і врятувала, як не діда, то його чудовий синій жупан. З того часу, як тільки дід Горбач переступав поріг нашої хати, я зараз же бігла "загакнути" Перуна коло буди, щоб він не міг бігати по дроті.

Пам'ятаю, одного разу я сиділа на перелазі коло воріт, коли Форчик пробігав по вулиці.

— А знаєш, твій дідунь був у нас сьогодні, сказала я. Форчик зупинився.

— Ну, то й що з того?

— Він погладив мене по голівці й дав мені цукерок. Ось, бачиш? — і я вийняла з кишені цукерка.

Форчик підивився на мене, на цукерок і знизав плечиками:

— Ну, то й що з того? — ще раз записав він і додав з почуттям власної переваги: "а все одно — це мій дід, а не твій!" — і побіг підстрибуючи вниз по стежці.

— Що сталося? Що він тобі сказав? — стурбовано запитувала мама, коли я зі слізами прийшла до хати. Вона через вікно бачила всю цю сценку і сподівалась Бог знає якої образи.

— Він шкодує мені свого діда, — відповіла я, тірко плачуши.

Роки минали. Все мінялось, ми виростали, і вже інші діти бавились на Пофаласії і бігали знайомими стежками...

Один дід Горбач був незмінний. Так само кожної неділі поважно сходив з крилоса з книгою в руках і так само оксамитною хвилею котілось церквою його "Братіє"...

Щоправда, при зустрічах він уже не гладив мене по голівці і не давав цукерків, а поважно, і трохи кепкуючи, розпитував мене про мою "науку". Може він уважав, що дівчині ця наука нічого, не знаю.

Війна... Революція... і вже йде вулицями Києва українське військо, наше військо, і лунають слова Універсалів...

З короткої біографії пана Майора я бачу, що не тільки в дитинстві бігали ми тими са-миими стежками, але й наш життєвий шлях мав спільні етапи: Київ, Баварія і ось тепер Америка, але зустрінувшись довелось нам лише раз в 1947 році в таборі Сомме-Касернє в Аугсбурзі.

Нехай же цей спогад про спільно прожиті дні золотого дитинства буде моїм привітом Вельмишановному Панові Майорові з нагоди Його 70-літнього ювілею разом із моїм щирим побажанням здоров'я, радості і довгого, довгого віку.



Панахида, що відбулася у Торонті 20-го травня 1962 року в рамках 4-го З'їзду членства СБУВ.

На фотознімці (зліва направо): Всечесні п.-отці В. Слюзар, П. Самець і Д. Фотій. При прaporах: хор. С. Кравченко (зліва) і сот. І. Янішевський.

ІЗ ЖИТЯ СБУВ В КАНАДІ

ЧЕТВЕРТИЙ З'ЇЗД СБУВ

19-го травня 1962 року... Добігає друга година по полуночі. У просторій гімнастичній залі Собору св. Володимира у Торонті — рух. За годину тут має розпочатися 4-ий З'їзд Членства Союзу Бувших Українських Вояків у Канаді. Вояцький актив при праці. Мандатна комісія реєструє делегатів і гостей. Командант виряджає делегацію від СБУВ, що має зложити вінок перед пам'ятником полятлим Канадським Воякам. За окремим столом члени Генеральної Управи переглядають нотатки своїх сьогоднішніх звітів... На обличчях організаторів З'їзду — вираз задоволення: прибула численна група членів з Монреалю, є делегати Вінніпегу і Саскатуну. Рясно репрезентується листа гостей на чолі з Всеч. о. Д. Фотієм, головою УНДС інж. Е. Пастернаком та ін. Більшість членів СБУВ в уніформах організації і при військових відзнаках. Настрій починає бути святочним...

О годині 3-ї пополудні, як і було передбачено програмою, командант СБУВ майор І. Липовецький відкриває цей черговий, а в той же час і ювілейний, З'їзд членства СБУВ, що є поважним етапом на 25-літньому шляху українського вояцтва у Канаді. "У більшості привітань, що ми їх одержали сьогодні, — говорить він, — висловлюється надію, що наш

З'їзд пройде в атмосфері братерської згоди і єдності, що буде багатий в позитивні і далекосяглі рішення, що буде осяяний духом заповітів Симона Петлюри і що поставить він тверді дороговкази, яких вимагає сучасна хвilia і якими піде життя Союзу в найближчій будуччині... Надімося, що цей З'їзд таким власне і буде!.."

Після молитви за успішність нарад, яку прочитав Всеч. п.-о. Д. Фотій, і канадського гімну, який і цим разом на піані виконала панна Марта Фотій, З'їзд обрав президію, в склад якої увійшли: генеральний капелян СБУВ — митр. прот. Володимир Слюзар (голова), сот. І. Янішевський (заст. голови) і Ілля Данилюк (секретар). Після короткого слова Всеч. п.-о. В. Слюзаря, З'їзд ушанував встановлення з місць пам'ять поляглих і померлих побратимів. Ще кілька справ організаційного характеру і на порядок денний виходять привітання З'їзду, які зачитує майор І. Липовецький: благословення З'їзду від Високопреосвященішого Владики Михаїла, привітальну телеграму Президента УНР в екзилі д-ра Ст. Витвицького і кілька десятків привітань від різних осіб та організацій з різних кінців світу, перелік яких поєднано окремо.

З-посеред присутніх на З'їзді усні при-

віти зложили: Всеч. п.-о. Д. Фотій — від імені отців настоятелів Собору св. Володимира у Торонті, ген. М. Садовський — від Представництва Виконавчого Органу УНРади у Канаді, ген. О. Кузьминський — від Українського Відділу Канадського Легіону, інж. Е. Пастернак — від Головної Управи УНДС у Канаді, дес. Д. Литвин — від Управи і членства I-ої Станіци СБУВ у Монреалі, майор О. Навроцький — від Управи і членства 4-ої Станіци у Вінніпегу, ст. лейт. М. Деркач — від Управи і членства 7-ої Станіци у Гамильтоні, побр. П. Калинчук — від Управи і членства 10-ої Станіци у Саскатуні, сот. І. Янішевський — від Т-ва Прихильників УНР і Православної Громади при Соборі св. Володимира у Торонті, капелян 7-ої Станіци Всеч. п.-о. В. Федак, пані Валентина Завадська — від українського жіночтва та ін.

Коротким звітом мандатної комісії, який зложив сот. П. Федоренко, було розпочато другу частину З'їзду. На залі присутні 33 делегати, що репрезентують 200 членів СБУВ. В далішому бігу нарад, і особливо другого дня, кількість делегатів збільшилася і перекропила 50 осіб. На порядок денний виходять спровоздання членів Генеральної Управи, які по черзі складають: сот. Д. Сачківський з діяльності секретаріату, хор. М. Сокіл — фінансовий звіт, ст. лейт. М. Деркач і майор І. Липовецький — загальний звіт з діяльності Генеральної Управи. Зі спровоздань видно, що Генеральна Управа в минулій трохи річній календарі відбула 33 засідання, вислава понад 1500 листів до різних осіб і організацій, приблизно таку ж кількість листів одержала, мала 2426 дол. різних касових випливів і 2185 дол. касових видатків, влаштувала низку вдалих та утриманих в суто вояцькому стилі імпрез, значно поширила свій контакт з ветеранським світом.

По черзі виступають представники, переважно команданти, окремих станиць СБУВ. Вони також мають чим похвалитися, бо і їхній чин, їхні часто широкого розмаху імпрези, активна участь в українському громадському житті заслуговують на загальну увагу і признання.

По звітах — короткі дискусії. Голова Контрольної Комісії пор. І. Кіріченко зачитує

акт контролі і ставить внесок на уділення абсолюторії уступаючій Генеральній Управі та висловлення її подяки за працю, який приймається З'їздом овацийними оплесками.

Коротка перерва, яку учасники З'їзду використовують на вечерю, і біля години 8-ої З'їзд продовжує свої наради. На порядку денного — вибір нових керівних органів СБУВ. Вони тривають коротко. На команданта СБУВ поновно обирається майора І. Липовецького і одноголосно затверджується представлена ним листу нової Генеральної Управи. Такий порядок виборів диктує статут організації. До нової Генеральної Управи увійшли: сот. Д. Сачківський, пор. О. Самотюк, побр. І. Радкевич, майор З. Шкурупій, сот. П. Федоренко і ст. лейт. М. Деркач. До Контрольної Комісії — пор. І. Кіріченко, пор. С. Ковальський і хор. С. Кравченко. До Суду Чести обрано: ген. О. Кузьминського, сот. І. Янішевського і пор. А. Шумовського.

Здавалося, що наради З'їзду вже добігають кінця, але "вільні внески і побажання", поза кількома справами організаційного характеру, несподівано висунули цілу низку проблем загально-ветеранського значення, обговоренню яких З'їзд присвятив багато часу та уваги.

Другого дня — З'їзд помітно численніший. Збільшилася група торонтонців, приїхали багато членів і гостей також із поблизуокраїнських Торонта, а між ними і досить численна делегація ветеранів з Бофала на чолі з ген. П. Самутином і ген. В. Герасименком. Делегати і гости взяли участь в Богослуженні в Кatedрі св. Володимира і в урочистій панахиді по Головному Отаманові Симонові Петлюрі, полковникові Евгенові Конвальцу і поляглих на чолі бою та померлих на чужині учасниках українських визвольних змагань. Після панахиди відбувся спільній обід, на якому вшановано основоположників і піонерів СБУВ. За столом, крім основоположників Всеч. п.-о. В. Слюзаря і полк. С. Вальдштайн, зайняли місця представники українського генералітету — генерали М. Садовський, О. Кузьминський, П. Самутин і В. Герасименко, а також ст. лейт. М. Деркач, що з рамени Генеральної Управи був господарем цієї урочистості.



Марія Лівницька

"Від широго серця вітаю учасників 4-го З'їзду Союзу Бувших Українських Вояків у Канаді. Радію, що непокітно зберігає традиції героїчної боротьби за волю нашої Батьківщини — України. На цих традиціях та на споминах про наші визвольні змагання молоде покоління, що прийде на зміну старих борців, — буде творити нове життя у Вільній Самостійній Україні. Щастя Вам Боже!

Марія Лівницька

Командант СБУВ майор І. Липовецький в довшому зверненні до присутніх схарактеризував тяжкі часи, в яких постала думка заснувати нашу вояцьку організацію, і висловив найглибше признання основоположникам СБУВ від сучасного складу його членства. Всеч. о. В. Слюзар в довшій промові схарактеризував ідеологічну підбудову СБУВ, як також пригадав деякі моменти українського громадського життя тих часів, що мали вплив на децізію основоположників заснувати цю станову українську вояцьку організацію. Полк. С. Вальдштайн доповинув промову Всеч. о. В. Слюзаря деякими фрагментами своїх власних спогадів. Ст. лейт. М. Деркач своє слово присвятив пані добродійці Леонії Слюзар, що також належала до основоположників СБУВ і вложила чимало ініціативи та праці в творення його життя. Пані Леонія Слюзар, у відповідь, додала і свою китицю спогадів минулого, бож було про що говорити і що згадувати на цьому відзначенні чвертьвікового об'єднаного ветеранського життя і його спільної праці.

В пообідніх годинах продовжувалися дискусії над актуальними питаннями нашого вояцького життя. Було виголошено також декілька нових привітань учасникам З'їзду: ген.

П. Самутин вітав З'їзд від Головної Управи ОбВУА, побр. А. Негребецький — від відділу ОбВУА в Біфало, Г. Маурик — від Управи Українського Народного Дому у Торонто. На цій пообідній сесії було виголошено також три доповіді:

Ген. П. Самутин у своїй доповіді: "Сучасні завдання українських комбатантів на еміграції" аргументував потребу об'єднання ветеранських організацій, преси і військових музей.

Сот. В. Мошинський у доповіді: "25-літній шлях СБУВ у Канаді" подав історію СБУВ, особливо докладно зупиняючись на першому періоді його існування.

Майор І. Липовецький у доповіді: "Пресово-видавнича діяльність СБУВ" подав характеристику і огляд видаваних циклостилевим способом обіжників і бюллетенів СБУВ, що містять у собі чимало цінних думок і є багатим джерелом матеріалу для історії СБУВ. Говорячи про сучасний "Бюлєтень СБУВ", доповідач подав низку заходів, що їх плянуються перевести для його дальшого розвитку.

Кінцеве слово голови З'їзду Всеч. о. В. Слюзаря, молитва і український національний гімн. З'їзд замкнуто...



Генеральна Управа СБУВ каденції 1959 — 1962.

Побратими: хор. М. Сокіл, сот. П. Федоренко, ст. лейт. М. Деркач, майор І. Липовецький, сот. Ю. Стефанович і майор З. Шкурупій. Відсутній сот. Д. Сачківський.

I. Липовецький

ТРИ РОКИ ЖИТТЯ І ПРАЦІ

(Скорочений звіт на 4-му З'їзді СБУВ)

Три роки каденції сучасної Генеральної Управи швидко промайнули і на нинішньому 4-му З'їзді Членства СБУВ вона стала перед Вами, щоби зложить справоздання зі своєї трьох-літньої діяльності.

Цю її діяльність можна поділити на дві категорії. Перша випливала зі статуту нашої Організації, другу диктувало нам життя.

Зі статуту випливали вимоги: зберігати і передавати сучасному поколінню традиції Української Армії, пильнувати, щоб наше славне минуле не було забуте українською нацією, виховувати в громадянстві почуття бездоганного служіння українському народові, дбати про побратимів, що потребують помочі і опіки і т. ін.

Наша каденція припала на 1959 — 1962 роки, коли припадали 40-ві роковини таких подій нашої славної минувшини, як марш на Київ і його здобуття З'єднаними Арміями УНР і НГА, як славнозвісний Зимовий Покід Армії УНР, як лицарський Листопадовий Рейд в Україну в 1921 році і безсмертний Базар. Не відзначеною залишилися і 40-ві роковини Відновлення Українських Збройних Сил.

І всі ці події ми належно відзначили, пригадали їх українському громадянству нашими урочистими, і, я сказав би, імпозантними вояцькими імпрезами. Враження від цих імпрез ще свіже в пам'яті і я не буду їх згадувати.

А з другого боку у часі нашої каденції була ще одна важлива історична дата — 25-ліття існування нашого Союзу: 27 квітня 1936 року, коли у Монреалі було засновано 1-шу Станицю СБУВ і створено Першу Генеральну Управу і 2-го квітня 1937-го року, коли Канадська Влада затвердила статут Союзу.

25-ліття існування СБУВ Генеральна Управа відзначила 3-ма імпрезами: Надзвичайним З'їздом членства СБУВ, що відбувся у Торонто 31 грудня 1960 року, Святочним Концертом, що відбувся 15 січня 1961 року

і Вояцькою Зустріччю, що мала місце 20 серпня 1961 року в оселі «Київ» під Торонтом. Ця Зустріч також ще свіжа в пам'яті і про неї ширше говорити не доводиться.

На згаданій Вояцькій Зустрічі відбулося урочисте удекорування Воєнним Хрестом перших 33 побратимів. Ми перші взяли на себе ініціативу, щоб справа Воєнного Хреста набрала конкретних форм у її реалізації: увійшли в тісний контакт з Ресортом Військових Справ Державного Центру УНР, одержали відповідні інструкції, створили при Генеральній Управі Краєву Раду Воєнного Хреста, і протягом двох років цей Хрест одержало понад півтори сотки побратимів. Серед цих останніх були не тільки члени СБУВ, але й багато учасників українських визвольних змагань, що не належали до жодних ветеранських організацій, або належали до тих організацій, що з набуттям Воєнного Хреста не дуже поспішли.

Слід тут відмітити, що через Раду Воєнного Хреста пройшли анкети багатьох візначеніх наших військовиків — не членів нашої Організації, таких, як ген. П. Самутин, ген. В. Герасименко, Всеч. п.-о. М. Вояковський, Всеч. п.-о. В. Пилипець, св. пам. Начальний Пластун Северин Левицький і багато інших.

Уже цей факт, як також те, що одночасно із цим ми повели належну пропаганду Воєнного Хреста у нашому Бюллетені, — спричинилося до того, що й інші ветеранські організації змінили своє ставлення до Воєнного Хреста.

Ми зібрали також кілька десятків анкет від наших членів, які ще не мали або загубили Хрест Симона Петлюри. Але у цьому випадку ми мали менший успіх, бо ми ще не маємо відповіді, чи цим нашим побратимам Хрест Симона Петлюри призначаний.

Коротко хочу зупинитися і на нашій пресово-видавничій справі. Ухвали 3-го З'їзду СБУВ накладала на нас обов'язок розпочати видання власного журналу, якому ми дали скромну назву «Бюлєтень СБУВ»,

і який своїм розміром, змістом, а головно своїм контактом з ветеранським світом — давно переріс цю назву.

В організаційній структурі СБУВ «Бюлетень» становить автономну одиницю. Фінансово він є самовистачальний і від Генеральної Управи незалежний, опертій на безплатній жертвовній праці кількох одиниць. Його сучасний наклад становить 800 примірників, які в більшій або меншій кількості розходяться по всіх континентах світу.

Виданням «Бюлетеню» ми значно поширили терен нашої діяльності і наших впливів. На його сторінках ми даємо описи і фото всіх наших імпрез, які, належить ствердити, багатьом імпонують. На сторінках «Бюлетеня» ми систематично пригадуємо ті чи інші події нашої визвольної боротьби, присвячуючи їм окремі його числа. Отже — в широкому масштабі робимо ту роботу, якої вимагає від нас наш статут.

Цей ділянці нашої праці буде присвячена окрема доповідь і тому я обмежуюся тут цими загальними увагами. Підкresлю хіба лише те, що про наше життя і працю широко знають, що вона багатьом імпонує і що нам заздростять, що у братерській злуці і згоді ми робимо тут нашу скромну національну роботу.

Реаксуючи сьогоднішній мій звіт, хочу висунути два твердження:

ПРИВІТАННЯ ДЛЯ 4-го З'ЇЗДУ СБУВ У КАНАДІ

4-ий З'їзд членства СБУВ у Канаді вітає:

Президент УНР в екзилі д-р Ст. Витвицький, Високодостойна пані Марія Лівицька, Комітет Українців Канади — Централія у Вінніпегу.

Високопреосвященіший Владика Михаїл, Високопреосвященіший Владика Мстислав, Всеч. п.-о. Святослав Магаляс, о. протод. Микола Рибачук.

Секретаріят Української Національної Ради, Голова В. О. УНРади М. Лівицький, Керманіч Ресорту Військових Справ ген. А. Вовк.

Представництво В.О. УНРади в США, Представництво В.О. УНРади в Англії, Головна Рада Т-ва Сприяння УНРади в Англії.

Управа Т-ва Був. Українських Вояків у Бельгії, Союз Українських Ветеранів в США, Управа Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції, у Канаді.

Перше — на початку нашого урядування нам часами доводилося чути завваги, що СБУВ підупадає. Нашою трохи літньою працею ми не збільшили чисельного стану нашої Організації, але, застановили те явище, яке можна назвати цим «підупаданням». Ми придбали нашій Організації багато нових прихильників і симпатиків. Цей факт стверджує багато нових імен у сьогоднішніх привітаннях нашого З'їзду.

І друге — у нашій праці ми досягли темпа, яке можливо навіть трудним буде утримати далі. Понад півтори тисячі листів висланіх і приближно така ж кількість листів одержаних — говорять самі за себе. І оскільки це темпо ми утримаємо і далі, — то зможемо сміливо сподіватися дальншого всеобщого розвитку життя Союзу.

І на закінчення я хочу висловити моїм Побратимам — членам Генеральної Управи мою ширу подяку, що у дружній співпраці допомогли мені вив'язатися з тих завдань, які час і обставин поставили як переді мною, так і перед цілим Союзом.

Складаю ширу вояцьку подяку і всім Командантам та Управам Станиць а також усьому членству СБУВ за співпрацю, дисципліну, карність і за довір'я, які доводилося мені зустрічати на протязі моєго трохи літнього перебування на становищі Команданта СБУВ і Голови Генеральної Управи.

З'ЇЗДУ СБУВ У КАНАДІ

Головна Управа Т-ва кол. Вояків УПА в Канаді.

Ген. О. Удовиченко, ген. О. Загродський, ген. М. Капустянський, тен. П. Шандрук, ген. І. Омелянович-Павленко, ген. О. Вишнівський, ген. М. Крат, полк. Ст. Лазуренко, сот. Ав. Гончаренко, полк. Т. Шкарупа, майор Н. Горбач, полк. Д. Герчанівський, сот. М. Каплистий, сот. Ю. Артюшенко, сот. А.Н. Кущинський, ст. дес. М. Лубик, дес. Ст. Ємчук, інж. А. Зубенко, інж. І. Драбатій, хор. М. Чаборик.

Президія Ц.К. Українського Національно-Державного Союзу, Головна Управа Українського Національно-Державного Союзу в США, Управа Відділу УНДС в Бостоні, Редакція «Тризуба», Українська Громада в Туреччині, Т-во Сприяння УНРади у Монреалі, Крайова Пластова Старшина Українського Пласти у Канаді.

РЕЗОЛЮЦІЇ 4-го З'ЇЗДУ ЧЛЕНСТВА СОЮЗУ БУВШИХ УКРАЇНСЬКИХ ВОЯКІВ У КАНАДІ.

1.

4-ий З'їзд Членства Союзу Бувших Українських Вояків у Канаді вітає:

Її Величність Королеву Елизавету Другу,

Уряд Канадської Держави на чолі з Високодостойним Прем'єром Діффенбейкером — оборонцем волі поневолених народів,

Державний Центр Української Народної Республіки в екзилі на чолі з Високодостойним Президентом д-ром Ст. Витвицьким,

Високопреосвященіший Владик і Всечесне Духовенство Українських Церков,

Комітет Українців Канади та його складові організації,

Управи і Членство організацій бувших українських вояків.

Щирій привіт З'їзду засилає братам і сестрам у поневоленій батьківщині-Україні.

2.

З'їзд хилить голови перед св. пам'ятю Головного Отамана Симона Петлюри і всіх борців за визволення України, що полегли в боях, або померли на чужині.

3.

У 25-літні роковини існування СБУВ З'їзд вітає основоположників нашої Організації, з надзвичайним признанням ставлючись до їх піонерської праці, як також до праці тих побратимів, що на протязі 25-літнього існування СБУВ його життя творили.

4.

Заслухавши звіт з діяльності голови і членів Генеральної Управи, 4-ий З'їзд СБУВ у Канаді стверджує: Праця, пророблена Генеральною Управою на протязі останньої трохи літньої каденції, була задовільною і згідною з вимогами статуту та йшла по лінії плекання традицій Української Визвольної боротьби і належного інформування українського суспільства і української молоді про українські визвольні змагання.

З особливим признанням З'їзд ставиться

до ширшої інформаційної діяльності як про життя Союзу, так і про українські визвольні змагання, за допомогою «Бюлетеня СБУВ», який на протязі цієї каденції наїздав тісний контакт як з членством нашого Союзу, так і з ветеранськими організаціями у цілому світі.

5.

З'їзд з приемністю констатує активну працю поодиноких станиць, що йшла також по лінії вимог статуту і українського національно-громадського життя, а також — видатну працю цілої низки членів СБУВ в українських національно-громадських організаціях.

6.

Висловлюючи подяку побратимам, що своєю безкорисною працею допровадили видання «Бюлетеня» до його сучасного стану, З'їзд висловлює побажання дальншого змінення його фінансової бази та дальншого поширення обсягу його читачів.

7.

З'їзд констатує, що на терені Канади перебуває ще значна кількість бувшого українського вояцтва, яке не належить до жодної ветеранської організації, і доручає майбутній Генеральній Управі вжити заходів до належного зацікавлення їх нашою Організацією та уможливлення вступу до неї.

8.

З'їзд висловлює побажання тіснішого контакту з українською молоддю і ширшої співпраці з нею на терені молодечих організацій.

9.

З'їзд уважає, що до цього часу гасло Союзу: — «Наша сила в тому, що ми не служимо ні партіям, ні особам» — була тим чинником, що цементував нашу Організацію і вів її до розвитку, — та доручає Генеральній Управі і Управам Станиць у своїй діяльності не відступати від цієї засади.



Зустріч Президента УНР д-ра Ст. Витвицького з українськими ветеранами в Міннеаполісі 27 травня 1962 року з нагоди 36-их роковин смерти Головного Отамана Симона Петлюри і 45-их роковин відновлення українських збройних сил.

На фотознімці сидять (зліва направо): О. Шило, О. Миколаєнко, В. Філонович, Президент д-р Ст. Витвицький, О. Генсурівський і В. Радченко.

Стоять (зліва направо): М. Лисий, В. Романовський, М. Глянько, А. Семенюк, Гр. Олійник, О. Вдовиченко, д-р М. Данилюк, М. Лозовий, І. Ткаченко, І. Острозвершенко, Гр. Будуляк, А. Романенко, А. Дорош і В. Костецький.

МІННЕАПОЛІС В 36-ТІ РОКОВИНИ СМЕРТИ СИМОНА ПЕТЛЮРИ

У цьому році припадає 45-та річниця проголошення закону про відновлення Українських Збройних Сил (Наказ Військової Офіції ч. I. з 22 травня 1917 року). Союз Українських Ветеранів у Міннеаполісі вирішив відзначення цієї історичної дати у цьому році поєднати з відзначенням 36-ої річниці смерти св. пам. Головного Отамана Симона Петлюри. Для більшої урочистості вирішено запросити Президента УНР д-ра Ст. Витвицького на головного промовця на запроектованій в честь тих подій академії. Всім існуючим на нашему терені організаціям Управа СУВ вислава запрошення прийняти участь у відзначенні цих історичних дат, як також і в урочистому прийнятті Пана Президента. До участі зголосилося 20 організацій, з представників яких був створений Громадський Комітет, а на голову Комітету

одноголосно обрано полк. В. Філоновича. Комітет негайно приступив до праці, яку розподілив поміж ним обраними референтами. На референта зовнішніх зв'язків було обрано д-ра М. Данилюка, представника СУВ, завданням якого було: нав'язати зв'язки з Організацією Поневолених Народів, влаштувати авдієнцію у губернатора Міннесоти, пресову конференцію, організувати виступ Пана Президента по телевізії і радіо. І з цього завдання, як побачимо далі, д-р М. Данилюк належно вив'язався. Як референти інших ділянок в Комітеті працювали: мистець-маляр О. Булавицький, О. Вдовиченко, О. Генсурівський, А. Семенюк, М. Лозовий, Т. Шиян, секретар — С. Ярмоленко. Скромна в своїй початковій стадії імпреза перетворилася у могутню маніфестацію загально-національного значення і знайшла

відгомін в усій американській пресі Міннесоти.

У п'ятницю 25-го травня Пан Президент прибув до Міннеаполісу. На двірці його зустріли члени Громадського Комітету з дружинами, привітавши квітами. Наступного дня о годині 6-ї вечора в конференційній залі готелю «Ніколет» відбулася пресконференція, на яку прибули представники двох телевізійних компаній, трьох радіових, представники преси поневолених народів, журналісти і фото-репортери місцевої англомовної преси. Перекладачем при Панові Президентові на цій конференції була пані Раїса Данилюк, що також по-мистецьки вив'язалася з поставлених перед нею завдань. Уже о 10-ій годині вечора по телевізії передавався ввесь перебіг цієї конференції, а наступного дня в цілій низці міннесотських часописів з'явилися просторі коментарі. Зокрема в недільному числі «Пайонір Прес» було вміщено велике фото Пана Президента з надзвичайно прихильною статтею як до його особи, так і для цілої української справи.

Того ж дня о годині 8-ї вечора в одній з парадних заль готелю «Ніколет» відбувся бенкет і зустріч Високого Гостя з громадянством. Було присутніх до сотки осіб. Президента вітали представники всіх організацій, що взяли участь у цьому небуденному святі і що репрезентували собою свідому та організовану спільноту на нашему терені.

На другий день, у неділю вранці, Пан Президент у товаристві полк. В. Філоновича, А. Семенюка і О. Вдовиченка відвідав українську церкву св. Константина, православну св. Михаїла і о годині 11.30 прибув до церкви св. Юрія, де по літургії відбулася панахида по Головному Отаманові Симонові Петлюрі. Настоятель церкви о. прот. Андрій Кість з амвону привітав Шановного Гостя теплою, сердечною промовою. Зворушливим моментом було, коли Пан Президент, після «Вічна пам'ять» піднявши з колін, підійшов до лави ветеранів, що були вишивані на струнко на лівому крилосі, і пієтично поцілував їхній прапор.

Після Служби Божої в церковній залі відбулася коротка зустріч Пана Президента

з українськими ветеранами. Голова СУВ полк. В. Філонович представив Президентові кожного ветерана. Пан Президент висловив багато похвальних слів для СУВ, відмічуючи струнку організованість, високу національну гідність та закликав і надалі високо і чесно нести свій прапор. Було зроблено декілька спільніх фотознімків.

О годині 5-ї по полуздні в репрезентаційній залі «Бентон Гол» відбулася академія, якою урочисто відзначено 36-ті роковини смерти Головного Отамана Симона Петлюри і 45-ти роковини відродження Українських Збройних Сил. Присутні на академії, вставши з місць, овацийно привітали Пана Президента, коли він увійшов на залю. Талановитий піяність Олег Левицький виконав американський гімн. Голова Громадського Комітету полк. В. Філонович короткою промовою відкрив академію і привітав Високого Гостя та під бурхливі оплески присутніх попросив його до слова.

Після доповіді Пана Президента слідувала співдоповідь полк. В. Філоновича до 45-ліття відновлення Українських Збройних Сил.

У концертovій частині академії по черзі з великим успіхом виступали — відомий артист Оперного Театру проф. Олександр Мартиненко, панна Лідія Курилко, Олег Левицький, пані Зоя Семенець-Лозова, пані Кіра Цареградська. Пані Оля Хоролець з чуттям продекламувала поему о. прот. А. Кістя — «Симон Петлюра». Концерт закінчився могутнім «Ще не вмерла Україна».

У вівторок 29 травня Пан Президент був прийнятий на авдієнції у губернатора Міннесоти — достойного п. Ельмера Андерсона. В цій візиті Панові Президентові асистували полк. В. Філонович, пані д-р Раїса Данилюк та д-р М. Данилюк. Авдієнція пройшла з великим успіхом і того дня ввечері її можна було оглядати на телевізійній передачі. У міннесотських часописах з'явилися просторі статті в дуже прихильному для української справи дусі.

Того самого дня в сонячне передвечір'я Пан Президент у товаристві полк. В. Філоновича і О. Вдовиченка оглянув прекрасні

озера і парки мальовничих околиць Міннеаполісу.

В середу 30-го травня Пан Президент залишив Міннеаполіс. На двірець провожати дорогої Гостя вийшла велика кількість громадян, з якими він зворушливо попрощався...

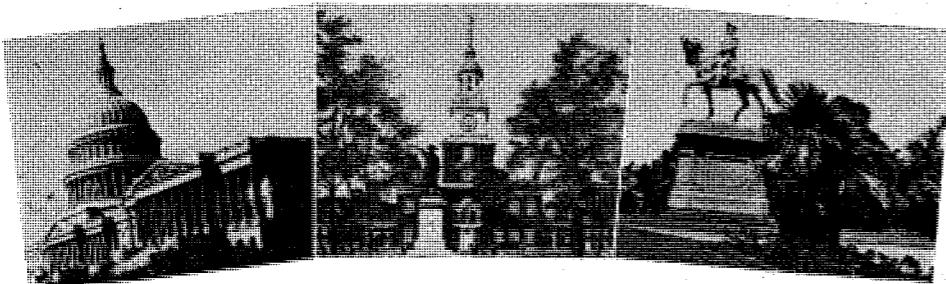
Кількаденний побут Пана Президента в Міннеаполісі і Сейнт Полі знайшов широкий відгомін в пресі, але й сам Громадський Комітет, що влаштував це небуденне і величне свято, видав спеціальну брошурку, яку з його доручення написав п. А. Семенюк, і в якій подано докладний перебіг та опис подій.

«Це була подія, — читаємо у цій брошурі, — яка не тільки надовго залишиться в пам'яті багатьох українців, але вона також дуже корисно відбилася серед високих урядових чинників нашого Стейту, в місцевій американській телевізії та пресі»... Се була найбільш вдала українська політична акція, яка коли будь до цього часу настільки успішно пройшла на терені нашого міста.

Успіх цієї акції заключався в тому, що в ній взяла участь найбільша частина українського свідомого громадянства, організованого в трьох церковних та 17-ти громадсько-політичних організаціях...

«Українські визвольні проблеми поставлено тут перед найвищим репрезентантом стейтової адміністрації. І репрезентував ці українські визвольні питання Президент УНР — Голова правного екзильного Уряду України. Тієї України, яка в часі народження московського комунізму, перша прийняла на себе удари і тим вже тоді охоронила західну Європу від імперіалістичного походу червоної Москви. Україна тоді була самітною і мусіла за це заплатити велику ціну — втрату своєї волі та втрату своєї державної незалежності.

Цей факт був Президентом належно зреферований і це викликало відповідне враження серед американської адміністрації та публічної опінії...



ВІТАЮ З УСІЄЇ ДУШІ ВСІХ ВАС, ЩО МЕНЕ ЗУСТРИЧАЄТЕ...

Промова Президента УНР д-ра Ст. Витвицького на Зустрічі з представниками українського громадянства Міннеаполісу і Сейнт Полу
26 травня 1962 року.

“Бачу перед собою представників української громади Міннеаполісу та Сейнт Полу, що репрезентують 20 організацій. Зібрались оце представники Церкви, ветерани колишньої збройної сили, найвищого стажу громадські і політичні діячі, провідники молодого покоління, щоб скласти мені вияви своїх найкращих почувань. Маю ілюзію, що десь на українській землі, серед своїх людей на якомусь народному святі. На ці вияви серця відповідаю до глибини

зворушенім серцем, що сповнене щасливим пережиттям. Бо ця маніфестація Вашого духового підйому належить в першу чергу маєтатові України. Його репрезентантом покицьо це — Державний Центр Української Народної Республіки.

З приводу глибокої і довготривалої кризи Української Національної Ради — Державний Центр виставлений був на важку життеву пробу. Він її витримав. Деякі кола нашого еміграційного громадянства схильні були розчинювати Державний Центр тільки як символ минулого, як якусь містичну креацію. Тимчасом він виявився дійсною реальною силою. Важкі турботи за розвиток і хід подій на терені Української Національної Ради в часі її кризи охопили все політичне думаюче громадянство. Це загальне змагання до успішної розв'язки довготривалої кризи спричинило рішення про вступ Організації Українських Націоналістів до Української Національної Ради.

Той респект до державницької справи в першу чергу відзначився серед членів Ради. Є між ними співтворці основних державних актів з 1918 і 1919 років, є ті, що брали участь у збройній боротьбі, і ті, що змагались із терором большевицького окупанта, є передові культурні і політичні діячі, і була б велика втрата для державного діла, якби цей колектив зосереджений у Державному Центрі розійшовся. Державний розум і перемога над груповими чи особиститми інтересами перемогли і сесія покінчилася успішно. Урятовано форму установи. Цю форму треба виповнити дією дружньої гармонійної співпраці.

Перед новопокликаним Урядом стоїть ціла серія актуальних і невідкладних справ. Для прикладу: реорганізація та оживлення діяльності Паризького Бльоку, видавництво бюллетеня про сучасне життя України для чужинецького світу, нав'язання контакту з міжнародними антикомуністичними організаціями, акція за визнання екзильних урядів підсоветських країн, посилення політичної діяльності на терені західно-європейських держав, інтервенції перед Об'єднаними Націями, з політичних завдань на американському терені — заходи для створення конгресової комісії для студій національної проблеми неросійських підсоветських народів.

З метою виконання тих та інших важливих завдань необхідна підтримка громадянства. На жаль, у деяких його колах помічаємо певне збайдужіння для справ визвольної акції. Питають люди: а коли прийде наше визволення? На те ми ще раз і ще раз відповідаємо: життя народу міряється іншою мірою, аніж наше життя особисте, і наші діла, присвячені народові, не відбиваються успішним вислідом зразу, а щойно пізніше. Так незалежна Українська Держава відродилась пізно після смерті Шевченка. Але вона прийшла. Так само оновиться незалежна Українська Народна Республіка.

Вітаю з усієї душі Всіх Вас, що мене зустрічаєте. Нехай буде благословенна година моєї зустрічі з Вами, щоб міцніли Ваші зв'язки з Українським Державним Центром та щоб вони наблизили Вас до дня визволення.

Вітайте від мене всіх українських людей Вашого міста, яких між нами не має. Вітайте дітей Ваших, щоб росли на добрих Українців, а Вам дай Боже вітати не екзильний, а покликаний волею народу Уряд Української Незалежної Держави, як володаря всієї України”.

Митр. прот. д-р В. Левицький

І МИ СЬОГОДНІ ТРИЮМФУЄМО...

Промова виголошена на бенкеті української громади в Твин Сити
26 травня 1962 року.

«... Якраз минає тепер рік, коли наші душі були в глибокому смутку, а наші серця роздирали важкі сумніви, коли ми читали на сторінках нашої преси, або й чули про важку кризу в лоні нашого державного центру — Української Національної Ради. А були важливі причини до того уболівання всіх щиріх визнавців і прихильників отих трьох святих літер: У.Н.Р., за які віддали своє життя не лише сотні тисяч українських воїнів, але й великі мільйони українських патріотів-героїв. Віддали вони найдорожчу ціну — власне життя, за — найвищий національний ідеал: вільну, соборну Українську Народну Республіку!

Ми читали й чули про несприйнятні й фантастичні проекти уздоровлення тієї кризи, що їх підносили наші такі люди:

а) поповнити Українську Національну Раду зовсім новими політичними угрупуваннями,

б) або перенести її через океан з Європи в Америку чи Канаду,

в) або (якщо зараз це повторити) розв'язати її.

Отак нависла була над Україною, що змагається в кривавому титанічному герці — велика загроза, — завис був над її політичною вільною еміграцією — важкий меч — упадок нашого легітимістичного державного центру. Здавалося, що якісь демонічні сили десь у підпіллі були спряглися, щоб завалити державний провід поневоленої України, що сьогодні в екзилі діє.

Коли мене питали про мою думку в цій важливій справі вірні визнавці, ветерани і всі інші прихильники отих трьох святих літер: У.Н.Р., то я ім відповідав: не бійтесь, хлопці, пані й панове! Коли у проводі нашого державного центру в екзилі стоїть наш національний мур в особі Президента Витвицького, то ми, хоч як нам важко і сумно зараз, — мусимо вгору підняти наші сумні національні чола і надіятися на повну перемогу нашого державного змагу. Не даремно на

жертвовнику нашої державної боротьби впали оті згадані мільйони борців-державників! Наш Президент не дастъ проламати муру УНР в будьякій нам погубній позиції, хоч напевно наш Президент відкриє чи замкне брами отого муру там, де своїм досвідченім державним умом буде уважати конечним!

І ми сьогодні триюмфуємо, бо побіду відніс український державний розум. П'ятою сесією Українська Національна Рада вийшла на новий творчий шлях державницьких змагань і проводу нас! У повному розпалі йде знову ота свята робота нашого державного центру!

Не буду зараз же бажати Панові Президентові — триумфального в'їзду на Софійську площа в Києві, чи на Свято-юрську у Львові, бо передше мусять бути зреалізовані інші передумови нашої побіди над ворогом поневоленої України!

В лоні і біля Української Національної Ради мусять зараз же бути зосереджені всі наші національно-творчі угрупування, ідеологічні й церковні організації — у спільній праці-боротьбі за волю України! Там, в рідній Україні, народ наш важко і криваво змагається за своє фізичне і національне існування. Тут — увільненну світі, на нашій політичній еміграції лежить святе завдання: покинути всі різниці недержавного змісту і стати до спільної праці з нашим Президентом! Це нинішнє наше національне ВІРУЮ: бути або не бути в черзі ходу нових політичних подій світу, змарнувати або здобути ідеал нашої державності!

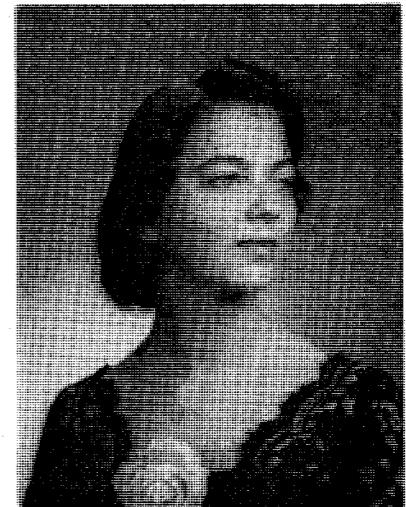
Сьогодні будьмо щасливі і спокійні, що маємо у проводі Державного Центру УНР Президента д-ра Ст. Витвицького. Він урятував наш державний престиж, нашу державницьку дію. Він цим фактом записався вже тепер на сторінки нашої державницько-звільненої історії.

Радіймо тим благословінням неба, станьте всі в один ряд біля Пана Президента і тих трьох святих літер: У.Н.Р., і перемога буде наша...

Молодь, що з нами



Кіра Цареградська



Лідія Курилко



Зоя Семенець-Лозова

Пані Кіра ЦАРЕГРАДСЬКА — талановита піяністка, рідна племінниця відомого композитора Кирила Стеценка. Музикальність — це видно спадкоємний скарб роду Стеценків. Пані Кіра Цареградська жертвовна і працьовита, віддає багато праці і часу для громадської

роботи, особливо при організації різних імпрез та академій. Вона є щирою прихильницею Союзу Українських Ветеранів у Міннеаполісі і приймає активну участь у всіх його імпрезах.

Пані ЗОЯ СЕМЕНЕЦЬ-ЛОЗОВА — одна з найкращих солісток у Міннеаполісі. Її виступи на всіх концертах та академіях користуються великим успіхом. У свій час вона належала до відомого дівочого квартету "Роксолянки", що користувався таким надзвичайним успіхом в Німеччині при виступах у скітальчих таборах. Пані Зоя є дочкою нашого побратима — хорунжого М. Лозового. Із цілим запалом своєї молодої душі вона вклучається в суспільно-громадське життя і прикрашує своїм співом всі академії і концерти.

Панна ЛІДІЯ КУРИЛКО — молода студентка Міннесотського Університету, володіє не пересічними музичальними здібностями і вже відтепер у своїх молодих студентських роках виказує себе як національно повноцінна одиція. Поза своїми студіями і лекціями приймає активну участь в українському національному і суспільно-громадському житті, прикрашує своїм ніжним сопраном майже всі наші комбатантські імпрези у Міннеаполісі.

ВІДІЙШЛИ У ВІЧНІСТЬ

СОТНИК СЕРГІЙ ГОРЯЧКО

Чудовий соняшний день 16 березня 1962 року. Біля Православної Церкви на Фіцрой вібралися чимало українців — громадян м. Мельбурну. Тут майже всі вояки-побратими Союзу Українських Комбатантів Вікторії, представники І-ої дивізії "Галичина", Легіону Симона Петлюри, Пласти, СУМ-у та чільні представники майже всіх українських організацій, усі, хто лише мав змогу, прийшли віддати пошану голові Українських Комбатантів Вікторії св. пам. сотникові Сергієві Горячкові та відпровадити Його в останню путь.

Св. пам. сот. Сергій Горячко народився 24 вересня 1896 року в селі Гурівка, Олександрійського повіту на Херсонщині. Загальну освіту одержав у Саратовській гімназії. 28 травня 1915 року був покликаний до Російської Армії. 1 січня 1916 року закінчив Першу Київську Константинівську Військову Школу. В Російській Армії перебував до 29 вересня 1917 року і залишив її в ранзі поручника.

29 вересня 1917 року розпочалася Його служба Україні, бо цього дня прибув він до Києва і зголосився до Українського Генерального Секретаріату. В Українській Армії займав він різні становища: старшини особливих доручень при Державному Інспекторові запілля, поміщника Державного Інспектора Кінно-Гірного Дивізіону, Команданта м. Мелітополя, старшини штабової сотні 6-ої Січової Стрілецької дивізії та інші.

Св. пам. сотник Сергій Горячко брав участь у боях з большевиками в Києві та військами Російського Тимчасового Уряду, що відбувалося між 28 вересня та 2 жовтня 1917 року, а також у славному бою під Крутами і в легендарному Другому Зимовому Поході. В серпні 1921 року відбув він командировку в замілля ворога в Україну.

Сот. М. Сувчинський

Тут згадано лише кілька більш важливих боїв, у яких брав участь св. пам. сот. Сергій Горячко. Загально ж пройшов він з піднесенним чолом через весь період української визвольної боротьби. Розpac і зневір'я були йому чужі, бо палав він глибоким патріотизмом, безмежною любов'ю до України і її поневоленого народу та твердо вірив у перемогу нашої правди. Він був людиною, яка вміє запалювати, підбадьорювати, він був лицарем духа.

В Австралію приїхав Небіжчик із дружиною і двома синами - юнаками в 1950 році. Від 1955 року аж до смерті він був незмінним головою Союзу Українських Комбатантів Вікторії, беручи активну участь і в загальному українському національно-громадському житті. Свято вірячи, що волю Україні здобудуть наші нащадки, завжди опікувався молодечими організаціями. Багато труду і зусиль укладав він у збирання пожертв на будову Храму-Пам'ятника св. Симона в Парижі.

Чин похорону відправив Владика Варлама в сослуженні Протопр. І. Винницького та прот. Б. Стасишина, виголошуочи вкінці відправи тепле і чule слово, характеризуючи Небіжчика, як незломного борця за Україну.

Усі присутні відправили тлінні останки на цвинтар Фавкнер, де вже спочиває багато наших українських громадян і де представники всіх українських громадських організацій широ прощали Його в останню путь. Стук грудок сухої землі, що падала на труну, змішався з могутнім і натхненним співом "Журавлів" — пісні, якою всі вояки прощали свого славного Побратима.



Св. пам. Петро Михайлюк

СОТНИК ПЕТРО МИХАЙЛЮК

21 березня 1962 року у Мюнхені помер сотник Армії УНР св. пам. Петро Васильович Михайлюк. В Українській Армії перебував від початку її існування, брав участь у багатьох боях і в Кримському Поході, був Лицарем Залізного Хреста, посідав Хрест Симона Петлюри і Воєнний Хрест, був активним членом Союзу Комбатантів, шляхетним і товариським у приватному житті.

Поховано св. пам. П. Михайлюка 24 березня ц. р. на цвинтарі Фельдмохінг. Ховали два священики — п. о. Дубицький і п. о. Хитайчук. Над могилою, на яку було зложено багато вінків, промовляли п. о. Хитайчук, полк. М. Стечишин, полк В. Татарський та інші. У промовах схарактеризовано Небіжчика як доброго патріота, вояка і християнина.

Хай чужа земля буде Йому легкою!

О. Матух

ПІДПОЛКОВНИК МИХАЙЛО КУРАХ

18 червня 1962 року помер пполк. Армії УНР інж. Михайло Курах.

23 червня ц. р. поховано Його на цвинтарі "Ворота до раю" біля Йонкерсу. Над свіжою могилою промовляли Президент УНР в екзилі д-р Ст. Витвицький, ген. О. Загродський і представники багатьох українських організацій. Вони прощають Покійного як хороброго вояка, як активного громадського діяча і як військового історика.

Св. пам. Михайло Курах в 1913 році кінчив реальну гімназію у Львові і на 18-му році



Св. пам. Михайло Курах

життя вже був в рядах Австрійської Армії. В 1916 році він попадає до російського полону, де застає Його революцію. В часі розвалу Російської Армії він бере активну участь в т. зв. "українізації" військових частин, спершу в Саратові над Волгою, а потім на південно-західному фронти. Вкінці 1917 року вливається в формування Січових Стрільців у Києві. Цей період Його життя описаний в його статті — "Стрілецька Рада" ("Голос Комбатанта", ч. 9, 1959 рік). В лавах Січових Стрільців проходить через цілу добу українських збройних визвольних змагань. Опинившись на еміграції в Чехо-Словаччині, беручи активну участь у студентському житті, кінчає інженерсько-агрономічні студії. В 1940 - 1946 роках перебуває на засланні в СССР. На еміграції в Австрії очолює Відділ ЗУАДК у Зальцбурзі та Українське Центральне Допоміжне Об'єднання. На еміграції в США, перебуваючи в Клівленді, займає провідні становища в Т-ві Українських Інженерів, у Відділі ОбВУА, в Т-ві Прихильників УНР і т. ін. Це — головні етапи Його життя і праці для українського народу.

Хай легкою буде Йому земля гостинної Країни Вашингтона!

НАШІ ЮВІЛЯТИ, НАШІ ПРИХИЛЬНИКИ, НАШ АКТИВ

МИТРОФОРНИЙ ПРОТ. д-р ВОЛОДИМИР ЛЕВИЦЬКИЙ



Митр. прот. д-р В. Levytskyi

Митр. прот. д-р Володимир Levytskyi народився в 1898 році на Гуцульщині в старій священичій родині, що дала нашому народові по обох боках Збруча багато провідних церковних, політичних і громадських діячів. В домі його батька, отця Олександра — чільного народовця — провідника селян, була давня предківська прецінна бібліотека, на стінах сальону висіли образи визначних предків. Закінчивши гімназію, о. В. Levytskyi записався на філософічний факультет, який закінчив з докторатом у Відні.

Згадана відгалузь родини Levytskyi, зі шляхетським титулом Де Рогая, після відвоювання гетьмана Богдана Хмельницького з-під Львова в 1648 році, розділилася, бо її члени, що брали участь в повстанні проти поляків, мусіли втікати на східні землі. Вони дали Україні таких провідних людей, як архиєпископ Парфеній Levytskyi — Владика Подільський, а

опіля — Полтавський, перекладач Св. Євангелії на українську мову, як д-р Модест Levytskyi — відомий громадський діяч і письменник, і цілий ряд церковних провідників на Холмщині, Поділлі та Київщині.

Із західної вітки тієї ж родини Levytskyi вийшли такі політичні, церковні, наукові і громадські передовики, як д-р Кость, д-р Євген, д-р Володимир (відомий математик), радник Лев, д-р Зенон (лікар-оператор) і цілий ряд вищого і низового духовництва, робітників — провідників національного відродження села.

Уже в гімназії о. Володимир Levytskyi під проводом свого брата д-ра Віктора бере активну участь в організуванні "Січей", що стали основою легіону УСС в 1914 році та читалень "Просвіти" з рефератами для їх членства. Від 1 листопада 1918 року о. В. Levytskyi стає в ряди УГА і з нею, як хорунжий, відбуває походи й бої від Львова до Києва. Поранений важко в боях під Росоховатою-Дашевом в жовтні 1919 року, перебувши тиф, попадає в польський полон. Після втечі з полону зголошується до Армії УНР, в якій брав участь в боях в повстанському районі міст Тульчин, Гайсин, Тараща, Володарка проти збройованої Таращанської дивізії і загонів Котовського та Якора. Ранений удруге, переходить в рядах 3-ої Залізної дивізії генерала Олександра Удовиченка бої під Могилевом, Мясківкою аж до відвороту і польських таборів інтернованих в Каліші. За бої під Мясківкою був підвищений до ранги поручника.

Повернувшись з інтернування, вступає до духовної семінарії, а опіля до Богословської Академії, яку закінчує з докторатом богословів'я у Відні. Там же кінчає факультет політичних наук. У Відні, як помічник отамана Омеляна Клюна, бере активну і провідну роль в українському житті. Повернувшись до краю, активно працює в церковній і громадській діяльності, будуючи Народні Доми, засновуючи чи-

тальні "Просвіти" та сільсько-гospодарські установи, зашо польська влада виточила йому ряд судових процесів. Тільки завчасне зникнення з дому урятувало його від табору в Бerezі Картузькій.

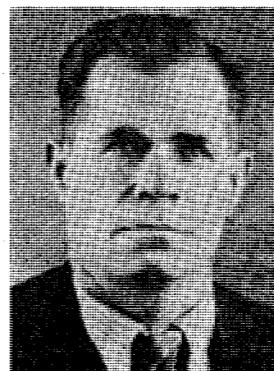
Коли большевицькі наїздники розвідали про службу о. В. Levytskyi в Армії УНР, він мусів утікати через Сян на Лемківщину. Тут разом зі шкільним інспектором Лемківщини д-ром Никифором Гірняком він об'їздить лемківські села для організації українського шкільництва. У Боську організує він 7-ми класову школу, стаючи її управителем. Біля неї розгортають свою працю гуртки молоді, Пласт, оркестра і т. ін. Ця акція не залишилася без наслідку, згодом вона дала цілі кадри молоді для середніх шкіл, бійців УПА тощо.

Покликаний Головною Управою Українського Національного Об'єднання у Берліні на його секретаря, о. д-р В. Levytskyi, разом з організаційним референтом д-ром Гірняком, спричинюються до реорганізації цієї важливої організації у Німеччині, що тоді стала централею українців з 45000 членів. В 1943 році на прохання голови УЦК проф. д-ра В. Кубайовича о. В. Levytskyi в Любліні обіймає становище провідника УДК на Холмщину і Підляшшя. Після відвороту німців о. В. Levytskyi повертає на своє становище в УНО, на якому перебуває аж до інвазії большевицьких полчищ на Берлін.

Приїхавши до США о. В. Levytskyi, за родинною традицією, стає на службу рідній Українській Православній Церкві, як редактор церковного журналу "Дніпро", як член Консисторії, редактор церковного місячника "Український Вісник" і настоятель парафії в Пенсильванії і Міннесоті, працюючи на церковні та громадські нивах. Його статті на церковні і національні теми часто з'являлися на сторінках українських церковних і громадських журналів.

Містячи у цьому числі "Бюлетеня" промову о. д-ра В. Levytskyi, його привітання Президента УНР в екзилі, виголошене ним 26 травня ц. р. в Твин Сіті на урочистому відзначенні 45-ліття відродження Українських Збройних Сил, — бажаємо Йому — дорогому нашему Побратьимові по зброї, Всечесному Душпастирові та активному прихильникові нашої праці тут у Канаді, сил, здоров'я і багатьох щастливих літ життя для дальшої всеобщної національної роботи, квітами які він так яскраво віврив близько 65-літній шлях свого життя.

ЧОТОВИЙ ІВАН СКЛЯРЕНКО



Чотовий І. Скляренко

26 травня 1962 року минуло 65 років життя чотового Армії УНР Івана Скляренка. В той день ми дістали від нього листа, в якому він пише:

"Сьогодні мої уродини. З цієї нагоди складаю пожертву на "Бюлетень" — 5 дол. Не забуваймо, що наша справа ще не закінчена! Тримаймося один одного і борімся до остаточної перемоги. Помагаймо хто чим може в усіх ділянках нашого національного життя..."

Це не лише красні слова побратима Скляренка. Пригадуємо наше знайомство з ним. У Торонті в залі Української Православної Громади відбувалася, вже друга з черги, Виставка Музею Визвольної Боротьби. Через залу проходили сотки людей. Виставка добігала кінця. До стола, при якому збиралі датки на Музей, підійшов побр. Скляренко, помітно звужений тим, що бачив, положив "п'ятку" на тарілку, кажучи: "Те, що я бачив, варте більше доляра!" (Доляра побирали при вступі на залу).

З побратимом Скляренком ми незабаром запізналися і часто обмінювалися листами, бо мешкає він кілька сот миль від Торонто.

Пригадую ще одну нашу недавню зустріч. Якось я зустрів його на вул. Бетирст. Знав, що він уже довший час перебуває без праці.

“Оце маю трохи вільного часу, узяв 50-ку до кишені і приїхав до Торонто поплатити борги — членські вкладки до СБУВ, УНДС та інших організацій, Воєнно-Історичному Інституту за книжки і т. ін.”

Рецензії

Микола Плевако: “СТАТТИ, РОЗВІДКИ й БІО-БІБЛІОГРАФІЧНІ МАТЕРІЯЛІ”. Нью-Йорк, 1961, Париж.

Цей великий (800 ст. друку, в отправі) збірник праць, позначений як ч. 2 із серії “З нашого минулого” Української Вільної Академії Наук у США, містить багато біографічних та бібліографічних матеріалів про українських письменників 19-го та початку 20-го сторіччя, що його опрацював професор літературознавець Микола Плевако. На прикінці книги подані ще спогади про покійного професора — його брата Петра, сина Юрія та протоєрея Дм. Бурка.

Подані тут матеріали дуже солідно опрацювані і цікаві для кожної письменної людини. При кожній статті про якогось письменника (були міщені у складуваних автором хрестоматіях — читанках — для студентів) додається докладна бібліографія його творів та критичних публікацій про

Дорогий Побратиме — сину сонячної Січеславщини, лицарю нашого славного “Кармелюка”, бойового панцирника, на якому ти хоробро боровся за визволення нашої Батьківщини! Тримаємося! У міру наших сил і можливостей вливаємо і свою краплину праці в загальне українське річище. Тобі бажаємо щасливих і довгих літ життя. Побільше таких, як ти патріотів — і Українська Правда переможе!

I. Липовецький

нього. Особливо просторо опрацювані бібліографії про Шевченка та Франка.

Редактор збірника проф. Гр. Костюк, крім вступної статті “Від редактора”, подав у наступній статті досить просторий опис життя і діяльності замордованого потім московськими поспілками професора Миколи Плевака, підкресливши в ньому той запал і відданість праці, з якими він брався до своїх дослідницьких праць і до викладів у вищих школах України під терором чужинецької окупації.

Це видання заслуговує на нашу увагу не тільки змістом поданого матеріалу, але й зразком того пієтизму, з яким ушановується пам'ять геройського працівника на ниві української культури. Честь і слава фундаторові цього видання, Петрові Плевакові, що цим виданням спорудив своєму братові тривалий пам'ятник, зберігши цим хоч частину культурного надбання свого героїчного брата, як також подяка і за те, що чистий прибуток із цього видання призначив на побудову Собору св. Симона в Парижі, патрона сл. пам'яти Головно-го Отамана Симона Петлюри!

I. H.

КНИЖКА ПРО СИМОНА ПЕТЛЮРУ ФРАНЦУЗЬКОЮ МОВОЮ

Рада Бібліотеки ім. Симона Петлюри в Парижі повідомляє, що вже вийшла з друку, у видавництві “Нувель Едісон Латін” у Парижі дуже цінна, важлива і потрібна книжка французькою мовою “Вогонь і попіл”, французького публіциста Алена Дороша про Симона Петлюру.

З огляду на важливість для української справи появи цієї книжки, Бібліотека взяла на себе фінансування її видання, за позначені нею гроші, з надією, що українське громадянство масово підтримає заходи Бібліотеки.

Книжка поступила в продаж. Кошт її вона у Франції — 7.50 нов. франків, а за кордоном — 1.75 amer. доларів, з пересилкою, або рівновартість долара в інших країнах.

Замовлення слати на адресу:

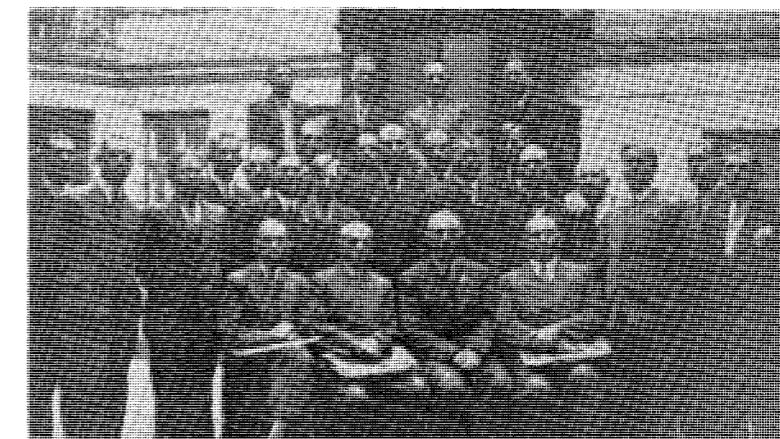
Bibliothèque Ukrainienne Symon Petlura
24, Rue de la Glacière, Paris 13^e, France.

Гроші з-за кордону надсилати на ім'я скарбника Бібліотеки п. Івана Горайна:

I. Horaine, 6, Rue Gustave Rouanet, Paris 18^e, France.

Рада Бібліотеки

Фрагменти минулого



Група Вояків Армії УНР на 2-ому Делегатському З'їзді Українського Центрального Комітету у Польщі. Варшава, літо 1934 року.

На фотознімці (зліва направо) сидять: сот. Генсурівський, ген. Вовк, ген. Базильський, ген. Загродський.

„Бюлєтень СБУВ“ в оцінці його читачів

“Переглянув цікаве і гарно видане ч. 10 Вашого “Бюлєтена”. Бачу, що Ваш Союз — сила в усіх відношеннях, а по-друге — можливості там у Вас є непогані”... M. Забелло. Туреччина.

“Сердечно дякую за надсилання “Бюлєтена”. Журнал цікавий змістом і оформленням. Головне ж те, що плекає він наші вояцькі чесноти і вшановує історію українських визвольних змагань. З цього сторінок від наш вояцький дух, невмируща слава Армії УНР...” B. Шевченко, Чикаго.

“Дякую за прислані числа Вашого “Бюлєтена”. Вони цікаві. Спираючись на наші славні традиції навіть недавніх визвольних змагань, Ви робите значну роботу по вихованню духа нашої молоді. А це є важне. Щастя Вам, Боже!”

I. Гончаренко, США.

“Бюлєтень” Ваш сподобався мені тим, що не займається партійницькою гризнею, а присвячений історії нашої визвольної боротьби і її учасникам, чи то живим сьогодні, чи вже відійшли у вічність. Так само не має виріжнення територіального, що у нас таки частинкою можна зустріти...”

I. Толочний, Нью-Йорк.

“Слава Вам за добре редакцій та оформлення “Бюлєтень Союзу Бувших Українських Вояків у Канаді”. Бажаю, щоб він був поширеній і на США. Долучаю 10 доларів на передплату і пресовий фонд...” B. Кедровський, Вашингтон.

“Дякую Вам без числа раз за “Бюлєтень СБУВ”. Дуже цінні і багаті своїми історичними пам'ятками. Читаю їх з насолодою, пригадуючи і свое давно минуле, хоч трагічне і смутне, але лицарське і невмирущє...”

P. Сумароків, Німеччина.

“Дякую за прислання “Бюлєтена”. Добре редактуєте. Читаю і вчуся...”

A. Білоцерківський, Монреаль.

“Кличу Боже благословення на всіх братів і сестер, що трудяться для журналу, а через нього на славу і користь многострадальної України. Спаси Вас, Господи!..”

Прот. В. Уманець, США.

“Дуже дякую за систематичне надсилання “Бюлєтень СБУВ”. Квартальні гарні, цінні і дуже потрібні...”

I. Рудевський, Саскатун.



3-го грудня 1961 року. Перед хвилиною, під прапором 5-ої Станіці, командант СБУВ майор І. Липовецький кільком побратимам вручив Воянний Хрест.

На фотознімці (зліва направо) побратими: С. Кравченко, І. Липовецький, З. Шкурупій, Д. Рахлицький, М. Стадник, Д. Сачківський і С. Бігун.

ПОВІДОМЛЕННЯ АДМІНІСТРАЦІЇ “БЮЛЕТЕНЯ СБУВ”

В часі від 1-го червня до 1 жовтня 1962 року на пресовий фонд “Бюлетеня СБУВ” по-

жертвами склали:

Канада:

По 10 дол.: М. Годованяк. По 6 дол.: пані М. Савченко. По 5 дол.: М. Деркач, пані Галина Сенишин, О. Шаруда. По 3 дол.: М. Золотників. По 2 дол.: Д. Гамонів, Й. Липка. По 1 дол.: І. Завгородній, Ю. Стефанович, Г. Мирович.

США:

По 10 дол.: о. д-р В. Левицький, Н. Горбач. По 5 дол.: О. Матух, о. ігумен Святослав (5,80), І. Толочний, пані Марта Змага, пані Раїса Данилюк, В. Філонович. По 3 дол.: В. Білинський, А. Берегулька, о. В. Левицький (4,50), В. Чехерда. По 2 дол.: В. Радченко, В. Гарбер, В. Зарицький, О. Даниленко. По 1 дол.: С. Татаринський, А. Пльонсак, В. Зелінський, В. Тимцюрак, І. Гнійовий, Д. Дмитріюк, П. Мегик, І. Настоящий, М. Ткаченко, Д. Верба, В. Романовський, М. Лозовий, пані Зоя Семенець, О. Вдовиченко, П. Бабяк.

Усім жертвоведцям складаємо сердечну подяку.

Редакція і Адміністрація
“Бюлетеня СБУВ”

Занотуйте на цих листах і Ваші імена! “Бюлетень СБУВ” — це Ваш літопис, Ваша трибуна і Ваш контакт з Генеральною Управою СБУВ і зі світом. Користуйтесь ним і підтримуйте його!

В тому ж часі передплату в сумі 2 дол.

Канада:

А. Курляк, В. Максимюк, М. Ковалський (4 дол.), Л. Сайн, Г. Підтурець, Д. Гамонів, А. Степанюк, А. Ільницький, І. Завгородній (4 дол.), Ю. Стефанович (4 дол.), М. Мусійчук, О. Шаруда, пані М. Савченко (4 дол.).

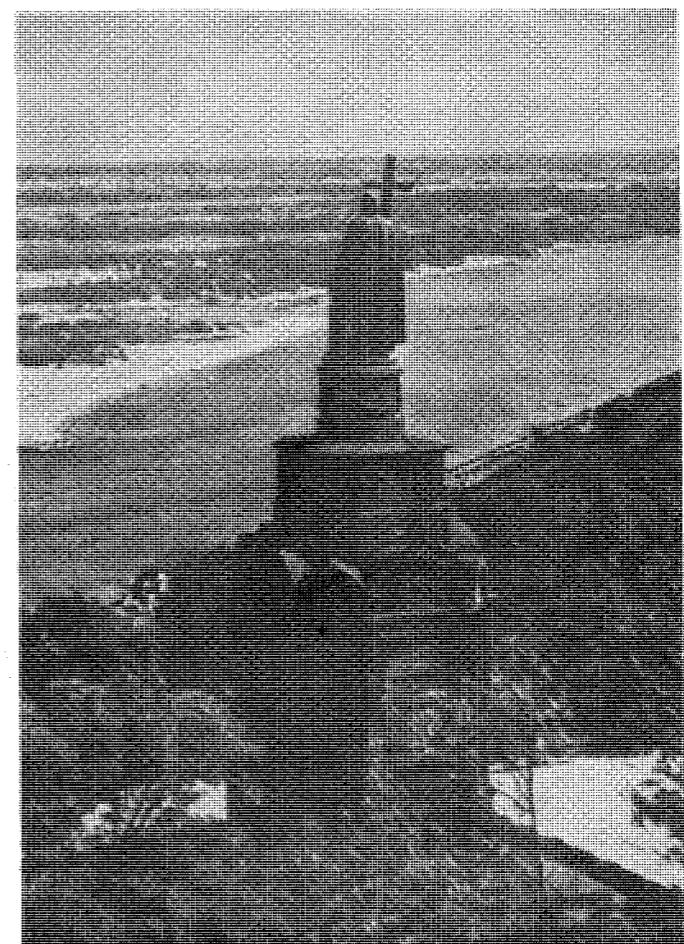
США:

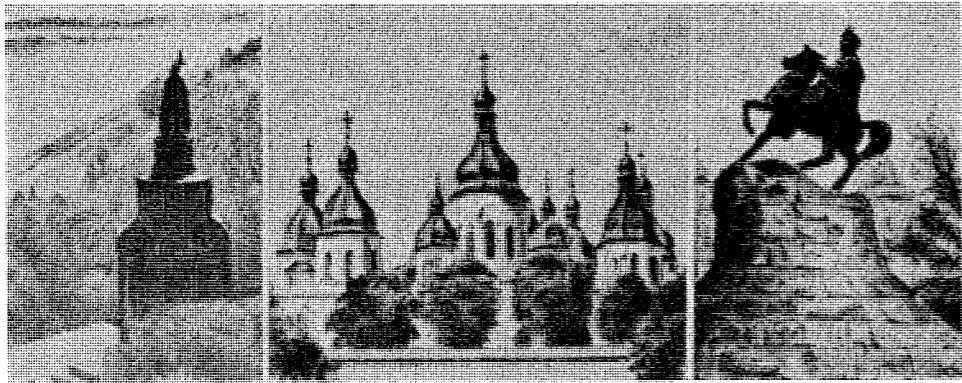
Т. Олесюк (5 дол.), М. Лозовий (5 дол.), М. Маркевич (4 дол.), І. Настоящий (4 дол.), Д. Верба (4 дол.), М. Гайдар (4 дол.), В. Гарбер (3 дол.), О. Вдовиченко, М. Янов, К. Клепачівський, В. Радченко, Д. Дмитренко, С. Татаринський, о. М. Антохій, А. Даниленко, А. Пльонсак, В. Рудецький, С. Зелінський, І. Гнійовий, В. Дмитріюк, В. Подубинський, В. Палідвор, М. Тарасюк, В. Білинський, В. Романовський, В. Кричевський, В. Чехерда, В. Зарицький, І. Білоус, І. Нещадименко.

Інші країни:

Австралія: Г. Базалицький — 4.80 дол.

Нових передплатників у цьому часі приєднали: о. ігумен Святослав — 1, інж. А. Берегулька — 1, сот. Ю. Артишенко — 3, сот. О. Вдовиченко — 2.





Інж. В. Філонович
полковник Армії УНР

У 45-тиліття ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ ЗБРОЙНИХ СИЛ

Збройна сила України бере свій розвиток у процесі первісного розселення нашого народу й досягає свого першого розквіту в часі Великокнязівської доби. В цей період українським князям пощастило витворити могутню збройну силу.

Тодішня історія України і її армії — це одна велика, чудова воєнна епопея, яка в особі князя Святослава дала нам перший прекрасний тип та ідеал українського лицаря.

За цим першим періодом української воєнної історії почиваються темні роки першої руйни, довге повільне кришталювання нових організаційних форм і, нарешті, хуткий, буйний розквіт козацької збройної сили.

Як перший князівський, так і другий козацький періоди заповнили невмирущою славою багато розкішних сторінок дальшої української воєнної історії. Козацький період зокрема цікавий тим, що витворені ним воєнно-організаційні форми в загальному відповідають традиційно устійненим формам навіть і сучасної збройної сили.

По цих двох періодах наступив третій — підкорення України Москвою. Занепала наша збройна сила, але не перервалась традиція української зброї за часів поневолення нас Москвою. Вона збереглась аж до поновлення зризу Українського Народу, понової його боротьби за своє право на Волю і Самостійність.

Почалася всеросійська революція, а за

нею і революція в самій Україні. Народ повстав, народ вимагав собі Волі, народ хотів бути вільним і тому мусів виділити із себе ту збройну свою Силу — свою Армію, яка б ту Волю для їхного здобула й закріпила. Утворюється Українська Центральна Рада, яка перебирає в свої руки політичне керування державою. По широчезному російському фронті і в запіллі розкидані багатотисячні московські полки, а в них значний відсоток вояків українців. Ці вояки-українці інтуїтивно, неначе наелектризовані українським струмом, починають українізацію своїх частин. Московська влада ставить перешкоди, забороняє українізацію, грозить розстрілами... але те все не зупиняє нащадків славного Запоріжжя... ростуть українські сотні, курені, полки і навіть цілі корпуси зукраїнізованого війська.

19-22 травня 1917 року у Києві відбувається I-й Всеукраїнський Військовий З'їзд, що складався з представників українських військових частин, які репрезентували 900.000 вояків. 22 травня 1917 року на цьому З'їзді було обрано Генеральний Військовий Комітет, а самий день 22-го травня 1917 року Наказом по Армії, за підписом Головного Отамана Військ і Фльоти Української Народної Республіки С. Петлюри, проголошено першим Днем Відновлення Українських Збройних Сил.

Проте, для ясності, мусимо зазначити, що початок творення армії почався трохи раніше скликання I-го Українського Військового З'їз-

ду, а саме — наприкінці квітня і на початках травня того ж року, зформованням I-го Українського гетьмана Б. Хмельницького полку.

Рамки журналістичної статті не дозволяють нам ширше зупинитися на цілій історії творення української армії, хоч надходить "12-та година" і треба було б уже нарешті українським ветеранам написати Історію Армії УНР.

В несприятливих умовах ставала на ноги наша армія. Тяжкий то був шлях, на якому бачимо і невимовну радість, і тяжку зневіру, і надлюдський труд. Після величезного піднесення народніх мас, під впливом ворожої агітації, зневірюються вояцькі маси: десь глухо гомонів голос власної землі, яка тягнула їх до себе, голос власної родини, яка також кликала до себе. Мягкотілість, непідготованість до великих подій наших політичних чинників, їх необоснована віра в т. зв. "братерське співживиття" з "демократичним старшим братом", у своє хімерне, що вже "не треба армії, вистачить лише міліції"... — це все привело до того, що вояк қидав рушницю, спішив додому "ділити землю", а в ліпшому випадкові цілі зукраїнізовані частини оголошували "нейтралітет"...

Ідеї творення своєї сильної мілітарної сили противляться головні політичні чинники в Центральній Раді.* Це примусило Симона Петлюру відійти зі становища Генерального Секретаря Військових Справ. С. Петлюра вважав, що "армія мусить бути серцем і душою нації, бо оборона має тільки тоді своє значення, як що нею живе увесь народ. Нація му-

* Для характеристики думок тодішньої політичної верстви вистачить зазначити лише кілька маркантних випадків:

Відкриваючи перше засідання Всеукраїнської Ради Військових Депутатів, Голова Генерального Секретаріату В. Винниченко сказав:

"Спочатку мушу зазначити, що Військовий З'їзд не виправдав наших надій. Центральна Рада чекала від з'їзду чогось іншого. Ми сподівались, що з'їзд вибере членів Ради, яких можна буде використати, як матеріал для агітаційної роботи на селянах... Поміж вами, товариши, багато офіцерів... Нам треба салдатів. Офіцерів не можна показувати на село... Офіцер одним своїм виглядом бу-

сить зрозуміти вагу цієї ідеї, бо від того усвідомлення залежить життя або смерть державного існування нації, її воля, розвиток чи занепад і державна загибель". ("Табор", ч. 1).

Лише горстка людей в той час перейнялася думками С. Петлюри і, інтуїтивно відчувши в юному свого Вождя, почала під його проводом творити самотужки сильну духом та відвагою армію і, як перший початок її, постав "Гайдамацький Кіш Слобідської України" на чолі з самим С. Петлюрою та його начальником штабу ген. шт. генералом Олександром Удовиченком (тоді сотником).

А ворог, використовуючи ситуацію, просувався все далі і далі в Україну. Коли почав він загрожувати вже її столиці, на її оборону йдуть молоді юнаки Київської Військової Школи ім. гетьмана Б. Хмельницького, їм на поміч спішить сотня студентів під Круті, а зі Слобожанщини — Слобідський Кіш. Там, під Крутами, був зроблений початок нової доби історії України, доби наших Визволиних Змагань. У Крутах була принесена на жертвовник Батьківщини інеповинна кров найліпших синів нації, її найліпші квіти, кров української молоді.

А в Києві ідуть завзяті бої за його волонтиріння. В цілковитому ворожому оточенні, крок за кроком, посугуваються гайдамаки, відбивають вулицю за вулицею і зрештою штурмом здобувають Арсенал.

Такі були початки творення Української Армії. І хоч вони були тяжкими, то все ж армія росла і кріпла аж до відомого гетьманського перевороту, після якого настає демобілізація. Доба гетьманування для армії — це

де шкодити авторитетові найвищої демократичної інституції. Дивуєсь, як то вибрано стільки офіцерів членами Ради..." (Журнал "Гуртуймося" ч. IX, ст. 22).

Міністер Земельних Справ Микита Шаповал в одній із своїх промов казав: "Український народ в більшості селяни, українське трудове селянство бореться за землю і ліси, і лише за це може жертвувати собою, а тому треба реорганізувати українську армію в армію охорони землі і лісів і на чолі її, як "головного отамана", поставити міністра земельних справ..." (І. Мазепа, "Збірник пам'яті С. Петлюри", ст. 19).

втрачений дорогий час, бо створені гетьманом кадри 8-ми корпусів розбіглися при першому подуві протигетьманського повстання. Треба було вжити надзвичайно великих зусиль, тепер уже Головному Отаманові С. Петлюрі, щоб із хаосу повстанських груп і частин створити нову армію. Ситуація стала ще складнішою, ще тяжкою. Оточена агресивними ворогами, Україна мала аж три фронти. Але й при цих неймовірно тяжких обставинах, армія росла й кріпла: Постають Богданівці, Полуботківці, Наливайковці, Гордієнківці, Січові Стрільці, Дорошенківці, Республіканці, Київці, Волинці, Залізni, Запорожці, Прикордонці, Сумчани — усіх назв че перелічиш. Це все були добровольці, люди ідеї.

За часів гетьманування П. Скоропадського організовується ї наша Чорноморська фльота, яка спочатку попала до рук Німеччини та на підставі умови між Німеччиною і Українською Державою перейшла до українських рук.

Давати оцінку доброї чи поганої організації нашої армії на цей раз ми не збираємося, бо тоді треба було б широко освітлити тогоджасні політичні обставини, матеріальний стан України, стратегічні умови і взагалі — тогоджасну ситуацію, у якій перебувала наша держава. Відложимо це на пізніше. Сьогодні ж відмітимо коротко й поверхово лише головніші етапи дій Аармії УНР.

Повстання проти гетьмана розпочалося після відомого проголошення федерації з Росією. Воно охопило цілу Україну. Гетьманські військові частини швидко розсипались, німецько-австрійська армія поступово почала відходити до своїх країн. Республіканська армія пе-ребрала керму в державі. Комуністична Москвщина поновно розпочала свій натиск на Україну. Наша армія знаходилась ще в стадії своєї організації, але ставила ворогові сильний опір. Червона армія була чисельно, матеріально й організаційно сильнішою від нашої і, як наслідок цього, поступово все далі й далі просувалася в Україну. Були завзяті тяжкі бої за Харків, Полтаву, Київ. Армія УНР, хоч і в тяжких умовинах, проте міцнішає, стає організаційно сильнішою і затримує ворога. Та не надовго: дошкільний брак набоїв, одягу й медичних матеріалів стає добрим спільноком больз-

шевиків. Допомоги будь-звідки чекати не доводилось. Європа й Америка, хоч і бачили, що наша армія знемагає і боронить їх від навали червоної повені, все ж затроєні мітом “всеросійського колоса”, не лише відмовляли нам в до помозі, а навіть закуплене нами військове майно не пропускали в Україну.

Відворот аж до Кам'янця-Подільського... В цей час УГА, знеможена непосильною боротьбою з Польщею, 16 липня 1919 року переходить Збруч і стає на допомогу в боротьбі з Москвою. Спільними зусиллями ворог відтиснутий аж за столицю України. Київ знову в українських руках, але тут умішується в розигру біла Москва і підступно його відбирає. Червона ж Москва кидає в Україну всі свої сили, робить контрнаступ і примушує українську армію до відвороту. Настає відомий “Трикутник Смерти” під Старокостянтиновом — Любарем. УГА переходить на бік білої Москви, оголюється фронт. Для Армії УНР настає смертельна небезпека. Здавалося, що настав кінець, що наближалася неминуча катастрофа.

Так — катастрофа, а не поразка, не фізичне знищення ворогом і не загибель. Наступала руйнація найвищих цінностей, руйнація самої ідеї, самоліквідація визвольного національно-державницького почину. Не йшло тут про те, що ворог міг фізично знищити замкнутих у Трикутнику Смерти, а йшло про те, що носії визвольних змагань, знесилені борці, могли самі себе знищити духовно, утративши свою віру, відступивши від своїх прагнень і потоптивши визвольні гасла.

Уявім собі, що армія, рятуючи борців, самовільно зложила б перед ворогом свою зброю. Що сталося б тоді? Не треба довго думати над тим — була б нечувана зрада і ганьба, брутальне потоптання національної гідності, лицарської чести. Не було б тоді світлої слави нашої боротьби, перервалася б тяглість її, знеславлена була б і перервана історична традиція визвольного змагання, не залишено було б заповіту, не було б створено прекрасної легенди. Нічого з тих могутніх і найдорожчих цінностей, що тепер маємо, за які тепер горді, якими живиться і вічно буде живитися і напоюватись наша непохитна воля до боротьби, до нашого незломного визвольного стремління

— не було б. Бо як би провід України, її Уряд і озброєна сила та опора її — Армія зрадили, то про що ж можна було б говорити? Був би кінець.

На щастя цього всього в історії нашої недавньої боротьби не сталося. Бо в тих вірних і завзятих борців, що були замкнені в Трикутнику Смерти, у серцях полум'янів справжній непогасний вогонь любові до України, до її Правди і Волі; дух їх був напоєний міццю, воля була твердою, ідея державної незалежності Батьківщини була для них найсвятішою.

В найгрізніший момент безвідідного становища, рятуючи гідність Держави, честь Армії і славу Боротьби, Головний Отаман С. Петлюра видав наказ про бойовий марш війська в запілля ворога. Армія Української Народної Республіки, вірна державницьким гаслам і слух'яна своєму найвищому Проводові, відважно зірвалася на неймовірний чин — на пролом ворожого фронту, на рейд у саме огнище ворожих сил, на створення близкуючої слави, на написання кров'ю лицарської чарівної легенди Зимового Походу.

Цілих шість місяців тривав той зимовий рейд по Україні. Півроку били наші відважні бійці то червоних, то білих окупантів і зрештою на наказ вищого командування пробиваються під Могилів на Поділлі й зливаються з новствореною армією українською, в часі бо тривання Зимового Походу наш Уряд підписав умову з Польщею про спільну боротьбу з червоною Москвою, і тому створилися можливості переорганізувати армію та сформувати дві дивізії під проводом генерала О. Удовиченка та генерала М. Безручка.

Настав новий етап у житті армії. Армія Зимового Походу, яким керував генерал М. Омел'янович-Павленко, у поході окріпла, була сильною, а новстворені дивізії були свіжі. Почався поновний наступ на Україну. Червоні не витримують нашого наступу і в запеклих боях залишають терен за тереном та відходять усе далі й далі. Ми знову досягли нашої столиці, знову розвернувся наш український прапор над славним Києвом... та доля і цим разом не судила нам закріпитися. Зраджує нас Польща і підписує сепаратний мировий договір із червоною Москвою. Армія під тиском ворога від-

ходить і переходить Збруч та, згідно з міжнародним правом, примушена була скласти зброю перед своїм вчорашим “союзником”.

Чи це був кінець? Ні! Армія відійшла, відійшла з кривавими боями, вона вистрілювала останні набої і не мала вже чим битися, але вона не скапітулювала. Частини її залишились ще на рідному терені і вже як партизани продовжували дальшу боротьбу. А ті, що попали за дроти “союзної Польщі”, не були байдужими, накрикінці 1921 року вони трьома загонами ідути в Україну на нову боротьбу і під командою генерала Ю. Тютюнника відбувають свій новип зимовий рейд, нищать ворога, досягають майже до Києва.

Цей Листопадовий похід у глибокій своїй сутності був утіленням повної мужності і саможертви. За прикладом своїх предків, осяяні їх невмирущою лицарською козацькою славою, хоробрі і завзято змагались із численними ворогами і суворою природою. Неодягнені як слід, напівбосі, голодні, без достатньої зброї, виснажені й перевтомлені, самітні, оточені добре зодягненим і визброєним ворогом, по Україні, як Вісники Волі, як Месники Великі ходили. І ніцо не зламало козацького завзятого духа. В тяжких походах і боях, постійно переслідувані ворогом, визвольні шляхи по рідних землях міряли і значили. І здорові, і хворі, і поранені — усі великі муки терпіли. Надлюдські терпіння, надлюдські страждання! А у смерти були непохитні, горді та презирливі до ворога і ката. Не зганьбили стародавньої пра-дідівської козацької слави, не сплямили чесної рідної зброї. І при останньому іспиті долі у жахливому кривавому “Колі Смерти” під Миньками завзято і непохитно боронились. Не давалися живими до ворожих рук — як старі горді римляни, самі себе власною зброєю забивали. Ішли шляхом Героїв-Лицарів чести. А ті 359, імена яких нам нагода заховала, пішли шляхом ще славнішим, ще світлішим, шляхом Героїв-Мучеників.

Цим останнім боєм під Миньками закінчилася, на цей раз, свій страдницький шлях на рідній землі наша регулярна Армія і довела вона усьому світові слушність наших змагань, непереможність і красу нашої ідеї, нашу загартованість та велич духа.

Великі, епохальні події у житті народів не

відбуваються без героїчної самопосвяти його синів, без тяжкої боротьби та втрат.

У здібності боротися, у жертвості народу є запорука життєздатності нації. Народ, не здатний до самопосвяти й жертвості, може втратити свою незалежність, а з нею поволі і свою національну індивідуальність та впасти в соціальну, господарську та культурну неволю. Така жорстока дійсність буття. Але причини втрачення незалежності можуть бути не лише внутрішні, але і зовнішні, коли бігом обставин при найбільшій жертвості того чи іншого народу, при найбільшій самопосвяти народ таки втрачає самостійність. Саме із цих зовнішніх причин і ми, українці, утратили свою незалежність.

Тому тут, на чужині, давши перед тим докази найбільшої самопосвяти, по запеклій збройній боротьбі за державну незалежність свого народу, замінивши фізичну зброю на духову, з вірою дивимося ми в будучість українського народу. Почуття гордості й чести наповнює наші груди, що доля судила нам бути сучасниками і співтворцями Великої Революції та відродження боротьби України за незалежність.

В цій тяжкій боротьбі поляг наш чоловій найдорожчий товариш — співбайовник, наш улюблений Вождь — Головний Отаман Військ Української Народної Республіки Симон Петлюра. Ганебним способом підступного вбиства вирвав ворог його з наших рядів. Убиваючи Симона Петлюру, ворог жорстоко помилився в своїх розрахунках, бож ми стратили свого Вождя лише фізично, але духовно, ідейно і морально Симон Петлюра і сьогодні стоїть на чолі нашої визвольної боротьби. Він веде і далі буде вести нас, аж доки не сповниться ідея повної волі українського народу. У цьому саме полягає безнадійність зусиль нашого ворога: згинув Петлюра, але живе й житиме Петлюрівщина, як духовий синонім визвольної ідеї.

У збройній боротьбі за визволення Батьківщини героїчно полягло безліч її найкращих та найсвідоміших синів. Усі ми з пошаною згадуємо імена тих наших Побратимів, що полягли на полі слави. Та з усіх утрат є для нас морально найтяжчою втрата Симона Петлюри

і то тому, що вирвано з наших рядів велику індивідуальність — вояка, провідника, вождя, що був для всіх нас повним, неписаним, але досконалим уосібленням програми визвольної боротьби України.

Великий емігрант Данте сказав: "Немає страждань понад ті, як у нещасті згадати про щасливі дні!" Але.. наші славні Побратими, яких немає сьогодні між нами, всі ті події, які давно, як сон минули, варти того, щоб їх наново воскресити в пам'яті і пригадати, чому ми тут і чому — не там, на нашій Батьківщині. Пригадати роки боротьби, безупинних змагань, які створили нову військову історію, а разом із тим створили міцні підстави нашої армії, яка заслуговує на той культ, що ним оточують свої армії інші народи.

Сьогодні, в 45-тиліття Відновлення Українських Збройних Сил, мимоволі встають перед очима сірі, непомітні постаті Невідомих Вояків, стражданням, крові та смерті яких завдачуємо нашу славу.

В усіх країнах на найкращих площах їх столиць потопають у квітах могили незнаних вояків. З подивом спиняються біля цих могил цілі громади і не має серця, що не стиснулося б, що хутніше не забилося б перед могилою тих, що мовчки, з покорою віддали своє життя в обороні рідного краю.

Лише наша Софійська площа стоїть пусткою і даремно Богдан спинається конем на сірому граніті, даремно вдивляється в далечину, чи не побачить круготорогих, що везуть, у китайку повиту, труну невідомого Українського Вояка.

Безприкладна історія українського вояка, що сміло й одверто боровся з ворогом, не чекаючи жодної подяки, жодної нагороди, бо для нього Національна Ідея була понад життя. Віки неволі не знищили шляхетних почувань, не заглушили національних стремлінь. З'явилися Герої, Святі, що вміли любити Батьківщину й навчилися ненавидіти ворога. Їх діла — це зразки великої людського духа.

В сорок'яту річницю Відновлення Збройних Сил України віддамо нашу найширшу пошану і честь поляглому Головному Отаманові і всім Побратимам-Героям, що життя своє віддали за Волю й Незалежність України!



Головний Отаман С. Петлюра в оточенню Уряду і представників чужинецьких військових міст в Кам'янці в 1920 році.

Юрій АРТЮШЕНКО
сотник Армії УНР

ДО ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ АРМІЇ ТА ЇЇ ТРАДИЦІЙ

У березні місяці 1917 року, коли Волинський, Преображенський та Ізмайлівський — українські за своїм складом — полки виступили в Петрограді і повалили Московську імперію, автор цих рядків був у 4-му запасовому полку в Житомирі. Тут його підхопили ряди українських військовиків, зокрема ряди тих, які підо впливом "Історії Русов", "Козацьких Літописів" і "Кобзаря", були овіяні романтикою українського історичного минулого, та понесли на хвилях української національної революції, що спонтанно розгорнулася зараз же по перевороті в Петрограді у тому ж початку місяця березня.

Незатерпі й дорогі серцю образи — відбитки пережитого — завжди були для нього світлими дороговказами в його синтезі думок і чинів на шляху державної дії, якої, власне предтечою і був цей первопочаток національно-духового, державно-політичного й соціально-економічного усамостійнення, ця національна революція 1917 року.

Тисячні маси народу з портретом Т. Шевченка на чолі величаво маніфестували під українськими національними прапорами по всій Україні... В Житомирі постає Філія Українського Військового Клубу імені Гетьмана Павла Полуботка... Автор цих рядків революційним порядком творить, як член Ради цього Клубу, першу українську Сотню в Житомирі, в тодішньому губерніальному місті Волині.

У Києві формуються регулярні українські військові частини, які ще перед формальним

проголошенням державності були підвалиною власної національно-державної збройної сили — Української Армії...

Ці то частини в 1917 році, з наказу Центральної Ради, як теж і українська житомирська сотня, ідуть на фронт і разом із українізованими фронтовими частинами стримують німецько-австрійський наступ, а це й стало одною з причин, що змусила Центральні Держави підписати мировий договір з Україною.

У буревійно-городинні дні і ночі, в заграві війни, що перекочувалася з кордону до кордону України, по шляхах заллятих кров'ю найкращих її синів, український народ ставав державною нацією. Одним з виявів того, між іншим, був 3-го жовтня 1917 року З'їзд "Вільного Козацтва" в Чигирині, на якому були схвалені такі резолюції, як, напр., перша: "Змагатися до сполучення всіх українських земель в одній незалежній Українській Державі", або третя: "Від сучасного Уряду Центральної Ради козацтво жадає негайного проголошення Самостійної України та створення Українського Козацького Війська на ґрунті традицій і боротьби за волю України".

Перший Великий Січень (22 січня 1918 року проголошено Акт Державності) Україна зустрічала в боротьбі проти півночі, південного сходу й заходу, в боротьбі за всю українську землю, що ряснно зливалася кров'ю. У боротьбі проти відступаючих старих і наступаючих нових окупантів, а до того ще й у боротьбі з тими російськими частинами, що

кидали фронт і прямували, одні через Україну в Московщину чи на Дон, або Сибір, а інші сунули на Київ з наміром захопити його в свої руки.

“31-го січня більшевики захопили Поділ.. 3-го лютого бої стають ще більш завзяті, але більшевицькі війська, що мали оточувати Київ, ще не прибули. В цей час Петлюра, наспівіши з провінції з кількома частинами Гайдамаків, перемагає” (французький проф. Шарль Дюбрэ в книжці — “Два роки в Україні 1917-18”).

— Бог виявив ласку до українського народу і послав йому Симона Петлюру...

Українське вояцтво перше відчуло в Симоні Петлюрі того, хто в українському народі, через відродження і одухотворення давноминулоДержавної дії, будив віру в себе і в остаточну перемогу української національно-державної ідеї. Того, хто жертвом прикладом вірності українському національному “вірю”, у щирість якої вояцтво не мало жодного сумніву, скріплював у нього лицарський дух і жертвний порив до перемоги. Того, якого не тільки українське, але й чуже вояцтво, тих чужих військових формаций, що перебувало якийсь час в Українській Армії (російські частини III-ої російської Добровольчої Армії генерала Перемікина, що політично підлягали російському демократичному угрупуванню в Варшаві Борисові Савинкові, козацька дивізія осаула Яковлева і козацький полк полк. М. Фролова), вважало за найвеличнішу постать нашої доби, яка персоніфікує універсальну в чині ідею, що, власне, 3-го червня 1951-го року ствердив і американський конгресмен Чарлз Дж. Керстен на всенародній маніфестації в Нью-Йорку словами: “Ідеями Петлюри живе не тільки український народ, але й уесь протибільшевицький світ”.

Українські національно-військові традиції своїм переможно-притягаючим чаром і романтикою довноминулого, загорнули у ряди Української Армії і багато військовиків не-українського походження і то від наймолодших вояків до найстарших генералів.

А що національно-військові традиції вповні розвиваються та змінюються у фактично суверенній державі, то ланцюг тих традицій органічно утримується в нерозривній тягості від найдавніших історично-державницьких періодів до найновіших, як це й було в 1917 ро-

ці, коли вони відродилися в усій своїй повноті.

Українські військові традиції — це не тільки українська військово-історична форма, але також і акт пролитої живої української крові, що в'яже всі наші змагання найдавнішого нашого державного минулого з державним — прийдешнім України в один ланцюг національно-державної дії — справжньої, реальної пережитої, національної єдності.

Із досвіду знаємо як багато, при формуванні регулярної Армії, доводиться затрачувати часу й сил на поборювання внутрішніх відосередніх сил і зовнішніх впливів, яких ми так гірко зазнали в останні часи навіть від наших “союзників”. Та ще тяжче відродити питоменні регулярні Армії власні національні традиції, як ось побачимо з наступного прикладу: поки в Американській Армії розбиті на фронті частини заступалися ново-сформованими, доти вона не була такою боєздатною, як вона стала тоді, коли розбиті частини почалися зберігати, поповнювати та знову посилятися на фронт. І, як стверджують американці, так створилася історія поодиноких частин, а з них традиції Армії, які робили її не лише високо боєздатною, але й невмирущою.

Це саме можна сказати й про Українські Армії всіх періодів Української державної дії. Армія Української Народної Республіки уже з чужини зорганізувала Другий Зимовий Похід. На традиціях Базару наростили й наростиють, хоч формально регулярної Української Армії й не поповнюють, нові потенціяльні її сили, які чим дальші з історичної перспективи до державно-збройних змагань, тим усе більше й більше шукають зв'язку з нею.

Не треба ж забувати того, що коли військовий фах здобувається кожним поколінням зокрема, то національно-військові традиції творяться на протязі довгих століть державних змагань і передаються від покоління до покоління як вічні цінності. І наші військово-світоглядові погляди не сміють губитися поза власним національно-військовими обріями десь у традиціях чужих Армій... Зокрема ж на відтинку нашого ветеранського фронту ми мусимо впорядкувати наші військово-світоглядові погляди, щоб не було серед нас таких нападів, як то були в кількох попередніх роках, на один із найбільших наших державних атрибутів, що ним є Армія Української Народної

Республіки. Ми не сміємо сходити з позицій тягості й законності Української Армії та переємства її через молодших від найстарших для передачі грядучим поколінням.

Традиції Української регулярної Армії це та частина української духовості, що на протязі століть скріплювала в українськім народі лицарськість і зберігала її в віках від загину.

Традиції Армії Української Народної Республіки (Базар, Зимовий Похід тощо) відображають і відіграватимуть ту саму роль.

Не гола військова сила, але духовість і національно-військові традиції є головними рушіями життя. Вони творять нові нерукотворні пам'ятники на полях слави. Вони живуть уже в підсвідомості борців...

На жаль, не в усіх періодах нашої державної дії нашими офіційними речниками це вповні бралося на увагу, і через те не завжди була гармонія між військовими традиціями і політичними концепціями.

Сьогодні ж у час найбільшої московської небезпеки (“в ділянці національних взаємин”) ми, зібравши увесь історичний досвід і моральні сили, які корінятися в нашій культурі, історії та мільйонах жертв, повинні творити нове

життя вже в повній гармонії всіх наших духових і фізичних сил.

До цього нас кличе гучномовний голос 1917-20 років повний непереможної волі до вічного буття, голос геройчної України, що сьогодні бойовим гомоном лине до нас з українських міст і сіл як також із заполяр'я та концентраків, що свідчать про невпинність боротьби з московським імперіалізмом.

Роки 1917 і 1918 є пов'язанням хотіння українського народу з дійсністю його давноминулого і прийдешнього буття в одну тягливість. Вони були роками пробудження від сну для продовження перерваного реального життя, за реалізацію якого нові найкращі сини України клали свої голови на полях слави. Вони — це початок нової великої доби та дальших збройних змагань на основі давніх державних і національно-військових традицій. Чим далі ми від тих пропам'ятних років, тим частіше й частіше наші очі звертаються на сторінки тодішніх дій, як до джерела наших державних і збройно-визвольних чинів.

Хай же ці наші державницькі і національно-військові традиції сьогодні живуть серед нас як символи, і тоді, вірмо, сам час і вже в недалекому майбутньому надаст їм у житті реальних форм.

БОГДАНІВЦЯМ СЛАВА!..

8-го серпня 1917 року на ст. Пост Волинський біля Києва російські кірасири обстріляли 1-ий Богданівський Полк, що був заладований у потяги і вирушив на фронт. Того дня була проліята перша кров і впали перші жертви у визвольних змаганнях 1917-1921 років.

Ця подія знайде своє освітлення на сторінках наступного числа “Бюлетеня СБУВ”. А

сьогодні, в 45-ті роковини розстрілу Богданівців на Посту Волинському ширим вояцким привітом вітаємо Командира того полку — полк. Степана Лазуренка, який до того ж в грудні цього року обходитиме 70-літній ювілей свого життя.

Перед св. пам'ятю Богданівців, що тоді загинули, низько хилимо наші чола...





Людність Києва приглядається до Всеноародної Української Маніфестації.
1917-ий рік.

Тамара Петрів

ВЕСНА 1917 РОКУ У КІЄВІ

На стіні моєї скромної студентської кімнати висить великий плякат. На ньому, на тлі густо синього неба, золоте сонце, а над його гострими проміннями напис: "Україна є, була і буде!"

Кожного ранку, коли прокинувшись гляну на цей плякат, зразу так радісно стає на душі. Хутче, хутче вставати, не гаяти ані хвильки часу, бо роботи ж так багато!

Де поділось розмірене студентське життя: лекції, зачоти, іспити, праця в лабораторії, вечірки, театр. Це все таке нещікаве тепер і зовсім неважне. Із перших днів революції якось зовсім непомітно для самої себе я увійшла в групу української активної молоді, яка завжди була на поготові для виконання найріжноманітніших доручень і завдань.

Сьогодні особливо багато всяких справ, бо завтра — велика українська маніфестація. Мусимо наявно показати, що ми не є лише жменька інтелігенції, а що з нами ввесь Київ, що Київ — наш. Треба бути на мітингу на Вищих Жіночих Курсах і говорити про це, увечері

співанка нашого Студентського Хору на заводі Гретера, бо до нас долучається 2 тисячі робітників, а Олександр Антонович (Кошиць) завтра на поході буде диригувати цим з'єднаним хором. Треба допомогти розписати ноти трьох маршових пісень, або хоч слова до них та зробити прапорці на довгих держаках для субдирікторів, а тут ще приобіцяла знайти приміщення якимось людям, що не мають де подітись... Роботи сила!

Ранок 19 березня теплий, але якийсь похмурий, без сонця. Українські організації збираються коло Володимирського Собору. Ще рано, але вже сила народу: прапори, плякати й все підходять нові й нові. Несподівано із-за рогу виїздять мальовничі постаті верховців у багатих козацьких одягах. Це Микола Садовський зі своїм супроводом і ефектовний полковник з довгими сивими вусами в сірій смушковій шапці, якщо не помиляюсь, Сахно-Устимович. Вони мають їхати на чолі походу. За ними оркестра і хор.

Рушаємо... Якраз, коли повертаємо на Фундукліївську вулицю, розриваються хмари і яскраве сонце заливає все навколо: тисячі людей у поході, на пішоходах, у вікнах домів і сотні прапорів, що легко мають на свіжому весняному вітрі. Ось замовкла оркестра. Олександр Кошиць підносить угому прапорець, і в той же мент чути одностайний шелест прапорців у руках субдирікторів, що йдуть на краю кожного 20 ряду хористів. "Не пора, не пора, не пора москалеві й ляхові служить" лише вулицями Києва...

Ще так недавно, всього місяць тому, нам не дозволено було на Шевченківському концерті заспівати "Заповіт" і ми мусили співати його нелегально, зійшовши зі сцени і замішившись між публікою. Оглядаєсь.. Безконечним потоком пливе похід. Кінця краю йому не видно!

Софійський майдан... Дзвони... Духовенство... Богдан... море голів... прапорів... Хтось промовляє. Не все чути, бо вітер відносить слова. "Тут, на цьому святому, для кожного українця дорогому, місці присягнімо вірність Україні... і жити, і вмерти... кожної днини... рідною мовою..." Оркестра починає грati гімн, але її зразу покриває спів тисяч людей, що стоять на колінах. Якась незнайома пані прінадала мені до плеча. Вона сміється, але слози течуть з її очей.

Крізь юрбу пробивається молодий чорнявий чоловік із досить великим звинутим прапором у руці. Йому дають дорогу, і він прямує до пам'ятника Богданові. "Це — Любінський", — говорить хтось біля мене. Легким, звінним рухом перескакує він через грati й починає лізти вгору, чіпляючись за каміння й гілки дикого винограду, що вкриває постамент. Ось він уже на постаменті.. Обережно обходить навколо. Тепер уже на самому пам'ятнику і старається дотягнутись до руки Богдана... Ось, ось зірветься... Усі завмерли... Тиша така, що чути; як цвірін'яють горобці на дахах. Хвилина — і в руці великого Гетьмана вже повіває жовто-блакитний прапор і котиться луною гучне "Слава"!.. Любінський уже стоїть на постаменті, десятки рук тягнуться йому назустріч і дослівно зносять його на землю.

Софійський майдан — це тільки етап, і знову ось ідемо вулицями Києва зі співом, музикою і морем прапорів. Похід не зменшився, навпаки, тепер увесь Київ іде з нами. Зупиняємося коло важливих будов, як Дума, Міський Театр, Музей, Університет і багато інших, і на них починають повівати жовто-блакитні прапори. Київ — наш!

Уже зовсім сутеніє, коли ми розходимось. Шкода, що так хутко кінчився цей день!

"Васильєвская Ферма", де я завжди вечіряю, повна людей і, диво дивне, меню написано українською мовою і вся обслуга має жовто-блакитні жетони. Яєшня холоне переді мною, а я сиджу з напівзаплющеними очима і прислухаюсь до розмов навколо. Лише де-неде чути російську мову. Ось коло сусіднього столика сідають двоє студентів. — "Ну, чо закажем? Сосиски или...", аде другий зараз же його обриває: "Що з тобою? Забув, що присягав?"

"Утомились?" — запитує якийсь дуже знайомий голос. Розплющаю очі і бачу Олександра Івановича Кандибу (О. Олесь).

— Ні, зовсім не втомилася і їсти не хочу. Я думаю, що сьогодні був найкращий день із цілого мого життя, яке б воно довге не було — кажу я захоплено.

— Золотий час відродження країни, — говорить він, лагідно посміхаючись, і вже звичайним голосом додає: так, день був чудовий, але я здорово втомився, бо теж проміряв Київ уздовж і впоперек...

Дні летять один за другим і кожний приносить щось нове і радісне.

Сьогодні поспішаю до Ради вже останній раз, бо увечері іду додому.

У вестибюлі будинку музею на диво тихо-й порожньо. За скляною перегородкою з написом — "Тут провадиться запис до 1-го Пішого Богданівського Полку" — сидить студент, якого я маю змінити, та покурюючи цигарку, повільно похожає присадкуватий добродій із сивими вусами — Василь Григорович.

Я ніколи не чула, щоб хтось звертався до нього, називаючи його по прізвищу, не знаю також яка його роль тут, але він є необхідний атрибут цих, сказати б, "кулуарів". Центральної Ради. Симпатичний, балакучий дідусь, який невтомно виправляє мову своїх численних співорізмовників, незалежно від того, чи це їм подобається чи ні.

Коли я вже сижу за столиком Василь Григорович рішучим кроком підходить до мене.

— Хочете записатись до Богданівського полку? — питав жартівливо, але він суворо зводить брови і ділово запитує:

— Це ви вчора провадили цей запис?

— А як було прізвище первого, хто записався?

— Ну, Ткаченко — відповідаю не зовсім упевненно.

— Василь, здається, але чому це так важливо?

— Може й не важливо зараз, але за 50 років, коли ви будете вже сивоволосою бабусею, це все буде дуже важливе, бо це вже буде історія, розумієте, історія... Але його перериває один з урядовців Центральної Ради, що з нотатником у руках заклопотано підбігає до нас.

— Що це ви тут філософуете, Василь Григорович?

— Восилю Григоровичу! — Зовний відмінок.

— Зовний! — обурюється урядовець.

— Це ви так переклали "звателльний падеж"?

— і між ними починається завзята дискусія, під час якої я встигаю записати одного боянівця і поінформувати якусь пані про те, де можна купити українські букварі і матерію на прaporці.

Махнувши безнадійно рукою, урядовець сердито звертається до мене:

— Чи це ви та панночка, що їде до Житомира?

ПОДЯКА

З нагоди моого 70-літнього ювілею складаю на пресовий фонд "Бюлетеня СБУВ" десять долярів. Усім Побратьям, Друзям і Знайомим, що привітали мене, щиро дякую. Особливо сердечно дякую Високоповажаній Пані

— Не знаю чи я та, але їду туди сьогодні увечері...

— Ну, то слухайте. Там завтра розпочинається селянський з'їзд. Найдете, де він і привітаєте З'їзд з доручення Центральної Ради. Скажете қоротенько щось в такому дусі: селяни — головна маса укр. народу. Велика роль їх у майбутньому України: економіка, армія... Ну, та ви самі знаєте, чули вже це певне не раз. Друге: там в Інформаційному Бюро — Березів. Один. Треба допомогти. Ну, там на місці побачите. Якби мали труднощі, то зверніться по цій адресі... Заглядаючи до записника, він швидко пише на папері, що лежить на моему столі адресу... мого батька.

— Ну, це все! Ні, ось тут... — він кладе переді мною свого записника. Напишіть Ваше ім'я, прізвище і адресу. Пишу. — Ну, щасливо! — хапає записника і вже наміряється бігти, але спиняється, дивиться на мою адресу, лякає себе по лобі, щось вигукує і зникає в юрбі, що вже наповнила вестибюль.

Василь Григорович нахиляється до мене і каже повчально:

— Отак, дитинко, твориться історія... — Він, очевидно, хоче далі розвивати цю тему, але я хутніше закінчу його речення:

— і коли я буду сивоволосою бабусею, то напишу про це в своїх спогадах і вас там згадаю...

“Не злим, тихим словом”, — додає він, і ми обое сміємося.

І ось через 45 років я пишу цей спогад. Протягом довгого життя розвівся золотий чар молодечого завзяття, але твердою лишилась віра в те, що Україна була і буде.



III-ий Український Військовий З'їзд у Києві, кінець жовтня 1917 року.

Інж. Арсен Шумовський
— сотник Армії УНР

УКРАЇНІЗАЦІЯ 10-ГО КОРПУСУ РОСІЙСЬКОЇ ЦАРСЬКОЇ АРМІЇ В 1917 РОЦІ

Ми, останні могикани — учасники Визвольних Змагань 1917-1920 років, поволі відходимо із життєвої арени і здебільшого залишаємо із собою в небуття спогади з усього того, що ми бачили, чули і в чому приймали участь.

Одне з явищ і подій тих часів не було ще відповідно наслідоване і описане, а саме — стихійна українізація російської царської армії в 1917 році. Про українізацію згадується, щоправда, не раз у багатьох сучасних мемуарах та історичних нарисах, але чомусь автори присвячують дуже мало уваги цій проблемі, актуальній вlastиво у всіх часах існування Російської Імперії, актуальній і тепер, на-

передодні нової грядучої катастрофи відбудованої імперії, тепер — червоної.* Ми всі ще добре пам'ятаємо німецькі “побіди” над Дніпром у початках другої світової війни. Чи це не був такий самий розклад російської армії, як це було майже півторіччя тому? Чи не український елемент спричинився до розвалу фронту і переможного маршу німців на схід аж до Кавказу? Це був, щоправда, пасивний спротив України, до властивої акції з нашого боку ще не дійшло, та вина була не наша — ми знаємо, як німці на свою згубу потрактувати цей “бунт” українського елементу в червоних ордах москалів. Доля жорстоко помсти-

лася на німцях за їх політичну сліпоту і недолужність.

Не місце тут увіходити в глибшу аналізу, психологічну лідбудову цього спонтанного вибуху в масах українських вояків, розкиданих по величезному фронту російських армій. Це вимагає більших спеціальних студій. Моїм завданням є подати один із фрагментів цього руху, у якому довелося мені приймати досить близьку участь літа й осені 1917 року.

Весна 1917 року застала мене на Західному Фронті, де я командував відділом Х-го Повітроплавного Дивізіону (обсерваційні бальніони). Після візити Керенського (до речі — досить протекової) під Молодечном на Білорусі і жорстоких боїв свіжо прибулих сибірських стрілецьких полків та жіночих батальонів, що саме з'явилися тоді на фронті, мені довелося відбити кілька мітингів у деяких скupченнях українців у сусідніх дивізіях. Був я дедегований також на Перший Військовий З'їзд у Києві — у травні 1917 р.

Назагал беручи, в тій частині фронту українців було небагато, жодної ширшої акції не передбачалося, бо обмаль було і людей, з котрими можна було б щось почати. Тому я подав прохання про перевід мене на Південно-Західний фронт до 8-ої Армії, розташованої в Буковині та Волині, де я сподівався знайти більші скupчення українських вояків, а з тим і можливість більшої активності.

10 корпус (9 і 31 дивізії) і повітроплавний відділ, куди було мене призначено, були майже в $\frac{3}{4}$ українського складу, щодо солдатів та підстаршин. Далеко гірше було з командним складом, який був переважно російський.

Мені вдалося швидко познайомитися з найближчим оточенням, нав'язати контакти і створити перший гурток української акції, яка ще не прибрала відразу якоїс виразної форми і напрямку. Наши наміри були чисто "культурницькі" — себто ми шукали способів усвідомлення української маси та її об'єднання.

"Українізація" — це був термін вже пізнішого часу, він взяв свій початок правдоподібно в Києві, як наслідок військових з'їздів, акцій Військового Генерального Комітету і т. д. Але події так швидко розвивались, що вже на осінь, та навіть і в літі 1917 року ставало кожному

ясно, що український елемент російської армії мусить бути збережений від розкладу і деморалізації, відсепарований від збольшевичного московського елементу та переорганізований в українські національні військові з'єднання. На жаль, не було між нами фахових старшин з потрібним розмахом та хоч яким-будь "революційним" досвідом. Ми спонтанно горнулися до своїх мас, які довший час ще зберігали дуже високу мораль і не піддавалися московсько-большевицькій агітації, ніби вичікуючи розвитку подій.

Згаданий вище "гурток" перетворився незабаром в Корпусну Раду, де я заняв становище культурно-освітнього референта. Та Рада властиво заступала корпусне командування, яке було майже цілковито пасивним і так само вичікувало розвитку подій. До поважніших конфліктів не доходило, такий стан визнавався і Радою і командуванням як переходовий. Дрібні непорозуміння і сутинки були і між солдатами, і між старшинами. Чисто московський елемент корпусу почував себе, звичайно, досить незручно серед переважаючої маси українців. Москвали гуртувалися, але жодної акції не виявляли, бо сили були занадто нерівні. Зрештою, ніяких кривд москалям не діялося, навпаки, господарі положення — українці були дуже толерантні як до солдатів, так і до старшинського складу.

В міру скристалізовання задумів і плянів Корпусної Ради вже вкінці літа 1917 року стало ясним, що московський елемент корпусу є здійй і так чи інакше його треба позбутися. І щось понад 1500 солдатів і поодиноких старшин були списані як москалі і приготовані до вимаршу на північ — до Московщини. Корпусна Рада подбала про харчі і невеликий обоз, дала москалям велику оркестру, але всю зброю відібрала. З піснями і музикою подалися москалі на північ, іхня пізніша доля була мені не відома.

Замість цих 1500 солдатів, пущених на волю, які покинули свої полки, батерії та технічні з'єднання корпусу, треба було знайти відповідне поповнення, бо все ж нашою тенденцією було зберегти корпус як бойову одиницю, котра тимчасово займала відповідну лінію фронту. Багато членів Ради поїхали в запілля "набирати рекуту" з етапних пунк-

тів. Мені припала північна Басарабія. Об'їхали ми також немало дивізійних і полкових штабів, шукаючи українців для нашого корпусу. Доводилося уряджувати мітинги в більших скupченнях, вишукувати український елемент, аргументувати, переконувати та вдаватися частими в безнадійні полеміки з нашими "малоросами", а ще гірше — з білорусинами, які дуже часто виявлялися більшими "патріотами", ніж самі москалі. Отже, тим чи іншим способом, солдатський склад корпусу був поповнений. Зі старшинами, особливо генерального штабу, було в той час безнадійно — їх не було.

Щоб не гаяти марно часу, бо комплетний застій на фронті і відсутність якогубудь пересунення частин на цьому відтинку фронту створювали нестерпне становище безконечно-го безділля, Корпусна Рада вирішила заснувати в м. Сереті "Народний Університет", для уміщення якого обрано один з кінотеатрів, цілковито порожній і покинutий. З наказу Ради було покликано з усіх частин корпусу делегатів-студентів, щось коло 200 людей — підстаршин і солдатів і створено педагогічну раду, на чолі якої став відомий ще в передвоєнних часах буковинський громадський діяч, Сокільський Батько, Сильвестер Яричевський. Мені була приділена політична ділянка — інформація про існуючу і діючу українські партії та угруповання. Напрям викладів був цілковито демократичний в дусі західно-европейського парламентаризму.

Щовечора, при свічках (у місті, звичайно, не було електрики, шанці тоді переходили якраз через місто), можна було бачити звортливу постати "батька" Яричевського, прекрасного промовця і людини високої ерудиції, що викладав своїм слухачам весь комплекс українознавства і провадив надзвичайно цікаві і повчальні дискусії. Позем інтелігенції і освіти слухачів був дуже нерівний, але в більшості вже тоді відчувався скептицизм нашого дядька щодо демократії, соціалізму і взагалі всякого правопорядку — уже тоді відчувався вплив большевицьких тасел "земля і воля", "смерть буржуям" та "грабуй награбоване". Відчувався тоді також, і то дуже боляче, брак людей сильної волі, революційного досвіду і тих, що знають добре, що то є залізна дисципліна.

Виклади на цьому "університеті" продов-

жувались до листопада (і довше, аж до розвалу фронту) 1917 р., коли то було проголошено III-й Універсал Центральної Ради. Корпусна Рада зорганізувала з того приводу велику параду на пляцу м. Серету, в якій взяли участь спеціально делеговані частини всіх родів зброй корпусу. Картина була дійсно велична, була ілюзія вже ніби існуючої державності і мілітарної сили. Українські прaporи маяли навколо, численні оркести грали гімн "Ще не вмерла Україна", священики відправили молебнь з многоліттям Центральній Раді і Українському Народові. Ця парада зробила дійсно незабутнє враження на всіх присутніх.

Справа підшукання командувача корпусу та інших відповідальних старшин була все ще актуальною, і було з тим, як я вже згадував, найбільше труднощів. Уже значно пізніше, десь по Новім Році, я довідався в Києві (комунікація центру з фронтовою лінією тоді майже не існувала — комплетний хаос панував у всіх прифронтових областях), що корпус обняв полк. Липко, який нібито пізніше зрадив і перейшов до большевиків. Стверджити той факт з якихбудь джерел мені, на жаль, і досі не вдалося.

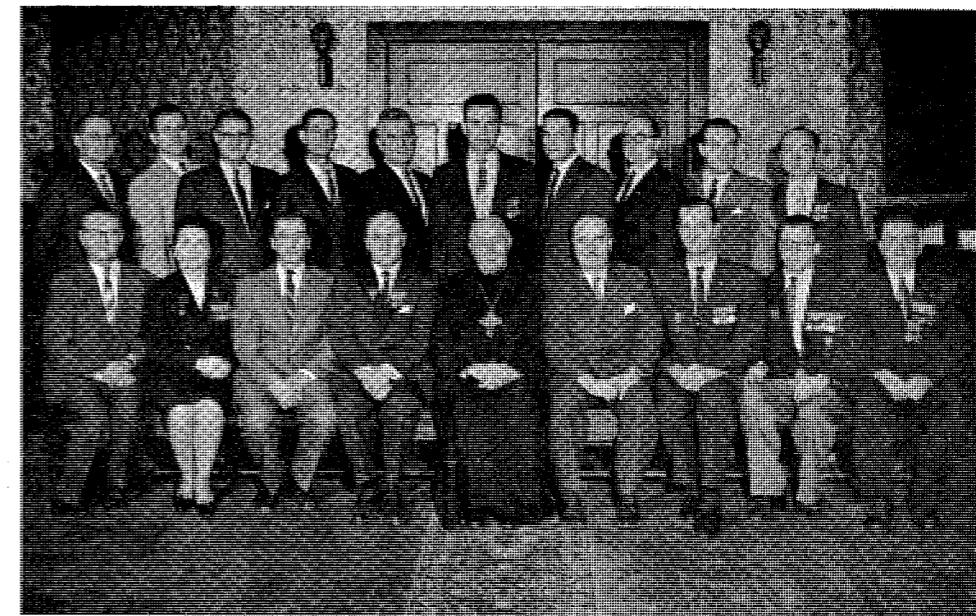
У початках грудня 1917 року я дістав призначення до Києва на становище заступника голови політичного управління Військового Генерального Секретаріату і мусів тоді покинути 10-ий Корпус, з яким уже зірнivся і якого долю хотів поділити.

Що сталося з корпусом? Як видно з небагатьох спогадів і розвідок, де згадується доля українізованих військових частин, рідко деяким з них удається пробитися до Києва або Одеси, особливо потерпіли фронтові частини. Хто був у запіллі, як от 34-ий корпус (ген-Скоропадського), таки вдалося зберегти і переорганізувати. За однією версією — деякі малі частини 10-го корпусу пробилися до Одеси (як це було з частиною ген. Удовиченка, яка була на півдні Басарабії), по другій — корпус цілковито роззбройлі румуни.

Чи повторяться такі події знову? Чи "українізація" вже совітської армії стане колись актуальну? Хто може на це відповісти? До свід другої світової війни в кожнім разі потерпідже актуальність цієї проблеми і наказує нам бути готовими.



ПЕРША СТАНИЦЯ СОЮЗУ БУВІХ УКРАЇНСЬКИХ ВОЯКІВ У МОНТРЕАЛІ
— "СТАРА ВОЙНА".



УКРАЇНСЬКИЙ ВІДДІЛ КАНАДІЙСЬКОГО ЛЕГІОНУ ім. І. МАЗЕПИ У МОНТРЕАЛІ
ч. 183 — "МОЛОДА ВОЙНА".

ІЗ ЖИТТЯ СБУВ В КАНАДІ

ДЕСЯТЬ РОКІВ ТОМУ... (До історії 8-ої Станіці СБУВ)

Минуло вже десять років з дня заснування 8-ої Станіці СБУВ, перші організаційні збори якої відбулися 16 березня 1952 року в будинку Української Православної Церкви св. Юрія Побідоносця в Сан Кетрінс.

Організаційні збори Станіці відкрив ініціатор її заснування ппор. Юрій Скибинецький. Присутніх на зборах було 19 бувших українських вояків. До почесної президії зборів було обрано: тодішнього голову 5-ої Станіці побр. Юрія Гуменюка, о. С. Магаляса і о. О. Іванюка. Головував на зборах Ю. Гуменюк, секретарем був Ю. Скибинецький.

Після інформаційного докладу ппор. Ю. Скибинецького про потребу об'єднання б. українського вояцтва в окрему станову організацію, майже всі присутні висловилися за приступленням до СБУВ.

Було зачитано статут Союзу, хор. С. Магаляс подав додаткові інформації про цілі і

завдання Союзу. Присутні на зборах виповнили заяви вступу в склад членів Союзу і ухвалили звернутися до Генеральної Управи з проханням залегалізувати нову Станіцю.

До першої Управи Станіці на зборах було обрано: ппор. Юрій Скибинецький — голова, проф. Іван Безпечний — заст. голови, чот. Василь Чиж — секретар і чот. Дмитро Кравченко — скарбник.

Восени 1952 року в Торонті відбувся 1-ий З'їзд членства СБУВ. 8-ма Станіця з'явилася на цей З'їзд масово і з хором, брала активну участь у нарадах, хористи з великим успіхом виступали на спільній вояцькій вечері після З'їзду. Видно було, що її життя йде повним темпом і що керує ним вправна рука.

Кілька днів пізніше по Торонті рознеслася сумна новина: 23 листопада 1952 року, повертаючись із З'їзду, згинув в автомобілевій

катастрофі член Станіці стр. Василь Постовийченко.

Серця побратимів забились щирим співчуттям і жалем, бо згинув він у цвіті віку — був уроджений 19 жовтня 1905 року в Полтаві.

Чисельний стан Станіці поволі збільшу-

ється. Рік пізніше, 10 березня 1953 року, вона вже лічила в своєму складі 28 осіб.

Організатор і перший голова Станіці ппор. Юрій Скибинецький у квітні 1955 року залишив Сан Кетрінс, уступаючи головство чот. А. Вілейчукові. Станіця урядила на його честь спеціальний прощальний вечір.

НА ЗАРАННІ 7-ої СТАНИЦІ СБУВ

Сьогодні, коли відзначаємо такі дати, як 25-ліття існування СБУВ, або 10-ліття існування його 7-ої Станіці у Гамільтоні, 8-ої у Сан Кетрінс і т. п. — мимоволі приходять на думку їх організатори й пioneri, що не жалували часу, енергії, а досить часто й матеріальних засобів для розбудови нашого Союзу. А коли, разом із цим, пригадаємо собі ще й велич тієї праці, яку Союз у цілому, або окремі його Станіці перевели в часі їх існування, — то мимоволі в думках і серці встає почуття вдячності до цих пionerів, що інтуїтивно відчували потребу об'єднання вояків в окрему станову організацію, а так само і

потребу тієї праці, яку провадить вона серед українського суспільства.

До цих вояків-пionerів на терені Гамільтону належав св. пам. Семен Антонюк — основоположник 7-ої Станіці СБУВ. Треба було його появи на гамільтонському обрію та його настирливої, упертої і послідовної праці, щоб по довшому часі спроб і організаційних невдач — 7-ма Станіця у Гамільтоні постала. Очоливши першу Управу Станіці, він не вичікує сприятливих обставин для своєї праці, але пускає станичний корабель одразу в рух.

Уже в травні 1951 року Станіця зайняла урочисте відзначення річниці смерти Го-



Св. пам. хор. С. Антонюк

ловного Отамана Симона Петлюри. "Хочу похвалитися, що панахида і академія пройшли найкраще від усіх тих, що до цього часу тут відбувалися", — пише він у листі до всеч. о. Святослава (цей лист зберігається в архівах СБУВ).

На Листопадовому Святі, що відбулося заходами Станиці в листопаді того ж року, хор. С. Антонюк уже показав Станицю як місця і здисципліновану організацію. "На окрему увагу заслуговує виступ комбатантів — читаемо в справозданні про це свято. — Їх поява на сцені в комбатантських беретках і відзнаках

З ДІЯЛЬНОСТИ ГЕНЕРАЛЬНОЇ УПРАВИ СБУВ

30-го вересня ц. р., вперше по вакаційному періоді, відбулося чергове Засідання Генеральної Управи СБУВ.

На початку засідання було встановлено пам'ять К-ра Окремої Кінної дивізії і Інспектора кінноти Армії УНР св. пам. генерал-поручника Івана Омеляновича-Павленка.

Командант СБУВ майор І. Липовецький подав широкі інформації про різні події в комбатантському житті, а також про життя СБУВ у Канаді.

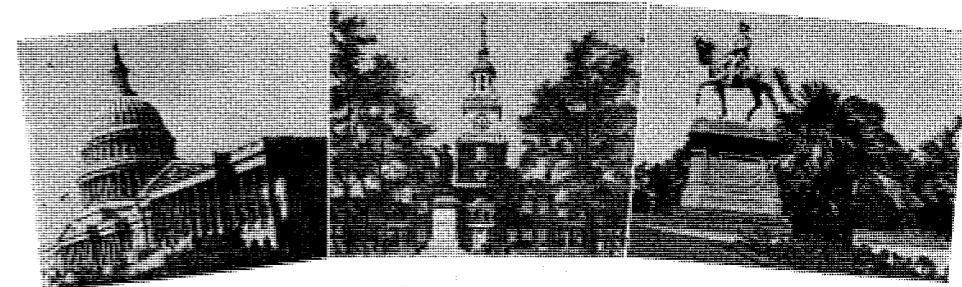
Багато уваги на цьому засіданні було присвячено справі співпраці з Військовим Ресор-

никликала захоплення. Комбатантська зустріч запрошено на це свято генерала М. Садовського, котрого хорунжий С. Антонюк — командант Станиці — зустрів відповідним рапортом, воскресила на мент ті часи, коли ці бувши учасники державного відродження Рідного Краю були молодими і у кривавих боях змагалися за його волю"...

Бачимо, що св. пам. С. Антонюк не тільки з'aktivізував життя Станиці, але попровадив його вправною рукою українського вояка, взявши у своїй праці той напрямок, якого вимагав статут організації і життя української спільноти у Канаді. Відтоді вже часто 7-му Станицю можна було бачити на українських національних імпрезах, з її пропором і з її енергійним командантом на чолі. У своїй праці для Станиці хор. С. Антонюк знаходить задоволення, нею жив, для неї горів... Але невблаганна смерть несподівано вирвала його з наших вояцьких лав.

І сьогодні, коли по десяти роках існування 7-ої Станиці, ми робимо огляд і підсумок її організаційних осягів, перед очима часто встає його постать, його — організатора і першого голови Станиці, що вклав свою велику цеглину праці під будову як самої Станиці, так і Союзу в цілому.

Серце сповняється почуттям широї вдячності і хочеться сказати: — "Спи спокійно, дорогий Побрратиме! Ти живеш і довго житиш між нами, бо живеш Ти плодами твоєї невтомної і невслупщої праці для нашої вояцької організації і справи української вільної боротьби!"..



ІЗ ЖИТТЯ ВЕТЕРАНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

ІЗ ЖИТТЯ СУВ В США

Після свого десятилітнього існування Союз Українських Ветеранів в США 27-го липня 1962 року одержав "чартер" і став легальною організацією на терені США.

Здавалося, що не має потреби в такій легалізації, бо Союз існував цілих десять років і ніхто не робив йому перешкод у його праці. Організація росла і розвивалася лише в межах міст-блізнят, а то в Ст.-Полі та Міннеаполісі. Коли ж до СУВ в США почали зглошуватись ветерани з-поза цих міст, виникла пекуча потреба розширити рамки організації і це спонукало Управу Союзу поробити цілий ряд заходів, щоб цю організацію поширити на цілий терен Америки і зрештою одержати "чартер".

Кожен українець-ветеран за роки перебування у війську звик до певного порядку, дисципліни і тому завжди радо входить до такої організації, яка в першу чергу на порядок денний ставить зорганізованість, бо, як казав Головний Отаман Симон Петлюра, —

перемагають лише "зорганізовані й нерозпорешені". Цей заповіт зверхнього Команданта Українського Війська став тим дороговказом, за яким десять років ішов СУВ в Америці, своєю організованістю і щирим побратимством придбавши собі широку популярність. А звідси випливали й вимоги ветеранів з-поза Твін Сіті розширити організацію і дати змогу бути її членами всім ветеранам, які того бажали б.

Мрія здійснилася і, як нас інформують, уже в перших днях по одержанні "чартеру" до Союзу зголосилося чотири осередки, з яких два вже оформили своє членство, а дальші два перебувають у стадії організаційного оформлення.

Поза тим у склад членів Союзу зголосилося багато окремих ветеранів і то з найвищими військовими рангами.

Початок зроблений і ми широко вітаемо Союз Українських Ветеранів у США, бажаючи йому якнайкращого розвитку.

СТАНІЦЯ СУВ У ЧІКАГО

5-го серпня 1962 р. відбулися Установчі Збори членів Союзу Українських Ветеранів у США, на яких, на підставі "Чarterу ч. Е 272", засновано Станицю Союзу Українських Ветеранів у Чікаго.

У склад Керівних Органів увійшли наступні особи:

Управа:

Майор Василь Рудецький — голова;

Майор Семен Зелінський — заступник голови;

Майор Володимир Зарицький — член без спеціальних функцій;

Сотник інж. Юрій Артюшенко — Орг. та Культ.-Освіт. референт і секретар;

Вояк Андрій Пльонськ — скарбник і господар.

Контрольна Комісія:

Підполковник Никифор Горбач — голова;

Поручник Михайло Ткаченко — член;

Адм. хорунжий Іван Настоящий — член;

Суд:

Підполк. Олександер Даниленко — голова;

Хорун. інж. Кость Ліневич — член;

Хорун. інж. Микола Фещенко-Чопівський — член.

ДЕКЛЯРАЦІЯ

Союзу Українських Ветеранів у США, Станиця в Чікаго

В українських військових колах ідуть змагання між двома головними військовими концепціями. Між концепцією тягlosti та переємства державних атрибутів, якими є Український Державний Центр і Українська Регулярна Армія, що відійшла, не капітулюючи, з поля бою з українськими державними прапорами і з українськими національно-військовими традиціями, та концепцією української збройної сили взагалі, — в якій би то не було формі та з непередрішеним становищем до вищезгаданих державних атрибутів.

З першої концепції випливає повна власнопідметність та рівнорядність українських збройних сил із їх партнерами та з усіма збройними силами зовнішнього світу.

З другої концепції випливає непередрішенство до тих, здобутих правними і кровними акціями українського народу, державних традицій, що їх символізує Український Державний Центр в екзилі, та до національно-військових традицій Армії УНРеспубліки.

Часто забувається, що національно-військові традиції повнотою в собі відбувають тільки Регулярні Армії державницьких періодів,

дів, і що ті традиції передаються від одного державницького періоду до другого, як вічні цінності, тоді коли військове знання здобувається кожним поколінням зокрема. Забувається, що в наш час носіями цих національно-військових традицій є отої, один із найбільших державних атрибутів — Армія УНР із її старими кадрами, з яких багато було співучасниками наших дальших визвольних змагань, — від підпільно-революційних до збройних включно.

Союз Українських Ветеранів в США, пригадуючи це всім українським військовикам, розсіяним по світі, ставить завдання: пробудити в свідомості бувших військовиків розуміння значення Українських Державних Атрибутів в екзилі — живих символів реально пережитої, справжньої національно-державної єдності.

Наступним за цим іде: пов'язати, на вище згаданих державних підвалахах та на понадпартійних засадах, в органічну тягlosti усі історичні етапи, — усіх тих, які своєю живою дією репрезентують різні періоди наших визвольних змагань.

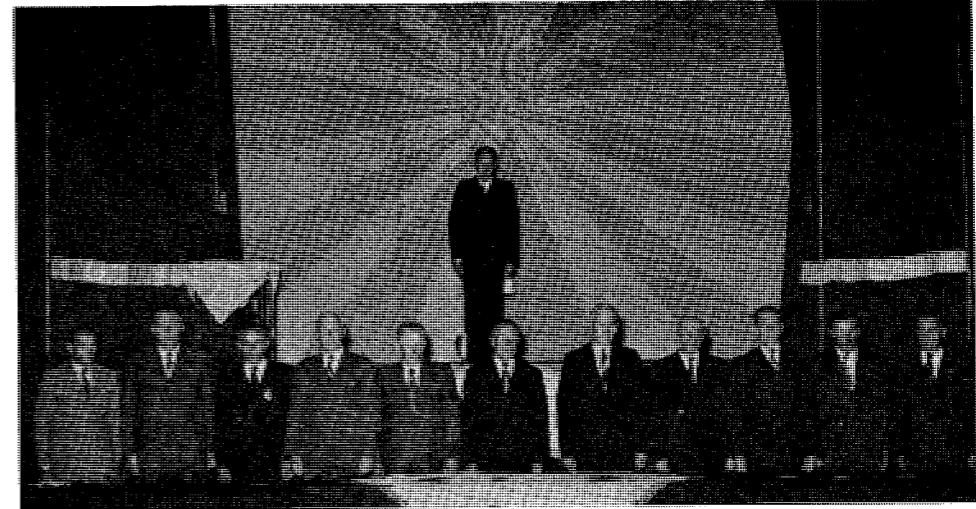
УКРАЇНСЬКА ВОЄННО-ІСТОРИЧНА СТУДІЯ

Також в Ст.-Полі — Міннеаполісі постала нова українська організація — Воєнно-Історична Студія, що ставить своїм завданням зібрати, упорядкувати й видати матеріали з українських Визвольних Змагань 1917-1921 років. Ця організація також дістала "чартер" і тепер починає продовжувати роботу, розпочату нашим Побратимом полковником В. Філоновичем. Ця, така важлива і разом із тим дуже тяжка та клопітлива робота дала вже свої конкретні наслідки, з якими можна її ширше продовжувати.

Воєнно-Історична Студія має сьогодні до диспозиції велику кількість (понад дві тисячі) експонатів — історичних документів, відозв, оголошень, проголошень українських партій,

карт, фотографій поодиноких епізодів з часів наших змагань, фотознімків генералів, старшин та стрілецтва. Спеціально підібрана бібліотека має дуже цікаві і на сьогодні унікальні книжки, яких не можна не лише купити, а навіть знайти в найбільших бібліотеках.

Ми раді і з цього доброго почину наших Побратимів в Америці і радо їм допоможемо, чим лише зможемо. Як СУВ в США, так і Воєнно-Історичній Студії засилаємо наш привіт і побажання добrego успіху в праці на користь нашій дорогій Україні. А нашему дорогому Побратимові — полковникові В. Філоновичеві, що довгими роками збирав ці історичні матеріали, а нині організаційно і правно оформив Воєнно-Історичну Студію — честь і слава!



СВЯТО ДЕРЖАВНОСТИ В АДЕЛАЙДІ — ПІВНІЧНА АВСТРАЛІЯ, 1956 рік.

Пполк. Я. Закревський відкриває академію і представляє святочні громаді живих ще учасників Визвольних Змагань. За почесним столом (зліва направо): козак О. Стрілецький, підкор. В. Волошко, чотар І. Матвійчук, хор. М. Словачевський, хор. С. Залеський, сот. І. Сторожук-Вознюк, К. Закревський, пор. Я. Лавришко, хор. Л. Зозуля, бунч. І. Войцехівський і чотар М. Мірза.

АВСТРАЛІЯ

Національно-громадська праця української еміграції в Австралії завжди викликає у нас почуття глибокого признання і подиву. Те, що застала нова еміграція в Канаді і США — широко розбудоване українське життя з різними організаціями, церквами, школицтвом, пресою, народними домами, книгодрукарнями і т. ін., — все це українській еміграції в Австралії довелося на протязі останніх 10-15 років творити, творити серед чужого оточення і серед не

завжди сприятливих обставин. Сьогодні Австралія, хоч і віддалена великими сотками миль від європейського та американського континентів, іде ногу в ногу в загальному українському поході до перемоги, укриваючи свій життєвий шлях різними проявами многогранної громадсько-національної роботи. У цьому поході чи не на чоловіх місцях крочить і колишнє українське вояцтво.

З ЖИТТЯ ВІДДІЛУ СУВ в АДЕЛАЙДІ

Невеличкий числом, але досить активний, Відділ Союзу Українських Ветеранів в Аделайді (Північна Австралія) на протязі останнього року перевів наступні імпрези:

24 вересня 1961 року — Свято Української Зброї, 17 листопада — забаву, 17 грудня — Відзначення роковин I і II Зимових Походів, 7-9 січня 1962 року — Коляду для Українських Інвалідів, 11 лютого — Відзначення роковин боя під Крутами (спільно зі Студією Громадою Північної Австралії), 8 квітня — Проголошення незалежності Карпатської України, 3 червня — Посвячення організаційного прапора, якого доконав Преосв. Владика Варлаам, 17 червня — Академія на честь Головного Отамана Симона Петлюри, полковника Евгена Коновалця і всіх поляглих за волю України (спільно з Легіоном ім. Симона Петлюри, під протекторатом УГПА).

Заслаговує на нашу увагу і допомогова

акція Відділу СУВ в Аделайді, на яку на протязі останнього року була зібрано і видано понад 540 фун. шт. Серед головних позицій в цій акції фігурують: допомога інвалідам і старшим віком непрацездатним воякам (38%), на будову Храму св. Симона в Парижі (27%), Позика Визволення України, Український На-

родний Дім в Аделайді, розбудова української преси в Австралії і т. ін.

Управу Відділу СУВ в Аделайді очолює пполк. Я. Закревський, обов'язки секретаря повнить побр. Б. Карпенко, скарбника — побр. І. Войцехівський і організаційно-культурного референта — побр. Л. Зозуля.



7 травня 1918-го року. Веринь, пов. Жидачів, Західна Україна. Група старшин УСС з полк. Грицем Коссаком коло дуба, під яким спочивав гетьман Богдан Хмельницький.

На фотознімці: посередині — от. Гриць Коссак, направо від нього — д-р Старосольський, о. Базилевич, Роман Кулчинський (профілем), д-р Ст. Навроцький, передостанній — Гринішак — диригент хору УСС. Зліва від от. Г. Коссака — д-р Волошин, другий зліва — Вахнянин.

СИМВОЛІЧНА "ОСТАННЯ СОТНЯ"

Пресова референтура Братства УСС повідомила на сторінках української преси, що, шляхом референдуму по всьому світі, обрано нові керівні органи Братства. Нову Головну Раду очолив інж. Іван Поритко з Фільдельфії. Братство підготовляє на 1964 рік ювілей 50-их роковин вимаршу на фронт, плянує також із цього приводу видати відповід-

ні відзнаки та пропам'ятне видання. У комунікаті згадується також про те, що за останнім підсумком в різних станицях УСС у світі є ще живих 240 УСС-ів. Це, як каже комунікат, — "Остання Сотня".

Цій "Останній Сотні" бажаємо щасливо дочекатися піввікового ювілею їх Організації і ще довгі роки гордо тримати її прапор.

Молодь, що з нами



Д-р Раїса Данилюк



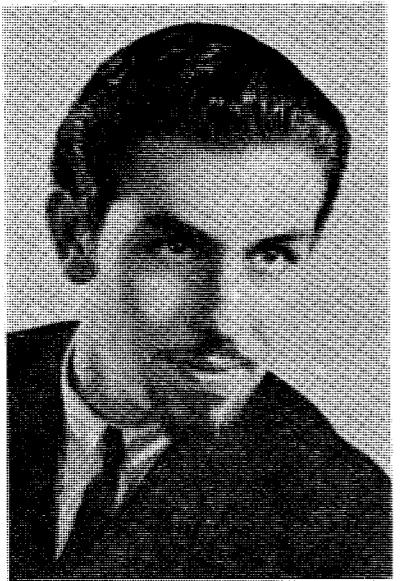
Ольга Змага-Хоролець

Міннеаполіс презентує нам дальшу листу представників молодшого покоління, що беручи активну участь в українському громадсько-національному житті, разом з батьками твердим кроком прямують до перемоги Української Правди.

Пані д-р Раїса Данилюк, дочка сотника Армії УНР Олексі Шила, хоч уроджена в Каліші, у корінній Польщі, але вихована батьками в патріотичному дусі, — уже третій рік на терені Твінсіті іде в передньому ряді в культурно-громадській праці. Колишня активна пластунка, нагороджена високим пластовим відзначенням, згодом діяльний член Академічного Товариства "Зарево", а також член Об'єднання Письменників "Слово", по закінченні Колумбійського Університету її вийшовши заміж за лікаря д-ра Михайла Данилюка, відомого у нас громадського передовика, — віддала чимали прислуги в часі побуту у нас Президента УНР д-ра Ст. Вітвицького. Тоді виявилися її вроджена глибока інтелігенція і розсудний політичний змисл. На пресовій конференції Президента, на авдіенції у губернатора Міннесоти, під час окремого пресового інтерв'ю — пані Ра-

їса Данилюк промінювала своєю ерудицією та вмінням схопити й передати найважливіші моменти тих зустрічей. Услід за тим вона була запрошена як панелістка на прилюдний телевізійний виступ-дискусію про методи навчання про комунізм в американських школах. Як колишній викладач германістики в Колумбійському Університеті і в Гантер Каледжі в Н. Й., — пані Раїса Данилюк на цьому виступі дала в'язанку українських ідей, сприємливих і в США. Цей виступ відбувся 4-го липня ц. р., в день Незалежності США. На ньому пані Раїса Данилюк заступала виразно інтереси нашого Державного Центру.

Пані Ольга Змага-Хоролець, струнка й мила полтавка, уроджена декляматорка, — ще в народніх школах вдома звернула на себе увагу вчителів. Вони розгорнули її декляматорський талан, і коли, втікаючи від більшовицьких окупантів, пані Ольга опинилася в гімназії в українському таборі "Наша Говерля" в Ноймаркті (Німеччина), — там розгорнувся її декляматорський хист, щоб завершитися в численних її виступах на академіях в Твінсіті. Гостра пам'ять, виразність виголошуван-

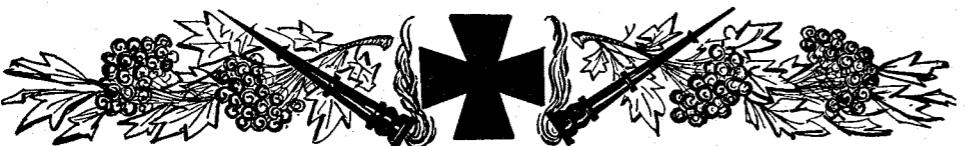


Олег Левицький

(Володимир Іванович)

ня і пов'язаність думок декламацій — оце ті принадні моменти, що дають слухачеві насолоду слухати її декламації без утоми, без завваг. Як учителька Рідної Школи пані Ольга полонить своїм спокоєм, умінням навчати учнів любити своє рідне, українське. В тому дусі вона виховує і своїх маленьких діток.

Пан Олег Левицький — студент третього року богословського факультету Колегії Св. Андрея у Вінниці, син митрофорного протоієя д-ра Володимира Левицького, талановитий піяніст, що виконує музичні інтерпретації з глибоким переживанням і відчуваючи їх змісту, — є сподіваною передовою силою в рядах духовництва Української Православної Церкви. Як виконавець найкращих українських сольових продукцій, він відомий своїми виступами на пописах в США і Канаді. Він є завжди готовий дати свою точку на всіх імпрезах, що їх улаштовують як українські ветерани, так і інші організації, що підтримують український Державний Центр.



УКРАЇНСЬКИЙ МІЖКОМБАТАНТСЬКИЙ КОМІТЕТ В ЧІКАГО

ділиться з усіма побратимами по збройі сумною вісткою, що 8 вересня 1962 р.
упокоївся з Бозі Почесний Голова ОбВУА відділу в Чікаго

ГЕНЕРАЛ-ПОРУЧНИК ІВАН ОМЕЛЯНОВИЧ-ПАВЛЕНКО

нащадок славного роду Задунайських козаків та князів грузинських, учасник чотирьох воєн, а зокрема Української Визвольної Боротьби за всіх Українських Державних Влад, Кошовий Отаман козацтва Слобідської України, командир Кінно-Козацького Лубенського, а потім Сердюцького полків, командир групи "Наварія" під Львовом, командир Окремої Кінної Дивізії, хоробрый полководець у боях проти червоних московських напасників під Снітковим, Тернополем, Теребовлею, Скалатором, Сидоровим коло Гусятина, Нижневим, Баром, у рейді по Дністру, у бою за оволодіння Бурштином та інше, лицар найвищих бойових орденів та інших відзнакень за особисту відвагу і успішні бої проти ворога.

НЕХАЙ БУДЕ ЙОМУ ВІЧНА КОЗАЦЬКА СЛАВА!

ВІДІЙШЛИ У ВІЧНІСТЬ

Хорунжий С. МАГАЛЯС

ГЕНЕРАЛ-ХОРУНЖИЙ ВОЛОДИМИР СІКЕВИЧ
(В десяті роковини смерти)



Св. пам. генерал-хорунжий
Володимир Сікевич

Св. пам. генерал Володимир Сікевич народився 5 бересня 1870 року в Таращі на Київщині. У Києві скінчив гімназію і Військову Школу. В Російській Армії перебував в 131-му Тираспольському і 16-му Ладожському полках. В 1917 році був командиром 36 армійської бригади, яку з'українізував, виділивши українців в 2-ий Український полк.

В 1917 році був членом 1-го, 2-го і 3-го Військових З'їздів у Києві. В 1918 році брав участь в боях проти більшевицьких військ Єгорова. В ранзі полковника став К-ом Слав'янської Групи, яку пізніше переформовано в Запорізький Корпус.

В 1919 році ген. В. Сікевича було вислано на Мадярщину, як голову Військової Санітарної Місії. Став він однаке незабаром головою Української Дипломатичної Місії в Будапешті. У великій мірі його заслугою було те, що Мадярщина фактично і право визнала Українську Державу. 15 травня 1924 року Місію було розв'язано і 5-го червня 1924 року генерал Сікевич прибув до Канади.

27 липня ц. р. минуло десять літ від часу, коли відійшов від нас у вічність св. пам. генерал-хорунжий Армії УНР Володимир Сікевич. Помер не там, де мріяв, бо його Тараща із могилами його батьків була далеко за океаном. Прийняла його свята земля вільної Канади у місті Торонто на цвинтарі «Проспект», де вже перед тим було поховано св. пам. полк. Армії УНР Олександра Петлюру. Оплакувала його не тільки родина, але й усе бойове товариство, що в часах української збройної боротьби в рядах славетної Армії УНР підлягало його наказам, а тепер перебувало на вільних землях Канади і США, і що до нього горнулося, як діти до рідного батька.

Це колишнє українське вояцтво не спочивало тут. Заробляючи тяжкою працею на прожиття, воно творило водночас українське національне життя, вважаючи його продовженням української визвольної боротьби. У своїй національно-громадській праці воно часто радилося зі своїм «Батьком-Отаманом», а часто-густо й запрошувало його забрати голос на різних українських національних імпрезах. Палкими промовами, згадуючи по неволений Рідний Край, полеглих побратимів по збройі, залишених у Німеччині немічних і калік, — закликав він усіх допомагати потрібуючим своєю посильною жертвою. І сипалися тяжко запрацьовані гроши, як із кишені цього бойового товариства, так і сві-



Генерал В. Сікевич серед б. українських вояків — переважно членів Української Стрілецької Громади, листопад 1929 року.

домого українського суспільства взагалі. Творився Фонд Допомоги Українському Інвалідові і не можна не признати того, що головним рушієм у цьому був «Батько-Отаман» — св. пам. генерал Володимир Сікевич.

Генерал В. Сікевич відзначився не тільки в допомоговій акції українському інвалідові. Він закликав колишнє українське вояцтво до організованого життя для плекання традицій Армії УНР, до передавання цих традицій молодому українському поколінню що родилося і виростало поза рідною землею. Він закликав до систематичного відзначування славетних боїв з ворогом, до шанування пам'яти про поляглих, до писання спогадів про визначні події українських визвольних змагань, у яких українське вояцтво брало участь. Закликаючи до писання цих спогадів, сам став, як приклад до наслідування, публікуючи свої власні спогади. І ці заклики генерала В. Сікевича не залишилися без наслідків. У головних осередках Канади, як Монреал, Вінніпег, Едмонтон, Торонто і ін. постали вояцькі осередки, які запрошували до себе «Батька Отамана» на відчити з нагоди різних національних дат і подій.

Десь біля 1936 року генерал В. Сікеви-

ч був запрошений вояцьким осередком до Монреалу. «Батько-Отаман» мав промовляти тут у залі Української Православної Церкви св. Софії на Делормер на тему — «В боротьбі за суворенну українську державу». Належить відмітити при цьому те, що в той час українські комуністичні організації м. Монреалу, які складалися здебільшого з виходців Західних Земель України і були пройняті духом Крушельницьких до зближення з советами, були настільки нахабними, що відважилися тероризувати національні культурно-освітні і релігійні українські організації. Започаткували вони цю акцію проти єпископа російської церкви в Монреалі Іосафа, якому на церковному зібранні, прийшовши масово, замість «іспла» відспівали «інтернаціонал» та розігнали всіх зібраних. Це захотило їх потім прийти до Т-ва «Просвіти» ім. Т. Шевченка та до парафіяльної залі Української Греко-Католицької Церкви і там не тільки перешкодити відчитам, але й здемолювати вікна і меблі. Це саме вони уплянували зробити і в українській парафіяльній залі під церквою св. Софії на вул. Делормер, коли було оголошено про приїзд генерала Сікевича.

Навчені гірким досвідом учасники українських визвольних змагань, що мали запрошення гідно прийняти свого «Батька Отамана», заздалегідь приготовилися до можливого комуністичного нападу і виробили відповідний план захистної протидії. Коли прибув генерал В. Сікевич і вийшов на сцену для промови, то замість оваций уся зали повнена середина залі заревіла бичачими голосами — «бу!..» Передбачаючи це, численно зібране колишнє українське вояцтво, що зайніяло місця навколо вікон, дверей і сцени, на даний знак упорядників відчиту, рушило на ворохобників і почало викидати їх із залі на дівр. Ворохобники почали співати «інтернаціонал» і захищатися п'ястуками, але хутко замість співу вчинився несамовитий вєреск ворохобників, які просили помилування. Підлога на залі була встелена побитими кріслами. Покалічених було винесено до викликаних амбулянсів і в супроводі прибулої поліції відправлено до шпиталів. «Батько Отаман» подякував своїм «соколам» за наведення порядку і прочитав заповіджену доповідь.

Слід зазначити, що розбещені ворохобники з-під червоного прапору, які тероризували увесь український національний Монреал, на підchantі генерала В. Сікевича в Монреалі знайшли для себе могину. Із ворохобної терористичної червоної організації вони зійшли потім на мізерні перестрашенні гуртки, яких відтоді не помічається вже на фоні українського життя і досьогодні.

Св. пам. генерал В. Сікевич умів притягнути до себе увагу своїх «дітей» із частів Визвольної Боротьби, промовити до них батьківським словом і порадою, без різниці політичних переконань і релігій. І це творило ґрунт до об'єднання, до творення окремих станових вояцьких осередків, що згодом постали, як станиці Союзу Бувших Українських Вояків у Канаді.

Генерал В. Сікевич відзначався не лише організаційним хистом, був він також здібним дипломатом. На одному з ювілеїв, який улаштувала для нього 1-ша Станція СБУВ у Монреалі перед 2-ою світовою війною, запрошено було і репрезентантів Канадської Армії в особі полк. Леклера і двох

його старшин. З ними св. пам. генерал В. Сікевич нав'язав добросердечні і товариські відносини, які спричинилися спочатку до того, що на всі урочистості Канадської Армії було запрошувано і репрезентантів СБУВ, а нарешті був і момент, коли Штаб Військової Округи Канадської Армії запросив відпоручників Генеральної Управи СБУВ для обговорення спроб організації при Канадській Армії окремих українських частин, яку то можливість, через зміну політичного напрямку, довелося залишити. Активну участь у тому приймав і св. пам. генерал В. Сікевич.

Одного разу довелося нам відвідати резиденцію покійного генерала — фарму, що була недалеко Торонто. Тут зустріли мійого при праці над корчуванням старого дерева біля будинків. Працював він зі своїм зятем полк. Моран-Деморесом. Прочищена ними площа вказувала, що обое вони зужили на те чимало сили та енергії. Праця виконана була зразково, що говорило про те, що генерал Сікевич був до того всього і витривалим та досвідченим господарем.

Як генерал і провідник св. пам. генерал Сікевич ніколи не міяв напрямку своєї діяльності, але вперто і невтомно прямував до мети. Коли ж він став помітно підупарати на здоров'ю та опинився на лікуванні в шпиталі, то всім, хто його відвідували, говорив відому фразу, що «старий вояк не вмирає, він тільки віходить...» І справді, по десяти роках його відходу, пам'ять про нього не гине, а зростає, побуджує всіх до наслідування його чинів. Його слогади із Визвольних Змагань, його томи «Із записної книжки», його портрети зберігаються в усіх тих, що його знали, що чули його надхненні і захопливі доповіді. Це все є матеріалом, на якому буде виховуватися молоде майбутнє покоління, а тим самим будуть творитися кадри заморської допомоги для остаточного закінчення боротьби за волю і державну незалежність українського народу.

Спи, «Батьку Отамане», спокійно до дня, коли вільний народ наш забере твої тлінні останки в Україну, до Пантеону Слави. Ми віримо, що цей час уже недалеко!

НАШІ ЮВІЛЯТИ, НАШІ ПРИХИЛЬНИКИ, НАШ АКТИВ

ГЕНЕРАЛ-ПОРУЧНИК МИХАЙЛО КРАТ



Михайло Крат
ген.-пор. Армії УНР

6-го серпня 1962 року сповилось 70 років життя генерала Михайла Крата. Його бойові заслуги в минулому і активна участь в українському громадському житті, а зокрема шляхетні риси його характеру, і коректна поведінка у відношенні до підвладного йому вояка, віддавна з'єднали й серця українського вояцтва у Канаді в щирій пошані до його особи. Виразом цієї пошани було вже хоча б те, що три роки тому, 20-го серпня 1959 року, на Вояцькій Зустрічі килимініх українських вояків Канади і США, що заходами 7-ої Станції СБУВ відбулася в оселі "Золота Брама" біля Гамільтону, — генералові М. Кратові урочисто було вручено організаційні відзнаки СБУВ, що є рівнозначним з наданням йому почесного членства нашої Організації.

Щирим і теплим був привіт Генеральної управи СБУВ, надісланий ген. М. Кратові в день його

го 70-літнього ювілею. До цього вояцького привіту долучається нині і Редакція "Бюлетеня СБУВ", якого ген. М. Крат є щирим прихильником і не менше щирим дорадником.

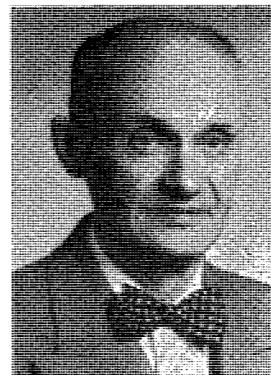
Щастя Вам Боже, дорогий Пане Генерале!

Генерал Михайло Крат народився 6-го серпня 1892 року в Гадячі. Його рід виводиться з козацької старшини Гадяцького полку на Полтавщині. Його батько був генерал-майором російської гвардії. Достойний ювілят вибрав і собі військову професію. Він учився в кадетських корпусах — у Сумах і в Петербурзі, в 1911 році скінчив Павлівську офіцерську школу, пройшов усі етапи 1-ої світової війни і в грудні 1916 року мав уже рангу підполковника, а на початку 1917 року, саме перед вибухом революції, — полковника.

10-го грудня 1917 року генерал М. Крат розпочав свою службу в Українській Армії. В січні і лютому 1918 року був він помічником начальника оперативного відділу штабу Київської Військової Округи. На видних і відповідальніших постах був він в роки українських визвольних змагань (1918-1920), брав участь у повстанні проти гетьмана П. Скоропадського, у багатьох боях з червоною і білою Москвою. В часі Зимового Походу він був начальником штабу Запорізької дивізії.

На весні 1945 року ген. М. Крат вступив до Української Національної Армії, з якою ділив сумні і радісні хвиlinи як під час її короткого перебування на фронті, так і в англійському полоні — в Італії та Англії. З полону звільнився в 1948 році, а в грудні 1951 року прибув до США.

ІНЖЕНЕР АРСЕН ШУМОВСЬКИЙ



Інженер Арсен Шумовський
сотник Армії УНР

На еміграції інж. А. Шумовський працював як інженер-механік в паровозобудівництві в Польщі і Англії. Науково і професійно працював і працює досі в ділянці зварювання металів, у якій занятий уже понад 30 років і має друковані праці у фахових журналах в українській, польській і англійській мовах.

Інж. А. Шумовський є членом Українського Технічного Товариства від 1922 року, звичайним членом НТШ від 1930 року, Українського Воєнно-Історичного Т-ва у Варшаві в 1930-1939 роках, членом Союзу Ветеранів (значок ч. 191), СБУВ у Канаді від 1951 року та УНДС. Має Хрест Симона Петлюри (ч. 3198) і Воєнний Хрест (ч. 56).

Наша перша знайомість з інж. А. Шумовським датується передвоєнними часами, коли будучи представником паризького "Тризуба" у Польщі і Бібліотеки ім. Симона Петлюри, а перед тим редактором студентського журналу "На чужині", — нам доводилося дуже часто одержувати від нього грошові перекази-пожертви на підтримку діяльності цих організацій. Цим меценатом усіх проявів української культурно-національної роботи залишився він і донині. Відомою є і сьогоднішня активна його участь у громадському житті. Завжди бачимо його також на наших вояцьких імпрезах і зборах.

"Всі називають мене інженером, а мені так приємно, коли хтось назве мене поручником..." — довелося нам одного разу почути з уст нашого дорогого ювілята. І чи не є ті слова найяскравішим виразом збереженого ним і донині почуття принадлежності до нашої військової родини? Чи не є вони тugoю за тим 1917-им роком, коли із сірих солдацьких мас викристалізував і він синів України та у фронтовому "Народному Університеті" говорив їм про їх правдиву Батьківщину?

Щастя Вам, Боже, дорогий Побраториме!..

I. Липовецький

ПІДПОРУЧНИК МАТВІЙ СУРЖКО



Підпоручник Матвій Суржко

З пренесистю містимо цю фотознимку нині, в 45-ті роковини відродження Українських Збройних Сил. З неї б'є молодість, життерадістність, відвага і готовість з усмішкою на обличчі виконати всякий наказ свого зверхника. Такими були наші соколи-кінноччики, що, несучи страх і смерть ворогам України, 45 років тому літали її безмежними степами.

Поручник Армії УНР Матвій Суржко — активний учасник української збройної визвольної боротьби, лицар Ордену Залізного Хреста і Хреста Симона Петлюри. Останньою військовою частиною, в якій він боронив Батьківщину, був 2-ий Кіний ім. гетьмана Івана Мазепи полк 2-ої Волинської Стрілецької дивізії.

Народився ппор. М. Суржко в старокозацькій родині 25-го лютого 1901 року. Нині перебуває в США.

Гр. МИГОВИЧ

В РОЗВІДКУ ПІСЛАЛИ

Потомлені козаки
Коло коней спали,
Та вночі збудили їх —
В розвідку післи.

Гарасименко козак —
Орел між орлами —
Попереду на коні
Веде між ярами.
Гей, як вискочив з ярка —
Земля задудніла,
А червона охорона
В жаху заніміла.

Золотило сонце схід,
Як шаблі щербились —
Ні одного москаля
Живим не лишилось...
Повернулись козаки —
Здобич немаленька:
Табун коней їм діставсь
Ще й зброя новенька...
Гей, ви хлопці-молодці,
Вміли воювати!..
Із такими вояками
Не жаль і вмирати!



Фото майора Н. Зіневича

Група ветеранів Визвольної боротьби.

На фотокартці (зліва направо): сот. Д. Щербань, підст. Т. Гулій, побр. І. Кушніренко і сан. сот. П. Бушило. Авгсбург, 1956 рік.

Закликаємо Вас щедро жертвувати на Дар Українським Воєнним Інвалідам у цьому році, на згадку про 45-ліття відродження Українських Збройних Сил, коли готуємося відзначувати 44-ті Роковини історичного Листопадового Здвигу.

Нехай цьогорічна збірка на Українських Воєнних Інвалідів наблизить нас ще більше до колишніх українських вояків, що жертвою свого здоров'я засвідчили вірність ідеалам української нації.

За збірковими листами звертайтесь і висилайте свої пожертви на адресу:

Ukrainian Canadian Relief Fund,
456 Main St., Winnipeg 2, Man.

Фонд Допомоги Українців Канади

Українська Стрілецька Громада
Союз Українських Канадських Ветеранів

Союз Бувших Українських Вояків

Братство Карпатських Січовиків

Братство Кол. Вояків І. Української Дивізії У.Н.А.

Братство Українських Січових Стрільців

Об'єднання Станиць Вояків УПА

Товариство Колишніх Вояків УПА

Від Редакції

Жовтень-грудень — місяці української преси. Кожного року в цей час українські періодичні видання звертаються до своїх читачів і прихильників з проханням всебічної допомоги. Із цим проханням звертаємося і ми. Цьогорічний місяць жовтень у житті нашого органу є не лише «місяцем преси». Він є також нашим скромним ювілейним місяцем, бо в жовтні цього року наш «Бюллетень» увійшов у четвертий рік свого існування.

Ми не будемо робити тут оцінки нашої трьохрічної праці та її осягів. Це роблять за нас читачі. Скажемо лише, що за цей час на близько 400 сторінках «Бюллетеня» ми дали понад сотку фот із життя СБУВ у Канаді і інших ветеранських організацій, фот наших визначних військовиків та активу нашої Організації, а також — окремих фрагментів української визвольної боротьби.

У цьому трьохрічному періоді часу ми дали близько сотку статей на різні теми, присвячуєчи їх не тільки життю нашої Організації, але й визначнішим подіям української визвольної боротьби. Okremi числа «Бюллетеня» були присвячені роковинам Зимового Походу, Крут, Листопадового Рейду в 1921 році і пам'яті 359 безсмертних героїв Базару, 6-ї Січовій Стрілецькій дивізії, св. пам'яті генерала Володимира Сальського, св. пам. Віри Бабенко та ін.

Сьогодні нам приємно ствердити, що у нашій праці, разом з нами, приймала активну участь і значна кількість наших побратимів як у Канаді, так і в інших країнах. Редакційна течка «Бюллетеня» забагачена величним запасом матеріалів і фот, що чекають на вміщення в «Бюллетені», а тим самим вимагають і поширення його об'єму або частішого його видання. Їх короткий огляд поєднаємо окремо.

Ми не маємо заміру з цих матеріалів творити архіву, а з фот ще одного музею. Нашим бажанням є якнайскорше зафіксувати їх на сторінках «Бюллетеня», зазнайомити з ними його читачів і, розіславши по бібліотеках і музеях, тим зберегти для майбутніх поколінь.

Розпочинаючи четвертий рік видання «Бюллетеня», звертаємося з закликом до його читачів і прихильників:

ДОПОМОЖІТЬ НАМ У ДАЛЬШІЙ РОЗБУДОВІ НАШОГО ОРГАНУ!

Надсилайте передплату і пожертви на пресовий фонд, присуднуйте нових передплатників, тримайте з нами живий контакт, користуйтесь «Бюллетенем», як нашою спільнотою вояцькою трибуною і літописом нашого вояцького життя!

ЩО ПРОЧИТАЄМО В НАСТУПНИХ ЧИСЛАХ «БЮЛЕТЕНЯ»?

Полк. С. Лазуренко — «Перша кров і перші жертви визвольних змагань 1917—1921 років. (Розстріл Богданівців на Посту Волинському)».

Полк. С. Лазуренко — «Богданівці на фронти (1917-ий рік)».

Сот. А. Гончаренко — «1917-ий рік у Києві».

Сот. А. Гончаренко — «22 січня 1919 року у Києві».

Сот. П. Гринюк — «Українська Військо-

ва Рада Батумського Укріпленного Району та Курінь ім. М. Залізняка».

Сот. А. Кущинський — «1917 рік на Північному Фронті. (Слогад про українізацію в 60-ій піхотній дивізії)».

Сот. І. Янішевський — «Ташкент» (Спомини про 1917 рік).

Майор Д. Лимаренко — «Південно-Західний Кіш Вільного Козацтва».

Сот. М. Каплистий — «Моя участь в українізації 133-ої піхотної дивізії». (Уривки зі спогаду).

Др. В. Дмитріюк — «Спомини про 1917-ий рік».

Полк. В. Задоянний — «Отаман Григорієв у світлі німецького адмірала Гопмана». (Уривок з «Документів до історії Українського Війська доби Визвольних Змагань 1917—1921 років»).

Марія Лівицька — «Єдина зустріч Андрія Лівицького з большевиками».

Всеволод Лясиченко (Св. пам. ген. В. Петров) — «Характерницький остров».

Ген. В. Чабанівський — «Під Чорним Островом».

Ген. В. Чабанівський — «Зимовий Похід».

Ген. В. Чабанівський — «Моя служба в Запорізькій дивізії».

Сот. Ю. Артюшенко — «Уривки з минулого боротьби за волю України».

Варвара Побережняк — «Слогад з партизанки».

М. Чаборик — «Слогад про фронтові дії у визвольній боротьбі».

Пполк. Н. Горбач — «В роковини смерти Головного Отамана».

Сот. П. Олексієнко — «Крути — національний дорожовказ».

Сот. П. Олексієнко — «Відродження українських збройних сил і українська молодь».

Проф. І. Розгін — «В роковини переходу Збруча Урядом і Військом УНР».

Майор І. Липовецький — «Пам'яtna ніч».

(Присвята св. пам. сот. Г. Гладкому).

Майор І. Липовецький — «В єднанні — сила». (Слогад про діяльність Таборової Кооперації і Студентської Громади в таборах інтернованих в Олександрові Курському і Щепіорно).

В редакційній течці перебуває і чекає на вміщення в «Бюллетені» також ціла низка ширших життєписів окремих побратимів й авторів згаданих тут нами статей, в яких подано нетільки їх вояцький життєвий шлях, але й широко освітлено тогочасну політичну ситуацію на Українських Землях.

Окрему категорію матеріалів, що чекають на вміщення в «Бюллетені», становлять матеріали з минулого СБУВ. Серед них відмітимо праці сот. І. Мошинського: — Перші роки існування СБУВ у Канаді», «Побрратим Яким Редчук — один з небагатьох основоположників СБУВ», «Старший десятник Микола Карпів» і інші.

Невичерпним і цінним джерелом матеріалів до опрацювання і друку є архіви СБУВ. Тут досить часто зустрічаємо й окремі статті, можливо вже друковані на сторінках української преси, але варти на відсвіження у нашій пам'яті, як «Великден на Українському Фронті» (Слогади УСС-а в 20-ті роковини фронтових дій). — П. Коновалчука, або — «Мій перший „апостол“ — С. Вівчарука та інші.

А найголовніші, цікаві та актуальні теми приноситиме нам наше буденне вояцьке життя.

„Бюллетень СБУВ“ в оцінці його читачив

«Я завжди уважно слідкую за життям Союзу і тішуся його досягненнями та організованістю, про що говорить Ваш журнал-бюллетень, який з присміністю читаю»...

О. Удовиченко, 17. 5. 62.

«Чекаю на появу наступного „Бюллетеня“, який для мене є великою вітхою і який я кількаразово перечитую та пригадую все те наше славне минуле»...

Д. Гамонів, 3. 8. 62.

«Ціню „Бюллетень“ за об'єктивний інформаційний матеріал»...

М. Каплистий, 29. 8. 62.

«Знаю, що не малий тягар тримаєте на своїх

плечах, видаючи такий чепурний „Бюллетень“. Буду і я старатися чимось Вам допомогти, хоч не завжди є можливість робити те, що хочеться»...

Я. Возняк, Франція.

«З інтересом прочитав ч. 11 „Бюллетеня“. Слава Вам за солідно редактований військовий журнал, що присвячений справі визвольних змагань та іх учасникам»...

А. Ільницький, Ванкувер.

«Управа нашого Відділу Союзу Українських Ветеранів постановила зробити все можливе, щоб наші вояки були передплатниками Вашого змістовного і гарно видаваного журналу»...

К. Закревський,
Аделайд — Півд. Австралія.



Фото п. П. Шкурки

Три роки тому, 6-7 червня 1959 року, величним Вояцким Святом було відзначено в Торонті 40-ві роковини відновлення Українських Збройних Сил. В програму цього свята входила також дводенна Виставка експонатів Музею Визвольної Боротьби при Укр. Воєнно-Історичному Інституті. На фотознімці — чоловіча стіна цієї виставки.

В часі від 1-го жовтня до 15 грудня 1962 року передплату в сумі 2 дол. внесли:

Канада: — о. І. Куліш, І. Дмитрів, о. В. Слюзар Д. Лихий, І. Рогатинський, М. Чолкан, В. Зеленко, А. Шумовський, О. Охрим, З. Којушко, пані Ольга Антонюк, І. Кубрак, Г. Гурій і Ф. Ігнатюк; по 5 дол. — І. Кірченко і Ст. Котляревський.

США по 2 дол. — Т. Маль-Малюта, М. Харів, В. Лоян, М. Білок, Т. Білоус, Г. Савин, П. Бербець, П. Росопов, Д. Герчанівський і А. Кущинський.

Австралія:

П. Первухин і Я. Різник по \$ 4,80.

Представництво "Бюллетеня СБУВ" в Австралії, яким є Відділ СУВ в Аделаїді, виплатило річну передплату за 15 побратимів.

Нових передплатників у цьому часі преднали: Д. Сачківський — 1, Г. Мигович — 1, П. Федоренко — 1, Ю. Артощенко — 1, Г. Савин — 2, Управа 7-ої станиці СБУВ — 2.

Занотуйте на цих листах і Ваші імена! "Бюллетень СБУВ" — це Ваш літопис, Ваша трибуна і Ваш контакт з Генеральною Управою СБУВ і зі світом. Користуйтесь ним і підтримуйте його!



БЮЛЕТЕНЬ
Союзу Бувших Українських Вояків
у Канаді.

Квартальник.

Редакція застерігає собі право виправ-
ляти і скорочувати надіслані матеріали.

Статті підписані прізвищем чи ініція-
лами автора, не завжди є висловом стано-
вища Редакції.

Річна передплата: — \$2.00.

Ціна окремого числа 50 центів.

АДРЕСА ДЛЯ ЛИСТУВАНЬ І ГРОШЕВИХ

ПЕРЕКАЗІВ:

J. LYPOWECKYJ,
1623 Queen St. W.,
Toronto 3, Ont., Canada.

BULLETIN
of the
UKRAINIAN WAR VETERAN'S
LEAGUE, INC.

Published quarterly
by the
General Headquarters
of the

Ukrainian War Veteran's League
in Canada

Subscription rate:

\$2.00 a Year. Single copy \$0.50

НА ОБКЛАДИНЦІ:

Образ роботи артиста-маліяра Олекси Булавин-
ьского, високовартісними макіонками якого рясно
прикрашуються сторінки Бюлетеня Т-ва Сприяння
УНРаді — тепер т-ва Прихильників УНР — у Мін-
неаполісі.

Фота Грицька Чупринки і Віри Бабенко одер-
жано від Української Військово-Історичної Студії
— США. Фота Побрятімів-абсольментів Української
Господарської Академії одержано від інж. О. Коз-
ловського.

Образ на стор. 29-ій — праця інж. Юрія Мату-
шевського. Статтю "Характерницький острів", під-
писану псевдонімом Всеволод Лясиченко, написав
св. пам. ген. Всеволод Петров. В біжчому числі
"Бюлетеня" уміщено кілька нових заставок і кін-
цівок, що їх опрацював п. Леонід Папара.

ЗМІСТ:

Грицько Чупринка — Мій рідний край.

Никифор Горбач — Базар.

Всеволод Лясиченко — Характерницький
острів.

В 45-ті роковини Відродження Українських

Збройних Сил:

Микола Оверкович — Безсмертні.

✓ Аверкій Гончаренко — 1917-ий рік у Києві.

✓ Антін Кущинський — 1917-ий рік на північ-
ному фронті.

Дмитро Лимаренко — Південно-західній кін-
Вільного Козацтва.

Василь Задоянний — Геройська смерть хо-
рунжого Микали Шургальського.

СБУВ у Канаді:

Михайло Лубик — До історії 10-ої Станіці
в Саскатуні.

СУВ в США:

Відзначення 45-ліття Відродження Українських Збройних Сил у Чікаго. СУВ в Бофало.

Карпатські Січовики в Чікаго.

40-ві роковини УГА:

I. Липовецький — Літопис "святого безумства".

Юрій Артюшенко — В 40-ліття УГА та 30-
ліття УТГІ.

Ювіляти, Прихильники, Актив:

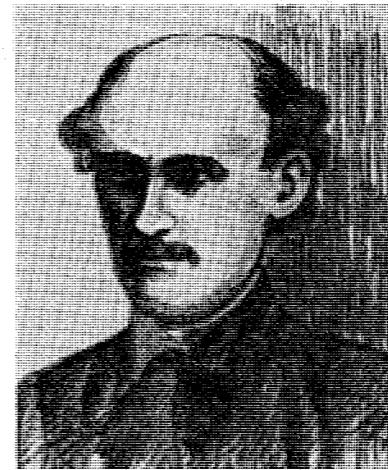
Пполк. Яків Закревський. Інж. Юрій Ар-
тюшенко.

Різдвяне. Нові видання.

Повідомлення Адміністрації.



В 41-шу РІЧНИЦЮ ГЕРОЙСЬКОЇ СМЕРТИ



Грицько Чупринка



Віра Бабенко

МІЙ РІДНИЙ КРАЙ

Розкішний степ... Убогі села...
Це ти, мій краю, чарівний?
Мій рідний край такий веселий,
мій рідний край такий сумний!..

Як часто я в своїх надіях
з тобою, краю мій, живу,
бо вірю я — не тільки в мріях —
ти будеш вільним на яву!..

Твої сини на всі дороги
старцями вбогими пішли;
давно чумацькі круторогі
вони попродали волі.

Давно степи свої широкі
вони задарма отдали,
гаї-ж розкішні і високі
другії власники звели.

Нащадки прадідів дебелих
в ярмі ідуть твої сини!..
Мій рідний край такий веселий,
мій рідний край такий сумний!

А все-ж надійним вільним жаром
твої сини вже розпеклись;
о, краю! Може незабаром
ти будеш вільним, як колись.

Грицько Чупринка



УНР

Н. Горбач
підполк. Армії УНР

БАЗАР

Та приде день, великий день,
День радості і день пісень,
І загуде свободи дзвін, —
До вас підемо на поклін.

Богдан Лепкий.

22-го листопада цього року минув сорок один рік від часу, коли до моря крові, що її проляв український народ на протязі віків у боротьбі за свою державну незалежність, дійшла кров 359-ти вояків-героїв Другого Зимового Походу, що в запеклому бою, вистрілявши останні набої, були взяті большевиками до неволі і розстріляні під м. Базаром на Волині.

“Шлях звільнення нації густо кропиться кров’ю”... — писав у свій час Головний Отаман Симон Петлюра. “Кров пролита для цієї величної мети, не засихає. Тепло її все теплим буде в душі нації, все відграватиме ролю непокоючого, тривожного ферменту, що нагадує про нескінчене і кличе до продовження розпочатого...”

Вічно теплою в душі української нації залишається і кров безсмертних героїв Базару. Базар родить лави нових борців, що виховуються на прикладі героїзму 359-ти і що впивають в себе гордий дух поляглих, щоб мати гарп до продовження боротьби за волю для своєї батьківщини. І чим далі час віддаляє від нас цей геройчний етап української визвольної боротьби, тим близчими для нас стають душі героїв Базару, тим більш рідною стає для нас їхня свята спільна могила. І настане час, коли заросла нині стежка до цієї могили оживе і коли український народ зо всіх сторін України буде приходити до цієї могили як на прощу, аби схилити свої голови перед тими найкращими синами України, що так гордо і красно віддали за неї своє життя, волючи вмерти, ніж ворогам служити.

І могутні тони дзвонів Святої Софії долинуть до цієї могили і над нею будуть співати Героям Пісню Перемоги, пісню про те, що над Українською Землею зійшло вже Сонце Волі...



Всеволод Лясиченко

ХАРАКТЕРНИЦЬКИЙ ОСТРІВ

Було це не так давно, але вже давненько, бо й діти підрости і Україну ще раз сплюндровано. Про це бандуристи співають та лірники Бога славлять; минуле у народніх думах та переказах живе, згадується — не забувається.

Ось і Дніпро-Славута колись гучав, гремів порогами, водовертями у них крутився, буйно крізь Вовче Гирло продирався, широко на просторах Великого Лугу та Базавлугу розливався, та маєстично води свої у Чорне море, українське море, ніс, перемогу свою святкуючи.

Годував старий Славутич вольницю Низову Запоріжську, чайки на хвилях могутніх гойдав та й тепер, хоч і у бетон закутий, міць свою дротами по цілій Україні несе: у хатах світить, машини крутить, українському народові служити хоче.

Гей би усе від нього люди взяли, усе використали, усе пізнали, але ні, не все!

Протоками — рукавами Дніпро старий по Великому Лугу розливався — островки, чагарниками вкриті, обмиває, Кучугумом живим, що в Кінською Річкою горноводною обіймається, береги підмиває, очеретом по протоках заріс. Хто у цій плутанині води, очеретів, чагарників, гайків розбереться?

Розбиралися інженери, чужі пляни знімуючи тоді, коли запорожську землю чужинці ділили, — все ніби замалювали, але ні, не все: острівець один між протоками, чагарниками та перелісками заховався. Ані царі московські своїм панам його не приділили, ані у колхоз не затягли; так острівець цей, нічий, Божий, нікому незнаний, нічим і лишився.

На тій Божій землі, в літі блакитними та жовтими квітами вкритій, а в зимі білим снігом застелений, брила велика кам’яна лежить, хто зна коли і звідки сюди занесена. Над нею працівничий дуб та явір могутнє гілля зімкнули, довкруги кущі червоної калини поросли, до брили притулiliся, червоними ягідками, мов коралями, землю віті вкриваючи.

Брила мохом поросла, з вітрами змагалася, тому тяжко якісь літери та написи стародавні, що на ній накарбовані, розібрati.

Кажуть старі люди, що за Богдана Хмельницького — Гетьмана Великого Українського, буйно лист на старовинних велетнях розвивався, за Дорошенка добре зеленів, але за царя московського Петра I-го сохнути почав, а за Миколу I-го ледве чи не весь опав.

Ті, що Запоріжжя пам’ятали, таке переповідали, що на острівці тому, під деревами прастарими коло брили самітної козаки старовинні характерництва набуvali.

Не легко то йшло! Тяжкі шляхи до острівця Божого: улітку ніяк не дістанешся, очеретами та мочарами не продерешся, а взимку сніги великі чагарники засипають, проходу не дають.

Отже козаки старовинні, що характерництва набути хотіли, узмі не сміли ні на волость, ні на зимовник вертати, лишень на Січі зимувати — бідувати та шляхів до острівця характерницького шукати.

Тяжко було! Не самі чагарники за ноги хапали, не пускали, не лишень сніги перешкоджали, не тільки пугачі, сіці та гайвороння лякало, але й жахи всілякі ввижалися: головами відрубаними цілях встелено, аж кров’ю підпліває, птахи химерні одно та двохголові до очей кидаються виклювати хочуть, прімари-велетні у залізо закуті шлях заступають, шаблями, сокирами вимахують, шибениці з повіщеними стоять, тіла розчертювані на палах жахають.

Не раз, не два мусив козак, що характерником стати хотів, на острівець до брили вчашати, холодної нічі коло неї чатувати, віці слова перечитати намагаючись.

Коли серце та волю загартував, коли здібний став заповіти приняти, починали тоді слова на брилі просвітлятись: Нагорі на самій перше слово було “Воля!”, а за ним і другі: “Лішень вільна людина — людина, свята воля єдина!”, “Бідний брат є тобі, рідному помагай в біді”, “За віру дідівську твердо стій, ще міцніше за народ свій!”, “Смерти не бійся, бож її немає, лишень той, хто нічого доброго не зробив навіки вмирає!”, “Шабля не для насильства дана, захисниця волі вона”, а далі йшли заповіти та закляття характерницькі: на злай-

помисел, на хворобу, на неправду, на злодійство, на кулю, на шаблю ворожу й на випадки всілякі служби тяжкої лицарської — козацької. Що вивчив так, що ніколи з пам'яті й з серця не стратиш, то з брили зникло, як все вивчив брила ген би прозора ставала, і в ній тіні проходили, тіні прадідів, великих-характерників незабутніх нового побратима вітаючи. І тоді вертався козак старовинний на Січ-Мати запоріжську характерником.

Поки заповітам вірний був, щастливо. Коли у боротьбі за правду святу загинути характерникові доводилося острівець світляками освітлювався, квітами вбірався, у деревах вітер пісні могутні співав і на острівець з усіх кінців лицарі-страдники українські сходилися: порубані та постріляні, горді, та світлі нового страдника, нового лицаря до сойму свого прийняття.

Коли ж, боронь Боже, характерник ві шляху праведного збочував, грізно на острові ставало: грім без хмар громів, вітри піднімалися, брила заповітами як веселкою грала, нагадувала, примари метушилися, пугачі вигукували. Коли ж характерник за неправду загинув, лист із дерев опадав, брилу василаючи, стогін ішов, і земля на острові крівавилася.

З великих людей Богдан до брили дійшов, всі шляхи знайшов, слова вивчав, та не всі вивчив. Виговський коло острівця походжува, Мазепа шляхи шукав.

Останнім коло брили був Гордієнко Кость, запорожський Отаман Кошовий, заповіти вчив, війську та волі вірно служив.

Ось років із двадцять-тридцять тому, коли вже дерева й висихати стали, а брила донизу мохом поросла, раптом, одної осени тогідної на обрію західному забліскало. Грім не грім, буря не буря, а гуркотить, не вгаває та й узимі не затикає.

Задрижав лист на деревах-велетнях, можна брілі посунувся, червона калина рясними ягодами обсипалася, бо Дністром та Козацьким морем вістки прийшли: сурмить сурма січова, у Чорногорі луна розлягається, Карпатами пісні старі перекликаються, в могил та гір, з байраків та ярів стара воля підймається.

На весні птахи з вірю летять до Великого Лугу, кричать: "Гей, Старий Луже, шуми дібровами дуже, б'ються за волю козаки знад Дністра ріки, присягу складають, Мати визволити бажають!"

Буйно лист навесні тій на велетнях ріс, сніги глибокі зимою синіли, але ніхто не йшов до оторівця характерницького шляху шукати.

Ось узимі та й з Прип'яти ріки надійшли Дніпром вістки, що гуртуються там козаки, в Києві дзвони дзвонять, і вже лави шумлять й гукає супільство завзято, як колись за Богдана було... Дніпром кров уже пливе і вже слава іде, що козацтво по всій Україні встає... з Криму чайки скиглять: "Уже над морем козацьким стоять, діду Луже, твої козаки, уже маєрати шлики і громілья самопали лицарські, в галери заливні ворожі гатять ті гармати козацькі!"

Зеленими шапками велетні на острові характерницькому вкриваються, з вітром гудуть, острівець увесь у квітках пишається, темна брила від моху звільнилася: мабуть прийдуть, та шляхи знайдуть, заповіти вивчатимуть — пануватимуть!

...Прийшли!.. Над Кінською Річкою стали, з Кучугуму коней напували, по Великому Лугу гасали, шляхів старих шукали, старий колишній одяг носили, за душі січовиків старовинних на Січі панахиди служили, самі душу завзяту козаків старовинних мали, характерниками стати могли, лишень шляхи знайти! Ось, ось знайдуть!

Тільки ночі одної, коли сонечко козацьке — місяць у повні світів кудись пішли... та й зникли...

...Устав з могили своєї базавлущької Кость Гордієнко — Кошовий запоріжський; над Кучугумом проходжається, Річки Кінської питаеться: "Де ж вони? Та й чи ж були?" І плюсочке Кінська Річка чорною водою: "Були, Батьку, твої козаки! Були, твоїм іменем звалися — з цілях твоїх не збочували, волю народною боронити присягалися! "А чи ж прийдуть? Чи вернуться?" і шелестить Кучугум очеретами: "Вернуться, Батьку, вернуться, — двісті років їх не було, а вернулись! Шумлять велетні на

острівці характерницькому: "Вернуться, шляхи до нас знайдуть, пануватимуть!"

Стоять велетні дуб та явір на строві характерницькому. Чорна брила лежить і калина

росте, її старість пестячі, та чекають, що прийдуть козаки, хоч і минуть віки, шляхів шукати, заповіти читати-вивчати, вірности характерницької набувати, на своїй землі панувати.

Микола Оверкович

БЕЗСМЕРТНІ

(У 45 Роковини Відродження Державних Збройних Сил України)

Вони зродилися в огні
Палкого шалу оборони —
Оті численні курені,
Сотні, полки, коші, загони.

На поклик Рідної Землі,
На скрип ярем і зойк неволі,
У відгук брязнули шаблі
І громнули рушниці в полі.

І гордо взивсь блакитний стяг,
Й осяяв золотом Тризуба
Тернисту путь, кривавий шлях
Борців Вітчизни вольнолюбів.

Кували меч в огнях борні
І гартували кров'ю зброю,
І в найчорніші люті дні
Стояли непохитно в бою.

І серед тихих журних нив
Під дзвон розтрощених кайданів
Їх бурний здвиг благословив
Могутній віщий Дух Гетьманів,

І в шумі бойових громів,
У виру грізному, кривавім
Тяжкий їх подвиг сполумів
Неугасальним німбом Слави.

Із тими неволі довгих літ,
Осяяні новим промінням,
Прийшли і дали Заповіт
Змагань майбутнім поколінням.

І ті, що впали в боротьбі
І в ній свої сточили сили,
Навік оздобили собі
Безсмертям лицарські могили,
Бо в їх сліди на тую ж путь
Під стягом Лицарської Чести
Нові борці підуть-підуть
Тягар вже здигнений донести.

На їх святий геройський Чин,
На їх Труди, Офіри й Муки
Буде молитись Вірний Син,
Будуть-будуть ще заєдніть Внуки!..



ВИЩІЙ КОМАНДНИЙ СКЛАД АРМІЇ УНР ДОВІ УКРАЇНСЬКОЇ ЗБРОЙНОЇ БОРТЬБИ

Ген.-полк. Микола Юнаків, Головний Отаман Симон Петлюра, ген.-полк. М. Омелянович-Павленко. Внизу: ген.-хор. Володимир Сальський, ген.-хор. Михайло Греків, полк. Василь Тютюнник, ген.-хор. Олександер Осецький і ген.-чотар Мирон Тарнавський. Подані фото окремою серією видав у 1954 році Український Військово-Історичний Інститут у Торонто.

Аверкій Гончаренко
сотник Армії УНР

1917-ИЙ РІК У КІЄВІ

Початок "безкровної" революції у Києві проходив спокійно. В той час я перебував у 2-ій Київській Школі Прапорщиків, де викладав тактику, топографію і фортифікацію....

У січні 1917 року переїздом через Київ до мене вступив сотник Сивулицький. Він вертався з Петрограду з 3-ох місячного Курсу при

Академії Генерального Штабу і поінформував мене докладно про все, що тоді діялось у Петрограді. Він оповів також, як ідучи до двірця, візник казав йому: — "Чи знаєте, що у нас незабаром і "батюшкі-царя" не буде... Це все ще нічого, але нам тут не з добром доведеться пережити оцю революцію".... Петроградська

вулиця, випереджуючи події, тоді вже докладно про все знала.

Сотник Сивулицький цікавився, чи у Києві уже існують якісні прояви формування українських військових частин, і чи Штаб Округи дозволяє на такі національні формациї, як це вже розпочали тоді творити у Фінляндії, а також до творення яких уже вживала заходів Польща. У Києві тоді цих заходів ми ще не розпочинали.

Перед своїм від'їздом із Києва сотник Сивулицький просив мене, щоб при українізації військових шкіл я, як це буде можливо, допоміг йому перенестися до Києва. Коли ця акція стала актуальною, то з фронту не можна було стягати старшин і тому не довелось мені цього його прохання виконати. Щойно пізніше, у грудні 1918 року, коли я був призначений на становище Губерніяльного Коменданта Поділля, він був призначений начальником штабу Губкомендатури на місце сотника Носієнка, що тоді відійшов.

У лютому 1917 року офіційно було оповіщено про зренчення царя. На зміну царського уряду прийшов Тимчасовий Уряд. Наказом ч. 1 військового міністра цього уряду було скасовано багато статутових приписів, що регулювали взаємовідносини поміж командним складом і солдатами. Цей наказ поставив Російську Армію одразу в ситуацію, з якої був лише один вихід — деморалізація. Різні додаткові накази, які трохи злагіднювали наказ ч. 1, в цій ситуації не могли багато допомогти. "Безкровна" в армії робила своє спустошення і приймала звироднілу форму в усіх більших містах колишньої імперії.

У першу неділю по зрененні царя я пішов до Покровського монастиря. Монастирська церква була переповнена. Після Богослужіння настоятель церкви прочитав акт зренення, на який народ зареагував загальним плачем. Обсервуючи громаду на площі біля церкви, мені труdnо було розізнати, чи цей плач походив з почуття радості, чи із жалю.

Підрахувавши наші сили, ми побачили, що в Школі було 5 старшин українців і біля 150 юнаків тож розпочали заходи до створення окремої української сотні при Школі. Начальник Школи полковник Хлопіцький (поляк) надзвичайно прихильно поставився до наших замі-

рів, і в короткому часі таку сотню було створено. Із цієї нагоди відбулася спеціальна урочистість, на яку прибув Військовий Секретар Симон Петлюра майже із цілим складом Секретаріату і представники Центральної Ради. Цю урочистість відкриття попереджав наказ Військового Секретаріату. Був запрошений і полковник Хлопіцький, як начальник Школи. Крім того я, з дозволу Секретаріату, запросив на цю урочистість генерала Соколова, що був моїм командиром полку з-перед війни, а тепер начальником усіх шкіл прапорщиків у Києві. Він радо прийняв запрошення і прийшов пунктально на означений час.

Усе було приготовлене: сотня була вишивана до паради, серед гостей — військові інші національностей та представники Богданівського полку. Чекаємо на свого військового міністра. Минуло майже чотири години і генерал Соколов попрощав нашу сотню. Прощаючись сказав, що він сам уродився в Катеринославщині і почуває себе сином "Малоросії"... Він широко побажав нашим юнакам щасливого закінчення Школи та успіхів у підготовці до пionерської праці в Українській Армії.

О 4-ій годині приїхав і Військовий Секретаріят. Спізнення сталося через приїзд Французької Дипломатичної Місії, яка затримала нашого Військового Секретаря. Відбулася парада. На скромний юнацький обід були запрошенні всі гості. Промови, побажання і т. ін. затягнулися допізنا. На другий день у чорносотенний газеті — "Кіевлянін" з'явилася стаття, що з обуренням накинулася на Коменданта Київської Округи генерала Квєцінського, що дозволив на таку "сваволю мазепинців" тут, у себе під боком. Оліви до вогню додав ще й, заповіджаний у нашій пресі, Всеукраїнський З'їзд Юнаків, що були розкидані по різних військових школах російської імперії.

Резолюції З'їзду Юнаків, як і резолюції Військових З'їздів, що були переслані до Військового Секретаріату, вимовно жадали творення Української Армії.

Український Уряд, помимо всіх старань, так і не домовився з російським Тимчасовим Урядом і мусів відкликати свою делегацію. Нарешті уряд Керенського прислав своїх трьох міністрів до Києва на переговори, які також до нічого не допrowadили, бо і сам Тимчасовий

Уряд незабаром мусів уступити. На арену прийшов уряд "Солдатських, рабочих і крестьянських депутатів", очолений Леніном.

Починаючи від резигнації царя всі політичні російські партії — Кадети, С-Деки, С-ери — мали вільний доступ до військових частин і "просвіщали", кожна партія робила це на свій лад, але с-деки та с-ери у своїх скрайніх гаслах досягли найбільше успіхів, промовляючи до безkritичних мас.

Щойно тепер наш Уряд остаточно зрозумів напрям і суть московської політики. Про Всеросійські Установчі Збори і мови не було. Ленін ніби переводив мирні переговори з представниками "братнього українського народу", з його Урядом, але одночасно дав наказ Червоної Армії на новий підбій України. На наступ Червоної Армії наш Уряд відповів наказом

Оборони Краю. Залізо і меч розв'яжуть нас з москалями...

Для нас, як колишніх українських вояків, надзвичайно важливою справою є пам'ятати при кожній нагоді, що ми є один Український Нарід, без уваги на наші віровизнаневі, світоглядові різниці. Нашим священим обов'язком мусить бути об'єднання, як брат з братом, для однієї найвищої мети — боротьби за Батьківщину. Так об'єднані, сильні традиціями по наших дідах і прадідах, сильні щиро сердечністю між собою, готові до пожертви свого життя за спільну високу ідею, сильні та непохитні незламною вірою в світлосяйну славну майбутність України, згуртовані в один братерський моноліт, як брати Українці — ми переможемо!



ВІШІЙ КОМАНДНИЙ СКЛАД АРМІЇ УНР ДОВИ УКРАЇНСЬКОЇ ЗБРОЙНОЇ БОРОТЬБИ.

Ген.-полк. Олександр Удовиченко, ген.-полк. Олександр Загродський, ген.-хор. Всеvolod Petriv, ген.-полк. Микола Капустянський і ген.-хор. Марко Безручко.

Антін Кущинський
сотник Армії УНР

1917 РІК НА ПІВNІЧНОМУ ФРОНТІ

Було то в березні-квітні пам'ятного 1917-го року. Російські революційні події відбувались на північному фронті, як і в цілій російській армії, трафаретним, характеристичним для московської "солдатески" способом. Творились демагогічні солдатські комітети, кричали "Далой вайну!", "Мір без анексій і контрібуцій!", "Давольно пралівати кровь!" і т. п. Почали вбивати офіцерів, вибирати собі "революційних командирів". Ширилася деморалізація, розгнузданість юрби, ментальність хама, вчоращеного раба. Це було тло, що його легалізував своїм наказом ч. 1 російський правитель Керенський. Це була та розпуста, в оточенні якої стояла на відтинку Наудазан-Тюкуль-Пундан, на лівому березі Західної Двіни, 60-та піх. дивізія російської армії. Це були полки: 237-й Гайворонський, 238-й Ветлужський, 239-й Константиноградський і 240-й Ваврський. В цьому останньому служив автор цих спогадів — тоді штабс-капітан, начальник команди розвідників, а після третього поранення — начальник полкової учебної команди (школа підстаршин). На початку революції із штабу дивізії зник старший ад'ютант оперативної частини, капітан ген штабу Н. На його місце призначено мене і на тій посаді кінчив я службу в старій російській армії.

Начальником дивізії був генерал Лятур — французького походження, а командиром бригади генерал Носков — чистокровний москаль, без лівої руки, яку втратив ще в Японсько-російській війні. Його, з розвитокм "революційної свідомості" "солдатських мас, застрілили "товаріщи", коли він умовляв одну роту (сотню) вийти на позицію поправляти шанці. На його місце призначено полковника Гарабурду, українця родом з Криму. Начальника штабу дивізії тоді не було. Він через "хворобу" війхав у "тил", бо він боявся, щоб і його також не вбили "товаріші".

Дивізію на північний фронт перекинуто в 1915 році з Південно-західного фронту для латання прориву, що утворився після відомого німецького успіху в районі Мазурських боліт. На початку війни вона складалась з вояків переважно українців з Полтавщини. Пошматована в боях і поповнена новим складом, вона в 1917 році була вже лише напів "українською". Але українці по всіх полках, а особливо у Ваврському полку, торили, сказали б, кадри. Пригадую командира свого подку полк. Галанчука, а ще заязятого українця підполковника К. Липовця та всіх нідліглих: підхорунжого Бугая, унтерофіцерів: Гуя, Пономаренка, білоруса Каткова, Блоху... Це були старшини та підстаршини, що трималися в дивізії ще з почат-



Учасники Другого Військового З'їзду в Києві (1917-ий рік) вимагають порвати зв'язки з Росією і створити Самостійну Українську Державу.

Членів місії

ку війни. Майже всі вони визначались бойовими заслугами. Багато з них, хоч і бували пораненими, але по кількох місяцях видужання поверталися до своїх частин. Тож не диво, що ця "кадра", як солідніша у війську і консервативніша за своїм походженням з українського селянства, мала іншу ментальність ніж москаль-солдат. До революційної розбещеності українці ставились стримано, непорядок і беззаконні вчинки ім не імпонували. У відношенню до старшин зберегали субординацію, а земляцтво між старшинами й вояками творило дружні взаємини, глибшу ширість і взаємне довір'я. Тому, в оточенні розбурханого моря революційної "волі", українці хутко почали організовуватись і то з двох причин: для самообореження та за покликом спонтанного відродження національного духу. Коли ж московська "солдатня" оформлювала свою "владу" в ротах і полкових комітетах, то і ми незабаром утворили свій дивізійний український комітет, на чолі якого став пор. Д. Антончук.

Хоч як ми булидалеко від Рідного Краю, але чутки про відродження там національного руху і про постачання в Київ Української Центральної Ради та її діяльність доходили до лісів і боліт нашого фронту. Ті чутки і газетні відомості робили своє діло. До того ж почалось "самоопреділення" в російській армії польків та латишів, що домагались і вже почали відокремлюватись у свої національні частини. У тому напрямку скерувались і наші українські стремління.

Незабаром організувався корпусний комітет солдатських депутатів, до якого увійшов від українців пор. Д. Антончук, що зробився там нашою рукою і докладчиком наших бажань перед корпусним генералом Слюсаренком, українцем з походження. В дивізії "пропагатором" українства, як його називали, став тоді пор. Як. Стовбуценко-Зайченко. А поруч з ним основовою і надією нашого руху був підполк. Карло Липовець, мій земляк полтавець, родом із сусіднього Гадяча (Я родився в Лохвиці на Полтавщині). Для його характеристики вистачить сказати, що в своїй полевій саковці із планшетом для мап він завжди носив Коозаря Шевченка.

В той час російське командування, що ще старалось утримати фронт від повного розва-

лу, мимоволі звернуло увагу на статечність і дисципліну українського "елементу". Тому, щоб зберегти хоч часткову боєздатність, командир корпусу дозволив звести українців в одну частину. Для організованого виконання того наказу Начдив призначив окремого старшину штабу для тих справ. Так мені припала честь бути осаулом справ українізації. Спочатку було видано наказ про виділення українців по полках в окремі сотні, що й було хутко виконано. Але той наказ викликав невдовolenня серед російських мас, як серед офіцерів, так і солдатів. Дивізійний комітет дивився на ту акцію, як на прояв контрреволюції, і почав протестувати. Але обставини на позиції українців дуже посприяли. На відтинку нашої дивізії несподівано почався німецький наступ.

По короткій, але сильній гарматній підготовці німецькі лави виступили із своїх окопів і пішли в атаку на російські позиції. Обставини підготовили для них широкий успіх. Москali або здавались, або кидали позиції і тікали, а в резервах міtingували. Тільки українські сотні робили стійкий опір, часто навіть в повному оточенні німецькими лавами. Як козацька нація, уперто бились та показували приклади завзятої хоробрості. Тільки, вистрілявши всі набої або поранені попадали в полон. Між іншим, так попав у полон один командир української сотні, прізвище його не можу пригадати, який повернувся на Україну вже як старшина Синьожупанік; зустрілись ми з ним уже в Кременчузі в Українській комендатурі...

По-лицарському відбивалася й українська сотня Ваврського полку. Але при масовій нестійкості дивізії німці захопили ввесь плацдарм за Дніпром і дивізія відступила на правий берег річки, де нас змінили інші частини. Коли дивізію відведено в далекий резерв, то Начдив видав наказ, в якому високо оцінив боєздібність українських сотень, назвав їх славою дивізії, що зберегли її честь. Згодом на домагання наших представників у штабі дивізії і в штабі корпусу було видано наказ про зведення всіх сотень українських в окремий, п'ятий в дивізії полк. Командиром того полку став підполковник К. Липовець, а автор цих споминів виконував обов'язки його ад'ютанта. Полк, за нашим проектом було названо: Український полк ім. Гетьмана Пилипа Орлика. Формування

полку виконано досить хутко і в районі розташування дивізії, далеко в корпусному резерві, було відведено окреме місце для його землянок.

Дружньо й працьовито взялися наші козаки до "будівельної" роботи і наш район уже незабаром визначався своїм порядком, гарним виглядом і чистотою та різними прикрасами землянок і "передніх ліній". Все це викликало обурення лінівих москалів. Почались нічні, а то й удені, напади на наших козаків, що прикрасили себе жовтими погонами тоді, як солдацька маса інших полків свої погони майже вся позривала. Був випадок такої бійки, що вона майже вилізла у цілий бій. Такі відносини ще більше загострились, коли вийшов наказ про виборність командного складу. У москалів, як загальне правило, дотеперішніх командирів посыдають з їхніх постів. Українці ж хоч формально й виконали той наказ, тобто відбували загальні збори сотень і навіть представників цілого полку, але в результаті сотенними командирами та командиром полку лишились ті ж старшини, що були ними і перед виборами. Наші 500 вояків Українського полку ще більше між собою скріплювали організаційний та ідейний зв'язок. Природна стихія походження з одного краю давала тоді себе дуже виразно знати...

Чим далі краще налагоджувались зв'язки із Києвом. У травні відбувся там 1-й Український Військовий з'їзд, в якому взяли участь і два наши делегати: пор. Стовбуценко, який там і залишився, вибраний до Ради Військових Делегатів при Центральній Раді, а другий військовий урядник, прізвище якого забув, повернувся із захопленням давав звіт на зборах полку про те, що діялось на Україні і що він у Києві бачив і чув. Підо впливом його ваклику, що треба спішити додому на поміч Центральній Раді, та через ексеси з москалями, чотири полки яких оточували наше місце постою і все більше й більше "большевизувалися", почав спонтанно рости рух їхати на Україну.

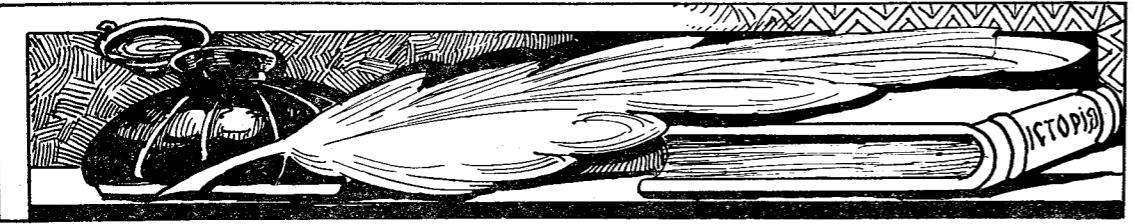
Обставини ставали об'єктивно безвихідні. Москали кругом міtingували. Воювати проти

німців не хотіли, але проти Українського полку настрій загострювався. Збройні сутінки наших з ними повторювались щоразу частіше. Чи ж був який глупзд чи нам тоді "спасати матушку Ракею" та показувати "чудеса храбрості" і "верності русского оружия в защите отечества", як про нас говорилось у похвальному дивізійному наказі!... В той час Начдив, що так нас розхвалював, утративши надію на можливість піднести боєздатність дивізії, дістав за протекцією довготермінову відпустку і вийшав. Полк. Гарабурда зробився манекеном у рукав дивізійного комітету...

Гаслом до руху на Україну, додому, і то всячими способами, став атентат на полк. К. Липовця, який однак не віляє. Вартовий коло його землянки спас нашого полковника. Після того він перенісся до штабу дивізії, бо тут було безпечніше.

В той час, коли влада в армії фактично перейшла до рук різних комітетів, головою дивізійного комітету став українець, фельдшер гарматного дивізіону, "розвитний" малорос, що робив собі революційну кар'єру. Він пішов на руку стремлінню українців вертатись на Україну, бо дивився на те, як на засіб усунути в дивізії "контрреволюційний" елемент і мати спокій. Тому він почав "поземляцьки" видавати різного роду "коменданровки" та різні "путьовки", і так цілими групами українці посунули до Києва чи худи хотів. Багато з нас, прибувши на Україну, вступили в новстворені українські військові формування або в ряди Українського Вільного Козацтва в своїх рідних околицях, із чого почав свою вже дійсно українську службу перед Різдвом 1917 року і автор цих рядків.

Така, без якоїсь слави, коротка історія Українського полку ім. Гетьмана Пилипа Орлика 60-ої піхотної дивізії російської армії. Але я вирішив її занотувати тому, що ці спогади характеризують ті часи, коли стара московська армія умирала, а український національний рух серед її вояцтва починав відроджуватись навіть і тоді, як обставини були безвиглядні.



Інж. Д. Лимаренко
майор Армії УНР

ПІВДЕННО-ЗАХІДНІЙ КІШ ВІЛЬНОГО КОЗАЦТВА

Минає 45 років від часу, коли був заснований південно-західний кіш вільного козацтва, а в нашій військовій мемуаристиці я так і не здібав, щоб хто згадав про нього. Я хочу заповнити цю прогалину хоч витягом зі своїх спогадів і бодай хоч цим віддати пошану тим, хто приклав своїх рук до його творення і тим, хто там був і пізніше в інших частинах може поліг на полі хвали.

Я не знаю, хто подав гасло і від кого вийшла ініціатива до творення у нас на Херсонщині ВІЛЬНОГО КОЗАЦТВА. У нас — у Ревуцькомуувесь час твердили, що промотором цього був Симон Петлюра, але в літературі зустрічав я ще й інші наслідження цієї справи.

Я не знаю навіть приблизного часу постання В. К. у нас у Ревуцькому, бо приїхав туди щойно на 2-ий день Різдва 1917 року і там застав курінь В. К. уже чинним. Пізніше я довідався, що існує такий же курінь В. К. і в Глодосах (10 верст від нас на схід) і в Марковій (15 верст від нас на північ). У Глодосах отаманом був Бондаренко, а в Марковій — Новицький. Цей же Новицький був і отаманом усього коша, до якого входили покищо ці 3 курені.

І Новицького і Бондаренка я не вінав особисто і ніколи про них до цього часу не чув, натомість отамана В. К. в Ревуцькому — Дмитра Хорунжого знав ще з дитинства, бо були ми абітурієнтами місцевої міністерської 2-х класової школи. Щось у 1910 році він закінчив школу технічних десятників в Одесі і працював як доглядач при земських громадських роботах. Він був вище-середнього росту, барчистий бльондин і може цьому зав-

дячує, що його як одинака у початку вересня 1915 року взяли до гвардії до Петрограду. До кінця 1917 року він не заслужив там ні одної лички, але дуже освідомився політично, бо влітку 1917 року ми вже знали його як завзятого ЕС-ДЕКА.

Моя зустріч з Д. Хорунжим, як і мій вступ до Ревуцького куреня В. К. сталися, як і все в ці бурхливі революційні часи, вілком несподівано. Як я вже згадував, прибув я до Ревуцького 26 грудня 1917 року о 6-й годині вечора. Тут мене зараз же віднайдли мої старі товарищи і потягли на якесь дуже важне зібрання. Що це за зібрання було, я так і зараз вам не скажу.

Коли я переступив поріг великої залі Учительської Семінарії, я побачив на сцені Дмитра Хорунжого. Він уже був тоді у військовому френчі, в чоботях і при шаблі. Я замінувався ним і його маестатичним виглядом. А він низьким, грудним голосом зголосував: "Від імені Добровеличківського куреня Вільного Козацтва зголосую вірність і послух Українській Народній Республіці. Присягаємо, що будемо боронити нашу Державу від усіх її ворогів: чи то зовнішніх, чи внутрішніх. Для підтримки її ми завжди готові віддати все наше майно, а коли потрібно буде, то й життя". Я остановив: Це була найкоротша промова, яку коли-будь чув у цю революцію, а чув я їх уже досить! Що можна було ще додати до цієї промови вояка? Я зрозумів, що найкращі слова були б тут уже непотрібними.

Після цього виступали інші представники від інших організацій: Волосного коміте-

ту, Поліції, Союзу учителів, Селян, Купців, Ремісників, Інтелігенції. Тоді ж я вперше почув, як після кожного промовця бурхливо виривалося з грудей усіх присутніх наше могутнє СЛАВА! Це СЛАВА першим зірвав Дмитро Хорунжий і далі воно вже невгавало. Після урочистої офіційної частини тут же на залі відбулася забава з танцями і буфетом. Цього ж вечора я, на пропозицію Дмитра, став членом Добровеличківського куреня. Це дало мені змогу замінатися з його складом і діями. Головне ж я запінався із джерелом надіннення, яке потягло цих юнаків до українського війська. Ясно, що не всі юнаки пішли до В. К. Більшість і то значна й надалі залишилася на насиджених місцях по селах і хуторах. Більшість козаків бути ПРОСВІТЯНИ. Отже, Просвіта дала кадри для Вільного Козацтва і створила стовбур, довкола якого сформувався наш курінь. Досить того, що сам отаман був просвітянином, його заступник і осавул Іван Шевченко, який ще у 1906 році виписував Чикаленкову "Раду", а з ним усі, що завідували господарчою частиною, і багато інших — були просвітяни. Крім куреня, який стояв постійно у Ревуцькому, було ще двоє сіл, які мали відділи по 20-30 козаків і тримали їх для самооборони. Коли ж потрібні були більші сили для походу, їх викликували до Ревуцького.

Було у нашім курені і 4 старшин: Я. І. Журжа, Є. Повітчаним і Г. Нестеренко. Ми були на спеціальніх правах і лише з власного бажання могли приймати на себе ті чи інші обов'язки, а взагалі уважалися інструкторами і мали у спокійнішім часі навчити наш курінь воєнного діла. Поскольки пригадую, до цього діла так і не дійшло. Один Нестеренко, який привів із собою коло десятка кіннотчиків, дістав посаду командира кінної сотні. Взагалі ж наш курінь складався з одної кінної сотні — 30 верхівців і одної пішої — біля 120 козаків, якою командував учень воєнно-фельчерської школи — Шевченко. Ми, старшини, уважали таке явище цілком нормальним у часах революції, і ні один з нас ніколи не наражувався змінити його в свою користь. Ми думали: прийде нормальній час — настануть і нормальні порядки.

У весь час свого існування курінь стояв у залишенні своїми господарями маєтку і гідно тримав прапор Української Народної Республіки. За цей час ніяке вороже військо не пробувало опанувати нашого містечка, а яке попадало на нашу територію було негайно розброєне. Були це все російські військові частини, які пішими порядком, часто з обозами, пересовувалися через нашу місцевість. Ми майже не мали опору і може тому наше поводження було аж надто шляхетне: крім зброї і боєприпасів ми абсолютно нічого більше не відбирали. Ми залишали властиво ворожим частинам усі вози, коні, фураж і харчові запаси, навіть зброю старшинам. Ми видавали просувним частинам від себе тропуски, в яких закликали всі установи УНР допомогти у їхнім переході через нашу територію. Пригадую лише один випадок, коли одному підполковникові відбрали золоту зброю і пістолі за те, що той почав огризатися і навіть викликав своїх підкомандних до збройного опору. Ми завжди говорили, що діємо в "імені УНР", а той підполковник: "Какая там народная республіка!"

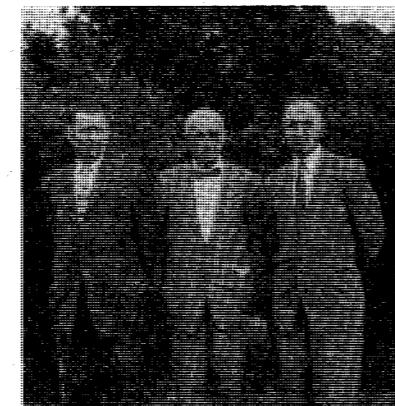
За весь час аж до приходу Німців мешканці нашої, а також прилеглих волостей користали з отиці В. К. і нікому волос із голови не впав. Селяни спокійно гнали самогон і гуляти, як ніколи раніше. Шлюбів цієї зими було удвічі більше, як бувало іншим часом. Не існувало й контролю руху: кожен міг собі іхати куди хотів. З останнього найбільше користувалися жиди, які ухитрялися і в цім часі анархії переводити свої комерційні гешефти.

Рівно на Явдохи (1 березня ст. ст.) ми виrushili на станцію Адабаш, куди й прибули десь наїдвечір. Там уже застали курені Глодоський і Марківський. Було й дві сотні німців. Увечері цього дня командир Глодоського куреня Бондаренко з німецьким підстаршиною тішов на розвідку і були обидва із засідки забиті. Перед ранком прибуло німців більше і зараз же пішли в наступ на Новоукраїнку. Уся наша кошова кіннота в кількості до 50 шабель дісталася завдання охороняти ліве крило наступаючих з боку станції Плетений Ташлик, а наша вся кошова піхота мала охоронити праве крило наступу з боку станції По-

місця. Большевики нас довго не чекали, а по-тятогом та імпровізованим бронепотягом виско-чили перед самим носом нашої кінноти в напрямку на Плетений Ташлик. Скоро все військо: наше і німецьке зійшлося на станції Новоукраїнка. Наші козаки робили завзятий вигляд, а німці цікаво приглядалися. Німці тут хоронили свого забитого вояка, а Глодосяни повезли сво-го отамана до рідних Глодос. На могилі вояка німецький капітан у своєму слові сказав: "Він умер далеко від свого фатерланду, але й тут він умер за фатерланд!" Це зараз же було витов-мачено, що й Новоукраїнка тепер належить до німецького фатерланду. Оцім виясненням і за-кінчилася наша спільнота з німцями вправа на залізничні станції Адабаш і Ново-Українка.

Може з тиждень по приході німців трапи-вся у нас випадок, який дуже зворушив усе наше суспільство і мав злосний відгомін у май-бутньому. Два хлопці з крамарських хуторів, які були заселені київськими переселенцями на бувшу поміщецьку землю, одної ночі прийшли до Ревуцького і пограбували одну жидівську родину. Трапилося так, що патруль нашого куреня скочив їх на місці грабунку і посадив у "холодну". Наш отаман не хотів брати на се-бе відповідальноти наложить на них кару са-мому і скликав нагальну сесію суду, який іс-нував при курені В. К. Суд виніс жорстокий присуд, якого напевно не існує у всьому світі: розстріл без права апеляції. Вирок виконано під мурами семінарії в боку Остошика. Там же їх було і закопано. Пізніше большевики зро-били з них своїх героїв революції, що "пос-традали" за комунізм. Ніодне революційне свято не відбувалося без походу на їхню могилу, де виголошувалися найпалькіші промови за цих "мучеників революції".

На другий день Великодня 1918 року, коли більшість козаків святкували по своїх осе-лях у батьків, а ті, що були в Ревуцькому теж гуляли на вулиці з дівчатами, до Ревуцького несподівано приїхала сотня німців в гарматою і скорострілом. Вони наставили гармату й ско-ростріл на будинок штабу куреня В. К., а пі-хота обскочила будинок касарень. Кілька вар-тових козаків вискочили через вікно в сад. Нім-ці поламали всю зброю, яку знайшли і, здемо-лювавши меблі і устаткування, вистрілили два рази в напрямку на Скопієвку, від'їхали, не



Побратими з Куреня Низових Запорожців Запорізької Дивізії спіталися в Баунд-Бруку (США) після 38 літ розлуки: (зліва) хор. А. Доро-шенко, майор Д. Лимаренко і "козак" д-р М. Кущіренко.

сказавши нікому й слова (Вони напевно гово-рили в цій справі з ким іншим). Незабаром ми почули і про гетьманський переворот.

Д. Хорунжий може з тиждень перед цим виїхав до Києва, де, кавали, вступив вільним слухачем до університету св. Володимира. Не знаю, як справа ліквідації В. К. відбулася у Глодосах, але в Марковій була подібна до Ревуцькій. Пізніше був підманий Новицький і десь у дорозі застрелий. Так був ліквідо-ваний південно-західній кіш В. К.

Під час протигетьманського повстання по-над 40 бувших Вільних Козаків нашого куреня під проводом Івана Шевченка на станції По-мішна прилучилися до куреня смерти отамана Козубського, який оперував на відтинку По-мішна-Вознесенське. Вони носили чорну уні-форму, чорні шлики на чорних смушевих шап-ках і череп.

Після українського повстання на весні 1920 року большевицька карна експедиція за-арештувала в Ревуцькому багато підозрілих для них людей, в числі яких і було 22 просві-тян, які всі були розстріляні. Багато, передба-чаючи це, повіткало на Казахстан і взагалі роз-сялося по "необ'ятній". Так Москва з коренем викорчувала "злосну петлюровщину", буржу-азій націоналізм і "сепаратизм".

Частина південно-західного коша на весні 1920 року створили 6-й курінь Низових запорожців 1-ї Запорізької стрілецької дивізії, де вже вповні виявila вільний дух широкої Херсонщини. Але про це буде мова окремо.

В. Задоянний
полковник Армії УНР

ГЕРОЙСЬКА СМЕРТЬ ХОРУНЖОГО МИКОЛИ ШУРГАЛЬСЬКОГО

(Уривок з праці "Московська навала")

Уже о четвертій годині ранку хорунжий Микола Шургальський підтягував свою імпро-візовану артилерію. У вчорашньому бою стра-чено майже всіх коней, а треба було постави-ти гармати на нове місце, замаскувати. Чекали контратаки ворога.

Півгодини продовжувався гарматний во-гонь. І враз усе стихло. Тільки чулося пахкан-ня окремих рушничних пострілів. Із-за напів-зруйнованого хутора вискочили три ворожі та-чанки. Вони йшли кривою, ухиляючись від на-шого вогню. За ними, розвернувшись у лаву, сунула піхота. Одна із тачанок повернула про-сто на вогневу позицію хорунжого Миколи Шургальського. Бунчужний Довженко нерув-вався.

— Цокнути її зараз, пане хорунжий!
— Підожди, не горячкуйся, — спокійно ві-дповів хорунжий. — Нехай більче піде.

Він схилився на одне коліно й пристав до панорами.

Від пострілу гарматка підскочила. На мі-ці тачанки скочився тільки стопи чорної ку-ряви.

Вогонь перенесли на піхоту. Гарматку хо-рунжого Шургальського зауважив ворог. Зра-зу два кулемети вдарили по ній. Тяжко схи-лився на станину бунчужний Довженко, затис-каючи на плечі рану, розбатовану розривеною кулею. Спіtkнувшись подавач набоїв старший уже віком селянин Бойко, підтиснувши під се-бе лоток з набоями і більше вже не встав.

Хорунжий Шургальський внов устав до панорами.

Один кулемет бив з руїн мурованого хлі-ва. Микола навів туди свою гарматку. І коли він вистрілив, то побачив, як цегляний порох підійнявся на тому місці, де був уставлений во-рожий кулемет.

З другим кулеметом розправились наші кулементчики.

По одному пробираючись густим чагарни-ком, ворог відходив назад.

Микола витер шліком шапки розпалене

чоло і тут тільки зауважив, що він був про-битий кулями в трьох місцях. До нього під'ї-хав командир дивізії отаман Зраєцький.

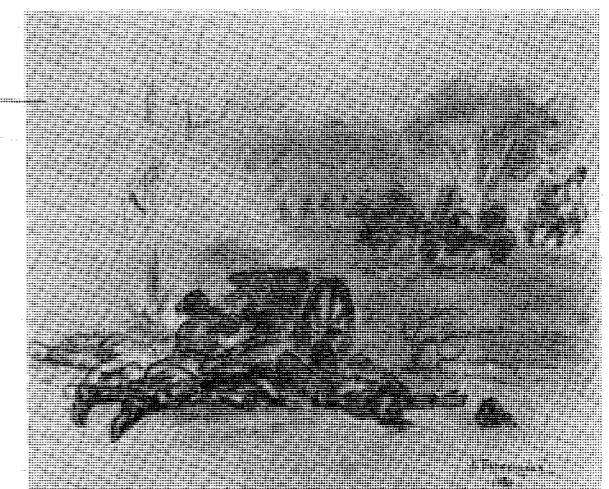
Ну, як, витримаєш, друже?

Микола нічого не відповів, тільки лише поглянув на отамана, й у взгляді його була відповідь: "А як же інакше! Витримаю або на-ложу головою".

Друга ворожа контратака. Видно ворог підтягнув кулемети, вони строчили завзято і бе-зупинно, зрізуючи частими чергами гущу ча-гарника. Ворога було понад 300.

Багато з них падали і так лежали, але решта короткими перебіжками ішла вперед.

Хорунжий Микола Шургальський завзято ладував гарматку й бив, бив по ворогові.



І враз Микола упав. Кулеметною чергою йому пересікло обидві ноги. Падаючи, він по-бачив, що ворожі лави вирвалися вперед і хутко, дуже хутко досягнуть наших позицій. Пе-ремагаючи біль, він на колінах підпovз до гар-матки, заладував її і вдарив картечею. Вороги розбіглись, укриваючись у найближчих вирвах.

У голові в нього вже гуло від утрати кро-ви. Червоні, сині, оранжові, жовті кола поплив-ли в очах Миколи, і він стратив притомність...



ІЗ ЖИТТЯ СБУВ В КАНАДІ



Група членів 10-ої Станиці СБУВ у Саскатуні.

Михайло Лубик

ДО ІСТОРІЇ 10-ОЇ СТАНИЦІ В САСКАТУНІ

На широких просторах Саскачевану та Альберти віддавало багато колишніх українських вояків, що розгосподаривши на багатій канадській землі або взагалі за щоденною зарібковою працею не завжди шукали контакту з організаціями колишнього українського вояцтва і перебували поза його організаційними рамами. А в той же час потреба втілення їх в станову ветеранську організацію була більш ніж очевидна, бо ж і вони могли увілляти свою краплину праці і свого, дуже часто тяжко запрацьованого, гроша у загальну скарбницю українського національного дорібку у Канаді. Перемагають лише зорганізовані і нерозпорешені. Потреба заснування Станиці СБУВ у Саскатуні стала на порядок денний у праці тодішнього його проводу, а це завдання довелося здійснити мені — авторові цих скромних рядків.

Перебуваючи в Саскатуні і належачи до СБУВ ще перед 1952 роком, я вже тоді одер-

жуав від Генеральної Управи різні її обіжники та інформаційний матеріал про життя українського вояцтва у Канаді. Тим самим пощастило мені бути і на Першому Всеукраїнському З'їзді членства СБУВ, що відбувся в Торонто вкінці 1952 року. Яка була приємність і безмежна радість бути на цьому З'їзді — з'їзді бувшого вояцтва Української Армії та в атмосфері побратимства стрінуги там вояків усіх ранг — від генерала до рядового включно, бачити учасників Зимового Походу — цих лицарів Залізного Хреста.

Зі З'їзду я виніс якнайкраще враження і остаточно переконався в необхідності заснувати станицю СБУВ у Саскатуні, що зміг здійснити лише в 1955 році, бо до того часу умови моєї зарібкової праці не дозволяли на здійснення цього задуму. До організаційної праці, за порадою тодішнього голови Генеральної Управи ген. М. Садовського, приступив я разом із побр. В. Маїком. Організаційні Збори

відбулися 28 серпня 1955 року. До першої управи Станиці увійшли: Михайло Лубик — голова, Петро Калинчук — заст. голови, Максим Сірий — секретар і скарбник. Постановою Генеральної Управи з дня 7 вересня 1955 року новостворену станицю було затверджено, як 10-ту Станицю СБУВ.

10-та Станиця в Саскатуні нечисленна, її особовий клад досягає лише 12 осіб, більшість її членства мешкає поза містом, що створює несприятливі обставини для систематичної праці. Але і в цих обставинах цей невеличкий гурт колишніх вояків Української Армії, людей ідеї і самопосвяти, рік-річно влаштовував панахиди-академії по Головному Отаманові С. Пелюрі і полк. Е. Коновалцеві, скромними імпрезами відзначав річниці Крут і Базару, систематично переводив грошові зборки на допомогу українським інвалідам та на інші потреби українського національно-громадського життя і сумлінно виконував усі постанови Гене-

ральної Управи СБУВ. Високо оцінюючи працю Комітету Українців Канади, Станиця рік-річно делегує до його місцевого відділу своїх представників.

Говорючи про працю Станиці, належить висловити щиру подяку Управі Української Православної Громади у Саскатуні, о. парохам Слюзарові і Бойковичеві, пр. В. Назарукові за їх моральну і матеріальну поміч для Станиці.

По упливі п'яти років свого існування Станиця втратила двох членів: побр. М. Лубик переїхав на стадій побут до Едмонтону, а побр. М. Сірого, з огляду на стан здоров'я, звільнено від обов'язків члена управи. Побр. С. Мацьків — глава Станиці, хоч і молодий ще віком, старається разом з управою продовжувати започатковану Станицею працю для загально українського добра і перемог над ворогом, маючи надію донести український бойовий прапор до вільної незалежної Української Держави.

УХВАЛА 7-ОЇ СТАНИЦІ У ГАМИЛТОНІ

Загальні Збори 7-ої Станиці у Гамильтоні, що відбулися 7-го жовтня 1962 року, ухвалили просити Генеральну Управу реорганізувати справу видання «Бюллетеня СБУВ»: видавати що два місяці, збільшити об'єм, поширити тематику і змінити назву на загальну.

Ставлячи ці вимоги до «Бюллетеня СБУВ», Управа Станиці взяла на себе обов'язок допильнувати щоб усі члени Станиці передплачували «Бюллетень» та регулярно вносили передплату, а також поширення ко-

ла його читачів і передплатників серед українського громадянства.

Це не перший раз 7-ма Станиця виявляє так велике зацікавлення справами видання «Бюллетеня». Внесок про потребу його видання поставили члени цієї Станиці на 3-ому З'їзді СБУВ. 7-ма Станиця покрила кошт видання 2-го числа «Бюллетеня», прийшла з допомогою в набутті певної кількості паперу для його потреб і т. ін.

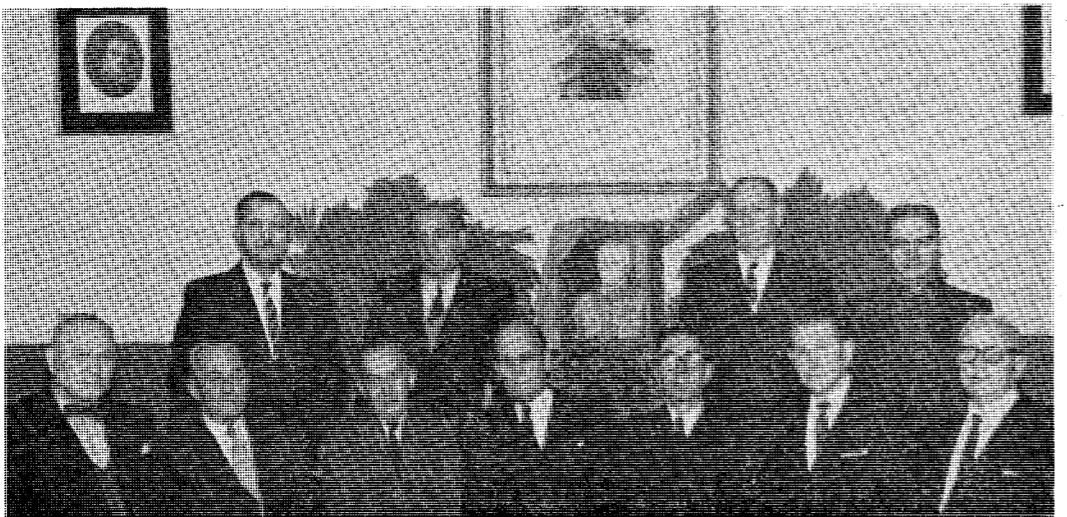
За цю увагу до справ «Бюллетеня» і за поміч у його виданню Членству і Управі 7-ої Станиці СБУВ — щира подяка.

ЗАКЛИК ГЕНЕРАЛЬНОЇ УПРАВИ СБУВ

В січні м-ці 1963 року Український Нарід у Вільному Світі урочисто відзначатиме 45-ті роковини Бою під Крутами, в якому Українська Молодь тиждень після проголошення 4-го Універсалу, зложила свою жертву в обороні своєї Батьківщини.

Організуючи панахиди, схилімо наші чола перед світлою пам'ятю полеглих під Крутами. Щирим побратимським привітом привітайте живучих між нами Героїв-Крутянців і зокрема Команданта того Бою — сотника Армії УНР Аверкія Гончаренка, що перебуває нині в США.

Надсилайте Ваші привітання на адресу Генеральної Управи СБУВ і вони будуть переслані далі.



КЕРУЮЧІ ОРГАНЫ СТАНИЦІї СУВ У ЧІКАГО

Сидять (зліва на право): побр. А. Пльонсак, пор. М. Ткаченко, іпполк. А. Даниленко, майор В. Рудецький, іпполк. Н. Горбач, інж. сот. Ю. Артюшенко, інж. хор. М. Фещенко-Чопівський. Стоять: пор. Ст. Будний, майор С. Зелінський, М. Личик, майор В. Заріцький.

ВІДЗНАЧЕННЯ 45-ЛІТТЯ ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ ЗБРОЙНИХ СИЛ у ЧІКАГО

8-го грудня 1962 року Станіця Союзу Українських Ветеранів у Чікаго урочистими сходинами членства відзначила 45-ліття відродження Української Регулярної Армії та 43-ту річницю її Зимового Походу. Сходини відкрив голова Станіці — майор В. Рудецький. Привітавши гостей, зокрема о. прот. М. Литваківського й пані генералову Ф. Омелянович-Павленкову, він закликав присутніх вставанням і хвилиною мовчанки вшанувати пам'ять поляглих та передав дальнє ведення сходин інж. сот. Ю. Артюшенкові.

Було зачитано листи з привітами від членів Станіці з провінції. Майор В. Рудецький прочитав присвяту цим двом історичним датам, давши слухачам перебіг славної епопеї відродження й змагань Української Армії. Пор. Ст. Будний відчитав, друкований уже в пресі, нарис ген. М. Крата «Лунали дзвони і гармати», присвячений Зимовому Походові.

У другій частині Сходин сот. Ю. Артюшенко подав звіт із діяльності Управи Станіці, коротко переповів історію її повстання та насвітлив перспективи у майбутні.

По цьому всьому інж. хор. М. Фещенко-Чопівський відчитав реферат, присвячений українському повстанському рухові.

На кінці відбулися обмін думок і побратимська гутірка. Всі висловлювалися за тим, щоб такі сходини відбувалися частіше

та щоб на кожних з них зачитувалися спогади з визвольних змагань.

На другий день відзначення згаданих історичних подій було закінчено молебнем у Соборі св. Володимира, який відправив о. прот. Ф. Білецький.

СУВ у БОФАЛО

5-го жовтня 1962 року в Бофало відбулися організаційні збори місцевої Станіці СУВ. До Управи Станіці увійшли: ген. хор. В. Ге-

расименко — голова, сот. І. Гнойовий — секретар, сот. Л. Єрмолаев — організаційний референт і пор. О. Матух — скарбник.

КАРПАТСЬКІ СІЧОВИКИ В ЧІКАГО

Збройна боротьба Карпатської Січі в обороні своєї Української Держави в 1939 році записана в історії Визвольних Змагань нашого народу як героїчні дні бравурної боротьби за честь і волю. Карпатська Січ була тією українською військовою формациєю, що перша повстала проти зазіхань Гітлера й Муссоліні на Українські землі та проти диверсійних нападів поляків на наші кордони, що були забезпечені міжнародними договорами. Так, у Карпатській Україні, розпочалася Друга Світова війна за право вільного життя на своїй землі і за справедливість. Карпатські січовики перші в тій війні жертвували своїм житям за ті ідеали. Тисячі склали свої голови на полі бою, в мадярських або польських, російських, німецьких концентратах. А інші з них продовжували далі ту боротьбу в рядах Української Повстанської Армії або 1-ої Української Дивізії Української Національної Армії.

Тому не личило Побратимам Січовикам, що нескорені ворогом покинули рідну землю і вийшли на еміграцію, тут, серед американського добробуту, забувати про ті історичні факти та про своє ж минуле, що кліче нас ушановувати ті події і світу пам'ять поляглих Побратимів та далі плекати ідею боротьби за волю і славу Карпатської України як невід'ємної частини Великої Самостійної Соборної Української Держави.

До цього часу в Чікаго було тільки представництво цієї формaciї Українських ветеранів, що репрезентувало Братство Карпатських

Січовиків у місцевому Комбатантському Комітеті та в спорадичих випадках загально-громадського життя.

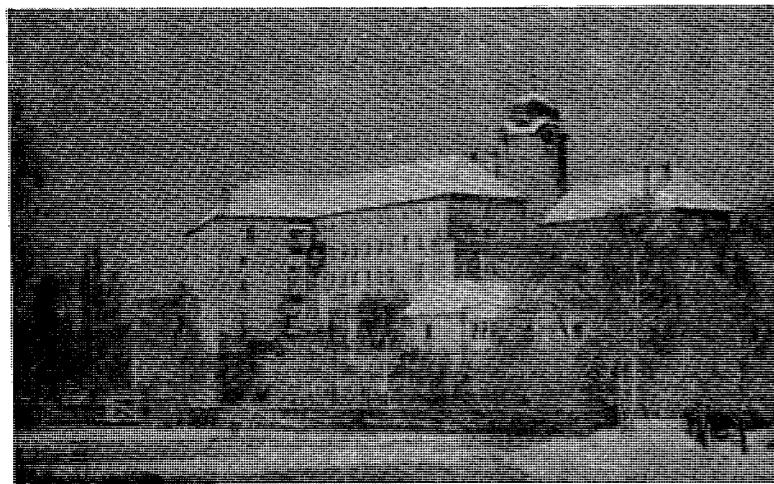
Дня ж 24 листопада 1962 року в замі Украйнського Національного Музею відбулися установчі збори цих комбатантів, які, згідно з т. 17-ою статуту Братства, заснували Курінь Братства Карпатських Січовиків у Чікаго. На Курінного обрано Сотника Ант. Кущинського, а на писаря побратима м-гра М. Ящка. Цьому ж проводові доручено бути уповноваженими представниками в Міжкомбатантському Комітеті.

На зборах постановлено, що Курінь Б. К. С., як організація, є чисто становим, вояцьким ветеранським (комбатантським) об'єднанням і це означає його мету й завдання. До його складу входять січовики з різних місць походження, різних політичних поглядів і різних віровизнань, бо так було в рядах Карпатської Січі, коли ми бились проти спільногого ворога.

Відносно інших українських самостійницьких ветеранських (комбатантських) організацій винесено постанову: толерантно ставитись до них, незалежно від їхнього ідеологічного забарвлення.

Чікаго, Р. Б. 1962, Листопада 25-го дня.
М-гр М. Ящко
Писар

Сотник інж. Ант. Кущинський
Курінний



В 40-ві РОКОВИНИ УГА

Замок, в якому містилася Українська Господарська Академія в Подебрадах.

ЛІТОПІС «СВЯТОГО БЕЗУМСТВА»

Абсольвенти Української Господарської Академії в Подебрадах і Українського Технічно-Господарського Інституту спільним зусиллям уфундували вічно тривалий пам'ятник своєї «Альма Матер», яким є два томи збірника статей, спогадів, документів, фот та інформаційного матеріалу:

«Українська Господарська Академія в Ч.С.Р. (1922 — 1935)» та

«Український Технічно-Господарський Інститут (1932 — 1952)».

Старанно видані і гарно оправлені ці два томи, крім мемуарового і інформаційного матеріалу, містять до тисячі прерізних фот, що займають тут понад 150 сторінок.



Студенти Подебрадської Академії — колишні юнаки з начальником школи — генералом М. Шаповалом.

Микола!



Студенти Подебрадської Академії — колишні вояки Запорозької Дивізії.

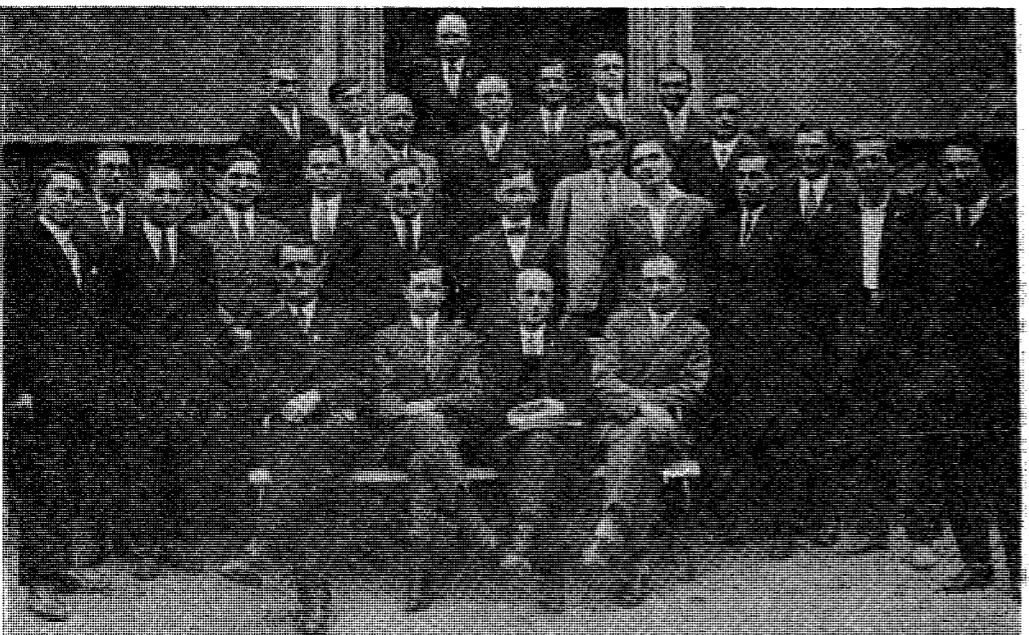
Кілька разів, коли ми брали до рук це прекрасне видання з метою написати кілька рядків про нього для читачів «Бюлетеня», і коли за кожним разом, перебігаючи текст, ми доходили до розділу ілюстрацій, — наші думки пирнали в минувшину, бо тут, як це зазначив інж. Е. Маланюк, «що не ім'я то постати, то — фрагменти доби». Професура — це історичні постаті 20-их років цього століття: члени Уряду УНР, визначні громадські, політичні і культурні діячі. Студенство — це пів тисячі «національних інженерів», що вийшли з цієї «лабораторії українця новітньої доби» і сьогодні, розкидані по цілому світові, усюди стоять на чоловіх становищах української національної роботи і сучасної визвольної боротьби.

Були такі, що Українську Академію в Подебрадах в часі її творення називали «святым безумством» (стаття проф. Б. Лисянського), бо не вірили, що в еміграційних умовах можна створити свою Національну Політехніку. З часом було сказано, що «сталося чудо» (стаття інж. Е. Маланюка). А сьогодні, в 40-ву річницю організації УГА,

в ретроспективі минулих десятиліть, вже можна побачити і об'єктивно оцінити ту велич праці, яку в Подебрадах передовсім, а потім в Регензбурзі і Мюнхені ця Українська Національна Політехніка перевела, як українська висока школа і як академічне седовоще.

Оцінка праці УГА-УТГІ це — широка тема для окремої і глибшої статті. До того ж може бути і різний підхід до оцінки цієї праці та ролі, яку відограла Академія в українському національному житті. Для нас колишніх українських вояків Українська Господарська Академія в Подебрадах це — окремий етап у нашій визвольній боротьбі, це — змобілізоване спільне зусилля дати для цієї боротьби нові висококваліфіковані кадри працівників для державно-творчої праці як на еміграції, так і на рідних землях в будуччині.

Еміграція це — лише зміна форм і метод боротьби та її зброй. Ця теза бувших військовиків і в першій мірі св. пам. Командарма ген. М. Омеляновича-Павленка, була висунута вже в перших часах по пере-



Студенти Подебрадської Академії — колишні вояки 3-ої Залізної Дивізії.

ході Збруча. Про це згадує і інж. Е. Маланюк в статті «Чверть століття», що уміщена у першому збірнику, і пише: «Десь року 1922 впalo чitkо сформульоване гасло культурної творчості. Вийшло воно — а це треба для історії підкреслити — з того кола військових, яке виразно побачило, що культура — теж зброя...»

Пригадаймо при цьому спонтанний гін серед вояцтва до продовження перерваної війною вищої освіти, що розпочався в 1921 році в таборах інтернованих у Польщі творенням студентських громад, а в наступних роках масовим нелегальним переходом «зеленої» границі Польщі з Чехо-Словаччиною. Візьмім під увагу, що основні кадри УГА творило власне це бувшe українське вояцтво, що було звільнене з Української Армії в «безтермінову відпустку для продовження вищої освіти... і ми побачимо

чому Українська Господарська Академія у Подебрадах кожному українському воякові може бути близька та рідна і чому він може бути гордий з її осягів.

Перегрупування сил і методів боротьби, в якій місце генералів і полководців зайняла українська професура, цілковито вдалося. Вдалося «святе безумство 1922 року» так, як в свій час вдався вихід з «Трикутника Смерті» під Любарем, як вдався Зимовий Похід «Лицарям абсурду» в українській збройній боротьбі.

Давши всебічне освітлення праці УГА і УТГІ, показавши всіх провідників і учасників цього тодішнього академічного і культурного здвигу української еміграції, — виданням цих двох томів зроблено великий вклад в українську новітню історію.

I. Липовецький.



Студенти Подебрадської Академії — колишні вояки 6-ої Стрілецької Дивізії.

Інж сот. Ю. Артюшенко

В 40-ЛІТТЯ УГА ТА 30-ЛІТТЯ УТГІ

(Уривок з промови на Товариській Зустрічі професорів, абсолювентів і студентів УГА-УТГІ
22 грудня 1962 року в Чікаго)

...Під рев гармат, торохотіння кулеметів, змагались ми — тодішні вояки за українську землю, за державність. Від зброї пішли до науки, щоб знанням піднести якнайвище добробут української землі.

Вояк — професор чи студент, науковець чи суспільно-господарський працівник, підпільник, революціонер чи знову вояк — це пройдені етапи багатьох із нас.

Від доби до доби, від покоління до покоління, по розстеленім рядні безконечності, пливе з минулого в майбутнє, переливаючись на нас, ота непорушна в своїх основах відвічна українська ідея — еліксир бессмертя для нашого спрагненого волі народу. І в містерії цієї тягlosti української національної ідеї бере участь й наша Альма Матер, все збільшуючи і збільшуючи число посвячених. Бо ж її основоположники були, величні в своїй власній духовій, моральній і ідейній вартості, учас-

ники Крут, Зимового Походу, Базару та інших безсмертної слави дороговказів. Та й не тільки основоположники, але й дальші, що йшли за ними, професори і студенти це теж переважно учасники визвольної боротьби українського народу, — виразники різних її форм виявлення, включно з політичними в'язницями, що побирали її науку з в'язниць.

Повну оцінку нашої Альма Матер зможе дати тільки Вільна Українська Держава, але вже й сьогодні дається ствердити її велике значення для українського народу, зокрема ж в тому, що вона навязала тяглість до старої української культури — на її прадавніх непорушних основах...

З нашої Альма Матер ми горді. Хайже сьогоднішній ювілей натхнє нас рушійними задумами, творчими починами та світлими перспективами в майбутнє!..

НАШІ ЮВІЛЯТИ, НАШІ ПРИХИЛЬНИКИ, НАШ АКТИВ

Підполковник Яків ЗАКРЕВСЬКИЙ



Піл. Яків Закревський з другиною.

Квітень 1949 року, на фоні австрійських гір.

У минулому числі нашого "Бюлетеня" ми подали інформації про життя Відділу СУВ в Аделаїді (південна Австралія), яке може заімпонувати кожному кількістю своїх імпрез та допомоговою акцією на національні цілі. Успіх у праці цього невеличкого числом Відділу СУВ, що нараховує лише 29 членів, у великий мірі належить завдячити тому авторитетові, яким втішається голова Відділу піл. Я. Закревський. Кришталево чиста і скромна людина, ідейний патріот і безкомпромісний соліст — він і сам не шкодує ні праці, ні гроша зі своєї скромної інвалідської пенсії на різni національно-громадські потреби, і є живим прикладом українця, що із справжньою самоноскою працює для визвольної справи України.



Дорогому Побратимові Эброди наш ширий вояцький привіт і наші найкращі різдвяні та новорічні побажання.

Піл. Яків Закревський народився 23 жовтня 1893 року. В Українській Армії перебуває від 12 березня 1918 року. Закінчивши 1-шу Київську Інструкторську Школу Старшин, був призначений до кулеметної сотні 1-го полку Січових Стрільців, яким командав св. пам. полк. Р. Сушко. Коли Корпус Січових Стрільців в Трикутнику Смерти під Любарем було розгнано, піл. Я. Закревський включився до Волинської дивізії, з якою перебув Зимовий Похід та ділив сумні і радісні хвилини аж до часу звільнення його у безтермінову відпустку з Армії УНР. Є Лицарем Залізного Хреста і Хреста Симона Петлюри.

На еміграції в Австралії у вересні 1950 року піл. Я. Закревський був обраний на першого начальника новозаснованого Відділу СУВ в Аделаїді. За його каденції в Аделаїді відбулася перша академія, присвячена Головному Отаманові Симонові Петлюрі. В 1951-1953 роках піл. Я. Закревський у двох каденціях очолював Українську Громаду Південної Австралії. У визнання його заслуг перед Громадою 27 вересня 1953 року його одноголосно було обрано на почесного голову Громади. Від лютого 1961 року він очолив знову СУВ у Аделаїді.



Інж. Юрій Артюшенко
сотник Армії УНР

"Перед старими кадрами Української Армії ще багато роботи, яку ніхто за них не зробить" — не так давно писав нам інж. сот. Юрій Артюшенко, з яким лучить нас спільна праця на вояцькому відтинку і з'окрема в "Бюлєтені СБУВ. І коли ми приглядаємося до його сьогоднішньої громадської і публіцистичної праці взагалі, а на відтинку СБУВ в США зокрема, — ми бачимо, що ці слова були писані не для "красного слова".

Інж. Юрій Артюшенко народився 15 квітня 1899 року на Полтавщині. В 1917-1921 роках був активним учасником збройних змагань. В пізніших часах УГА в Подебрадах і УТГІ в Регензбурзі були його "альма матер". В 1937-1940 роках був на становищі заступника голови Українського Національного Об'єднання в Берліні. В 1940-1941 роках працював в кооперативній і господарській системі в Галичині...

Це є головні етапи життєвого шляху інж. Ю. Артюшенка. Ale і тут, за датами років, як і у кожного українського вояка, криється безліч отої "жорсткої долі", якої час і обставини їм не жалували.

Ще перебуваючи в таборі інтернованих у Каліші і співпрацюючи з УВО, інж. Ю. Артюшенкові доводилося нераз переходити кордон Польщі (див. його оповідання "Через Карпати"), влаштовувати зустрічі, переносити нелегальну літературу, бути арештованим, що

Інженер Юрій АРТЮШЕНКО

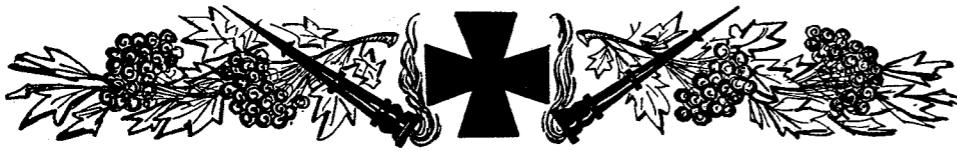
на щастя кінчалося тільки відтранспортуванням назад до табору. В 1934 році, на домагання польської влади, йому було відмовлено права побуту в ЧСР. Розпочалася мандрівка по світі в пошукуванню сталого притулку: Німеччина, Румунія, Болгарія, Туреччина, Греція, Італія... і так до 1937 року, в якому йому пощастило легалізуватися в Німеччині.

Але інж. Ю. Артюшенко знову знає за що терпів — був українським вояком, був учасником українського змагу за вільність своєї батьківщини. А свою належність до Української Армії він високо цінив і цінить. Для прикладу наведемо тут хоч би такий фрагмент з його життя. На зборах старшин в Коломиї, за часів німецької окупації і в присутності німецьких представників, він заявив, що "коли німцям справді залежить на перемозі над москалями, то вони повинні тільки сприяти відновленню впovні незалежної Української Армії... Я, як старшина Української Армії, перебуваю в безтерміновій відпустці і тому піду до війська тільки на її поклик, бо українські військові обрії не сміють починатися щойно в найновіших часах, вони повинні спиратися на національно-військових традиціях державного періоду нашої доби"...

Про українські національно-військові традиції інж. Ю. Артюшенко часто згадує і в своїй майже 30 літній журналістичній і публіцистичній праці. В статті "Профан", що була видрукована в "Українському Слові" з 17 грудня 1961 року, він, напр., писав: — "Профан навіть Українську Військову Організацію, яку творили кадри Української Армії, не вважає за дальше звено Армії УНР".... Профан через свою необізаність з цим усім знецінює традиції регулярної Армії УНР"...

"Не гола військова сила, а духовість і національно-військові традиції є головними рушіями життя".... — пише інж. Ю. Артюшенко в ч. 12 нашого "Бюлетеня", закликає до племіння цих традицій і вірить, що "час вже в недалекому майбутньому надасть їм у житті реальних форм"...

Щастя Боже, дорогий Побратиме!



Дня 4 вересня 1962 року, в притулку для старших віком при католицькому монастирі у Франції, помер від рака шлунку Сотник Армії УНР

св. пам. ВАСИЛЬ ЗАСТЕЛА

Покійний народився 9 травня 1889 року в слободі Великий Бурлук на Харківщині. В Армії УНР служив: в Дороніенківським полку Запорізької Дивізії, I Кулеметній Дивізії і останньо, як к-р батареї, в 5 Гарматній Бригаді 5-ої Херсонської Дивізії.

На еміграції в Польщі був дійсним членом Відділу Українського Центрального Комітету в Площіно і кількаразовим членом Управи Відділу, учителем на курсах для неграмотних і в дитячому садку, віддаючи громадській праці час свого відпочинку від важкої праці в тартаку. При німецькій окупації був дійсним членом УНО. В липні 1944 року був евакуований з Площіно (Польща) разом з більшою частиною громади до Кремсмінстеру в Австрії, а потім переїхав до Франції, де перебував в притулку для старших віком.

Вічна пам'ять Тобі, дорогий Побрратиме!..

1-го грудня 1962 р. відійшов у Вічність у Трентоні, Нью Джерсі,
 проживши 65 років,

бл. п. ДМИТРО ПОТОРОКА

підполковник 4-ої Київської Дивізії Армії УНР, Лицар Залізного Хреста, Хреста ім. Симона Петлюри та Воєнного Хреста, учасник історичних Першого й Другого Зимових Походів.

Покійного поховано в Бавнд Бруку. Похоронні відправи відслужив Високопреосв. Владика Мстислав в асисті численного духовенства.

Хай легкою буде Йому земля гостинної Країни Вашингтона!..



ДОРОГІ ПОБРАТИМИ!

Коли на наш український Свят-Вечір заєє на небі перша зірка і коли Ви в Вашою родиною засядете за Святу Вечерю, — хай думки Ваші на хвилину полинуть у нашу мінувшину, коли 45 років тому, на поклик національного сумління, Ви стали в ряди борців за волю України.

При сяєві цієї різдвяної зірки пригадайте на хвилину як радісно світило сонце у цьому незабутньому і дорогому нам 1917-ому році, якою чудовою мелошією забреніло по цілій Україні українське слово, яким чудовим був отої золотий чар відродження Вашої Батьківщини і як, з кожним новим Універсалом, все більшим і жвавішим темпом билося Ваше серце — серце українського вояка, що став до боротьби за вільність своєї Батьківщини! Пригадайте величні дні — 22 січня 1918-1919 років, актами яких, спираючись на силу відродженої Української Армії, українська нація сказала своє остаточне слово і на віки-вічні поставила дороговказ майбутнім поколінням!

Але “шлях звільнення кожної нації густо кропиться кров’ю” — писав наш незабутній Головний Отаман Симон Петлюра. І в обороні Вашої Батьківщини Ви не жалували Вашої

крові. Ви зросли на єю безмежні степи України і вкрили могилами борців Ваш шлях лицарської боротьби від Дону до Карпат і Сяну, від Арсеналу Крут і Листопадового Зриву до безсмертного Базару.

І при сяєві цієї різдвяної зірки, перед пам’ятю тих, що полягли на полю слави, що померли на чужині, не дочекавшися дня остаточного визволення своєї Батьківщини, — схилимо низько наші чола. А нас, що волею Прovidіння залишилися при житті, хай грядучий Новий Рік зустріне на позиціях національно-громадської роботи бадьорими, повними сил для боротьби і віри в нашу перемогу!

Хай Всешигній у цьому Новому Році додасть нам сил і витревалости, хай зміцнить нашу вояцьку єдність, хай усуне з нашого вояцького життєвого шляху все те, що у важких умовинах нашого еміграційного буття може нас роз’єднувати, і хай наблизить нас до тої святої мети, що 45 років тому поставила нас під бойові прaporи УНР і під провід незабутнього нашого вождя — Симона Петлюри!..

Генеральна Управа
Союзу Бувших Українських Вояків
у Канаді.

СІЧНЕВЕ ЗВЕРНЕННЯ

до членів Станіці та розсіяніх по світі побратимів по зброй.

Дорогі Побрратими!

5 січня 1963 року ми вступаємо в шостий місяць існування нашої Станіці. Основоположниками її були колишні вояки Армії УНР —

члени СУВ ще з Європи. Вони на державницьких підвалах намагаються пов’язати в своїх рядах усіх тих, які свою дією репрезентують різні періоди і найрізноманітніші форми вияву визвольних змагань.

Їхні ідеї знайшли відгук і поза Чікагом та С.Ш.А. — як серед рядового вояцтва, так і серед старшин, з генералами включно.

Тому ж, що їхні ідеї органічно пов'язані з Державними Актами 22 січня 1918 і 1919 рр., і корінеться в традиціях Української Армії, у складі якої багато їхніх побратимів полягло на полі слави в обороні цих Актів, Управа Станиці уважає за відповідне це відзначити оцім своїм Січневим зверненням до всіх побратимів по зброй.

У минулому 1962 році ми відзначували 45-ліття відновлення Української Регулярної Армії, а в цьому 1963 році відзначаємо 45-ліття відновлення Української Державності і 44-ліття соборності — 22 січня 1918 і 1919 років.

Ці дати, зокрема для нас військовиків, є символами священної законності української державності й українських збройних сил — Армії УНР, бож ми, утворжену цими датами законність і встановлену ними ієрархію національних вартостей, прийняли за найвищу цінність української нації і засвідчили це своїми кровними актами.

В обороні тої ж священної законності і тої ж ієрархії національних вартостей своїми, українські вояки, і сьогодні. Одним-единим річищем української державної дії під покровом священної законності і правопорядку — це є наша мета, до якої дорожковими для нас є: оті високі моральні основи, оті ідейно-ідеологічні засади та ото чинний ідеалізм Української Армії, якому мало які армії можуть дорівнювати, як це вже сьогодні стверджує і воєнна історія. Їх ми прагнемо плекати й тепер.

Власне завдяки цим своїм властивостям і обновленим тисячолітнім військовим традиціям Українська Армія впойла в український народ жагу всенародного державницького чину,

що ось уже віпродовж 45 років гідно боронить духово-культурні й морально-етичні цінності не тільки свої, але й усього світу, хоч світ це не завжди хоче бачити.

Іскра давніх-прадавніх національно-військових традицій розпустила визвольний зрыв у 1917 році. Ця іскра не погасла, а ще з більшою силою жевріє в українському народі і в наш час та місцями спалахує віщим огнем.

Плекаймо ж українські військові традиції і надалі. Плекаймо традиції Української Амії. Плекаймо традиції, питоменні українському народові в усіх його державницьких періодах. Плекаймо їх зорганізовано й нерозпорощено, бо, як казав Головний Отаман Симон Петлюра, — перемагають лише “зорганізовані і нерозпорощені”.

Хай же джелелом сили хотіння плекати ці традиції будуть нам дати івох Великих Січнів, що із золотоверхого Києва, через Крути, Зимовий Похід і Базар, крізь усі минулі сорок п'ять років, дзвенять в українських серцях чином волі та ген-ген просторами линуть у вічність і запалують усе нових і нових борців спрагою великого змагу.

Хай нам на цім шляху в новому 1963 році присвічують дорожковази Державних Актів 22 січня 1918 і 1919 рр., якими є: одність національної волі, одність державницької думки та односпрямованість державницької дії.

Тож, поруч Щасливого Нового Року, бажаємо нашему членству і всьому українському вояцтву розсіяному по світі, щоб цей рік був для нас не безплідно страженим часом, але роком нових державно-творчих задумів і чинів.

За Управу Станиці СУВ у Чікаго:

Голова — Василь Рудецький,

Майор Армії УНР

Секретар — Інж. Юрій Антошенко,

Сотник Армії УНР

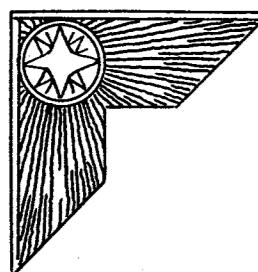


Всесвятіших Ієрархів і Всечесне Духовенство Українських Церков, Державний Центр Української Народної Республіки, Комітет Українців Канади і його Складові Організації, Український Канадійський Легіон, укайнську генеральну та булавну старшину і всіх побратимів, Управи Станиць і все членство Союзу Бувших Українських Вояків у Канаді — з нагоди Різдва Христового і Нового Року щиро вітає і найкращі побажання пересилає

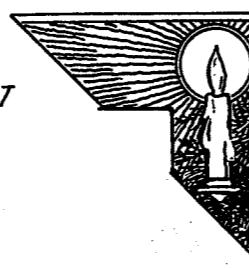
**Генеральна Управа
Союзу Бувших Українських Вояків
у Канаді**

Вгорі образ роботи інж. Ю. Матушевського





Веселих Різдвяних Свят
та Щасливого Нового
Року!



Генеральній Управі, Всеч. отцям Капелянам, Управам Станиць, усьому Членству СБУВ у Канаді, Співробітникам, Передплатникам, Читачам і Прихильникам нашого «Бюлетеня» —
ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ і БЕЗТУРБОТНИХ СВЯТ РІЗДВА ХРИСТОВОГО щиро бажає
РЕДАКЦІЯ «БЮЛЕТЕНЯ СБУВ»

ЧЛЕНСТВО та КОМАНДА 1-ої СТАНИЦІ СБУВ
надсилає свої найсердечніші побажання здоров'я витривалості та многих літ членам Генеральної Управи, Управам Станиць і Членству СБУВ, Українському Генералітетові і всім дорогим Побратимам Зброй — у ВЕЛИКИЙ ДЕНЬ РІЗДВА ХРИСТОВОГО.

Державний Центр Української Народної Республіки,
українську Генеральну і Булавну Старшину та всіх Побратимів Зброй,
Генеральну Управу і Членство СБУВ, Українське Громадянство об'єднане
в споріднених громадських і ветеранських організаціях —
із СВЯТАМИ РІЗДВА ХРИСТОВОГО і НОВИМ РОКОМ вітає
УПРАВА 5-ої СТАНИЦІ СБУВ

Із СВЯТАМИ РІЗДВА ХРИСТОВОГО і НОВИМ РОКОМ
вітаємо Пана Президента і увесь Державний Центр
Української Народної Республіки, Генералітет Армїї УНР,
всіх Побратимів Зброй, Генеральну Управу і Членство Союзу Бувших
Українських Вояків у Канаді.

За Управу 7-ої Станиці СБУВ:
ст. лейт. М. ДЕРКАЧ — голова, ст. стр. Іл. ДАНИЛЮК — секретар

З нагоди Різдвяних Свят і Нового 1963 року, в імені Членства Відділу СБУ в Аделаїді, засилаємо щирі вояцькі привітання
Зверхникам Українських Церков, Панові Президентові УНР,
членам УНРади і її Виконавчого Органу, Генералітетові Армїї УНР та всім Побратимам, що об'єднані в комбатантських організаціях в Країнах Вільного Світу, з горячим побажанням скріпити свію діяльність для зміцнення Державного Центру УНР свою моральною і матеріальною допомогою на всіх секторах українського організованого життя.
УПРАВА ВІДДІЛУ СБУ в АДЕЛАЇДІ (Південна Австралія)

Централі і Членству СУВ, Побратимам, розсіяним по світі, та усьому Українському Громадянству
ВЕСЕЛИХ СВЯТ РІЗДВА ХРИСТОВОГО і ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ бажає
УПРАВА СТАНИЦІ СУВ у ЧІКАГО

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МУЗЕЙ В ЧІКАГО
засилає українцям доброї волі а зокрема колишнім воякам усіх українських формаций найщиріше поздоровлення
з НОВИМ 1963-им РОКОМ та з українськими святами

РІЗДВА ХРИСТОВОГО!

Віншуємо Вам всім щастя, здоров'я і бажаємо найкращих успіхів як в житті особистому, так і в праці на користь Українській Визвольній Справі!
А своїми щедрими колядами і дарами експонатів для музею не забувайте про нашу установу, що своїми скарбами рідної культури та архівними матеріалами служить майбутньому України!

За Управу УНМузею: сотник Ант. КУЩИНСЬКИЙ — секретар
UKRAINIAN NATIONAL MUSEUM
2453 West Chicago Avenue, — Chicago 22, Ill., U.S.A.

Всім нашим Відборцям, Приятелям та цілій Українській Громаді — щирі побажання ЩАСЛИВИХ та ВЕСЕЛИХ СВЯТ і НОВОГО РОКУ бажає

ALBERTA FUEL LTD.

278 Bathurst Street — Phone: EM 2-3224

Українське підприємство постачання опалової оліви.

Своїм Клієнтам, Приятелям та Знайомим в Канаді і в цілому світі —
ВЕСЕЛИХ СВЯТ РІЗДВА ХРИСТОВОГО і ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ бажають

ALPHA FURNITURE CO.

Ярослава і Михаїло ШАФРАНЮКИ — власники

Своїм Клієнтам і Українській Громаді —
ВЕСЕЛИХ СВЯТ РІЗДВА ХРИСТОВОГО і ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ бажає
КЛІШАРНЯ АВРОРА
525 King St. West — Phone: EM 8-4995

Українських Ветеранів і Українську Громаду з СВЯТАМИ РІЗДВА ХРИСТОВОГО і з НОВИМ РОКОМ вітає
Ліна ЛИПОВЕЦЬКА —

SUNNYSIDE GROCERY
1623 Queen Street, West — Phone: LE 1-2830





БІБЛІОТЕКА ІМ. СИМОНА ПЕТЛЮРИ У ПАРИЖІ

Під бюстом Головного Отамана — сот. Іван Горайн — скарбник Бібліотеки і пор.
Петро Йосипишин — секретар. Знімку зроблено літом 1962 року інж. А. Шумовським.

НОВІ ВИДАННЯ

Багато ілюстрована, в гарній обкладинці,
двотомова
Історія Національних Політехнічних Шкіл
на чужині:

УКРАЇНСЬКОЇ ГОСПОДАРСЬКОЇ
АКАДЕМІЇ в Подебрадах (1922 - 1935)
та

УКРАЇНСЬКОГО ТЕХНІЧНО-
ГОСПОДАРСЬКОГО ІНСТИТУТУ
(1932 - 1952) Подебради,
пізніше Регенсбург-Мюнхен.

Ціна за обидва томи — 12.00 доларів.
До набуття в українських книгарнях, або
звертатися на адресу:

Mr. Alex KOZLOWSKY,
74 Perkins St., New Haven 13, Conn.

Полковник Олександр ДАНИЛЕНКО
просить побратимів з кінного ім. Гетьмана
Івана Мазепи полку відгукнутися на його
адресу:

Український Воєнно-Історичний Інститут у Торонті опублікував люксусовий збірник «СЕНОТАФ» (пам'ятник) присвячений поляглим в боротьбі за Волю й Державність України в 45 річницю створення Українського Війська в 1917 році. — СЕНОТАФ містить епічні й ліричні поезії різних авторів, присвячені геройським подвигам і смерті Українського Новітнього Лицарства в початкових і кінцевих етапах: КРУТИ і БАЗАР.

Ціна книжки 1.50 дол., а в твердій оправі 2.75 дол. Замовлення слати на адресу Інституту:

Ukrainian War Historical Institute
24 Lakeview Ave., Toronto 3, Ont. Canada.

A. DANYLENKO
2306 W. Walton St., Chicago 22, Ill. U.S.A.

ПОВІДОМЛЕННЯ АДМІНІСТРАЦІЇ «БЮЛЕТЕНЯ СБУВ»

На заклик Редакції підсилити видавничий фонд «Бюлетеня СБУВ», що з нагоди місяця преси і 3-охліття існування «Бюлетеня» був уміщений у попередньому його числі, в цілій низці місцевостей переведено збірку пожертв.

У Монреалі збірку перевела Управа 1-ої Станиці, пожертви склали: Я. Рердчук — 5 дол. По 2 дол. — В. Мошинський, С. Вальдштайн, К. Захарчук, Ф. Татарчук, Д. Литвин, І. Квартюк, С. Погіль, І. Олексів, Г. Залуський. По 1 дол. — О. Хоменко. Разом 24 долари.

В Торонті збірку перевів сот. Д. Сачківський, пожертви склали: І. Липовецький — 5 дол. По 2 дол. — І. Древко, Ю. Стефанович, М. Гевусь, Е. Венгринович, А. Шумовський, І. Радкевич, З. Шкурупій, Книгарня «АРКА», Я. Нестеренко, С. Кравченко, В. Мулевич. По 1 дол. — п-і Розалія Стефанович, О. Шаруда, Ф. Колісник, О. Федорів. Разом 31 дол.

У Міннеаполісі збірку перевів Всеч. о. д-р В. Левицький, пожертви склали: По 3 дол. — о. д-р В. Левицький і о. А. Кість. По 2 дол. — Олег Левицький. По 1 дол. — І. Чигрин, В. Романовський, В. Костецький, А. Романенко і Л. Папара. Разом 13 доларів.

У Судбурах збірку перевів побр. Ст. Ємчук, пожертви склали: По 5 дол. — Ст. Ємчук і М. Марченко. По 3 дол. — М. Назарук. По 2 дол. — М. Бондар, М. Волинський, К. Ткаченко і І. Наріжний. По 1 дол. — Д. Добровольський і С. Садовий. Разом 23 доларів.

В Чікаро збірку перевів сот. Ан. Куцинський, пожертви склали: По 5 дол. — пан генералова Фатима Омелянович-Павленко і радний УНСоюзу Тарас Шпікула. По 2 дол. — полк. В. Дяченко, сот. д-р М. Ріпецький і В. Сорочак. По 1 дол. — д-р інж. П. Турula, В. Засадний, П. Семків, д-р Іл. Мула, д-р З. Е. Куляс, митр. прот. о. Ф. Білецький, І. Петручак, П. Врублівський, м-гр М. Яшко, С. Маланчук, Анат. Степовий, інж. Яр. Чернявський, проф. М. Влох, дир. Ом. Плещкевич, Р. Кішакевич, М. Федак, Б. Савчинський, Д. Грушецький, Д. Завертайло, П. Чепурко, Юрій Монхонь, д-р А. Гаєцький, М. Петров і Син, Б. Кащуба, К. Малий, М. Ткачук, А. Калюжний, Ів. Панісяк, М. Борачук і Ів. Козій, «Х. У.» — 37 центів. Разом 46 доларів 37 центів.

В часі від 1-го жовтня до 15 грудня 1962 року індивідуально на пресовий фонд «Бюлетеня СБУВ» пожертви склали:

Канада: І. Скляренко — 2 дол. Всеч. о. І. Куліш, Г. Мигович, І. Пінджик — по 1 дол.

США: ген. П. Шандрук — 5 дол. Т. Маль Малюта, М. Білок і Г. Савін — по 1 дол.

7-ма Станиця СБУВ у Гамильтоні на видавничий фонд «Бюлетеня СБУВ» надіслала 31 долар.

Усім жертвовавцям складаємо сердечну подяку, бажаємо щасливих і безтурботних Різдвяних Свят і щасливого Нового Року.

Редакція і Адміністрація
«Бюлетеня СБУВ»

ПРЕДСТАВНИЦТВО «БЮЛЕТЕНЯ СБУВ» В АВСТРАЛІЇ

Цим повідомляємо Вш. Побратимів і Українське Громадянство в Австралії, що з днем 1-го грудня 1962 року Управа Відділу СУВ в Аделаїді перейняла Представництво «Бюлетеня СБУВ» на Австралію.

Передплати, пожертви у видавничий фонд, а в разі потреби і листування в справах «Бюлетеня», просимо надсилати на адресу голови Управи Відділу п. пполк. Я. Закревського:

Mr. J. ZAKREWSKY
23 Palmerston Rd., North Unley, S.A., Australia.

Редакція і Адміністрація «Бюлетеня СБУВ»